

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

BİLECİK BASININDA BİR GAZETECİ: ŞADİ ERDAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali TİRYAKİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Taner BİLGİN

Bilecik, 2020
10182282

**T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

BİLECİK BASININDA BİR GAZETECİ: ŞADİ ERDAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ TİRYAKİ

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Taner BİLGİN**

**Bilecik, 2020
1018228**

BEYAN

“Bilecik Basınında Bir Gazeteci: Şadi Erdal” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

ALİ TIRYAKI

14.07.2020

ÖNSÖZ

“*Bilecik Basınında Bir Gazeteci: Şadi Erdal*” isimli çalışmada Şadi Erdal’ın Hayatı anlatılmıştır. Bununla birlikte bugün Bilecik’in en tirajlı gazetesi olan ve Şadi Erdal’ın gayreti ile kurulmuş olan Sakarya Gazetesindeki köşe yazıları ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışma sırasında bana bütün mesaisini harcayan, fikirleriyle yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Taner Bilgin’e şükranlarımı arz ederim.

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü hocalarıma da ayrıca teşekkürlerimi sunarım. Çalışmaya destek veren ve çalışmanın her aşamasını sabırla takip eden gazetenin sahibi ve yazarı Şadi Erdal’a da hassaten teşekkür ediyorum.

Ayrıca çalışma boyunca her zaman desteklerini gördüğüm aileme de teşekkür ederim.

ÖZET

Şadi Erdal ve Sakarya Gazetesi, Bilecik basın hayatında önemli bir yere sahiptir. Şadi Erdal, sahibi olduğu Sakarya Gazetesi'ndeki yazılarıyla yöneticilere ve topluma yol gösterme görevini üstlenen ve her fırsatta Bilecik toplumun menfaatini savunan önemli bir şahsiyettir. Nitekim Şadi Erdal, gazetede ki köşe yazılarında tarım, eğitim, sağlık ve siyaset konularını işlemiş, sorunların çözümü adına reçeteler sunmuştur. Aynı zamanda bir çiftçi olan Şadi Erdal, tarımsal konularda görevini hakkıyla yerine getirmeyen görevlileri sert bir dille uyarmıştır. Böylelikle Şadi Erdal sahibi olduğu Sakarya Gazetesi ile sesinin duyurmuş, toplumu ilgilendiren meselelerde farkındalık oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şadi Erdal, Sakarya Gazetesi, Basın, Bilecik

ABSTRACT

Şadi Erdal and Sakarya Newspaper have an important place in Bilecik press life. Şadi Erdal is an important person who undertakes the task of guiding the managers and the society with his articles in Sakarya Newspaper and defends the interests of Bilecik society at every opportunity. As a matter of fact, Şadi Erdal covered agriculture, education, health and politics in his columns in the newspaper and presented prescriptions for the solution of the problems. Şadi Erdal, who is also a farmer, strongly warned the officers who did not fulfill their duties in agricultural matters. Thus, Şadi Erdal made his voice heard with the Sakarya Newspaper he owned, and created awareness on issues concerning the society.

Key Words: Şadi Erdal, Sakarya Newspaper, Press, Bilecik

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDAL AİLESİ

1.1. Erdal Ailesinin Geçmişi.....	2
1.2. Şadi Erdal'ın Babası.....	3
1.3. Şadi Erdal'ın Çocukluk Yılları.....	4
1.4. Şadi Erdal'ın Hafızlık Eğitimi.....	7
1.5. Şadi Erdal'ın Hocası Karaca Hafız.....	8
1.6. Şadi Erdal'ın Eğitim.....	9
1.7. Şadi Erdal'ın Siyasi Bir Hüviyet Kazanması.....	12
1.8. Şadi Erdal Askerde.....	14
1.9. Şadi Erdal Evleniyor.....	17
1.10. Kurtköy.....	19
1.11. Şadi Erdal'ın Siyasi Hüviyet Kazanması ve Siyasete Girmesi.....	25
1.12. Muhtarlık Dönemi.....	32
1.13. Şadi Erdal'ın Basın Hayatına Başlaması.....	39
1.14. Şadi Erdal'ın Yerel Basınının Karşılaştığı Zorluklar.....	51

İKİNCİ BÖLÜM

ŞADI ERDAL'IN SAKARYA GAZETESİNDEKİ KÖŞE YAZILARI

2.1. Tarım.....	53
2.2. Ekonomi.....	72
2.3. Sağlık.....	78
2.4. Eğitim.....	83
2.5. Kültür-Spor.....	88
2.6. Şadi Erdal'ın Dış Basın Hakkındaki Görüşleri.....	93
2.7. Şadi Erdal'ın Türk-Yunan İlişkileri Hakkındaki Görüşleri.....	96
2.8. Şadi Erdal'ın Türk-Ermeni İlişkileri Hakkındaki Görüşleri.....	102
2.9. Şadi Erdal'ın Türk-Bulgar İlişkileri Hakkındaki Görüşleri.....	106
2.10. Şadi Erdal'ın Türkiye-Irak İlişkileri Hakkındaki Görüşleri.....	109
2.11. Şadi Erdal'ın Türkiye-İsrail İlişkileri Hakkındaki Görüşleri.....	113
2.12. Şadi Erdal'ın Batı'nın Bosna Savaşına Dair Tutumu Hakkındaki Görüşleri....	119
2.13. Şadi Erdal'ın Rusya'da Gerçekleşen Olaylar Hakkındaki Görüşleri.....	121
SONUÇ.....	124
KAYNAKÇA.....	125
EKLER.....	129
ÖZGEÇMİŞ.....	138

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
s.	: Sayfa/lar
TMO	: Toprak Mahsulleri Ofisi
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

“*Bilecik Basınında Bir Gazeteci: Şadi Erdal*” isimli çalışmada Bilecik basınında Şadi Erdal’ın ve sahibi başyazarı olduğu Sakarya Gazetesinin önemi üzerinde durulmaktadır. Şadi Erdal, Sakarya Gazetesindeki köşesinde Bilecik coğrafyasının ve halkının sorunlarını kaleme almıştır. Nitekim Şadi Erdal, gazetede ki köşe yazılarında tarım, eğitim, sağlık ve siyaset konularını işlemiş ve sorunların çözümü adına reçeteler sunmuştur. Şadi Erdal, gazetede ki yazılarıyla halka yol gösterici olmuş, doğru bildiği gerçekleri gazete sütunlarında korkusuzca paylaşmış ve yazılarında gösterdiği ilkeli duruş ile Bilecik’te bürokrasiyi hantallaştıran ve keyfi hareket eden memurlara karşı da çetin bir mücadele vermiştir. Aynı zamanda bir çiftçi olan Şadi Erdal, tarımsal sorunların çözümü adına çeşitli fikirler beyan ederek farkındalık oluşturmaya çalışmıştır.

Çalışmada Şadi Erdal’ın gayretleri ile hazırlanarak basılan Sakarya Gazetesi’nin 1989-2018 tarihleri arasındaki nüshaları incelenmiştir.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. “*Erdal Ailesi*” başlıklı birinci bölüm, 14 alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde; Erdal ailesinin geçmişi, Şadi Erdal’ın çocukluk yılları, eğitimi, askerlik yılları, evlilik süreci, siyasi hüviyet kazanması, muhtarlık dönemi ve basın hayatı hakkında detaylı bilgiler verilmektedir.

“*Şadi Erdal’ın Sakarya Gazetesindeki Köşe Yazıları*” isimli ikinci bölümde ise 13 alt başlık bulunmaktadır. Bu kısımda Şadi Erdal’ın tarım, ekonomi, sağlık, eğitim, kültür-spor alanlarındaki yazıları incelenmiştir. Ayrıca aynı bölümde Şadi Erdal’ın dış basın hakkındaki görüşleri de ifade edilmiştir. Bunun yanında Şadi Erdal’ın Türk-Yunan ilişkileri, Türk-Ermeni ilişkileri, Türk-Bulgar ilişkileri, Türkiye-Irak ilişkileri, Türkiye-İsrail ilişkileri hakkındaki görüşlerine de yer verilmiştir. Bölümün son kısmında ise “*Şadi Erdal’ın Batı’nın Bosna Savaşına Dair Tutumu Hakkındaki Görüşleri*” ve “*Şadi Erdal’ın Rusya’da Gerçekleşen Olaylar Hakkındaki Görüşleri*” başlıkları ile Şadi Erdal’ın konu hakkındaki görüşleri belirtmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDAL AİLESİ

1.1. Erdal Ailesinin Geçmişi

Orta halli bir ailenin çocuğu olan Şadi Erdal, 2 Haziran 1946 tarihinde Bilecik vilayetine 25 km uzaklıkta olan Kurtköy kasabasında dünyaya geldi. Annesi Ayşe Hanımefendi, babası ise Abdulkadir Beydir. Erdal ailesi, Anadolu'da ilk yerleşik hayata geçen Türkmen boylarından olan Manavlara mensuptur. Zira Bilecik'in de asli unsuru manavlardır.

Şadi Erdal'ın dedesi Ali Bey'dir. Ali Bey'in ise uzun ve bir o kadar da karmaşık bir yaşam öyküsü vardır. Zira birçok kez evlenmek durumunda kalan Ali Beyin ilk evliliğinden bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Ancak bir kaza sonucu bu küçük kız çocuğunun kolu ezilir. Ali Bey, önce Bursa'ya ardından Eskişehir'e giderek buradaki hekimlere kızının kolunu gösterir. Lakin maddi imkânsızlıklar ve dönemin kısıtlı tedavi yöntemleri küçük kızın kolunun kangren olmasını engelleyemez. Zamanında müdahale edilememesi nedeniyle de kangren bütün vücuda yayılır ve bir süre sonra küçük kız çocuğu hayatını kaybeder. Ali Bey'in eşi ise bu duruma dayanamaz ve yaşadığı üzüntü onunda ölümüne neden olacaktır. Bunun üzerine Ali Bey, yeniden evlenme kararı alır. İkinci eşinden de bir erkek çocuğu dünyaya gelir. Ancak eşinin gereğinden fazla bal yedirmesi, bu küçük çocuğun rahatsızlanmasına ve aniden ölümüne neden olur. Ali Bey ise eşinin yapmış olduğu bu hataya çok sinirlenir ve ikinci eşinden de ayrılma kararı alır. Yalnız bir erkek olan ve evlat hasretiyle yanıp tutuşan Ali Bey, neticede bu isteğini gerçekleştirmek için yeniden evlenme kararı alır. Köydeki eş dost akrabalara haber salar ve uygun bir aday bulduktan sonra yeniden evlenir. Ali Bey'in bu evliliği ise yaklaşık 10 yıl gibi bir zaman devam eder. Ancak üçüncü evliliğinden çocuğu olmaz. Bu durum Ali Bey'de derin bir üzüntü yaratır. Soyunu devam ettirmek isteği onu yer bitirir. Aslında eşi de bu durumun farkındadır. Lakin kadınlık duyguları, Ali Bey'i başka biriyle paylaşmasının önüne geçer. Uzun bir zaman direktse de sonunda Ali Bey'in evlat hasretine son vermesi için başka bir kadınla evlenmesine müsaade eder. Böylelikle Ali Bey son defa ve dördüncü kez evlenmek için uygun bir aday arayışına girer. Bu tarihte

daha sonradan Şadi Erdal'ın babaannesi olacak olan Şerife Hanımefendi, başka biri ile evlidir. Köy yerinde olması nedeniyle 18 yaşında evlendirilen Şerife Hanımın da bahtı gülmemiştir. Nitekim eşi, I. Dünya Harbinde Osmanlı Ordusuna katılmış ancak bir yıl sonra da şehit olduğu haberi gelmiştir. Genç yaşta dul kalan Şerife Hanımefendi ise mecburen baba ocağına geri dönmüştür. Eş dost, konu komşunun söylemleri neticesinde Şerife Hanımefendiden haberdar olan Ali Bey, Şerife Hanıma talip olur ve böylelikle dördüncü kez evlenir. Diğer eşinin de razı gelmesi ile Kurtköy'de aynı evde hep birlikte yaşamaya başlarlar. Ali Bey'in Şerife Hanımdan dört çocuğu dünyaya gelir. Bunlar; sırası ile Şadi Erdal'ın babası Abdulkadir Bey, amcası İbrahim Bey ve iki halası Ayşe ile Havva hanımefendidir.

Sert mizaçlı bir karaktere sahip olan Ali Bey, aynı zamanda dindar bir kişiliğe de sahipti. Zira evinin önünde yaz kış akan çeşmeden abdestini alan Ali Bey, vakit namazlarını da sürekli olarak köy camiinde kılardı. Bununla birlikte köy yaşantısı nedeniyle hayvan hastalıklarından da anlardı. Bir nevi köyün baytarıydı. Köyde kimin hayvanı rahatsızlansa Ali Bey hemen yardıma koşar ve köylülerden hiçbir maddi talepte bulunmazdı. Bu nedenle sert mizaçlı olmasına rağmen köylüler tarafından sevilen bir kişilikti. Şerife Hanımefendinin vefat etmesinden dört ay sonra Ali Bey'de vefat eder. Bundan dolayı Şadi Erdal, aile büyüklerinden dedesi Ali Bey ve anneannesi Şerife Hanımefendiyi hiç göremeyecektir. Ancak sürekli olarak aile büyüklerinden onlarla ilgili hikâyeler dinleyecek ve onları tanımaya çalışacaktır. Bu konuda en önemli katkıyı da hiç şüphesiz babası Abdulkadir Bey verecektir.

1.2. Şadi Erdal'ın Babası

Şadi Erdal'ın babası Abdulkadir Bey, 1919 doğumludur. Daha 16 yaşında iken ailesi tarafından zorla evlendirilmek istenmiş, yaşının küçüklüğü buna engel teşkil edince yaşı, 2 yıl büyütülerek kendisi gibi 1919 doğumlu olan Ayşe Hanımefendi ile 1935 yılında evlenmiştir. 15 yaşında evlenen Abdulkadir Bey'in bir çocuğu olur ve 1,5 yaşında vefat eder. Abdulkadir Bey, yaşının 2 yıl büyütülmesi nedeniyle 18 olmuş ve II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelen bu tarihte devletin asker ihtiyacı nedeniyle küçük yaşta askere gitmek zorunda kalmıştır. İhtiyat askerliği ile birlikte dört yıl askerlik yapmıştır. Mors alfabesini bildiği için askerde telgraf işlerine bakmıştır. Askerden dönen Abdulkadir Erdal'ın Ali adında bir erkek çocuğu dünyaya gelir. Abdulkadir Bey

anne tarafından varlıklı bir aileye mensuptur. Ancak mirasın taksim edilmesinden dolayı kendisine 30-40 dönümlük bir arazi kalmıştır. Uzun süre bu arazileri ekip biçen Abdulkadir Bey, çocukları Ali ve Şadi'nin büyümesinden sonra çeşitli işlerle de işğal olmuştur.

1.3. Şadi Erdal'ın Çocukluk Yılları

Çocukluk yıllarında hiperaktif biri olan Şadi Erdal, güler yüzlü ve sevimli bir çocuk olmasına rağmen bir o kadar da yaramaz biriydi. Köydeki akranları ile sürekli kavga için babasına şikâyet gelirdi. Abdulkadir Bey, Şadi Erdal'ı her ne kadar uyarsa da değişen bir şey olmuyordu. Haylaz bir çocuk olmasına karşın köyde oynanan oyunlarda akranları arasında aranan bir karakterdi. Şadi Erdal, zamanın büyük bir çoğunluğunu akranları ile birlikte oyun oynayarak geçirirdi. Arkadaşları ile yazları seksek, körebe, saklambaç yakalama gibi çeşitli oyunlar oynardı. Ayrıca kışın bağ, bahçe işlerinin az olması ve günlerin de uzun olmasından dolayı köyde oynanan oyunlara büyüklerde katılmaktaydı. Büyüklerin de oynanan bu oyunlara katılması oyunlara ayrı bir hava katmaktaydı. Böylece oyunlar daha da zevkli hale gelirdi. Aynı zamanda oyunlar sayesinde köylüler arasındaki bağ daha da kuvvetlenmekteydi.

Yediden yetmiş herkesin katıldığı taş atma oyununda uzunca bir çizgi çizilir. Ardından oyuna katılanlar yaş sırasına göre çizginin karşısına dizilirdi. Ellerindeki düz ve sivri uçlu köşegen taşları karşı tarafta çizmiş oldukları yere atarlardı. Taşı en uzağa atan kazanırdı. Sevilen bir diğer oyun ise buz üzerinde kayma yarışıydı. Şadi Erdal, babasının kendisine tahtadan yapmış olduğu kaykayla bu yarışlara girerdi. Buzda kayma yarışlarına; leğen, poşet, tekerlek lastiği ile katılım sağlanırdı. Yukarıda ifade edilen oyunların yanı sıra Şadi Erdal'ın akranlarıyla oynadığı başka oyunlar da vardı. Nitekim oynanan kaçak-polis oyununda ise iki kişi çoban olurdu. Çobanlar kaçanlardan kimi yakalarsa ya da kaçarken kimi görse ve "gördüm ebe sensin" dediği an o kişi oyun dışı kalırdı. Bunun yanında kale benim oyunu oynanırdı. Oyunda yüksekçe bir yerde belirlenen kale korunurdu. Seçilen kale bölgesi kaybedildiğinde başka biri kalenin koruma görevini alınırdı.

Yaramaz bir çocuk olan Şadi Erdal, çocukluk yıllarında trajik bir olay yaşar. Hasat vakti gelmişti. Köylüler temmuz ayının kavurucu sıcakta altında fazla kalmamak

için gün ağardığı gibi harman yerine gitmekteydi. Harman yerine giden köylüler, sabah namazlarını eda ettikten sonra kahvaltılarını ve öğle yemeklerini hazırlardı. Hazırlığını bitiren köylüler, topluca harman yerine gitmek üzere köy meydanında buluşurdu. Hasat vakti Abdulkadir Bey, harman yerine gitmek üzere köy meydanına doğru yol alır, bu esnada Şadi Erdal da harman yerine gitmek için babasının peşine takılır. Babası Abdulkadir Bey, her ne kadar Şadi Erdal'ı eve göndermek istese de Şadi Erdal, eve gitmemek için diretir. Şadi Erdal'ın eve dönmeyeceğini gören Abdulkadir Bey, onu da kendisi ile harman yerine götürür. Harman yerine gelen köylüler, yanlarında bulunan tüm eşyalarını bir yere toplu halde koyar. Elleriindeki çapa ve orakları ile ekinleri biçmeye başlayan köylüler, saat sabahın dokuzuna gelince kahvaltı için ara verir. Verilen yarım saatlik kahvaltı arasından sonra köylüler tekrardan işe koyulur. Temmuzun kavurucu sıcaklığı yüzünü göstermeye başlamıştı. Aralıksız dört saat çalışan köylülerin artık orağı kaldıracak mecali kalmamıştı. Güneş en kavurucu vaktine gelmiş, susuzluktan dilleri kurumuş bir halde yemek molasının verilmesini beklemekteydiler. Öğlen ezanının okunması ile birlikte yemek molası da verilmişti. Mola ile birlikte her bir işçi bir tarafa ayrılmış sofrasını kurmaya başlamıştı. Şadi Erdal ise kendisinden altı yaş büyük halası Ayşe Şentürk ve komşu kızları ile bir sofrada oturmuştu. Halası öğlen menüsünü titizlikle sofraya serdikten sonra içme suyu almak için sofradan kalkar ve harman yerine 200 metre uzaklıktaki su kuyusuna gider. Bu su kuyusu köylülerin elle açtığı 10 metre derinliğindeki bir su kuyusuydu. Köylüler kuyunun ağzına önlem amacıyla bir karış eninde ve bir metre boyunda kare şeklinde bir set örmüşlerdi. Kuyudan suyu çekmek için bir manivela şeklinde bir direk kurmuşlardı. Direğin ucu bir zincir ile kovaya bağlıydı. Kova ağaçtan yapılmış ağır bir kovaydı. Direğe bağlı olan ip zamanla aşınmış ve bundan dolayı takviye amaçlı telle bağlanmıştı. Ayşe Şentürk, su almak için tarlanın ortasında bulunan su kuyusuna gitti. Şadi Erdal da halasının arkasından su kuyusuna doğru koşmaya başladı. Halası ile birlikte su kuyusuna varduktan sonra kuyudaki su uğultusunu dinlemeye başladı. Göz ucu ile halasını izleyen Şadi Erdal, halasının kuyudan su çıkardıktan sonra uzaklaştığını görünce su kuyusuna çıktı. Ardından hızlı bir şekilde kare şeklindeki duvarın üzerinde gezinmeye başladı. Halası kuyudan uzaklaştıktan sonra Şadi Erdal, kovayı yukarı çekip ters çevirdikten sonra kuyuya atmaya başladı. Kuyuya düşen kovanın su ile yapmış olduğu temas sonucu ortaya çıkan şiddetli ses oldukça hoşuna gitmişti. Bu hareketi birkaç defa daha

tekrarlamaya başladı. Ancak beklenmedik bir olay gerçekleşti. Kovaya bağlı olan tel Şadi Erdal'ın gömleğine takılmış ve ansızın onu kendisi ile birlikte kuyuya çekmişti. Halası Şadi Erdal'a sırtı dönük olduğu için durumu fark etmedi. Ancak sofrada bekleyen komşu kızı yüzü Şadi Erdal'a dönük olduğu için olaya şahit olmuştu. Görmüş olduğu olay karşısında şoka giren komşu kızı bir anda bağırmaya başladı. Dili dönemediğinden Şadi diyememekteydi. Şabey gitti, Şabey gitti diye bir anda bağırmaya başladı. Bağırışları duyan köylüler olan bitene bir anlam verememekteydi. Anlamsız gözlerle birbirine bakan köylüler Ayşe Şentürk'ün su kuyusuna koşar adımlarla yönelmesiyle durumun ciddiyetinin farkına vardılar. Su kuyunun başına varan halası Şadi Erdal'ın su kuyusuna düştüğünü görünce çığlık çığlığa bağırmaya başladı. Kuyunun başına varan köylüler ise korkulu gözlerle birbirine bakmaya başladılar. Bu esnada Yahya adında köyün ileri gelen yaşlılarından biri bastonu ile su kuyusuna doğru hızlı adımlarla koşmaya başlamıştı. Şadi Erdal'ın babası Abdulkadir Bey, bu esnada olaylardan habersiz bir şekilde toplanan kalabalığa dikkat kesilmişti. Abdulkadir Bey'in kardeşi İbrahim Bey yaşanan olaylara anlam vermeye çalışan Abdulkadir Bey'e *Şadi suya mı gitti?* diye sordu. Göz göze gelen Abdulkadir Bey ve kardeşi İbrahim Bey su kuyusuna can havli ile koşmaya başladı. Bu sırada su kuyusunun başında toplanan köylüler üzerlerindeki şaşkınlığı atmıştı. Ardından Mehmet Teke adındaki bir şahsı Şadi Erdal'ı kuyudan çıkarmak için baş aşağı kuyuya indirdiler. Mehmet Teke, Şadi Erdal'ın çenesinden kavrar lakin çıkaramaz. İkinci defa kulağından kavradığı gibi kuyudan yukarı çeker. Köylüler kuyudan çıkardıkları Şadi Erdal'ı baş aşağı çevirip vücudundaki suyu çıkarmaya başladı. Ancak buna rağmen Şadi herhangi bir yaşama emaresi göstermedi. Yaşananları izleyen köylüler, korkulu gözlerle birbirlerine baktı. Abdulkadir Bey, su kuyusuna varınca Şadi Erdal'ın cansız bedeni ile karşılaştı. Kısa sürelik bir şok yaşadı. Yaşadığı şoku atlattıktan sonra kendisi de Şadi Erdal'ın yerde uzanan cansız bedenine müdahale etti. Ancak bu müdahaleden de Şadi Erdal'dan herhangi bir yaşama emaresi görmedi. Bunun üzerine Abdulkadir Bey, yaşlı gözlerle Şadi Erdal'ın cansız vücudunu kucakladı ve evine doğru yol aldı. Yaşanan bu tatsız olay üzerine köylüler de işlerini yarıda bıraktı ve köye geldi. Bu esnada Abdulkadir Bey'in kucağında cansız bir şekilde bulunan Şadi Erdal *“üşüyorum, üşüyorum”* diye söylenmeye başladı. Şadi Erdal'ın sesini duyan babası Abdulkadir Bey, hemen eve koştu ve sobayı yaktı. Sobanın karşısında bir süre ısınan Şadi Erdal, kendisine geldi.

Şadi Erdal'ın yaşamış olduğu bu tatsız olaydan sonra ona geriye kalan her temmuz ayında sol omuzunda üşüme hissetmesidir.

1.4. Şadi Erdal'ın Hafızlık Eğitimi

Abdulkadir Bey, Şadi Erdal'ın haylaz kişiliğiyle baş edemiyordu. Kapısına sürekli gelen şikâyetlerden bunalan babası, Şadi Erdal'ı okula göndermek istedi. Bu şekilde onu dizginlemeyi düşünüyordu. Ancak babası, Şadi Erdal'ı okula göndermeden önce dini eğitim almasını istiyordu. Bunun üzerine Abdulkadir Bey, oğlunu köy imamının yanında dini eğitim alması için camiye götürdü. Babası, Şadi Erdal'ın hafız olmasını istiyordu. Ancak köylerinden hafız yetiştiren her hangi bir hoca olmadığı için çevre köylerde hafız yetiştiren herhangi bir hoca olup olmadığını araştırmaya başladı. Abdulkadir Bey, arkadaşından 1948 yılında Küre köyünde hafız yetiştiren bir hocanın olduğunu öğrendi. Abdulkadir Bey gibi diğer köylülerde köylerinde hafız yetiştiren bir hocanın varlığını şiddetle istiyordu. Bu arada Abdulkadir Bey'in dayısının oğlu olan Mustafa Kavurmacı ise 12 yaşında ilkokulu bitirmiş Küre köyündeki bu hocanın yanında hafızlık dersi almaktaydı. Mustafa Kavurmacı'nın hafızlık dersi bitmiş hocası icazet vermek için Kurtköy'de mevlit düzenlemek istiyordu. Küre köyünde Karaca Hafız olarak tanınan bu hoca yanında 17 öğrencisi ile birlikte Kurtköy'e geldi. Düzenlenen icazet töreninde köylüler hocaya olan hayranlığını gizleyemedi. Köylüler icazet töreninden sonra imama Kurtköy'de görev yapmasını teklif etti. Karaca Hafız, Küre köyü ile olan anlaşmasının halen devam ettiğini ve kasım ayında anlaşmasının son bulacağını söyledi. Kurtköy sakinleri Karaca Hoca ile ağustos ayında yapmış olduğu bu görüşmede yılda bir defa 80 kile buğday, kendi hayvanları için otlak ve kendisi ile gelen öğrencilerin barınmalarını temin etmesi karşılığında anlaşmaya varmışlardı. Şadi Erdal, bir süre bu hocanın yanında ders almaya başladı. 1956 yılında Abdulkadir Bey, Şadi Erdal'ı Hafız olması için Karaca Hafızın yanına verdi. Karaca Hafız Şadi Erdal'ı hafızlığa başlatmadan önce Kur'an'ı yüzünden okuttu. Okuması düzgün olunca da hiç zaman kaybetmeden hafızlığa başladı. Ancak Karaca Hafız'ın eşi vefat edince Karaca Hafız bir süre sonra Küre köyünden biri ile evlendi. Karaca Hafız tekrardan Küre köyüne gitmek zorunda kaldı. Yanında bulunan talebeleri de kendisi ile birlikte Küre köyüne gitti. Karaca hafızın yanında eğitim gören 15 kişiden biri de Şadi Erdal'dı. Şadi Erdal, Küre köyüne varınca hafızlığı bitene kadar uzun bir süre kafadar dedikleri aile

dostlarının yanında kaldı. Karaca Hafız'ın yanında on ay kalan Şadi Erdal, icazet töreni için Kurtköy'e döndü. Şadi Erdal'ın hafızlık cemiyetine dönemin saygın insanları iştirak etmiş. Bilecik müftüsü, Adapazarı'nda saygın bir din adamı olan Şerafettin Bey, bir dönem Kıbrıs Diyanet İşleri Başkanlığı yapan Kemaleddin Erdil, Bursa'dan Mustafa Kavurmacı bunlardan bazılarıydı.

1.5. Şadi Erdal'ın Hocası Karaca Hafız

Küre köyünde at, eşek gibi hayvanlar fazla olduğu için köy halkı bu hayvanların bakımını çok iyi biliyordu. Bir zamanlar bu köyden biri askere gider, İstanbul'da süvari birliğinde askerlik görevini yapar. Komutanlar askerlerin himayesine birer at vermiş ve onların bakımından sorumlu tutmuştu. Askerler gelen saman balyalarını atların önlerine koyarken Küre köyünden olan bu asker saman balyalarını atların altına atıyordu. Saman balyasını atın altında gören yüzbaşı bu askeri uyarmış ve balyaları zayi etmemesini söylemiş. Asker uyarıları dinlemiş ama yine bildiğini yapmaya devam etmiş. Bunun üzerine yüzbaşı bu askeri bölük komutanına şikâyet etmişti. Bir süre sonra atların hepsi pislikten dolayı hastalanmış. Sadece o askerin bakmakla yükümlü olduğu at hastalanmamış. Bölük komutanı bu askere tüm atların hasta olmasına rağmen onun baktığı atın niçin hasta olmadığını sormuş. Askerde atın altına atılan balyalar sayesinde atın soğuktan ve yerdeki pisliklerden korunduğunu söylemiş. Hayvanlardan anladığı ve işini temiz yaptığı için bölük komutanı kendisine onbaşılık rütbesi verir. İri yarı ve cüsseli biri olduğundan Sultan II. Abdülhamit Han'ın korumalığına verildi. Cuma selamlığında Sultan II. Abdülhamit Han'a yapılan suikastta kendisini sultana siper eder, Sultan II. Abdülhamit Han, Yıldız Sarayına varınca kendini siper eden askerin kim olduğunu öğrenmek ister. II. Abdülhamit, Saraya gelen Küreli askere nereli olduğunu sorduğunda askerde Söğütlü olduğunu söylemiştir.

Sultan II. Abdülhamit Han bu sözler üzerine kendisini halen hemşerileri koruduğunu söylemiş ve çok duygulanmıştı. Ardından Sultan tarafından bu askere Beşiktaş'ta bir konak tahsis edilerek ve muhafız birliğinin başına kolağası olarak getirildi. Bir süre sonra ise Sultan bu kolağasını Söğüt'e göndermiş ve hemşerilerinin sultandan ne gibi bir beklentileri olduğunu öğrenmesini istedi. Söğüt'e gelen kolağası halkın arasına karışarak ve Sultandan beklentilerini öğrenmek için halkın ağzını yokladı. Ancak ne sağlam bir insan kalmış ne de bir şey isteyecek mecali kalmıştı.

Kolağası İstanbul'a döndükten hemen sonra durumu Sultana izah etti. Sultan II. Abdülhamit Han bunun üzerine şuan ki Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinin bulunduğu araziye bir idadi, bir rüştiye ve bir de Çifte Minare Camii'ni yaptırdı. Kolağası, Sultandan İstanbul'da okutmak üzere köyünden öğrenci getirme yetkisi istedi. İstedığı izin çıkınca okutmak üzere Söğütten İstanbul'a dört talebe getirdi. İstanbul'a gelen bu öğrenciler medresede yeteneklerine göre ayrıldı ve bunlardan ikisi kadılık, biri vaizlik diğeri ise Arapça şubelerine verildi. Kadılık yapan talebelerden biri dört kardeşti. Dört kardeş, İstiklal Savaşında Türk askerleri ile birlikte hareket edince Rumlar tarafından işgalci Rum komutanlarına şikâyet edildi. İşgal edilen yerler Yunan işgalinden kurtulunca geri çekilen Yunan birlikleri bu dört kardeşi de kendileri ile birlikte esir olarak götürdü. Kadı olan kişi Yunanistan'da vefat ettikten sonra diğeri kardeşleri ise esir mübadelesinden sonra Türkiye'ye döndü. Kardeşlerden biri olan Kemaleddin Erdil bir süre Diyanet İşleri Ankara İmam Hatip Müdürlüğü yaptı. 1974 yılında Kıbrıs Harekâtından sonra ise Kıbrıs'ta ilk Diyanet İşleri Başkanlığı görevine getirildi. Hafız olan kardeşlerden bir diğeri ise Çanakkale Savaşına katıldı ve Çanakkale cephesindeki savaşın son bulması ile birlikte Kutu'l Amare' da İngilizlere karşı verilen mücadeleye katıldı. 15 yıl askerlik yaptıktan sonra yedek subay olduğundan terhisine bir ay kala yüzbaşı rütbesine çıkarıldı. Askerliği bittikten sonrada Bilecik'e geri döndü ve Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonrada Bilecik'te maliyede tahsildarlık yapmaya başladı. Köylüleri bu askere tahsildarlığı bırakıp köylerinde imamlık yapmasını teklif edince tahsildarlığı bıraktı ve imamlığa başladı. İmamlık yaptığı köyde bir süre sonrada hafız yetiştirmeye başladı. Küre Köyünde imamlığa başlayan Karaca Hafız hayatının son demine kadar ardından sayısız hafız bırakmıştır.

1.6. Şadi'nin Erdal'ın Eğitimi

Şüphesiz Şadi Erdal'ın hayatındaki en önemli süreç eğitim yıllarıdır. Bu yıllar gerek ilmi gerekse de siyasi bir kimlik kazandığı süreçtir. Onun siyasi ve ilmi bir hüviyet kazanmasına vesile olan en önemli şahıs ise Mustafa Kavurmacı'dır. Mustafa Kavurmacı 12 yaşında ilkokulu bitirdikten sonra Karaca Hafız'ın yanında hafızlık derslerine başlamıştı. Mustafa Kavurmacı, Şadi Erdal'ın icazet töreninden sonra Abdulkadir Bey'e Şadi Erdal'ı eğitim alması için kendisi ile birlikte Bursa'ya götürmeyi teklif etmiş, Abdulkadir Bey'in bu teklife sıcak bakması ile birlikte Şadi Erdal'ın

tekkeden mektebe eğitim serüveni başlamıştı. Bursa'da İsmail Hakkı Tekkesinde hafız olarak yetişen talebelerin ağustos ayında icazet töreni düzenlenirdi. Talebeler icazet töreninden sonra ise İstanbul İmam Hatip Lisesinin açmış olduğu imtihanlara girerlerdi. İmtihanları başarı ile geçenler okula kayıt yapmaya hak kazanırdı. Şadi Erdal, Mustafa Kavurmacı ile birlikte İsmail Hakkı Tekkesine gelir. Ancak tekke maddi imkânları kısıtlı olmasından ötürü şehir dışından gelen talebeleri kabul etmemekteydi. Mustafa Kavurmacı'nın araya girmesi ile birlikte Şadi Erdal, tekkeye kabul edilir. Böylece Şadi Erdal, İsmail Hakkı Tekkesinde okuyan ilk Bilecikli talebe olur. Düzenli olarak dini dersler görmeye başlamış ve aynı zamanda günlük hatimlerine de devam etmiştir. Bir süre sonra tekke de baş hafız olarak görev yapmış ve ramazan ayındaki günlük hatimleri takip etme görevini üstlenmişti. Uzun süre İsmail Hakkı Tekkesinde eğitim aldıktan sonra eğitimine İzmir Kestanepazarı Camii Derneğinde devam etmiştir. Bu dernek İsmail Hakkı Tekkesinden sonra dönemin en iyi dini eğitim veren kurumuydu. Ancak bu kurum uygulamış olduğu aşırı disiplin kuralları yüzünden talebeler arasında kötü bir imaj oluşturmuştu. Kestanepazarına gelen Şadi Erdal, derneğe bağlı olan yurtta kalmaktaydı. Yaz tatilinin bir ayını Bursa İsmail Hakkı Tekkesinde, bir ayını İzmir Kestane pazarı Camii Derneğinde, kalan diğer iki ayını ise memleketinde geçirmekteydi. 12 yaşında dışarı çıkan Şadi Erdal, için gurbet çok ağır geliyordu. Aylardır ailesinden uzak olması ve yurttaki aşırı disiplinden bir hayli bunalmıştı. Gün geçtikçe artan bu tatsız süreç psikolojisine etki etmişti. Yurtta tek başına kaldığı zamanlarda bazen sessiz bir şekilde ağlamakta bazen ise pencerenin önünde dakikalarca oturur ve gökyüzünün o derin maviliğine dalmaktaydı. İçinde bulunduğu bu zor süreç nihai olarak derslerine de sirayet etmişti. İkinci sınıfa geçen Şadi Erdal, tabiat dersini verememiş ikmale kalmıştı. Tabiat dersinden ikmale kaldığı için yurt tarafından ceza olarak karne tatili iptal edilmişti. Zor bir süreç geçiren Şadi Erdal, sonunda yurttan kaçmayı kafasına koymuştu. Ertesi gün hava almak bahanesi ile yurttan çıkmış ve doğruca otogara gitmişti. Burada Bilecik'e gitmek için bilet almıştı. Şadi Erdal, aradan geçen on saat sonra köyüne vardığı için çok mutlu olmuştu. Ancak babasına yurttan kaçtığını söylememiş bir sır gibi saklamıştı. Biraz zaman geçtikten sonra abisi Ali Erdal'a saklamış olduğu sırrını açıklamıştı. Aslında tatile gelmediğini tabiat dersinden ikmale kaldığından yurt tarafından ceza aldığını ve aşırı disiplinden bunaldığı için eve kaçtığını söyledi. Sırrını açığa vurduktan sonra dünyanın tüm yükünden kurtulmuş

gibiydi. Ali Erdal, kardeşi Şadi Erdal'ın yanlış yaptığını en azından babalarına gerçeği anlatması gerektiğini söyledi. Aynı zamanda babası Abdulkadir Bey'in gerçeği bilmesi gerektiğini düşünüyordu. Ali Erdal, babasının da gerçekleri bilmesi gerektiğini vicdani bir yükümlülük olarak gördüğünden durumu babasına izah etti. Duydukları karşısında öfkelenen Abdulkadir Bey, Şadi Erdal'ı çağırarak ertesi gün hiç vakit kaybetmeden bir an önce İzmir'e geri dönmesini istedi. Abdulkadir Bey, ertesi sabah gün ağardığı gibi Şadi Erdal'ın biletini kesti. İzmir'e vardığında saat gecenin üçünü bulmuştu. Gecenin bir yarısı içeri girebilmek için amansız bir şekilde zile basıyordu. Kapının önüne gelen yurt görevlisi gecenin bu saatinde içeri alamayacağını söylüyordu. Yurda giremeyen Şadi Erdal, çaresiz bir şekilde kapının önünde beklemeye başladı. Soğuk hava Şadi Erdal'ın vücuduna işlemişti. Tir tir titreyen Şadi bir yandan uykuya kalmamaya çalışıyor öte taraftan da kendini soğuktan korunmaya çalışıyordu. Sabah ezanı okunduktan sonra yurt görevlisi kapıyı açtı ve Şadi Erdal ve onun gibi dışarıda bekleyenleri içeri aldı. Yurt müdürü Raif Giresun, Şadi Erdal'a sabah namazını kıldıktan sonra odasına gelmesini istedi. Sabah namazını kıldıktan sonra odasında kendisini bekleyen yurt müdürü Raif Giresun'un huzuruna çıktı. Az sonra olacakları sezen Şadi Erdal, çaresiz bir şekilde kendini savunuyordu. Yurt müdürü Raif Giresun, Şadi Erdal'ı sessizce dinleyerek konuşmasını sabırlı bir şekilde bitirmesini bekledi. Konuşma bitirdikten sonra Raif Giresun, ağır adımlarla Şadi Erdal'a yaklaştı ve sert bir ses tonu ile bu anlatıların hiçbirinin kaçmak için bahane olmadığını söyledi. Ardından Şadi Erdal'ı tokatlamaya başladı ve odadan çıkmasını istedi. Şadi Erdal, yaşamış olduğu bu olaydan sonra ikmale kalan derslerini verip tekrardan Bursa İsmail Hakkı Tekkesine gitmeyi planladı. Dönem sonunda ikmale kalan derslerini verdi ve hiç zaman kaybetmeden Bursa'ya döndü. Bursa'ya varduktan sonra İzmir'e gitmek istemediğini söyledi ve Kestanepazarındaki kaydını sildirdi. Aynı yıl İstanbul İmam Hatip Lisesi imtihanlarına girdi ve bu sınavı başarı ile geçti. Böylece İsmail Hakkı Tekkesinden İstanbul'a gönderilen dört talebeden biri olmayı başardı. İstanbul İmam Hatip Lisesinde Bileciklilerin kendi arasında oluşturduğu arkadaş grubuna dâhil oldu. İstanbul ve İzmir arasındaki eğitim kalitesinin farkını gören Şadi Erdal, birçok eksikliği olduğunu gördü. Kendi imkânları ile aradaki eğitim farkını kapatmaya çalıştı. İkinci sınıfa geçen Şadi Erdal, Kur'an'ı Kerim hocası ile bir hemşerisi arasındaki tartışmaya dâhil oldu. Hemşerisinin tarafını tuttuğu için birkaç arkadaşı ile birlikte o dönem Kur'an'ı Kerim

dersinde ikmale kaldı. Sürekli bir disiplin altında olması ve derslerinin iyi gitmemesinden dolayı artık okumama kararı aldı. İkinci sınıfa geçen Şadi Erdal, tasdiknamesini aldı ve Bilecik'e döndü. Aynı yıl Bilecik'te bitirme imtihanlarına girdi. Ancak tabiat dersi ve İngilizce derslerini veremediğinden imtihanları geçemedi. Böylece eğitim hayatına kesin bir şekilde noktayı koydu.

1.7. Siyasi Bir Hüviyet Kazanması

Eğitim hayatı boyunca sadece ilimle iştilal olmayan Şadi Erdal, aynı zamanda içinde bulunduğu siyasi süreci de anlamaya çalışıyordu. Bulunduğu çevre, okumuş olduğu kitap ve dergiler onda mukaddesatçı bir dünya görüşünün oluşmasına vesile oldu. Onun siyasi görüşlerinin ilk belirdiği yer İzmir Kestanepazarıdır. Mukaddesatçı çevreyle ilgi ve alakası gittikçe artan Şadi Erdal, neşredilen kitap ve dergileri okuyor ve burada öğrendikleri ile çevresini aydınlatmaya çalışıyordu. İzmir'de okuduğu dönemlerde öğretmenlik yapan Fedai Coşkuner ile ahbaplık kurmaya başladı. Fedai Coşkuner'in çıkarmış olduğu dergiyi okuyan Şadi Erdal ve arkadaşları onun vesilesi ilk defa mukaddesatçı camiayı tanımaya başladı. Aynı zamanda İzmir'de Yeni Asya Gazetesinde müdürlük yapan Murtaza Eyvallah ile de tanışma fırsatı buldu. Murtaza Eyvallah, Şadi Erdal'ın İzmir'deki okul müdürünün oğluydu. Şadi Erdal, Murtaza Eyvallah ile okuldaki irtibatı sayesinde tanışma fırsatı bulmuştu. Murtaza Eyvallah, Şadi Erdal ve arkadaşlarının okumaları için Yeni Asya Gazetesinde Necip Fazıl Kısakürek, Osman Yüksel, Nureddin Topçu'nun neşredilen yazlılarını getirmekteydi. Aynı zamanda İstanbul'da okuduğu yıllarda kendisi ile birlikte aynı okulda okuyan İhsan Emci sayesinde Necip Fazıl Kısakürek'in neşretmiş olduğu Büyük Doğu Mecmuasını düzenli olarak takip ediyordu. Bu dönemlerde kendisinde büyük bir etki yaratacak olan Necip Fazıl Kısakürek ile İstanbul'da üç defa evinde görüşme fırsatı buldu. Necip Fazıl Kısakürek'e olan alakası gün gittikçe artan Şadi Erdal, imkânları dâhilinde tüm konferanslarına katıldı. Eğitim hayatını yarıda bırakıp Bilecik'e döndüğünde Necip Fazıl Kısakürek'e karşı ilgi ve alakasını kesmemişti. 1965 yılında Necip Fazıl Kısakürek'in Kütahya'ya konferansa katılacağını duymuştu. Hiç vakit kaybetmeden Kütahya'ya gitmek için çare aramaya başladı. Zira Bilecik-Kütahya arası yollar şase olduğundan araç bulunmamaktaydı. Ancak Şadi Erdal için bu konferansa gitmenin iki önemli nedeni bulunmaktaydı. Bunlardan ilki Tercüman Gazetesinde

Çerçeve adlı köşe yazısında yazılarını neşreden Necip Fazıl Kısakürek'in yazıları on gündür yayınlanmıyordu. Bu durum Şadi Erdal'da büyük bir merak uyandırmıştı. Onun için bu konferans merakını gidermek ve durumu bizzat Necip Fazıl Kısakürek'e sormak için büyük bir fırsattı. Diğer bir sebep ise konferansın konusuydu. Zira konferansın konusu Sultan II. Abdülhamit Han'dı ve bu dönemde böyle bir konferansın varlığı cesaret istemekteydi. Şadi Erdal, Kütahya'ya gitmek için tüm ihtimalleri düşünmeye başladı. İmkânları kısıtlı olmasından dolayı geriye sadece tek bir yol kalmıştı. Kütahya'dan Bilecik'e kömür taşıyan trenin vagonunda gitmekti. Bu fikrini abisi ve arkadaşı ile paylaştıktan sonra yola çıkmak için hazırlığa başladı. Karanlığın çökmesi ile birlikte yola çıktılar. Bir süre yürüdükten sonra tren istasyonuna vardılar. Burada hareket saatini bekleyen trenin kömür vagonuna bindiler ve sabaha doğru gün ağardığında Kütahya'ya vardılar. Kahvaltı yapmak için şehir merkezine gittiler. Burada 24 saat açık olan bir lokantada sıcak birer çorba içtikten sonra konferans saatini beklemeye koyuldular. Vakit geldi ve konferans salonunu dolduran yüzlerce insan heyecanlı gözlerle Necip Fazıl Kısakürek'in sahneye gelmesini bekledi. Sahneye yakın bir yerde bekleyen Şadi Erdal, bir taraftan heyecanla salondaki mahşeri kalabalığı gözlemlerken öte taraftan ise konferans bitiminde Necip Fazıl Kısakürek'e ulaşmak için kafasında planlar tasarlıyordu. Necip Fazıl Kısakürek'in içeriye girmesi ile birlikte nefesler tutulmuş pür dikkat kesilmişti. Konuşmaya başlayan Necip Fazıl Kısakürek'in sözleri yer yer alkışlarla kesiliyordu. Konuşmanın başından itibaren gözlemlenen büyük bir heyecan salonu tesiri altına almıştı. Necip Fazıl Kısakürek, konuşması bittiğinde çıkış kapına yönelmişti. O an Şadi Erdal, can havli ile kapıdan dışarı çıktı. Necip Fazıl Kısakürek, dışarıda kendisini bekleyen siyah bir otomobile yönelmişti. Tam bu esnada dışarıdaki kalabalığın içinden üstadım, üstadım diye bir ses duydu. Sese yönelen Necip Fazıl Kısakürek, Şadi Erdal'ın heyecanlı bir şekilde kendisine yöneldiğini görünce bir an durdu. Necip Fazıl Kısakürek'in kendisine yöneldiğini gören Şadi Erdal, kendisine Tercüman Gazetesindeki "Çerçeve" adlı köşe yazısının on gündür çıkmadığını ve köşe yazılarına devam edip etmeyeceğini sordu. Etrafta toplanan kalabalık, meraklı gözlerle sorulan bu soruya Necip Fazıl Kısakürek'in ne cevap vereceğini beklemekteydi. Gözlerinin ucu ile etrafını süzen Necip Fazıl Kısakürek, Şadi Erdal'a yöneldi ve Tercüman Gazetesinin sahibi gazeteye tercüman, gazete halka, olaylara tercümandır. Kemal Ilıcak iyi bir insan ama eşi Nazlı Ilıcak, Katerina yapılı bir insan diye cevap

verdi ve yarından itibaren yazılarına devam edeceğini söyledi. Aldığı cevap karşısında mutluluktan göz bebekleri büyüyen Şadi Erdal, kalabalığı usulca terk etti.

Necip Fazıl Kısakürek, Osman Yüksel Serdengeçti, Nureddin Topçu gibi milliyetçi-mukaddesatçı yazarlardan medeni cesareti öğrenen Şadi Erdal ve onun gibi düşünen dostları düşüncelerini açıkça dile getirmekte ve bu fikirlerini bürokraside dışlanmış, ötelenmiş mukaddesatçı camiaya yeniden medeni cesaretlerini kazanmaları için şiar edinmişti. Davasına hizmet etmek isteyen Şadi Erdal, düşünce dünyasında büyük bir paya sahip olan Necip Fazıl Kısakürek'in "*Sakarya*" şiirinden de esinlenerek Sakarya adında bir gazeteyi çıkardı.

1.8. Şadi Erdal Askerde

Şadi Erdal, vatani görevini yerine getirmek için 23 Mayıs 1966 tarihinde Silvan'a gitti. Yorucu ve uzun bir yolcuğun ardından Silvan'a indi. Sabahın erken saatlerinin getirmiş olduğu huzur dolu havayı bir güzel solduktan sonra etrafını süzmeye başladı. Ardından kahvaltı yapmak üzere açık bir lokanta bakılmaya başladı. Caddenin sonunda küçük bir lokantanın açık olduğunu gördü. Burada kahvaltı yaptıktan sonra otele geçti ve bir süre dinlendi. Daha sonra tıraş olmak için otelin hemen yan tarafında bulunan berbere gitti. Bu esnada dükkânın önünden geçen askeri inzibatlar Şadi Erdal'ı görür görmez içeri girdi. Berber koltuğunda oturan Şadi Erdal, gür ve sert bir sesle karşılaştı. Askeri inzibatlar berberde fazla takılmamasını ve hemen kendileri ile birlikte askeri birliğe gelmesini istedi. Şadi Erdal, eşyalarının otelde olduğunu ve askeri birliğe teslim olmak için bir günü daha olduğunu söylese de askeri inzibatlar onu dinlemedi. Bunun üzerine dükkân sahibi askeri inzibatlara döndü ve sert bir eda ile Şadi Erdal'ın kendisinin misafiri olduğunu ve ertesi gün teslim olacağını söyledi. Bu sözler üzerine askeri inzibatlar bir şey demeden dükkânı terk etti. Saç tıraşı biten Şadi Erdal, dükkân sahibine teşekkür etti ve otele döndü. Otele varan Şadi Erdal, kalan tüm işlerini de bitirdi ve istirahate çekildi. Ertesi gün bölüğüne teslim olan Şadi Erdal, kendisi gibi yeni gelen askerlerle geniş bir salonda bölüklere ayrılmak için bekledi. Avluya gelen bölük komutanı ve yanındaki birkaç rütbeli asker yeni gelenlere sivil hayattaki mesleklerini sormaya başladı. İkinci bölüğe düşen Şadi Erdal, kendisinden önceki diğer iki asker gibi sivil hayattayken hafız olduğunu söyledi. Şadi Erdal ve diğer iki hafız asker diğer askerlerden ayrı tutuldu. Komutanı, Şadi Erdal'ın imam hatip mezunu olduğu için bir

hafta sonraki kurban bayramı namazını kıldırmasını istedi. Bunun üzerine Şadi Erdal, daha önce hiç kurban bayramı namazı kıldırmadığını söyledi. Sadece vakit namazlarını ve Cuma namazı kıldırıldığını izah etti. Ancak istediği kitapların olması halinde kıldırabileceğini ekledi. Bunun üzerine komutanı gerekli kitapları temin edeceğini söyledi. Bir hafta sonra kitapların temin eden komutan Şadi Erdal'ı çağırdı ve bir an önce çalışmaya başlamasını istedi. Bayram namazını kıldırın Şadi Erdal, namazdan hemen sonra dinlenmek üzere yatakhaneye gitti. Bu esnada nöbetçi askerler yatakhaneye geldi ve mutfak temizliği için kendisini mutfağa götürdüler. Yaşanan bu olaydan sonra Şadi Erdal, askerde hiçbir ere görevinden dolayı tolerans tanınmayacağını gördü. Silvan'a gelmeden önce kendisi gibi Silvan'da askerlik yapan bir hemşerisi sayesinde bölükteki Bilecikli askerlerle tanışma fırsatı buldu. Bölük komutanı Yücel Turan, Şadi Erdal'ı sevdiğinden kendisine imam diye seslenmekteydi. Bir gün eğitim sırasında kendisini yanına çağıran Yücel Turan ondan yazıhaneye gitmesini ve silahını teslim etmesini ardından ise yazıcının yanına gitmesini istedi. Yazıcının bir ay sonra teskeresini alacağını söyleyen Yücel Turan, bundan sonra yeni yazıcının Şadi Erdal'ın olacağını söyledi. Dört ay yazıcılık yaptıktan sonra dağıtım vakti geldiğinde komutanına dağıtım tabi tutulmasını istedi. Bölük komutanı Yücel Turan, Şadi Erdal'ı sevdiğinden onu bu kararından vazgeçirebilmek için dağlarda koçeroların olduğunu ve kendisini iki gün bile yaşatmayacağını ve nefretinden vuracağını söylerdi. Bu sözleri duyan Şadi Erdal, vermiş olduğu karardan vazgeçti.

Yücel Turan'ın jandarma olmak için eğitime çağırılmasından sonra Şadi Erdal için de sıkıntılı bir süreç başladı. Yücel Turan'ın yerine Yahudi asıllı Mois Tigni adında yeni bir bölük komutanı geldi. Milliyetçi-mukaddesatçı biri olan Şadi Erdal'ın Türk-İslam ordusu olarak gördüğü bu orduda Yahudi bir komutanın emri altına girmesi çok zoruna gitmişti. Bu sebepten dolayı onu pek kale almamaktaydı. Mois Tigni'nin bir gün Şadi Erdal'a Yahudilerin çok akıllı bir topluluk olduğundan bahsetti. Bunun üzerine Şadi Erdal ise Türklerde çağ açıp çağ kapatan insanların olduğunu söyledi. Bu sözler üzerine bozulan Mois Tigni kendisine kafayı taktı. Bölük komutanlığı çok kısa süren Mois Tigni'nin başka bir yere tayini çıktı. Bu durumdan dolayı hayli memnun olan Şadi Erdal, çok mutlu oldu. Ancak hiçbir şey umduğu gibi olmamış bu defa Ermeni asıllı yeni bir bölük komutanı gelmişti. Mois Tigni ile bitmeyen imtihanı bu defa Ermeni asıllı Elazer El Yazar ile devam etmekteydi. Çarşı izninde "*Birgün*" adında bir

gazetenin “İslam ve Siyonizm” adındaki bir broşürü dikkatini çekmişti. Broşürü okuyan Şadi Erdal, yazıyı beğendi ve gazete ile birlikte 15 adet broşürü de karargâha götürdü. Arkadaşları ile birlikte kantine geçti ve onlarla burada bir süre muhabbet etti. Kalkarken elindeki broşürleri diğer askerlerin de faydalanması için masalara dağıttı. Düşünmeden hareket eden Şadi Erdal, az sonra başına gelecek olaydan habersiz bir şekilde yatakhaneye geçti. Bölük komutanı Elazer El Yazar broşürlerin askeri birliğe nasıl geldiği ile ilgili yaptığı tahkikat sonucu Şadi Erdal’ın getirdiğini kanıtlamıştı. Bunun üzerine Şadi’yi yanına çağırılmıştı. Elazer El Yazar, huzuruna gelen Şadi Erdal’a broşürleri niçin dağıttığını, siyasi broşürlerin karargâha sokulmasının yasak olduğunu söyledi. Siyasi propaganda yaptığı içi kendisini askeri mahkemeye vereceğini de ekledi. Bunun üzerine Şadi Erdal, mahkemedan korkmadığını ve isterse verebileceğini söyledi. Aslında Şadi Erdal’ın böyle cesur davranmasının sebebi, Elazer El Yazar’ın aslında kendi komutanları olmadığı ve asıl bölük komutanları ile arasının güzel olmasıydı. Yaşanan bu olaydan sonra 36 yaşındaki bölük komutanı Şadi Erdal’ı yanına çağırıp kendisi ile birebir görüştü. Komutanları Şadi Erdal’a inançlı bir çocuk olduğunu ve kendisini sevdiğini söyledi. Ayrıca Elazer El Yazar’ın da bulunduğu odada da namaz kıldırıldığını söyledi. Kendisi için hiçbir sorunun olmadığını ancak Elazer El Yazar’ın bundan rahatsız olduğunu ve kendisini mahkemeye vermek için çaba sarf ettiğini söyledi. Bundan sonra Elazer El Yazar’dan uzak durmasını istedi.

Şadi’nin yaşamış olduğu tatsız süreç bitmemekte aksine her geçen gün bir yenisi ortaya çıkmaktaydı. Askerliğinin bitimine 7 ay kalmıştı ve bu sırada bölük komutanı hizmet içi göreve gitmişti. Yeni komutanın göreve gelmesi ile Şadi Erdal için her şey değişti. Tabur komutanı binbaşının gidişini fırsat bilen askerlerin bir kısmı çarşıya kaçmıştı. Kaçamayan askerlerin bir kısmı ise sinemanın olduğu geniş bir avluda yakalanmıştı. Yeni gelen komutan kaçan askerlerin büyük çoğunluğu Şadi Erdal’ın bulunduğu bölükten olduğundan kendisini yersiz bir şekilde sebep göstermiş ve yazıcılık görevinden almıştı. Kısa bir süre sonra bu bölük komutanının da görev yeri değişti. Yerine gelen yeni komutan yaşanan durumları bilmediğinden Şadi Erdal’ın yerine geçen yazıcıya sürekli *Şadi* diye seslenmekteydi. Yine bir gün Çetin adındaki yazıcıya *-Şadi -Şadi* diye seslendi. Ancak asker durmadı ve devam etti. Bunun üzerine komutan yazıcıya; *“asker dur!”* diye seslendi. Ardından bölük komutanı yazıcıya niçin durmadığını sordu. Bunun üzerine asker, *Şadi* diye seslendiğini kendisine seslenmediği

için durmadığını söyledi. Bölük komutanı yazıcıya Şadi Erdal'ı çağırmasını söyledi. Eğitimden dönen Şadi Erdal, komutanının odasına girdi ve selam verdi. Bölük komutanı Halil Bostan, Şadi Erdal'a niçin yazıcı olmadığı sordu. Yeni gelen komutana niçin görevden alındığını ifade eden Şadi Erdal, tekrardan yazıcı olarak görevine devam etti.

Şadi Erdal'ın bulunduğu bölükte bir süre sonra askerler arasında ayrışma başladı. Bölükte Adanalılar ve Konyalılar fazla olduğundan askerler memleketlilerini tutunca tatsız olaylar yaşanmaya başladı. Yaşanan olaylar üzerine bölük komutanı tedbir almak istedi. Bunun üzerine Şadi Erdal'dan sorun çıkaran askerlerin listesini istedi. Şadi Erdal, bölük komutanına eğer askerler listeyi kendisinin hazırladığını duyarsa tatsız olayların yaşanmasına sebep olabileceğini söyledi ve ardından bölük komutanına bir teklifte bulundu. Buna göre bölük komutanı askerlerin isimlerinin bulunduğu listeyi okuyacaktı. Şadi Erdal ise çavuşların görmeyeceği bir şekilde gönderileceklerin isimlerini fısıldayacaktı. Öneriyi beğenen bölük komutanı böylece asayiş sorunu çıkaran askerleri göndermiş oldu. Yazıcı olarak askerliğini yapan Şadi Erdal, terhisini aldıktan sonra memleketine döndü. 11 yıl sonra köy muhtarı olduğu zaman köyelerine gelen jandarma komutanına askerdeki komutanı Yücel Tural'ı sorar. Jandarma komutanı, Yücel Tural tanıdığını ve Ankara Çankaya Bölük Komutanı olduğunu söyler. Şadi Erdal, siyasetle de iştigal olduğundan Ankara'ya sürekli gitmekteydi. Ankara'ya giden Şadi Erdal, burada komutanını ziyaret etti. Komutanı Yücel Tural ise bugüne kadar unutamadığı dört tane yazıcısı olduğunu söyledi. Bunların üçü kendisini ziyaret ettiğini Şadi Erdal'ın da bir gün kesin geleceğini düşündüğünü izah etti.

1.9. Şadi Erdal Evleniyor

Askerden dönen Şadi Erdal, her ne kadar evlilik gibi bir düşüncesinin olmadığını uzun süre de olmayacağını söylese de babası Abdulkadir Bey'in kendisi için uygun gördüğü evlilik planına razı geldi. Şadi Erdal, babasının kendisi için uygun gördüğü gelin adayını merak etmekteydi. Ancak babasına olan saygısından dolayı gelin adayının kim olduğunu sormaya çekinmekteydi. Abdulkadir Bey'in uygun gördüğü gelin adayı ise aynı köyden olan uzaktan akraba kızıydı. Gelin adayı aynı köyden olmasına karşın farklı mahallede oturmaktaydı. Şadi Erdal, talip olduğu bu kızı 8-10 yaşlarındayken görmüştü. Ancak uzun süredir görmediğinden merak ediyordu. Bunun üzerine abisi Ali Erdal, ailesinin münasip gördüğü kızı, kardeşi Şadi Erdal'a göstermek için kızın

yaşadığı mahalleye götürdü. Mahalleye vardıklarında manda sürüsünün önünde orta boylu, esmer bir adam ve onun önünde de köylülerin killik dediği siyah çarşaf giyinmiş bir kızın kendilerine doğru geldiğini gördü. Mahallenin girişinde yüksek bir tepede duran Ali Erdal, kardeşi Şadi Erdal'ın kulağına eğildi ve ailesinin söylediği kızın manda sürüsünün önünde gelen kişi olduğunu söyledi. Gözlerini talip olduğu kızdan alamayan Şadi Erdal, abisine kızı çok beğendiğini ve rızası olduğunu söyledi. Ardından eve giden Şadi Erdal, halasına da kızı beğendiğini söyledi. Bunun üzerine halası, Abdulkadir Bey'e durumu izah etti. Zaman kaybetmek istemeyen Abdulkadir Bey, köyde Mimar Sinan lakabı ile anılan dayısına durumu açtı. Köse Osman'ın kızına talip olduklarını ve kendisi ile birlikte Köse Osman'ın evine dünür olarak gitmelerini teklif etti. Ancak dayısı Köse Osman'ın evine kısa zaman önce başka biri için gittiklerini söyledi ve tekrardan gelmesinin uygun olmayacağını izah etti. Bunun üzerine Abdulkadir Bey, dayısına döndü ve cami varken mescite gerek olmadığını söyledi. Ardından dayısı Köse Osman'ın evine gitti ve durumu izah etti. Daha önce başka biri için geldiğini ancak Şadi Erdal'ın durumundan da haberi olmadığını söyledi. Bilindiği üzere Şadi Erdal'ın kendi yeğeni olduğunu ve Abdulkadir Bey'i de kıramayacağını izah etti. Köse Osman anlayışla karşıladı ve dünür olarak gelmelerinin sorun olmayacağını söyledi. Abdulkadir Bey ve dayısı kızı istemek için gittiler. Ancak Köse Osman düşünmek için biraz vakit istedi. Bunun üzerine ikinci defa kız evine gittiler ve söz kestiler. 1968 yılının haziran ayının son gününde cumhuriyet bayramının olduğu aynı gün dünya evine girdiler. Aradan bir yıl sonra Bozüyük Devlet Hastanesinde ilk çocuğu dünyaya geldi. Hastanenin önünde bekleyen Şadi Erdal, bu esnada ilkokul öğretmenini gördü. Öğretmeni Şadi Erdal'a niçin burada beklediğini sordu. Şadi Erdal, edebinden dolayı sessiz bir eda ile bir çocuğunun olduğunu ve onu beklediğini söyledi. Öğretmeni bebeği görmek isteyince birlikte hastaneye gittiler. Ardından öğretmeni kendisine dönerek bebeğe isim verip vermediklerini sordu. Şadi Erdal ise abisinin çocuğu olmadığından çocuğuna isim verme hakkını abisine vermişti. Ancak öğretmeninden çekindiğinden durumu izah etmemişti. Biraz sessiz kaldıktan sonra bebeğe halen bir isim vermediklerini söyleyince öğretmeni de bebeğe Birsal ismini verdi. Böylece ilk çocuklarının ismi de verilmiş oldu. 1973 yılında ise Mücahit adında bir erkek çocuğu dünyaya geldi. Aradan üç yıl sonra ise Mehmet adında bir erkek çocuğu daha oldu. Doğan bu çocuğa Mehmet ismini Ali Erdal verdi. Ali Erdal, ahirete intikal eden

teyzenin eşinin ismini vermişti. Ali Erdal'ın eniştesi Mehmet'in trajik bir hayat hikâyesi vardır. Mehmet'in İbrahim adında bir ağabeyi vardı. Askerde kafasına mermi değdiğinden damarları hasar görmüş aynı zamanda bir eli ve bir kolu sakat olduğundan köylüler Çolak İbrahim diye seslenirlerdi. İbrahim askerdeyken Mehmet iki yaşındaydı. Bir zaman sonra Mehmet büyüdü. Ancak devletin asker ihtiyacından dolayı erken yaşta askere alınmıştı. Mehmet ile aynı köyden olan ve kendisinden 4-5 yaş büyük olan Hüseyin de Mehmet'ten önce askere gitmişti. Savaşta Mehmet'in içinde bulunduğu birlik stratejik bir köprüyü ele geçirmekle görevliydi. Köprü ele geçirilmesine rağmen diğer bir cephede savaşırken esir düşmüş ve toplama kampına götürülmüştü. Çevresi çitlerle çevrili bu toplama kampında su ihtiyacını karşılamak için sadece bir çeşme bulunuyordu. Oldukça sağlıksız olan bu esir kampında bir taraftan da salgın hastalıklar baş göstermeye başlamıştı. Güneşin kavurucu sıcağı altında bir damla su alabilmek için esir askerler yarım yamalak akan çeşmenin önünde saatlerce sıra beklemekteydi. Bu esnada su almak için sıra bekleyen Mehmet, bir askerın kendisine sürekli baktığını fark etti. Mehmet'e dikkat kesilen bu asker ona ağır ağır yaklaşıyordu. Mehmet'le göz göze gelen bu asker Mehmet'e " Sen Sarı Mehmet değil misin? " diye sordu. Şaşkınlığını gizleyemeyen Mehmet evet dedi. Bunun üzerine Hüseyin'de kendisini tanıttı. Ardından Hüseyin, Mehmet'e kendisi ile Bileciklilerin bulunduğu yere gelmesini istedi. Bilecikliler içinde Mehmet'in ağabeyi İbrahim de bulunuyordu. Hüseyin, Mehmet'e Bileciklilerin yanına gittiklerinde nerelisin diye sorduklarında Gölpazarlıyım diye cevap vermesini istedi. Amacı ise Mehmet'in ağabeyi İbrahim'in onu tanıyıp tanımadığını anlamaktı. Bileciklilerin yanına varduktan sonra birbirlerine hal hatır sordular. Ardından İbrahim kardeşine uzun uzun baktı ve bir takım sorular sorduktan sonra karşısındaki kişinin kardeşi Mehmet olduğunu anladı. Gözleri dolan İbrahim ve Mehmet birbirlerine uzun uzun sarılıp ağlaştılar. Esaretten kurtulan kardeşler savaş bittikten sonra esir mübadelesi ile birlikte serbest kaldı Bilecik'e döndü. Ali Erdal, hayatı zorluklarla geçen eniştesine karşı duyduğu derin saygıdan dolayı onun ismini yeni doğan yeğenine vererek bir vefa örneği göstermişti.

1.10. Kurtköy

Kurtköy, Anadolu'da bilinenin aksine çevresi ile iletişim ağı oldukça fazla olan ve birçok köyü kendine ekonomik olarak bağlı kılan bir merkez köy yapısına sahiptir.

Aslında bu ve buna benzer bazı köylerin kuruluşu Osmanlı Devleti'ne dayanmaktadır. Osmanlı Devleti'nin şehir ve köy yerleşiminin ana karakterini gösteren bu köyler, planlı bir şekilde icra edilmekteydi. Sancaklarda seçilen bazı stratejik köylere zanaatkârlar yerleştirilir ve bu amaçla bölgenin gelişimi sağlanırdı. Çeşitli iş dalından seçilen zanaatkârlar bu bölgede ekonomik yapının kalkınmasını sağlamaktaydı. Osmanlı Devleti böylece ekonomik sorunlardan kaynaklanacak olası bir yatay hareketliliği önlemeye hedeflemekteydi. Bu planlar doğrultusunda geliştirilen Kurtköy'de kuruluş fonksiyonunu tamamlamış olmaktadır. Osmanlı Devleti'nin ömrünü tamamlaması ile Cumhuriyet Türkiye'sine bir miras olarak kalan Kurtköy, buhranlı günlere rağmen kuruluş amacına uygun bir şekilde her geçen gün ekonomik gücünü diğer çevre köylere nazaran artırarak devam ettirmiştir. Kurtköy, kuruluş olarak bir köy gayesi taşısa da içinde bulundurmuş olduğu ekonomik durum onu bir kasaba ya da bir nahiye statüsüne taşıyacak güce sahipti. Zira Kurtköy'ün cumhuriyetten sonraki durumuna baktığımızda 1952 tarihinde ülke çapında sadece 1000 adet traktör varken buna karşın Kurtköy'de iki adet traktör vardı. Bu durum da Kurtköy'ün ekonomik gücünü açıklamaktaydı.

Kurtköy, 1965 yılında 400 haneye sahipti ve 1450 kişi yaşamaktaydı. Bunun yanında Kurtköy'de 13 kahvehane, 9 bakkal, 3 demirci, 3 kasap, 2 değirmenci, 1 yağhane ve bir de nalbant bulunmaktaydı. Bir kasaba ya da nahiyede gerekli olan her şeyi bünyesinde bulundurduğundan dışarıya pek göç vermezdi. Küre köyünden sonra Söğüt'ün en büyük köyü konumuna sahipti. Kurtköy, dışarıya göç vermemekle birlikte çevre köylerden göç alma gibi bir özelliğe sahipti. Kurtköy, aşağı ve yukarı mahallelerden oluşmaktaydı. Her iki mahallenin de sahip olduğu hayvan sayısı azımsanmayacak kadar fazlaydı. Yukarı mahallede 750 adet sığır, bir o kadar davar sürüsü, 400 adet koyun sürüsü vardı. Aşağı mahallede ise 750 adet sığır, bir o kadar davar sürüsü, 350 adet koyun sürüsü vardı. Köylüler, sığırların ve davarların güdülmesi için her biri için ayrı ayrı çoban tutarlardı. Köylüler, hayvanların güdülmesi için de çobanlığı ihale ile belirlerdi. Ayrıca bir de köyde bir adet mandıra bulunmaktaydı. Köylüler sütlerini bu mandıraya satardı. Köyün müşterek işlerini muhtarın başında bulunduğu bir heyet yürütmekteydi. İmece usulü ile yapılacak işleri muhtar ve azaları liste haline getirirdi. Ardından kimlerin hangi işleri yapacağı ise köy kahvesinde toplanan köylülere duyururdu.

700 yıllık bir mazisi olan Kurtköy, Osmanlı Devleti'nin vücuda getirmiş olduğu medeniyetinin bir nişanesi olan hamam kültürünü de kendi içinde devam ettirmekteydi. Temizlik kültürüne ve insan sağlığına oldukça değer veren ecdadımız, ülkenin en ücra köşesinde dahi bulunan her köylerde hamamlar vücuda getirmişti. Osmanlı Devleti'nin filizlendiği Bilecik'te hemen her köyde bir hamam inşa edilmiştir. İnşa edilen bu hamamla birlikte zamanla da bir hamam kültürü vücuda gelmiştir. Kurtköy'de tarihi Osmanlı Devleti'ne dayanan ve 400 yıllık olan bir hamam teşekkül edilmişti. Kurtköy'de inşa edilen bu hamam zamanla depremlere kaşı yenik düşmüş ve yıkılmıştı. 1971 tarihinde hamam aslına uygun bir şekilde yeniden inşa edildi ve hamamın işletim hakkı ise ihale ile belirlendi. İhaleyi kazanan hamamın işletim hakkını elde ederdi. Bunun yanında hamamın yakıt ihtiyacını ise ormanlık alanda muhtardan alınan izin ile getirilen odunlarla karşılanırdı. Hamam, 24 saat daima açık olurdu. Cuma günleri ve haftanın her akşamı sadece erkeklere tahsis edilirdi. Diğer günler ise bayanlara tahsis edilirdi. Köyün su ihtiyacı ise yapılan eski kanallar aracılığı ile giderilmekteydi. Yolun her iki tarafına çanaklarla arklar açılmış ve bu arklardan gelen sularla köyün hem içme suyu hem de diğer ihtiyaçları karşılanmaktaydı. Köyün dini ve idari işlerinden sorumlu olan imam, muhtar, aza, korucu gibi görevliler devletten her hangi bir maaş almazdı. Bu görevlilerin ihtiyaçlarını köylüler nakdi değil ayni olarak ödemekteydi. Köylülerden ayni olarak alınan bu ödemeler herkesten eşit bir şekilde alınmazdı. Bunun için köy halkı gelirlerine göre üç kısma ayrılmıştı. Durumu en iyi olanlar 4 kile buğday vermekteydi. Günümüzde bu hesap 135 kilo buğdaya tekabül etmektedir. Köylülerden toplanan buğdaylar bir yerde biriktirilirdi. Getirilen bu buğdaydan ilk olarak muhtar payını alırdı. Muhtardan sonra sırası ile geriye kalan diğer görevliler biriken bu havuzdan payını alırdı.

Köyü ilgilendiren tüm işler müşterek bir şekilde imece usulü ile icra edilirdi. Muhtar nezaketinde yapılan bu görev dağılımına herkes katılmak zorundaydı. Bozuk olan köy yolları kış aylarında köylülere büyük sorunlar oluşturmaktaydı. Toprak olan köy yolları yağmurlu ve karlı günlerde çamur ve balçık hale gelmekteydi. Bundan dolayı da köylüler yürümekte bir hayli güçlük çekmekteydi. Muhtar ve köy heyeti bu durumu çözmek için köy yollarına taş kaldırımlarla döşeme kararı aldı. Köy kahvesinde yapılan iş dağılımından sonra tüm köy yolları taş kaldırımlarla döşendi. Böylece köylülerin şikâyette bulunduğu durum ortadan kalkmış oldu. Ayrıca köyde, düzene

oldukça önem verilmekteydi. Herhangi bir nümeyiş çıkararak biri ya da birileri köyün ileri gelenleri tarafından uyarılırdı. Uyarılar tekrar eder ve sonuç vermeyince köylüler bu kişi ya da kişiler ile irtibatlarını koparırlardı. Oturan bu düzen sayesinde Kurtköy'den herhangi bir kişinin mahkemelik olduğu pek görülmezdi. Ayrıca köy halkı arasında akrabalık ve dostluk bağlarının yanında bir de kafadardık denen ve dostlukla arasında bir nüans farkı olan bir bağ mevcuttu. Kafadardık sadece aynı köyden olan insanlar arasında kurulan bir bağ değildi. Farklı köylerde bulunan insanların da bir sebepten dolayı aralarında oluşan iletişim sayesinde de zamanla oluşmaktadır. Kafadardık, dostluk ya da arkadaşlıktan farklı olarak kökleri uzun bir geçmişe sahiptir. Tanıştığımız insanlarla yaptığımız 1-2 saatlik sohbet ile bir arkadaşlık ya da dostluk bağı oluşurken kafadar olmak için en az 100-150 yıla dayanan bir geçmişe sahip olmak gerekiyordu. Kafadarlar arasında karşılık beklemezsizin yardımlaşma prensibi mevcuttur. Şadi Erdal'ın Küre köyündeki kafadarlığı 150 yıla dayanmaktaydı. Şadi Erdal, 150 yıllık bu geleneksel iletişim ve dostluğu halen devam ettirmektedir. Zira 1991 yılında düğün hazırlıkları yapan Şadi Erdal ve ailesi için planlamış olduğu durum dışında bir olay gerçekleşir. Şadi Erdal'ın eşi mide ameliyatı olmak zorunda kalmıştır. Bundan dolayı da Şadi Erdal ve eşi düğünü ertelemek istemiştir. Ancak durumu öğrenen kafadarları Şadi Erdal ve ailesinin yapacağı düğünü ertelemesini istemez. Düğüne bir hafta kala kafadarları eve gelir ve düğün için tüm hazırlıkları kendileri yapar. Böylece Şadi Erdal'ın kafadarları kendisinin içinden bulunduğu zor durumu el birliği ile ortadan kaldırmıştır.

Kurtköy ve Küre köy arasında kafadarlık bağı oldukça fazladır. Neredeyse her evin bir kafadarı bulunmaktaydı. Aslında bu kafadarlığın oluşmasının en önemli sebebi Kurtköy'ün geçiş güzergâhı üzerinde olmasıydı. Şöyle ki Küre köy, Kurtköy'e göre daha ılıman olduğundan bağ, bahçe ve meyvecilik işleri daha çok gelişmişti. Üretilen ürünler taze olmasından bir an önce pazara götürüp elden çıkarmak gerekiyordu. Pazarın kurulduğu yer de Kurtköy güzergâhında olduğundan pazara gidenler mecburi bir şekilde Kurtköy'den geçmek zorundaydı. Küre köyü ile Kurtköy arası yürüme mesafesi 3 saati bulmaktaydı. Ancak Küre köyünde katır kervanları ile yola çıkan köylüler bu yolu 6 saatte katetmekteydi. Kurtköy'e varınca da karanlığa kaldıklarından mecburen bu köyde dinlenmek zorunda kalmaktaydılar. İnsanların sürekli gidip

gelmelerinden dolayı iki köy halkı arasında zamanla kafadarlığın olmasına vesile olmuştu.

Bulgaristan'da zulümden kaçan soydaşlarımızın anavatana gelmesi ile birlikte bir kısmı da Kurtköy'e yerleştirilmiştir. Kurtköy'ün mera ve yaylaklarına yerleştirilme ile birlikte buralarda yeniden muhacir köyler inşa edildi. Böylece Kurtköy'ün sınırları daraltılmış oldu. Kurtköy'de daha önce yapılan arklardan gelen su köy halkına yeterli gelmemekteydi. Köyde bir su deposu olmadığı için yazın arklardan gelen su azalmaktaydı. Bundan dolayı da köyde yazları su sıkıntısı yaşanmaktaydı. Köy halkı azalan bu su sorununa bir çözüm bulamadığı için yazın yağmur duasına çıkmaktaydı. Kurtköy, çevre köylere nazaran daha büyük olduğundan yağmur duası da burada yapılmaktaydı. Yağmur duası için itina ile hazırlıklar yapılırdı ve çevre köy halkı da bu duaya iştirak etmek için davet edilirdi. 78 köyün katıldığı yağmur duası bir panayır havasında geçerdi. Köye gelecek misafirler için ikramda bulunmak adına muhtarın görevlendirmesi ile bulgur, küçükbaş hayvan, yoğurt toplanırdı. Bulgur pilavı, ayran, et, tatlı yapılır ve davetlilere ikram edilirdi. İnsanlar yağmur duasından sonra köy meydanında toplanır ve verilecek yemek için davete katılırdı.

Kurtköy'ün kendine özgü damak tatları mevcuttu. Manti bunlardan bir tanesiydi. Manti çok yapıldığından dolayı onun yapımı ve tüketimi de ayrı bir öneme sahipti. Çok ince açılan yufkanın içine de tercihe göre kıyma, patates, fasulye konulurdu. Yapılan mantı hemen tüketilmezdi. Yoğurt ve bol sarımsak ile karıştırıldıktan sonra üzerine dökülürdü. Hazırlanan bu mantı hemen tüketilmez bir gün dinlendirilirdi. Ayrıca kuru fasulye yapılırdı. Bu yemekte Bilecik'e özgü yetişen bir cins fasulyeden yapılırdı. Şimleme adında yapılan bir diğer yerel yemekte ise özel misafirler için hazırlanırdı. İnce ince açılan yufkalar önce dürülürdü. Ardından dürülen bu yufkalar kesilir ve tepsiye dizildikten sonra kızartılırdı. Kızaran bu yufkanın üzerine et suyu dökülürdü. Ardından hazırlanan yemek, tüketime hazır olurdu. Kara helvası adından köye özgü bir tatlı yapılırdı. Üzüm tatlısı ya da pancar tatlısı ile kararak yapılırdı. Bu helva sabah kahvaltısında eve gelen misafire ikram edilirdi. Arı buğdaydan elde edilen nişastadan da nişasta helvası yapılırdı. Arı buğdaydan elde edilen nişasta, bir torbanın içine buğday ve su ile koyulup ayaklar ile buğday torbası bir güzel ezilirdi. On gün kadar bir zaman dinlendikten sonra torbadan çıkarılan buğday çatlamış halde kepeği ile ayrışırdı. Elde

edilen bu kepekten de nişasta elde edilirdi. Helva şeker ile karılır ardından da sac'ın üzerine koyularak kızarması sağlanırdı. Bunun yanında Mısır unundan mamalika adında bir yemek daha yapılırdı. Kızartılan mısır unu tepsiye konulur ve ortasına pekmez dökülerek yenilirdi.

Köy düğünlerinde bölgeye ait geleneksel oyunlar oynanmaktaydı. Tavuk toplama geleneği düğünlerde gençler arasında vazgeçilmezler arasındaydı. Damadın ailesi tarafından toplanan tavuklar bir evde toplanırdı. Burada kesilen tavuklar pişirildikten sonra bir güzel ziyafet verilirdi. Ayrıca damat ve damadın yakın akrabalarını köy meydanında bulunan havuza atma geleneği bulunmaktaydı. Öncelikle damat ve yakın akrabaları suya atılırdı. Ardından düğüne gelen misafirler suya atılırdı. Suya atılacak kişi önceden hamama gider üzerini değiştirdi. Üzerini değiştiren kişi düğün alanına gelir ve suya atılırdı. Küre köyünde bulunan ve Abdulkadir Erdal'ın kafadarı olan Kemal Bey adındaki aile dostları Ali Erdal'ın düğüne Eskişehir'den iştirak etmişti. Köyün gençleri bunu suya atmak istedi. Ancak Kemal Bey, suya atılmamak için çok diretti. Gençlere yanında fazla elbise olmadığını izah etmeye çalıştı. Gençler ikna olmayınca Kemal Bey, kendilerine para vermeyi teklif etti. Ancak gençler onu suya atmakta kararlıydı. Ardından Kemal Bey, gençlere bir koç almayı ve onu kesip kendilerine ziyafette bulunmalarını teklif etti. Gençler gelen tüm teklifi ret etti. Kemal Bey, mecburen üzerini değiştirdi ve suya atılmaya razı geldi. Ancak 1985 yılında suya atma geleneği sonucu yaşanan hastalıklardan dolayı ortak karar ile terk edildi. Ayrıca Köy düğünlerinde toygur adında bir görevli tayin edilmekteydi. Bu görevli misafirlerin akşam dışarıda kalmamasını sağlamak, çalgıcılarla ilgilenmek, oyuncularını hazırlamak, düğünde sorun çıkaranları önlemek gibi görevleri bulunmaktaydı.

Kurtköy, aşağı ve yukarı mahalleden oluştuğu için burada iki tane oda bulunmaktaydı. Köy erkekleri uzun kış akşamlarında aşağı ve yukarı odalar denilen bu odalarda toplanırdı. Burada toplanan erkekler çeşitli oyunlar oynayarak zamanlarını geçirirlerdi. Çüngüş ve saz çalınırdı. Oyun bilenler oyun oynardı. Gençler çeşitli yöresel türküler eşliğinde oyunlar da icra ederdi. Keklik kebabını yiyen doymasın, Cezayir türkülü oyunlar bunlardan bazılarıydı.

Kurtköy'ün başlıca gelirleri; buğday, kuru fasulye, pancar, patates, cevizdi. Köylü kendisine yetecek kadar mahsulü ve tohumluğu ayırdıktan sonra geriye kalan

mahsulü de tüccara satardı. Bu mahsuller kilo ile değil ton bazında satılırdı. Ancak şeker pancarı sadece devlete satılırdı. Üretilen bu ürünler arasında şeker pancarının ticari değeri yüksek olduğundan onun üretimine daha çok ağırlık verilmişti. Kurtköy, şeker pancarı üretiminde diğer köylere göre kıyaslanmayacak derecede öndeydi. 1960 yılında Pazaryeri ilçesi ve ona bağlı köylerde toplamda 4000 ton şeker pancarı üretilirken Kurtköy’de sadece 8000 ton şeker pancarı üretilmişti. Üretilen şeker pancarları, Pazaryeri ilçesinde bulunan pancar bölge şefliğine verilirdi. Ardından Demirköy’de bulunan tren istasyonunda vagonlara yüklenen şeker pancarı, Eskişehir Şeker Kooperatifine gönderilirdi.

1.11. Şadi Erdal’ın Siyasi Hüviyet Kazanması ve Siyasete Girmesi

Eğitim hayatı boyunca siyasi bir hüviyet kazanan Şadi Erdal, İstanbul’da eğitimini yarıda bırakıp Bilecik’e geri döndü. Okumuş olduğu kitaplardan öğrendiklerini yakın çevresine anlatmaya başlamıştı. Böylece doğru kabul gördüğü fikirlerini aktararak çevresini etkilemek istiyordu. Bilecik’e geldiğinde öğrendiklerini geleneksel bir CHP’li olan babası Abdulkadir Bey’e anlatıyordu. Abdulkadir Bey, anlatılanları sadece dinliyor bazen de oğluna hak veriyordu. Ancak Şadi Erdal, babasına anlattıklarını abisine anlatınca beklemediği bir tepki ile karşılaştı. Abdulkadir Bey’in yanına giden Ali Erdal, Şadi Erdal’ın söylediklerinin doğru olmadığını yanlış düşüncelerle zehirlendiğini söyledi. Şadi Erdal, taassup biri olan abisi Ali Erdal’a karşı çıkarak söylediği her şeyin doğru olduğunu söyledi. Ardından kendisi ile getirmiş olduğu birkaç kitap ve dergiyi abisine okuması için hediye etti. Ali Erdal, bu kitap ve dergileri okuduktan sonra kardeşine hak verdi. Şadi Erdal’ın anlattıklarının doğru olduğuna kanaat getirdi. Taassup fikirlerinden uzaklaşan Ali Erdal, CHP’ye olan yakınlığı zamanla azaldı ve sağ camianın fikirlerine merak duymaya başladı. Siyasi fikirlerinin oluştuğu İzmir ve İstanbul’da eğitim gördüğü dönemlerde çevresindeki dostlarının yönlendirmeleri ve tavsiyeleri üzerine sağ camiayı tanıma fırsatı buldu.

Sağ camianın milliyetçi-mukaddesatçı yazarları ile tanışan Şadi Erdal, eğitim hayatını yarıda bırakıp Bilecik’e döndükten sonra siyasi hayata girmeyi düşünmekteydi. Ancak bu dönemde kendisi ile aynı fikirleri paylaşan bir siyasi hareket halen teşekkül etmemişti. Bundan dolayı da Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi Bilecik teşkilatlarından gelen davetleri de geri çevirmişti. Şadi Erdal’ın siyasete girmek için

beklediği siyasi teşekkül evliliğinin hemen iki yıl sonra kurulacaktı. Kendisi gibi mukaddesatçı bir dünya görüşüne sahip olan Prof. Dr. Necmeddin Erbakan tarafından kurulmuştu. 17 Ocak 1970 yılında kuruluş manifestosunu açıklayan Milli Nizam Partisi teşkilatlanmaya başlamıştı. Ali Erdal'ın arkadaşı olan ve ardından da Şadi Erdal ile tanışan İrfan Bircan, Şadi Erdal'a Milli Nizam Partisinin Bilecik İl Teşkilat kadrosunu kurmayı teklif eder. Uzun bir süre siyasete girme fırsatı bekleyen Şadi Erdal, bu teklifi uygun gördü. Böylece 23 yaşında bir genç olan Şadi Erdal ve bir terzi olan İrfan Bircan tarafından MNP'nin Bilecik İl Teşkilatlanması başlamış oldu. MNP İl Teşkilatını kurmaya karar veren Şadi Erdal ve İrfan Bircan büyük bir sorun ile karşılaşır. Teşkilat kuruluşu için gerekli sayıyı bulamazlar. Bunun üzerine Şadi Erdal köyden üç arkadaşını da teşkilat kadrosuna dâhil etmiştir. Böylece parti teşkilatı Şadi Erdal, İrfan Bircan ve diğer üç arkadaşı ile oluşan beş kişilik bir kadro ile oluşur.

Şadi Erdal ve dostları girdikleri ilk seçimde hedeflerinin çok üstünde bir başarıya ulamışlardı. 1971 yılındaki seçimde 67 vilayet arasında en çok oy alan 14. Vilayet olmuştur. CHP ve AP'nin ağırlıkta olduğu Bilecik'te hatırı sayılır bir oy potansiyeline ulaştıklarından dolayı parti genel merkezinden de takdirle karşılanmışlardı. Sonunda askeri despotizm galip geldi ve anayasa mahkemesi 20 Mayıs 1971 tarihinde partiyi kapatma kararı almıştı. Şadi Erdal, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bu kararı köy kahvehanesindeki öğlen ajanslarını dinlediği esnada öğrenmişti. Kararı duyan Şadi Erdal, şaşkına dönmüş yanındaki dostlarına verilen bu kararın adil ve ahlaki olmadığını söyledi. Kısa bir süre sonra elindeki yarım kalan çay bardağını masaya koydu ve ardından parti binasına gitmek üzere hareket etti. Parti binasına geldiğinde memurlar polis gözetiminde parti binasında arama yapmaktaydı. Bina içerisine giren Şadi Erdal, MNP Bilecik İl Başkan Yardımcısı olarak teşkilat tutanaklarının bulunduğu defterleri polis memurlarına teslim etti. Daha sonra İrfan Bircan ile birlikte karakola ifade vermek üzere polis eşliğinde binadan ayrıldılar. MNP'nin kapanması ile teşkilat çalışmaları da son buldu.

Siyasete büyük umutlarla giren Şadi Erdal, beklemediği büyük bir hüsrarla yüz yüze kalmıştı. Kısa süreliğine siyasetten mecburi olarak uzak durdu ve bu süre zarfında tüm enerjisini işine verdi. 20 Mayıs 1971'de Milli Nizam Partisi kapatılınca yerine 11 Ekim 1972'de, Milli Selamet Partisi kuruldu. Böylece Şadi Erdal, içinde yarım kalan

siyasi hayatı tekrardan devam edecekti. Milli Nizam Partisi Bilecik İl Teşkilatı Şadi Erdal'ın da içinde bulunduğu aynı kadro ile hiç vakit kaybetmeden harekete geçti. Milli Selamet Partisi Bilecik İl Teşkilatı kurucu üyeliği İl Başkanı İrfan Bircan, Şadi Erdal, lokantacı Mehmet Güner, elektrikçi Kadir Akın, baharatçı Mehmet Parlatan, tamirci Osman Şen'den oluşmaktaydı. 1974 seçimlerine katılan MSP, seçimlerden iyi bir sonuç elde etti ve koalisyon hükümetinin ortağı oldu. Ancak 1974 seçimlerinde %11.8 puanla 48 milletvekili çıkaran MSP'nin ülke genelindeki tüm teşkilatlarında olumsuz bir hava esmeye başladı. Aynı zamanda 1974 seçimlerinde CHP ile koalisyon kuran MSP'ye İçişleri Bakanlığı verilmiştir. Bu durum Şadi Erdal için yarım kalan bir hesabın görülmesine fırsat vermişti. Şadi Erdal, İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ten MNP kapatıldığı zaman karakolda parti üyelerini tehdit eden Zeki adındaki komiserin görev yerini değiştirmeyi talep etti. İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk bu talep karşısında sessiz kalmayı tercih etmişti. Oğuzhan Asiltürk'ün bu tavrından dolayı Şadi Erdal kendisine karşı mesafeli durdu.

Milli Selamet Partisinde önemli bakanlıklarda ve stratejik görevlerde milletvekilleri bulunmaktaydı. Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı görevini üstelenen Kars milletvekili Abdülkerim Doğu ve onun gibi önemli görevlerde bulunan Fehim Adak, Şevket Kazan, Mehmet Keçeciler, Abdülkerim Bezeci bunlardan bazılarıydı. Koalisyon Hükümeti içinde yer alan MSP hiç zaman kaybetmeden ülkenin her tarafında ağır sanayi tesisleri kurmak için fizibilite çalışmalarına başladı. Bilecik'e organize sanayii bölgesinin kurulması için yol haritası hazırlandı. Bunun için de MSP Bilecik İl Teşkilatını Ankara'ya görüşmeye davet etti. Bilecik İl Teşkilatı başında bulunan Şadi Erdal ve İrfan Bircan Ankara'dan gelen bu çağrıyı anlamlandıramadılar. Kendi aralarında istişarede bulundular ve akıllarına gelen tüm olasılıkları düşünmeye başladılar. Ankara'ya durduk yere davet edilmeleri onları oldukça şaşırtmıştı. Genel merkezi kızdıracak bir hareket içinde mi bulduk diye de düşünmeye başlamışlardı. Ancak genel merkezin Bilecik için düşündüklerini akıllarından dahi geçirmemişlerdi. Tüm hazırlıklarını tamamlayan Şadi Erdal ve İrfan Bircan Ankara'ya Sanayi Bakanlığına gittiler. Burada hürmetle karşılanan teşkilat üyelerine Ankara'ya çağırılma gerekçelerini söylediler. Sanayi Bakanlığındaki parti mensubu müsteşarlar Bilecik'e döndükleri gibi Organize Sanayi Bölgesi Derneğini ve Türkiye Sanayii ve İş Adamları Derneği'ni kurmaları talimatını verdi. Bu sözleri duyan Şadi Erdal ve İrfan Bircan

şaşkınlık ve sevinç içinde birbirlerine baktılar. Sevinçten gözleri büyüyen Şadi Erdal ve İrfan Bircan heyecanlı bir şekilde kendilerine verilen talimatları dinlediler. Ancak bir sorun vardı. Şadi Erdal ve İrfan Bircan kendileri iş adamı değillerdi ve bu işlerin nasıl yapılacağını da bilmiyorlardı. Bakanlıktan kendilerine sadece giderken dernekleri kurmalarını ve resmi işlemleri yapmalarını istediler. Kurulacak derneklerin resmi işlemleri bittikten sonra Ankara'dan bu işleri idare etmek için bir ekibin görevlendirileceğini söylediler. Tüm bu konuşmalar üzerine Şadi Erdal ve İrfan Bircan Bilecik'e döndü.

Bilecik'e vardıktan kısa bir süre sonra genel merkezden talep edilen dernekleri kurmak için girişimlerde bulundular. Resmi işlemlerden sonra ilk önce Türkiye Sanayii ve İş Adamları Derneği'nin tüzüğünü oluşturdular. Ardından derneğin yönetim kurulu başkanlığına Şadi Erdal seçildi. Türkiye Sanayii ve İş Adamları Derneği kurulma kararı alındığı vakit Sanayi Bakanlığında herhangi bir ödenek ayrılmamıştı. Derneğin hesabına ilk para dernek başkanı Şadi Erdal ve yönetim kurulundaki birkaç arkadaşı tarafından yatırıldı. Aralarında biriktirmiş oldukları bu parayı Halkbank'a yatırmışlardı. Dernek adına para yatırıldıktan birkaç gün sonra Halkbank Bilecik şube başkanı Kemal Bey, Şadi Erdal'ı bir akşam vakti köyde ziyarete geldi. Esasen Şadi Erdal beklenmedik bu ziyarete çok şaşırılmıştı. Şadi Erdal ile görüşen Kemal Bey, dernek adına yatırılan paranın kendi bankalarına yatırılmasını talep etti. Şadi Erdal, Kemal Bey'i usulca dinledi. Kemal Bey'in konuşması bittikten sonra Şadi Erdal hafiften bir tebessüm etti. Ardından konuşmaya başladı ve kendilerinin sanılanın aksine büyük bir tüccar olmadığını söyledi. Derneğin hesabına yatan paranın da sadece birkaç kuruluş olduğunu söyledi. Ayrıca yatırılan paranın da zaten Halkbank'ın hesabında olduğunu söyledi. Ancak Kemal Bey, Şadi Erdal'ın söylediği bu parayı kastetmiyordu. Sanayi Bakanlığında derneğin arazi alımları için göndereceği paranın Halkbank hesabına yatırılmasını talep ediyordu. Kemal Bey'in bu söylediklerine şaşırarak Şadi Erdal az biraz duraksadıktan sonra konuşmaları onaylar gibi başını önüne doğru salladı. Ardından Kemal Bey'e içinin rahat olmasını istedi ve gelen parayı da Halkbank'a yatıracağını söyledi. Sanayi Bakanlığında derneğin hesabına para yatırıldığı gibi Şadi Erdal vakit kaybetmeden harekete geçti. Türkiye Sanayii ve İş Adamları Derneği Bilecik'te organize sanayi bölgesinin kurulması için fizibilite çalışmalarına başladı. Saha çalışmalarından sonra kurulacak organize sanayi bölgesi için tespit edilen uygun yerler

sahiplerinden satın alınmaya başlandı. Satın alınan yerler organize sanayi bölgesi alanı olarak ilan edildi. Yapılan bunca çalışmalar ve satın alınan yerlere rağmen CHP Bilecik Belediye Başkanı İsmail Atak, Bilecik'te kurulması düşünülen organize sanayi bölgesinin varlığına inanmıyordu.

Ayrıca 1974 yılında bazı önemli olaylar yaşanmıştır. Bu tarihte MSP Bilecik il başkanlığını yapan İrfan Bircan, iş hayatını ve parti çalışmalarını aynı anda yürütemeyeceğini görmüştü. İşleri günden güne kötüye gitmeye başlamıştı. Bu olumsuz durum aile içinde de huzursuzluğa sebep olmuştur. İrfan Bircan, artan bu olumsuz durumu kökten çözmeye karar aldı. Böylece kurucusu olduğu MSP İl Başkanlığından istifa kararı aldı. Şadi Erdal, yol arkadaşı İrfan Bircan'ı bu kararından vazgeçirmeye çalışsa da bir sonuç alamadı. Tüm ısrarlara rağmen İrfan Bircan istifa etti. Ondan sonra boşalan İl Başkanlığı koltuğuna Şadi Erdal geçti. Şadi Erdal'ı bekleyen aksilikler bununla da bitmemişti. Yine aynı tarihte MSP ve CHP koalisyonu da son bulmuştu. Derneğin çalışmaları kısa süreliğine bir aksama yaşadı. Bu süre zarfında dernek pasif kaldığı için herhangi bir ilerleme de sağlanamadı. Ancak MSP ve CHP koalisyonunun son bulmasından sonra 31 Mart 1975 tarihinde Adalet Partisi, MSP, MHP ve CGP, CHP'nin tek başına iktidar olmasını engellemek adına I. Milliyetçi Cephe Hükümetini kurdu. Böylece kısa bir süre faaliyetlerine ara vermek zorunda kalan dernek yeni kurulan hükümetle birlikte yeniden faaliyetlerine devam etti.

Milliyetçi Cephe Hükümetleri zamanında MSP il başkanı olan Şadi Erdal döneminde Bilecik'e yapılacak yatırımlar yönünden önemli gelişmeler yaşandı. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinin üzerinde kurulu bulunduğu 600 dönümlük alanda Rulmen fabrikası kurulması için satın alındı. MSP lideri Prof. Dr. Necmeddin Erbakan burada Rulmen fabrikası kurdurarak şehrin ve bölgenin gelişmesini planlamaktaydı. Bunun içinde kurdurduğu dernek aracılığı ile uygun yerlerde arazi alımları yapılmıştı. Rulmen fabrikası için de 600 dönümlük arsa alındı ve temel atıldı. CHP Bilecik Belediye Başkanı, Milli Cephe Hükümeti Koalisyonu yıkılmadan kısa bir süre önce kurulacak organize sanayi bölgesi projesi için fikri değişmişti. Türkiye Sanayii ve İş Adamları Derneği organize sanayi bölgesi için arazi alımları yapınca belediye başkanı da bu durumun ciddiyetini gördü. CHP'li belediye başkanı organize sanayi bölgesinin kurulacağını görünce derneğin yönetim kurulu değişikliği kongresinde değişikliğe gitti.

Belediye başkanı kendi adamlarını derneğe yerleştirmek için İrfan Bircan dışındaki tüm yöneticilerini kadro dışı bıraktı. Ancak bu dönemde Milli Cephe Hükümeti koalisyonu son buldu. Böylece Bilecik'e yapılacak yatırımlarda son buldu. Kurulması planlanan Rulmen fabrikası daha sonra Ankara-Polatlı'ya kuruldu. Necmeddin Erbakan 1974 yılında I. ve II. Milli Cephe Hükümeti zamanında birçok ilde ağır sanayi fabrikasının temelini atmıştı. Onun bu girişimlerine karşı CHP'li milletvekilleri bu iddialı projeleri küçümsüyor, Türkiye'de ağır sanayinin kurulamayacağını söylüyordu. Oysaki günümüzde ekonomik güce sahip olan ASELSAN, TUSAŞ A.Ş., TÛMOSAN'ı kurmuştu.

1977 yılı milletvekili seçimlerinden aylar önce MSP Teşkilatlandırma Başkanı Süleyman Arif Emre tüm il başkanlarını Ankara'ya davet etti. Şadi Erdal'da Bilecik İl Teşkilat Başkanı olarak Ankara'ya genel parti binasına gitti. MSP Teşkilatlandırma Başkanı Süleyman Arif Emre, 1977 yılında yapılacak milletvekili seçimleri için geniş bir bilgilendirme toplantısı yaptı. Süleyman Arif Emre, genel merkez binasında toplanan il başkanlarına parti yönetim kurulunun almış olduğu çok önemli bir gelişmeyi aktırıyordu. Şadi Erdal ve yanındakiler anlatılanları dikkatli bir şekilde dinliyordu. MSP Teşkilatlandırma Başkanı Süleyman Arif Emre seçimlere 4 ay kaldığını ve aday çalışmalarının başladığını anlatıyordu. Seçimlere dört ay kala aday olmak isteyenler yanlarında yönetim kurulundan bir kişi olmak şartı ile tüm köyleri dolaşmak zorundaydı. Vilayetteki tüm köylere yapılan ziyaretler seçimlere iki ay kala bitecekti. Gittikleri her köy için zabıt tutulacaktı ve yanlarındaki yönetim kurulu üyesi de şahit olarak imza atacak. Bu şartları kabul eden ve tüm köyleri ziyaret edenler aday gösterilecekti. Şadi Erdal, Ankara'dan döndükten sonra il parti teşkilatına durumu anlattı. Seçim hazırlıkları için ilçe yönetimleri ile istişarede bulundu. İlçelerden gelen talep üzerine seçmenler Ali Erdal'ı aday olarak görmek istediklerini ifade ettiler. Şadi Erdal, ilçelerden gelen bu talebi Ali Erdal'a ilettiler. Ali Erdal, sebeplerden dolayı aday olmak istemedi. Ancak Pazaryeri, Osmaneli ve Söğüt'ten yoğun talep geliyordu. Sonuçta Ali Erdal, Şadi Erdal ve il yönetim kadrosundaki arkadaşları ile yaptığı istişare sonucunda milletvekili adayı olmayı kabul etti. Ali Erdal, aldığı karardan hemen sonra vakit kaybetmeden seçim hazırlıklarına başladı. Ali Erdal ve kendisini destekleyen teşkilat üyeleri ile birlikte Şadi Erdal'a ait olan Renault Staj marka bir araçla tüm köyleri gezdi. Gezilen tüm köylerde de tutanaklar tutuldu ve genel merkeze adaylık için

başvuruda bulunuldu. Ancak Mehmet Özcan adındaki rakibi genel merkez tarafından aday gösterilmişti. Ali Erdal ve teşkilat üyeleri bu duruma oldukça sinirlendiler. Haklarının gasp edildiğini düşünüyorlardı. Bunun içinde çok öfkeydiler. Gölpazarı'nın Karaağaç köyünden olan rakipleri Mehmet Özcan, genel merkezin istediği şartları sağlamamıştı ve birçok köyü de gezmemişti. İlahiyat fakültesi mezunu olan ve bir süre Ankara'da görev yaptıktan sonra Bilecik'e dönen Mehmet Özcan böylece pek bir çaba sarf etmeden milletvekili adayı olmuştu.

Şadi Erdal, genel merkezin verdiği bu karara çok sinirlendi. Genel merkezin verdiği bu karardan vazgeçmesi için Ankara'ya genel merkeze gitmeye karar verdi. Şadi Erdal ve yanındaki heyet Ankara'da teşkilatlandırma başkanı Süleyman Arif Emre ile uzun bir süre görüştü. Çok hararetli geçen bu görüşmeden genel merkez verdiği karardan vazgeçmedi. Yapılan görüşme boyunca Şadi Erdal, uzun süre konuşmak istemedi. Çünkü genel merkeze karşı bir il başkanının abisinin menfaati için geldiği intibasını uyandırmak istemiyordu. Diğer üyeler Süleyman Arif Emre'ye verilen kararın haksız olduğunu ve tüm köy ve kasabaları dolaştıklarını söylediler. Ayrıca dolaştıklarına dair de tutanakları olduğunu izah ettiler. Ama rakipleri kendileri kadar gezmediğini buna rağmen Mehmet Özcan'ı aday gösterdiklerini söylediler. Verilen bu kararın hakkaniyetle verilmediğini yanıltan dönülmesini istediler. Süleyman Arif Emre tüm konuşmaları dinledi ve yapacağı bir şeyin olmadığını ve ulu'l emre itaat etmek gerektiğini söyledi.

Şadi Erdal, bir köşede suskun bir şekilde yapılan tüm konuşmayı öfkeyle dinliyordu. Şadi Erdal, Süleyman Arif Emre'nin verdiği cevap karşısında içinde biriktirtirmiş olduğu o öfke ile sert bir şekilde konuşmalara dâhil oldu. Teşkilatlandırma başkanına dört ay önceki aday kriterleri ile ilgili sözlerini hatırlattı. Maddi imkânlar olmamasına rağmen parti tabanından gelen yoğun talepten dolayı abisinin aday olduğunu söyledi. Buna rağmen tüm köy ve kasabaları gezdiklerini söyledi. Ama genel merkez bu şartları yerine getirmeyen Mehmet Özcan'ı aday gösterdiğini ifade etti. Süleyman Arif Emre, bu sözler karşısında haklısınız ama elimden bir şey gelmiyor diye kaçamak cevaplar veriyordu. Şadi Erdal ile göz göze gelmemek için bazen turkuaz renkli kravatı ile oynuyor bazen de diğer teşkilat üyelerine bakıyordu. Şadi Erdal, Süleyman Arif Emre'nin bu tavrından oldukça rahatsız olmuştu. Konuştukça sözleri

sertleşiyordu. 1968 yılından beridir teşkilatta olduğunu söyledi. Davalarının partililik olmadığını, gönül bağı ile bağlı olduklarını söyledi. Teşkilatlandırma Başkanı Süleyman Arif Emre'ye tüm öfkesini kusmuştu. Son olarak verdikleri sözlerini yerine getirmesini ve yanlıştan vazgeçmeleri gerektiğini söyledi. Süleyman Arif Emre bu öfke dolu sözler karşısında sadece ulu'l emre itaat etmek gerekir diyordu. Şadi Erdal bu sözler karşısında öfkesi daha da artmıştı. *“Etmiyorum, ulu'l emre itaat etmiyorum, siz sözünüzde durun. Verdiği sözde durmayan emre itaat edilmez. Şuandan itibaren hatanızdan dönseniz ve Ali Erdal'ı aday göstererseniz de biz kabul etmiyoruz artık”* dedi. Öfke dolu sözlerini bitiren Şadi Erdal, selam vererek genel merkez binasını terk etti. Yaşanan bu tatsız olaydan sonra Şadi Erdal, MSP Bilecik İl Başkanlığından istifa etti. Böylece aktif siyasi hayatı son buldu.

1.12. Muhtarlık Dönemi

Şadi Erdal, 1977 tarihinde MSP ile yaşamış olduğu tatsız olaydan sonra parti ile tüm ilişkilerini kesmiş ve siyasi hayatına noktayı koymuştu. Yine bu dönemde milletvekili seçimlerinde MSP büyük bir mağlubiyet aldı. Bu seçimler sırasında Şadi Erdal, Kurtköy'ün yoğun talebi üzerine muhtar aday olmuştu. Bir ilke imza atarak girdiği seçimlerde oyların yarısından fazlasını alarak Bilecik'in 29 yaşındaki en genç muhtarı olmuştu. Muhtar seçildikten hemen sonra köyüne hizmet götürmek için hiç vakit kaybetmeden işe koyulmuştu. Ancak Kurtköy'de yaşanan bazı siyasi olaylarla da meşgul olmak zorunda kaldı. 1977 seçimlerinde Bülent Ecevit'in iktidara gelmesi Şadi Erdal'ın siyasi düşüncesine göre iyi bir sonuç değildi. Siyasi görüşünün belli olması ve uzun süre Milli Görüş Hareketi içinde olması Bilecik'in her kesimi tarafından bilinmekteydi. Muhtar seçilmesi ve sol bir partinin de iktidarda olması, bu durumda Şadi Erdal Kurtköy'e yapacağı hizmetlerin engellemesinden çekinmekteydi. Muhtar olduğu dönemde Şadi Erdal'ı korkutan bir diğer olay ise ülkede o zamanlar var olan sağ-sol olaylarının kendi köyüne de az da olsa bulaşmış olmasıydı. Zira insanın olduğu her yerde fitratı gereği farklı düşüncelerin ortaya çıkması ve uzlaşamadıkları durumlarda çatışmaya dönmesi kaçınılmazdı. Şadi Erdal bu dönemde köyüne hizmet götürme sevdası ile yanıp tutuşurken öte taraftan da bu gibi tatsız olaylarla mücadele etmek zorunda kalmaktaydı. Şadi Erdal, her ne kadar sağ görüşe mensup bir karakter olsa da muhtar olduğu köyde huzursuzluğu önlemek adına köydeki iki görüşe mensup gençlerin

arasını daima bulmaya çalışmıştır. Böylece gençler arasındaki görüş farklılığının çatışmaya dönmesini engellemek istemiştir. Ancak her şey istediği gibi gitmemiştir. Büyük umutlarla girdiği bu yolda ilk hizmet döneminde aşılması zor sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Bir taraftan köyüne hizmet götürmek için uğraşırken öte tarafta da köyde çıkan siyasi olaylar onu yeterince üzmüştür.

Havanın ayaz olduğu bir günde Şadi Erdal ve azaları Kurtköy'ün ihtiyaçlarını belirlemek için köy kahvesinde toplanmışlardı. Bir köşede toplanan Şadi Erdal ve azaları bir taraftan çaylarını yudumlarırken öte taraftan da ihtiyaçları belirlemeye çalışıyorlardı. İki saatlik istişareden sonra öncelikli ihtiyaçları belirlemişlerdi. Şadi Erdal, hazırladığı listeyi yanına alarak valiliğe sunmak üzere azaları ile birlikte yola çıkmıştı. Gün boyu köyün ihtiyaçları için devlet dairelerinde koşturmak zorunda kalmıştı. Gün bitiminde köye dönen Şadi Erdal, köy kahvesinde bir yorgunluk kahvesi içtikten sonra evinin yolunu tutmuştu. Günün getirmiş olduğu yorgunluktan dolayı ayağına kara sular inmişti. Evine vardıkdan hemen sonra yemeğini yemiş ve namazını kıldıktan sonra uzanmıştı. Saat 23.00'da köyde büyük bir kavga çıkmıştı. Farklı görüşteki gençler önce sözlü tartışmaya girmişti. Sözlü sataşmalar bir süre sonra yerini kavgaya bırakmıştı. Olaylar büyüyünce köy sakinleri karakola haber vermişti. Köye gelen askerler kavgaya karışan herkesi karakola götürür. Köy meydanındaki sesleri duyan Şadi Erdal, üstünü değiştirir ve olay yerine gider. Bir süre sonra köy meydanına varınca durumu öğrenmek için köylülerden bilgi toplamaya başlar. Gerekli bilgileri topladıktan sonra sabah ilk iş olarak karakola gideceğini söyleyen Şadi Erdal, evine geçer. Sabah kahvaltı yaptıktan hemen sonra karakola geçer. Ancak sol görüşlü gençlerin serbest bırakıldığını sağ görüşlü gençlerin ise hala tutuklu olduğunu görür. Görmüş olduğu olay karşısında oldukça rahatsız olur. Bir süre sonra sağ görüşlü gençler de serbest kalır. Ancak daha sonra köyde aynı olay tekrar eder ve aynı şekilde sadece sağ görüşlü gençler nezarete atılır sol görüşlü gençler ise bir gün sonra serbest bırakılır. Bunun üzerine Şadi Erdal, tekrardan soluğu karakolda alır. Karakol komutanı ile görüşmek isteyen Şadi Erdal, binbaşının huzuruna çıkar. Yaşanan durumu izah eder ve sol görüşlü gençlerin kasıtlı olarak serbest bırakıldığını sağ görüşlü gençlerin ise hala tutuklu olduğunu izah eder. Şadi Erdal, bu duruma sebep olan kişilerin astsubaylar olduğunu söyler. Duydukları karşısında şaşkına dönen binbaşı olayların takipçisi

olacağını söyler. Ancak bir süre sonra binbaşının tayini çıkınca olaylar eskisi gibi devam etmiş ve astsubaylar da kurdukları düzene devam etmişlerdir.

Köyde huzursuzluk artınca şikâyetler de artmaya başladı. Şadi Erdal, sorunu tamamen çözmek adına karakola gitmek ister. Ancak yeni gelen karakol komutanı yarbayı tanımıyordu. Askerdeki bölük komutanı ile irtibatını askerden sonra devam ettiren Şadi Erdal, yarbayla irtibat kurmak için aracı yapar. Bölük komutanı karakola gelen yarbayı tanıdığını ve kendisini arayacağını söyler. Kendisi karakola gittiğinde selamını söylemesini istedi. Şadi Erdal, bölük komutanından duyduğu sözler karşısında çok sevinir. Ertesi gün karakola giden Şadi Erdal, yarbayla görüşmek ister. Bir süre sonra yarbayın huzuruna çıkan Şadi Erdal, kendisini tanıtır ve yarbaya yeni görev yerinde başarılar diler ve ardından bölük komutanının selamını söyler. Ardından köyde yaşanan durumu uzun uzadıya anlatır. Köye gelen astsubayların sadece sağ görüşlü gençleri nezarethaneye attığını sol görüşlü gençlere tolerans tanıdığını söyler. Bu durumda köyde huzursuzluğa sebep olduğunu anlatır. Bunun üzerine yarbay, astsubaylara bıraktığı sol görüşlü gençleri geri getirtmesini ister. Yarbay, kavgaya karışan gençleri huzuruna aldıktan sonra onları sert bir şekilde uyarır ve olayların tekrar etmesi durumunda hepsini birden cezaevine göndereceğini söyler ve sonra serbest bırakır. Uzun süre gençler arasında yaşanan siyasi görüş farklılığından dolayı köy halkı çok gerilmişti. Şadi Erdal'ın kurmuş olduğu irtibatlar sayesinde köyde yaşanan siyasi kavganın önünü kesilir ve tekrardan huzur sağlanır.

Şadi Erdal, askeri istibdat dönemini aratmayan muhtarlık yaptığı bu dönemde gayri insani birçok olayla karşılaşmıştır. Muhtarlık yapmış olduğu köyün nüfusu bazı ilçelere nazaran daha fazla olması da onun elini kuvvetlendirdiğinden bu olaylarla başa çıkmayı bilmişti. Bir işinden dolayı karakola giden Şadi Erdal, burada bir astsubayın köy halkının iradesini temsil eden bir muhtara karşı sergilenen gayri insani tavırlara şahit olmuştu. Köyle ilgili işlerinden dolayı erken saatlerde karakola gelen Şadi Erdal, içeride kendisine sıra gelmesini beklemekteydi. Bu esnada vatandaşın biride kapıyı çalmadan içeri girmişti. İçeri giren kişi 30 hanelik küçük bir köyün muhtarıydı. Masasında oturan astsubay içeri giren bu vatandaşın görünce sert bir şekilde dışarı çıkmasını ve kapıyı çalıp tekrardan içeri girmesini söyledi. Bunun üzerine muhtar sesini çıkartmadan söylenenini yaptı. Olan biteni izleyen Şadi Erdal, astsubayın bu hareketine

çok sinirlenir. Astsubaya tavırlarına dikkat etmesini söyler. Astsubaya eğer bu hareketi kendisine yaptığını söyleseydi onu mahkemeye vereceğini söyledi. Şadi Erdal, astsubaya şuan burada 1400 nüfusu temsil ettiğini ve bu kapıdan kovulduğunda sadece kendisi değil 1400 nüfusu birden kovmuş olduğunu söyler. Kovmuş olduğun muhtar 30 hanenin muhtarı ve 120 kişilik bir nüfusa sahip ve 120 kişinin tümüne hakaret ettiğini ve bu hareketinden dolayı da alay komutanına şikâyet edeceğini söyler. Şadi Erdal'ın bu sözlerine bozulan astsubay muhtardan özür diler.

1968 yılında Şadi Erdal, amcası ile bir traktör satın almıştır. 1972-1978 yılları arasında bu traktörü müşterek bir şekilde kullanmışlardır. Ancak 1982 yılında Şadi Erdal'ın amcası traktörü satmıştır. Devir işlemleri için trafik şubeye gittiklerinde Traktörün şanjman numarasının kaybolması nedeniyle bir anda kendilerini kaçakçılık bürosunda ifade verirken bulmuşlardır. Traktörün ruhsatı Şadi Erdal adına kayıtlı olduğu için onun gelmesi istenir. Akşama köye gelen amcası durumu Şadi Erdal'a izah eder. Ertesi gün Şadi Erdal, amcası ile birlikte trafik büroya gider. Emniyet Amirliğine vardktan sonra burada Şadi Erdal'a şanjman numarasının nerede olduğunu sorarlar. Bunun üzerine Şadi Erdal, polis memuruna traktörü alalı on yıl geçtiğini söyler. Onlarca defa tamire götürdüklerini ve o zaman düşmüş olabileceğini söyler. Polis memuruna durumunu izah etmeye çalışan Şadi Erdal, sürekli bir çözüm yolu bulmaya çalışır. Gereksiz bir sebepten dolayı başına bela alan Şadi Erdal, köyde farklı bir şanjman sacı olduğunu söyler. Ancak onun da sadece vidalarının uyduğunu numaralarının farklı olduğunu söyler. Emniyet müdürlüğü bunu kabul etmez ve Şadi Erdal'ı mahkemeye verir. Ancak mahkeme Şadi Erdal'ı haklı bulur ve böylelikle bu olaydan kurtulur.

Bürokrasi ile başı derde giren Şadi Erdal, bir türlü rahatlığa kavuşamıyordu. Bir olayı çözdüğünde ardından başka bir olayla uğraşmak zorunda kalıyordu. Bir gün karakoldan Şadi Erdal ve Yeniköy'lü Akif Bey adından birine bir tebligat gelir. Tebligatta ertesi sabah saat sekizde karakolda olmaları istenir. Şadi Erdal, karakoldan gönderilen tebligata anlam vermeye çalışır. Tebligatın neden gönderildiğini de bilmediğinden kendisini büyük bir merak almıştır. Ertesi gün Akif Bey'le buluşan Şadi Erdal, karakola gitmek üzere yola koyulur. İstenilen saatte karakolda olur. Ancak saatler geçmesine rağmen içeri alınmazlar. Şadi Erdal, nöbetçi askere ne zaman içeriye alınacaklarını sorduğunda bekleyin çağıracağız diye cevap alır. Saat 12 olmuştur ama

hala içeri alınmamıştır. Cuma saati de yaklaştığından dolayı daha da gerilen Şadi Erdal, daha çok beklemeye tahammül edemez. Bu esnada 85 yaşındaki Akif Bey, nöbetçi astsubaya sabah saat sekizden beri beklediklerini, Cuma saati yaklaştığını ve bir an önce işlerini görmek istediklerini söyler. Bu sözler karşısında astsubay Akif Bey'e sus konuşma diye cevap verir. Akif Bey, aldığı cevap karşısında sessiz bir şekilde başını eğer. Ancak Şadi Erdal, astsubayın bu tavrına çok sinirlenir. Astsubaya bağırdığının o yaşlı adam dedeniz yaşında bir adam ve hiçbir şekilde bağırma hakkının olmadığını söyler. Bu davranışından dolayı kendisini şikâyet edeceğini söyler. Bu sözler üzerine çekinen astsubay kendini toparlar ve daha yumuşak bir ses tonu ile özür diler. Kısa bir süre sonra ise işlerini halletmeleri için içeriye alır. İçeriye giren Şadi Erdal ve Akif Bey niçin çağırıldıklarını sorunca mahkeme kararını tebliğ etmek için çağırıldıklarını öğrenirler. Bir tarafta işleri ile meşgul olan Şadi Erdal, öte taraftan da köyün öncelikli işleri için hummalı bir çalışma içerisindeydi. Eski köy okulu harabeye dönmüştü. İhtiyaca cevap vermediği için bir okulun varlığı zaruriydi. Şadi Erdal, yeni bir okulun inşası için vali Ayhan Demircan'a müracaatını gerçekleştirir. Vali Ayhan Demircan, sol görüşe mensup ve 35 yaşında genç bir idareciydi. Bu esnada Şadi Erdal, köydeki eski okulu yıktırmak ister. Ancak Bayındırlık Bakanlığından bir arkadaşının tavsiyesi üzerine yıkılabilir raporu almasını tavsiye eder. Aksi takdirde devlet malına zarar verdiğinden dolayı ceza alabileceğini söyler. Şadi Erdal, arkadaşının tavsiyesi üzerine Bayındırlık Bakanlığından yıkılabilir raporu alır. Bu dönemde inşaat malzemeleri valiliğin bünyesinde oluşturulan bir komisyon tarafından onaylandıktan sonra verilmekteydi. Şadi Erdal da okul ihtiyacı için gerekli listeyi valilikteki komisyona sunar. Komisyondan talep edilen demir, çimento, tuğla gibi malzemeler bir türlü verilmez. Şadi Erdal, malzemeleri temin etmek için defalarca valiliğe bilgi almaya gider. Ancak her defasında bugün yarın komisyon toplanıp karar verilecek diye cevap alır. Bu şekilde tam 35 defa valiliğe gider ancak eli boş döner.

Şadi Erdal, bir gün valiliğe komisyonun karar verip vermediğini öğrenmek için gider. Ancak burada hiç beklemediği bir tepki ile karşılaşınca sert bir tartışma yaşar. Şadi Erdal, vali yardımcısına komisyonun karar verip vermediğini sorar. Vali yardımcısı Şadi Erdal'ın bu sözleri üzerine öfkelenir ve onun üzerine yürür. Karşılaştığı tepki karşısında şaşkına dönen Şadi Erdal, vali yardımcısına edepli olmasını ve sesini yükseltmemesini ister. Tartışmanın dozu artınca İl Özel İdare Müdürü araya girer. Şadi

Erdal, vali ile görüşmek için sekreterden randevu talep eder. Vali Ayhan Demircan'ın huzuruna çıkar. Vali Ayhan Demircan, sol görüşlüydü ve Şadi Erdal'ın da Bilecik'te siyasetle uğraştığından dolayı kendisini iyi tanımakta ve siyasi görüşünü de bilmekteydi. Sol görüşlü olmasına rağmen taassup biri olmayan vali Ayhan Demircan, ülkesine faydası olan her kim olursa olsun saygı duyan ve elinden gelen gerekli yardımı yapan bir şahsiyetti. Vali Ayhan Demircan'ın huzuruna çıkan Şadi Erdal, yaşadığı olayı olduğu gibi kendisine anlatır. Duydukları karşısında bir hayli şaşkına dönen vali Ayhan Demircan, yardımcısı adına Şadi Erdal'dan özür diler. Şadi Erdal'ı yanına alıp yardımcısının yanına gider ve yardımcısına kızar. Bir köy muhtarınının 35 defa valiliğe sadece köyüne hizmet götürmek için geldiğini ve buna rağmen fırça yemesi kabul edilemez olduğunu söyler. Komisyonun yarım saat içinde toplanmasını ve gerekli malzemelerin verilmesini emreder. Yarım saat içinde toplanan komisyon vali beyin emri ile lazım olan tüm ihtiyaçları komisyondan geçirir. Okul projesinin inşaatı için gerekli olan paranın teminatı ise yine okul için alınan çimentodan karşılanır. Talep edilen 50 ton çimentodan 10 tonu kullanılır geriye kalan 40 tonu ise piyasanın üstünde satılarak elde edilen para ile karşılanır. Böylece köyde yapılan yeni bir okul ile ihtiyaç karşılanmış olur.

Şadi Erdal, karşılaşmış olduğu tüm zorluğa rağmen köyüne yeni bir okul kazandırmayı başarmıştı. Siyasette aktif olduğu zamanlar büyük bir tecrübe elde etmişti. Özellikle yerel idarecilerle büyük bir ilişki içindeydi ve bu sayede geniş bir çevreye sahip olmuştu. Genç yaşta elde etmiş olduğu tecrübesi muhtar olduğunda kendisine büyük avantajlar sağlamıştı. Devlet dairelerindeki hiyerarşi ve memurları çok iyi tanımaktaydı. Zira uzun dönem siyasetle meşgul olduğu için Bilecik'te siyasi görüşü bilinen bir şahsiyetti. Bu durum onun için bir avantaj olsa da bazı zamanlar dezavantaja da dönüyordu. Şadi Erdal'ın muhtar olduğu zaman sol bir partinin hükümette olması ve bazı yerel idarecilerin de sol görüşe mensup olması en büyük dezavantajı olmuştu. Muhtar olduğu zaman kendisine en büyük sorunları çıkaran da sol görüşlü devlet memurlarıydı. Bu sebepten ötürü muhtarlık döneminde bürokrasi ile gereğinden fazla uğraşmak zorunda kalmıştır. Sabırlı bir şahsiyete sahip olan Şadi Erdal, karşılaştığı bu zorluklar karşısında pes etmemiştir. Ayrıca sabırlı ve azimli duruşu onun amacına ulaşmasını sağlamıştır.

Şadi Erdal, muhtar seçildikten sonra seçmenlerine vadettiklerini tek tek yerine getirmeye başlamıştı. Onun girişimleri sayesinde Kurtköy’de gözle görülür bir iyileşme sağlanmıştı. Ancak köyün en büyük sorunu olan su deposu projesi hayata geçirilmeyi beklemekteydi. Şadi Erdal, yıllardır ertelenen bu sorunu çözmek için gerekli olan en uygun vakti bekliyordu. Projenin hayata geçirilmesi ile birlikte köyde en önemli sorun ortadan kaldırılmış olacaktı. Kurtköy, su ihtiyacını 200 yıl evvel yapılan kanallar ile karşılıyordu. Şebeke sistemi olmadığı için kanallardan gelen su evlere verilememekteydi. Bunun için de köy halkı, köyün muhtelif yerlerine yapılan çeşmelerden su ihtiyacını karşılamaktaydı. Köyün su deposu olmadığından kanallardan gelen suyun miktarı da mevsimlere göre değişmekteydi. Bu sebepten dolayı da özellikle yaz mevsiminde su sıkıntısı yaşanmaktaydı. Bu bağlamda su deposunun yapılması hayati önem taşımaktaydı. Böylece şebeke sistemi sayesinde evlere su bağlanması planlanmaktaydı. Bilecik’te Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmadığından bölge Bursa Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne bağlıydı. Köyleri ilgilendiren herhangi bir proje önce Bursa Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne gelmekteydi. Burada incelenen proje, uygun bulunduğu takdirde Ankara’ya intikal ederdi. Durum böyle olunca da bürokratik işlemler uzamakta ve projenin hayata geçmesi uzun zaman almaktaydı. Kurtköy’ün su deposu projesi daha önce hayata geçirilmek istenmişti. Ancak proje çeşitli sebeplerden dolayı bir türlü hayata geçirilmemiştir. Şadi Erdal, bu projeyi hayata geçirmekte kararlıdır. Projenin yapılması için Bilecik Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü’ne başvuruda bulunur. Ancak koyu bir sol görüşlü olan Köy Hizmetleri İl Müdürü Tahsin Bey’in çıkarmış olduğu sıkıntılarla uğraşmak zorunda kalır.

Tahsin Bey, siyasi görüşünden dolayı Kurtköy’ün su deposu projesine gereken önemi vermemektedir. Bundan dolayı da çeşitli bahanelerle projeyi sürekli ertelemektedir. Projenin sürekli ertelenmesi Şadi Erdal’ın gerilemesine sebep olur. Nihai bir sonuca ulaşmak için çözüm aramaya başlar. Durumu babası Abdulkadir Bey’e açar. Abdulkadir Bey, Ankara’ya gitmesini tavsiye eder. Köy Hizmetleri Bakanlığına gitmesini ve orada çalışan Haluk Bey’i görmesini ve durumu kendisine anlatmasını ister. Haluk Bey, Bilecik’te uzun süre şekerpancarı bölge şefi olarak görev yapmıştır. Kurtköy, diğer bölgelere göre daha fazla şeker pancarı üretmekteydi. Bundan dolayı da Haluk Bey, Kurtköy’e yakın bir ilgi göstermiştir. Şadi Erdal, Haluk Bey’e durumu olduğu gibi izah eder. Haluk Bey’in bakanlıkta yaptığı bir takım görüşmeden sonra Şadi

Erdal'a Bursa'ya gitmesini ister. Bursa Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden kendisine mühendisler tahsis edileceğini söyler. Köyde ölçüm yapan mühendislerin bu ölçümleri Ankara'ya göndereceklerini ve kalan diğer tüm işleri burada halledeceklerini söyler. Bursa'ya gelen Şadi Erdal, mühendisi arabasıyla alır ve Kurtköy'e götürür. Kurtköy'e varan mühendisler gerekli ölçümleri alır ve projenin hayata geçeceğini söyler. Ancak proje için Ankara'dan gerekli paranın gelmesine bağlı olduğunu söyler. Bilecik Köy Hizmetleri İl Müdürlüğüne giden Şadi Erdal, burada Tahsin Bey'le karşılaşır. Tahsin Bey, Şadi Erdal'a dönerek kızgın bir ses tonu ile seslenir. *“Muhtar! beni atlayıp Ankara'ya beni şikâyet etmeye gitmişsin”* der. Şadi Erdal, kimseyi şikâyet etmediğini söyler. Sadece bakanlıkta dostları olduğunu ve projenin niçin hayata geçirilemediğini sormak için gittiğini söyler. Sonuçta projenin yine Bilecik Köy Hizmetleri İl Müdürlüğüne halledileceğini söyler. Ölçümleri Ankara'ya ulaşan proje onaylanır ve yapımı için gerekli ücret tahsis edilir. Kısa bir süre sonra ise proje hayata geçer ve Kurtköy'ün uzun zamandır beklediği şebeke suyu hayata geçmiş olur. Böylelikle Şadi Erdal, muhtar olduğu süre zarfında önemli hizmetlere imza atar ve vadettiği tüm projeleri hayata geçirmiş olur. Ancak 1979 yılına gelindiğinde işleri kötüye gider. İflasın eşiğine gelen Şadi Erdal, kendini işine vermek ve bulunduğu zor durumdan kurtulmak için görevinden istifa eder.

1.13. Şadi Erdal'ın Basın Hayatına Başlaması

Şadi Erdal, İzmir ve İstanbul'da okuduğu yıllarda siyasi bir hüviyet kazanmıştı. Ateşli bir Milliyetçi-Mukaddesatçı olan Şadi Erdal Bilecik'e döndüğünde savunduğu görüşü insanlara tebliğ etmek düşüncesindeydi. Bunun içinde siyasete girmeye karar verdi. Siyaseti ve teşkilatçılığı davasına hizmet için bir aracı olarak gören Şadi Erdal, MSP ve MNP'de uzun yıllar siyaset yapar. Ancak siyasi görüşünü savunduğu camia tarafından haksızlığa uğrayınca siyasetten umudunu keser. Bunun üzerine aktif siyasi hayatına son verir. Siyasete son vermesine rağmen aktif bir şekilde davasına hizmet etme sevdası onda hiçbir şekilde son bulmaz. Siyasi olarak davasına hizmet yoluna son verdiği için bunu basın aracılığı ile yapmak ister. O, daha 14 yaşındayken bir gazete ya da bir dergi çıkarmayı düşünmekteydi. Ancak maddi ve manevi imkânsızlıklardan dolayı bu düşüncesini sürekli ertelemek zorunda kalır. Şadi Erdal, babası Abdulkadir Bey'in 27 Mart 1988 yılında vefatından bir süre sonra dergi çıkarmaya karar verir.

Bunun içinde Arifiye’de beşinci sınıf öğrenci olan Ali Erdal ve bir arkadaşı ile birlikte harekete geçer. Bilecik Yetiştirme Yurdu Müdürü olan ve aynı zaman da bir öğretmen olan Hüsameddin Bey’le görüşür. Lakin Hüsameddin Bey, dergi çıkarmanın sanılanın aksine kolay olmadığını söyler. Bunun için sürekliliği olan bir finansmana ihtiyaç olduğunu söyler. Hüsameddin Bey’le yapılan görüşme sonunda dergi çıkarma fikrini tekrardan ertelemek zorunda kalırlar. Şadi Erdal, gazete ya da en azından bir dergi çıkarma konusunda kararlıdır. Kararında ısrarcı olmasında iki önemli etken rol oynamıştır. Bunlardan ilki davasına hizmet etmek bir diğeri ise Bilecik’te sağ bir basının olmamasıydı. Zira Bilecik’te sol camiayı temsil eden Yarın Gazetesi adında bir gazetenin varlığı mevcuttu.

Şadi Erdal için sağ-sol olaylarının tezahür ettiği bir dönemde Bilecik’te sadece sol camiaya ait bir gazetenin varlığı büyük bir eksiklikti. Bu eksikliğin bir an önce telafi edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Daha önce birkaç defa basın hayatına girmek için girişimlerde bulunmuş ancak bir takım sebeplerden dolayı amacına ulaşamamıştı. Yaşamış olduğu bir olaydan sonra kesin bir şekilde basın hayatına girmek için girişimlerde bulunur. Şadi Erdal ve arkadaşları parkta görüşmek üzere sözleşirler. Burada günün yorgunluğunu atmak ve kafa dinlemek için bazı zamanlar geldikleri küçük bir mahalle parkıydı. Parkta görüşen dostlar bir köşeye çekilir usulca muhabbet ederdi. Şadi Erdal ve arkadaşları yine bir gün daha önceden sözleştikleri gibi serin bir akşamüstü parka gelir. Parkın bir köşesinde muhabbete başlarlar. Şadi Erdal’ın elinde Mehmet Sevim Ege’nin neşrettiği bir gazete bulunmaktaydı. Bu gazete sağ camiaya hitap etmekteydi. Şadi Erdal, elinde rulo şeklinde tuttuğu bu gazetede bir yazıyı arkadaşlarına okumak için açar. Bu esnada yanlarından geçen 5-6 kişilik sol görüşlü bir grup Şadi Erdal’ın önündeki gazeteyi görür. Bunun üzerine hakaretler ve tehditler yağdırmaya başlar. Şadi Erdal, yaşanan bu olaydan sonra her ne pahasına olursa olsun Bilecik’te sağ camiayı temsil edecek bir gazetenin elzem olduğunu söyler.

Şadi Erdal, Bozüyük’te bulunan abisi Ali Erdal’ı görüşmek üzere Bilecik merkeze davet eder. Görüşmede Şadi Erdal, abisine bir gazete çıkarmayı teklif eder. Ali Erdal teklife sıcak bakar ve bir yol haritası belirlerler. Ardından Ali ve Şadi Erdal arkadaşları olan Bilecik Sosyal Hizmetler İl Müdürü Ali Harmancı ile birlikte istişare etmeye karar verirler. Görüşme gayet olumlu bir havada geçer. Bu görüşme sırasında

çıkacak gazetenin de ismi belirlenir. Ali Erdal'ın teklifi üzerine gazeteye “SAKARYA” ismi verilir. Ancak gazetenin isminin bir dayanak noktası olması gerektiğine karar verirler. Bunun içinde Bilecik şehrinin bulunduğu konum ve gazetenin ismi arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılır. Karar verilen ilk dayanak noktaları Bilecik şehri ve Sakarya nehri arasındaki bağıdır. Sakarya nehrinin çıkışı Eskişehir'dir. Eskişehir'den Söğüt sınırlarına akar. Ardından Gölpazarı'na ulaşır. Buradan da Yenipazar'a akar ve burada bulunan kola dâhil olur ardından Osmaneli'ne ulaşır. Osmaneli'nden de Sakarya nehri ile birleşir. Böylece Sakarya nehrinin tüm kolları ilin her tarafını sarmış olur. Diğer bir dayanakları ise Necip Fazıl Kısakürek'in “Sakarya” şiirinden esinlenerek verilir. Böylece istenilen bağlantı kurulmuş olur. Necip Fazıl Kısakürek'in “Sakarya” şiiri ismi ile gazetenin resmi ideolojisi de ilan edilmiş olur. Aynı zamanda resmi ideolojiyi açıklar mahiyette gazetenin baş tarafına:

“Nerede kardeşlerin cömert Nil, yeşil Tuna.

Giden şanlı akıncı ne zaman döner yurduna.

şiiri neşredilir.

Şadi Erdal, Anadolu gazeteciliğinin durgun olduğu bir dönemde basın hayatına girme kararı alır. Alınan bu karardan sonra gazeteciliğin inceliğini öğrenmek için uzun bir saha çalışması yapılır. Basın hayatına dair ilk saha çalışması Ali Erdal'ın girişimi ile başlar. Ali Erdal, sınıf arkadaşı Mücahit Koca ile irtibata geçer. Mücahit Koca, Bursa'da günlük çıkan Marmara Gazetesi'nde çalışmaktaydı. Marmara Gazetesi'nin Milli Selamet Partisi ile kronik bir bağı bulunmaktaydı. Mücahit Koca'dan randevu alan Şadi ve Ali Erdal, görüşmek üzere Bursa'ya gider. Yapılan görüşmeden sonra gazetenin matbaasına giderler. Matbaada Marmara Gazetesi'nin kullanmış olduğu ofset makinalarını görme fırsatı bulurlar. Mücahit Koca, Şadi ve Ali Erdal'a makinanın nasıl kullanıldığına dair ön bilgi verir. Görüşmeler sonunda Mücahit Koca, Bozüyük'te bulunan bir ustayı tavsiye eder. Bu usta aslen Bozüyük'ü olup orada da kendisine ait bir de matbaası bulunmaktaydı. Bilecik'e dönen Şadi Erdal ertesi gün usta ile görüşmek üzere Bozüyük'e gider. Verilen adrese gelen Şadi Erdal, ustayı bulur Mücahit Koca'nın tavsiyesi üzerine geldiğini söyler. Oldukça sıcak karşılanan Şadi Erdal, ustaya basın hayatına girmek istediğini ve bunun içinde ofset makinası ve bilgisayar almak istediğini söyler. Ancak bu makinalardan anlamadığını kendisine yardım etmesini söyler.

Bilgisayar ve ofset makinalarından çok iyi anlayan usta, Şadi Erdal'a yardım edebileceğini söyler. Bunun üzerine birbirlerine telefonlarını verirler ve vedalaşırlar. Bir süre sonra usta Afyon Karahisar' da simsarlık yapan şahısla irtibat kurar. Simsara elinde Şadi Erdal'ın istediği makinalardan elinde olup olmadığını söyler. Simsar Afyon Karahisar'ın Sandıklı ve Çay ilçelerinde aradıkları makinaların olduğunu söyler ve onları Afyon Karahisar'a davet eder. Usta simsarla görüştüktan sonra Şadi Erdal'ı arar. Simsarla yaptığı görüşmeyi aktarır ve simsarin kendilerini Afyon Karahisar'a davet ettiğini söyler. Şadi Erdal, ustanın da tüm masraflarını karşılamak şartı ile kendisi ile birlikte Afyon Karahisar'a gider. Şadi Erdal ve usta Afyon Karahisar'a vardıktan sonra simsarı da yanlarına alır ve makinaları görmeye gider. Usta, makinaları inceler ve çalışılabilir durumda olduğunu söyler. Bunun üzerine Şadi Erdal, yaptığı pazarlık sonucu 35 bin liraya makinaları almak için anlaşır. Yapılan anlaşmaya göre 15 bin lira peşin verilecek ve kalan para ise iki ayda ödenecekti. Buna karşılık makinayı sarma ve vince yükleme işlemi de simsara ait olacaktı. Simsarla anlaşmaya varan Şadi Erdal, tekrardan Bilecik'e döner. Abisine ve ailesine müjdeyi verir ve makinaları aldığını söyler. Ancak simsar makinayı hazırladıktan sonra vinçle birlikte makinayı almaya gideceğini söyler. Makine işini de halleden Şadi Erdal, abisi ile birlikte merkezde kiralık bir dükkân aramaya başlar. Uygun bir dükkân bulunur ve simsardan haber beklemeye başlanır. Varılan anlaşmadan 2 hafta sonra simsar Şadi Erdal'ı arar ve makinanın hazır olduğunu söyler. Şadi Erdal, ertesi gün Afyon Karahisar'a gider. Ancak beklenmedik bir durumla karşılaşır. Simsar, Şadi Erdal'a niçin kamyon ve sarma vinç getirmediğini söyler. Bu sözler üzerine Şadi Erdal, simsara varılan anlaşma gereği kamyon ve sarma vincin kendisine ait olmadığını söyler. Anlaşma sırasında konuşulanlara ustanın da şahit olduğunu söyler. Ancak simsar, sarma vinç almayacağını söyler. Şadi Erdal, simsara sinirlenir ve anlaşmaya sadık kalmadığını söyler. Ardından simsara itimadının kalmadığını ve makinaların bozuk olma ihtimalinin de olduğunu söyler ve makinaları almaktan vazgeçer.

Bilecik'e varan Şadi Erdal, Tokat-Tural'da öğretmenlik yapan abisini arar. Simsarin anlaşmaya sadık kalmadığından dolayı makinaları almaktan vazgeçtiğini söyler. Bunun üzerine Ali Erdal, sıkıntı yapmamasını aramaya devam etmek gerektiğini izah eder. Bu olaydan kısa bir süre sonra Tural'da öğretmenlik yapan Ali Erdal yılın öğretmeni seçilir. Ali Erdal'ın Sinoplu bir sınıf arkadaşı da yılın öğretmeni seçilir. Yılın

öğretmeni seçildiklerinden dolayı Ankara'ya davet edilirler. Ankara'ya giden Ali Erdal, burada sınıf arkadaşı ile karşılaşır. Ödül töreninden sonra bir pastaneye geçerler. Ali Erdal sohbet esnasında arkadaşına bir gazete çıkarma niyetlerinin olduğunu ancak gazeteyi basacak makinayı bulamadıklarını söyler. Arkadaşı, Ali Erdal'a bu konuda dayısının yardım edebileceğini söyler. Dayısının Sinop'ta bir gazete çıkardıklarını ve makinalardan anladığını izah eder. Ali Erdal, bu imkânı değerlendirmek ister ve durumu Şadi Erdal'a telefon ederek izah eder. Arkadaşı ile birlikte Sinop'a giden Ali Erdal, gazeteyi ziyaret eder. Ali Erdal, gazeteyi ziyaretinde Sinop'a geliş sebebini açıklar. Gazete çıkaracaklarını ve makina araştırdıklarını söyler. Bunun üzerine gazete sahibi eski makinalardan vazgeçmelerini söyler. Yeni çıkan ofset makinalarını almalarını tavsiye eder. Bu makinaların bilgisayar desteği ile yazıları düzenlediğini söyler. Ayrıca bilgisayarı da İstanbul-Beyoğlu'nda bulabileceklerini söyler. Aynı zamanda gazete sahibi, Ali Erdal'a bilgisayar şirketinin numarasını da verir. Bilecik'e dönen Ali Erdal, Şadi Erdal'a Sinop'ta yaptığı görüşmenin çok olumlu geçtiğini söyler ve görüşmenin içeriğini anlatır. Eski sürüm makinaları almaktan vazgeçmelerini ve yeni çıkan ofset makinaları almaları gerektiğini söyler. Ancak Şadi Erdal, bu makinaların nasıl bir şey olduğunu bilmemektedir. Bunun üzerine Ali Erdal bu yeni makinayı anlatmaya başlar. Yazıların bilgisayar desteği ile düzenlendiğini söyler. Hiç vakit kaybetmeden bilgisayar fiyatlarını öğrenmek için İstanbul'da bulunan şirketi ararlar. Yapılan görüşme sonucunda bilgisayarın fiyatını öğrenirler. Telefonla yapılan görüşme sırasında Şadi Erdal bilgisayarı peşin alamayacaklarını vadeyle satın alabileceklerini izah eder. Bunun üzerine satıcılar bunun sorun olmayacağını söyler ve yüz yüze görüşmeye davet eder. Ali ve Şadi Erdal kardeşler bilgisayar parasını temin etmek için 13 baş büyük hayvanlarını satmaya karar verirler. Satılan 13 büyük baş hayvana rağmen bilgisayarı satın alacakları para tamamlayamadılar. İstanbul'a gidip bilgisayar şirketi ile yapılan görüşmede şirket müdürü, bilgisayarı vadeli veremeyeceklerini peşin çalıştıklarını ifade eder. Bunun üzerine Şadi Erdal, telefonda bu konuyu görüştiklerini ve peşin alacak paralarının olmadığını belirtir. Yedi bin lirayı peşin verebileceklerini kalan miktarı ise 6 ay içinde ödeyebileceklerini izah eder. Şayet bu teklifi kabul etmezlerse istedikleri takdirde kefil getirebileceklerini de ekler. Şirket müdürü, vadeli veremeyeceğini tekrarlayınca Şadi Erdal, telefonda böyle konuşmadıklarını söyler. Ardından kızar ve kapıya yönelir. Bu sırada şirket müdürü bir dakika durmalarını ister.

Şirket müdürü, Şadi Erdal'a kendilerini sınıadıkları söyler. Ancak şirket müdürü telefonda yaptığı görüşmeye aykırı davranması üzerine Şadi Erdal bilgisayarı almaktan vazgeçer. Şirket müdürü Şadi Erdal'ı ikna etmeye çalışır ancak Şadi Erdal sözüne itimat edilmediği için verdiği karardan dönmez. Umduklarını bulamayan Ali ve Şadi Erdal kardeşler çaresiz bir şekilde Bilecik'e dönmeye karar verir.

Ali Erdal, İstanbul'da daha fazla oyalanmanın anlamı olmadığını söyler. Şadi Erdal abisinin konuşmalarını onaylarcasına usulca dinler. Bir taraftan abisini dileyen Şadi Erdal, öte taraftan çevresini süzerek ağır adımlarla ilerlemektedir. Leventten aşağı doğru ağır adımlarla ilerlerken bir binanın önünden geçerler. Bu esnada Şadi Erdal'ın gözüne binanın bodrum katındaki bir dükkâna gözü ilişir. Heyecanlı bir şekilde abisine bodrum katındaki dükkânı gösterir. Burası bilgisayarların satıldığı küçük bir dükkândı. Şadi Erdal, abisine döner ve dükkâna gitmelerini teklif eder. Ali Erdal'ın da onay vermesi ile bodrum kata inerler. Bodrum kata vardıklarında burada bulunan yetkili biri ile görüşürler. Görüşme sırasında Bilecik'ten geldikleri ve ofset makinası için bilgisayar almak istediklerini söyler. Yetkili şahıs dükkânda bulunan bilgisayarların satılık olmadığını söyler. Ancak bilgisayarların bulunduğu firmaya götürebileceklerini söyler. Heyecanlı gözlerle birbirine bakan Ali ve Şadi kardeşler teklifi kabul eder. Dükkân sahibi "SANİMA" adındaki bir bilgisayar şirketine götürür. Firmanın müdürlüğünü yapan genç bir yetkili ile görüşürler. Annesi Türk, babası Fransız olan bu müdür Ali ve Şadi Erdal'a çok sıcak davranır. Firma müdürü, bilgisayarı niçin istediklerini ve Bilecik'te bilgisayar olup olmadığını sorar. Şadi Erdal, niçin bilgisayara ihtiyaçları olduğunu söyler. Bununla birlikte Bilecik'te bilgisayar olmadığını da ekler. Firma müdürü, bilgisayar almamalarını tavsiye etti. Çünkü daha önce hiç kullanmadıklarından dolayı bu işi beceremeyeceklerini düşünmektedir. Şadi Erdal, bilgisayarı almaya niyetli olduklarını söyler. Ödemeyi 6 bin lira peşin geri kalanını ise 6 ay taksitle ödeyeceklerini söyler. Bunun üzerine firma müdürü, bilgisayar için Almanya'ya sipariş verileceğini izah eder. Bilgisayar geldiği takdirde kendilerine teslim edilmek üzere haber verileceğini söyler. Anlaşma sağlanır ve Almanya'ya sipariş verilir. Anlaşma üzerinden 15 gün geçer ve İstanbul'dan haber gelir. Almanya'dan sipariş edilen bilgisayarın İstanbul'a ulaştığını haber verir. Şadi ve Ali Erdal, bilgisayarı teslim almak üzere İstanbul'a gider. Şirket müdürü, Şadi Erdal'a bilgisayarın kullanımı için yardımcı olur. Çağaloğlu'nda Bayrak Gazetesine gitmesini söyler. Burada yazı işleri müdürlüğü yapan

İsmail Nakilcioğlu'nu görmelerini ve bilgisayar kullanımı hakkında kendilerine yardımcı olabileceğini söyler. Bayrak Gazetesine gelen Şadi Erdal, İsmail Nakilcioğlu ile görüşmek istediğini söyler. Ancak İsmail Nakilcioğlu o gün izinde olduğu için o gün gazetede bulunmamaktaydı. Bunun üzerine gazeteden İsmail Nakilcioğlu'nun evini ararlar. Şadi Erdal, kendini tanıtır ve firma müdürünün selamı ile kendisini aradığını söyler. İsmail Bey, kendisinin bugün gelemeyeceğini yarın vapurla Üsküdar'a gelmelerini ister. Elinde bir Bayrak Gazetesi ile onları iskelenin yanında bekleyeceğini söyler. Ali Erdal, öğretmenlik yaptığı için günü birlik gelir ve tekrardan Bilecik'e döner. Şadi Erdal, abisini otogara bıraktıktan sonra bir pansiyona yerleşir ve ertesi günü bekleyeme başlar. Ertesi gün İsmail Nakilcioğlu ile görüşmek için Üsküdar'a gider. İskelede inen Şadi Erdal, hafiften çiseleyen bir yağmurun altında bir elinde Bayrak Gazetesi ile kendisini bekleyen İsmail Nakilcioğlu'na yaklaşır. Selamlaşıp tanıştıktan sonra bir pastaneye geçerler. İsmail Nakilcioğlu, Şadi Erdal'a yardım edebileceğini söyler. Pazar günleri sabah saat 11.00'da Bilecik'te olabileceğini akşam saat 18.00'da da İstanbul'a döneceğini teklif eder ve masraflarının gideri için haftalık 100 lira para talep eder. Şayet bu teklifi kabul etmezse kendilerinin İstanbul'a gelmesini ve kendi evinde ders vermeyi teklif eder. Buna karşılık her hangi bir ücrette talep etmeyeceğini belirtir. Şadi Erdal, İsmail Bey'e istediği parayı vermeyi kabul eder.

Anlaşmadan sonra İsmail Bey, Bilecik'e her hafta gelir ve dersi vermeye başlar. İsmail Bey, Şadi Erdal'ın bilgisayar kullanımını öğrettikten sonra şayet isterse gazetenin baskısını da İstanbul'da yaptığı takdirde baskı işlemini de öğretebileceğini söyler. Bu teklif üzerine Şadi Erdal, gazete baskısını İstanbul'da çıkarmaya karar verir. Böylece Sakarya Gazetesi sekiz hafta boyunca İstanbul'da Bayrak Gazetesi matbaasında basılmaya başlanır. Sakarya Gazetesi, bu şekilde beşinci sayısına ulaşmış olur. Ancak her hafta İstanbul'a gidip gelmek maddi manevi sıkıntıları da beraberinde getirmeye başlamıştı. Şadi Erdal'ın İsmail Bey'e verdiği tutar 800 lirayı bulmuştu. Bu ücret dönemin şartlarına göre hatırı sayılır bir meblağa denk gelmekteydi. Verilen ücretin fazlalığı ve her hafta çekilen yol yorgunluğu Şadi Erdal için alternatif çözümler aramaya itmişti. Ali Erdal ile istişare eden Şadi Erdal, giderlerin gereğinden fazla arttığını söylemekte ve gazetenin basımı için alternatif bir çözüme ihtiyacın zaruri olduğunu ifade eder. Ali Erdal, gazetenin Eskişehir'de basılmasının daha tasarruflu olduğunu fikrini ortaya atar. Bunun üzerine Şadi Erdal, bir süre Eskişehir'de saha çalışması yapar.

Aramaları sonucu halen Eskişehir’de basın hayatına devam eden Son Haber Gazetesi ile bağlantı kurar. Şadi Erdal, Son Haber Gazetesi sahibi Ahmet Gürses’le tanışır. Bilecik’te Sakarya Gazetesi adında bir gazete çıkardığını söyler. Ancak gazeteyi basacak bir matbaalarının olmadığını söyler. Kabul edilmesi takdirde Son Haber Gazetesi matbaasında gazetelerini basmak istediğini söyler. Ahmet Gürses’in teklifi kabul etmesi üzerine Şadi Erdal, gazetenin basım ve renklendirme işlemlerini Son Haber Gazetesi matbaasında yapmaya başlar. Uzun süre basım ve renklendirme işlemleri burada yapılır. Ancak makinaların eski olması ve iş yoğunluğundan dolayı gazetenin basım işlemleri gece saat 23.00-24.00’ı bulmaktaydı. Basım işleri uzadıkça Şadi Erdal’ın Bilecik’e varışı da saat 03.00-04.00’ı bulmaktaydı. Bu sebepten dolayı da Son Haber Gazetesi de Şadi Erdal için aranan tam bir çözüm değildi. Şadi Erdal, kesin çözümü Eskişehir’de çıkarılan Milli İrade Gazetesi’nde bulmuştu.

Gazetenin basım işlemleri geç olduğundan dolayı Şadi Erdal, bu çözümü de pek beğenmemişti. Şadi Erdal, bir gün Ahmet Gürses’le birlikte sohbet ederken Eskişehir’de Milli İrade Gazetesi sahibi Yılmaz Karaca yanlarına gelir. Konuşma esnasında Ahmet Gürses, Yılmaz Karaca’ya Şadi Erdal’ın Son Haber Gazetesine Bilecik’ten gazete basmaya geldiğini söyler. Ancak bu durumdan pek memnun olmadığını ve oldukça müşkil bir durumda olduğunu dile getirir. Yılmaz Karaca’ya Şadi Erdal’ın Milli İrade Gazetesinde kendi gazetelerini basma imkânı olup olmadığını söyler. Milli İrade Gazetesinin kullandığı sistem Son Haber Gazetesinin kullanmış olduğu sistemden daha iyiydi. Yılmaz Karaca, bu isteği geri çevirmez ve teklifi kabul eder. Böylece uzun bir süre Şadi Erdal Bilecik’te çıkarmış olduğu Sakarya Gazetesinin basımını burada yapmaya başlar. Ancak Şadi Erdal, masrafların ciddi anlamda artması üzerine gazetenin basımını Bilecik’te yapmaya karar verir. “VİSA” adında bir basım makinası alır. Ancak bu makine tek sayfa basmakta ve mürekkebi de sadece makinanın satıldığı firmadan bulunmaktaydı. Şadi Erdal’ın çıkardığı gazete ise dört sayfadan oluşmakta ve alınan makine bu ihtiyaca cevap verememekteydi. Aradaki bu boşluğu çözmek için pratik bir çözüm bulunur. Basım makinasında tek sayfa basılmakta daha sonrada diğer sayfalar katlanıp aynı şekilde basılmaktaydı. Şadi Erdal’ın bulmuş olduğu bu tekniği firma sahiplerine de iletmesi ile birlikte basım makinasına sahip tüm gazetelerinde bu tekniği öğrenmesini sağlar. Şadi Erdal, bir süre sonra “VİSA” marka basım makinasını değiştirmeye karar verir. 1996-1997 yılları arasında İstanbul’a makine fuarına gider.

Fuarda gördüğü bir makineyi almak için makineden anlayan bir usta aramaya başlarlar. Yapılan araştırmalar sonucu Bursa'da "AYMAT" adında bir şirketin olduğunu öğrenirler. Bu firma, fuarda gördükleri makinanın bir benzerini kullanmaktaydı.

Yerel basının önem verdiği önceliklerden biri, bulunduğu şehirde gerçekleşen olayları halka aktarmaktır. Yaşanan olay ve gelişmeleri en sağlıklı kanallardan halka aktarmak ise basın ve basın mensuplarının görevidir. Haberin doğru ve tarafsız aktarılması zira gazetenin saygınlığına da etki etmektedir. Ayrıca çoğu zaman imkânların kısıtlı olmasından dolayı da yerel basın çoğu zaman vilayetin birçok yerinde gerçekleşen olaylara yetişme imkânı bulamamaktadır. Bu sebepten dolayı da devlet kanallarından destek alınmaktadır. Jandarma ve emniyet müdürlüklerinde bulunan basın masası bu sıkıntıya çözüm olmaktadır. Jandarma ve emniyet müdürlükleri, kendilerine gelen olayların tutanaklarını tutar ve bunları basın bürosuna günlük aktarırdı. Vilayetteki yerel basın, Jandarma ve emniyet müdürlüklerindeki basın bürosuna aktarılan bu haberleri günlük düzenli bir şekilde alır ve halka aktarırdı. Dolayısıyla yerel basın bir şekilde devlet bürokrasisi ile bir ilişki içerisindeydi. Şadi Erdal'ın siyasette bürokrasi ile olan mücadelesi uzun zaman önce son bulmuştu. Ancak Sakarya Gazetesi ile basın hayatına girmesi, bürokrasi ile olan mücadelesinin kaldığı yerden devam etmesini sağlamıştı.

Şadi Erdal, vilayetteki haberleri almak için devamlı emniyetteki vilayet haberleri basın müdürlüğüne gider. Bir gün yine haberleri almak için emniyete gittiğinde beklemediği bir durumla karşılaşır. Şadi Erdal, basın masası bürosundan içeri girer ve günün haberlerini rica eder. Basın masası müdiresi Ayşe Hanım, Şadi Erdal'dan özür dileyerek haberleri Vali Bey'in talimatından dolayı veremeyeceğini söyler. Duyduklarına şaşırarak Şadi Erdal, müdire hanımın söylediklerine anlam vermeye çalışır. Bu kararın gerçekten Vali Bey tarafından mı verildiğini sorar. Müdire hanımın keyfi olarak hareket edip etmediğinden emin olmak için müdire hanımın bu sözlerini gazeteye yazacağını söyler. Bunun üzerine müdire hanım, bunun keyfi olmadığını Vali Bey'den gelen bir talimat olduğunu tekrar eder. Şadi Erdal, müdire hanıma bu durumu ertesi gün gazetede neşredebileceğini söyler. O zaman müdire hanımın değil de Vali Bey'in sıkıntıya düşeceğini de ekler. Şadi Erdal gazeteye Ali Erdal ile durumu istişare etmek üzere eli boş bir şekilde basın bürosundan ayrılır. Ali Erdal ile yapılan istişare sonucu

Vali Bey'in vermiş olduğu bu karara karşı bir plan hazırlanır. Ertesi gün gazetede "Ambargo Öyle mi?" adında kınayıcı bir yazı neşredilir. Bu yazının bir nüshası Anadolu'da çıkarılan birçok gazeteye gönderilir. Yazının gönderilmiş olduğu gazetelere Vali Bey'in vermiş olduğu kararı kınayıcı bir yazı yazmalarını ve bunu gazetelerinde neşretmeleri ve bir nüshasını da Bilecik Valiliğine gönderilmesini rica eder. Gazetelere gönderilen bu yazı üzerine birçok gazeteden Bilecik Valiliğine ve gazeteye birçok protesto yazıları gelir. Gelen bu protesto yazılarından bunalan Vali Güner Orbay, Şadi Erdal'ı ziyaret etmek ister. Randevu talebi olumlu karşılanan Vali Güner Orbay, Şadi Erdal'ı ziyaret etmek üzere Sakarya Gazetesine ziyarette bulunur. Vali Güner Orbay'ın ziyaret esnasında kendisinin hiçbir talimatının olmadığını söyler. Memurların keyfi hareket ettiğini ekler ve gazete ile aralarındaki sürtüşmeye son vermek ister. Vali Güner Orbay'la yapılan görüşme tatlıya bağlanır. Böylece Şadi Erdal'ın bürokrasi ile olan ilk sürtüşmesi de tatlıya bağlanır.

Vali Bey'in emri ile okulda görevli bulunan iki öğretmen hakkında inceleme yapılır. Tahkikat bitene kadar görevden uzaklaştırma kararı verilmiştir. Ancak iki aydır hiçbir işlem yapılmamıştır. Şadi Erdal, mağdur olan bu iki öğretmenin durumunu köşe yazısında dile getirir. Öğretmenlerin iki aydır görevinden uzaklaştırıldığını yazar. Buna karşın tahkikat yapılması gerekirken iki aydır yapılmadığını, bundan dolayı da öğretmenlerin mağduriyetlerinin devam ettiğini sert bir şekilde dile getirir. Şadi Erdal'ın bu mağduriyeti gazetesinde dile getirmesinden sonra ertesi gün işlem yapılır. Vali Bey'in emri ile müfettişler tahkikat yapar. Tahkikat sonucu öğretmenlerin suçsuz olduğu ispatlanır. Bunun sonucunda ise öğretmenler görevine iade edilir. Nitekim Şadi Erdal, yaşanan birçok haksız durumu gazetesinde dile getirerek yanlış yapılan durumu düzeltmeye vesile olmuştur. Ancak bunun yanında verilen yanlış kararlarında her ne kadar takipçisi olsa da durumu düzeltemez. Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, Bilecik'te Kütahya Dumlupınar Üniversitesine bağlı İİBF'de dekanlık görevini yürütmekteydi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi rektörü kendisini görevden alma kararı alır. Şadi Erdal ve vilayetin önde gelen devlet adamları Ahmet Akgündüz'ün görevde kalması için diretirler. Ancak rektör kararından vazgeçmez. Görevinden uzaklaştırılan Ahmet Akgündüz, daha sonra Hollanda'ya gider ve burada Rotterdam İslam Üniversitesi Rektörü olarak göreve başlar. Şadi Erdal, bir haberi neşrederken oldukça tarafsız ve şeffaf davranmaya özen göstermekteydi. Yaşanılan bir olay hakkında olayın gerçekliği

araştırıldıktan sonra yayınlanır. Olayın gerçekliği ispatlandıktan sonra olaya sebep olan şahsın görüşlerine itimat edilmezdi. Anlatılan olayda bir eksiklik ya da bir yalan olduğu durumda olayın muhatabı olan karşı tarafla iletişime geçilir. Olayda karşı tarafında görüşü alınır. Olayın gerçekliği belirlendikten sonra neşredilirdi.

Bazı resmi kurumlara bağlı görevliler Bilecik'te keyfi hareketlerde bulunmaktaydı. Bu durum halk arasında huzursuzluğa sebep olmuştu. Dönemin Pazaryeri Belediye Başkanı Hikmet Öztürk, bu durumdan oldukça rahatsızdı. Ancak bu durumu dile getirmeye de çekinmekteydi. Bunun üzerine Sakarya Gazetesi'ne bir ziyaret gerçekleştirir. Bu ziyareti sırasında yaşadığı huzursuzluğu ve buna sebep olan durumu Şadi Erdal'a anlatır. İsmi vermeden yaşanan olaylara tepkisini göstermek ister. Bunun üzerine "Timur'un Filleri" başlığı altında durumu genişçe izah eden bir yazı yayınlar. Huzursuzluğun ortaya çıkmasına sebep olan Köy İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı görevlilerdir. Görevliler Pazaryeri'ne bağlı bir köy yoluna kum dökmek için gider. Bu görevlilerin günlük harcırahını köylüler ödemek zorundadır. Buna rağmen görevliler her gün köy lokantasına gider yer, içer hesabı ise muhtara yazardı. Bu gibi durumlar görevlilerin gittiği tüm köyde tekrarlanırdı. Hiçbir geliri olmayan bazı köyler büyük bir borcun altına girerdi. Bu durum sadece Pazaryeri'nde değil Gölpazarı ve diğer ilçelerde de yaşanıyordu. Pazaryeri Belediye Başkanı Hikmet Öztürk'ün durumu eleştiren "Timur'un Filleri" yazısında Bozcanlı ve Erdemli köylerinin de isimleri geçer. Bu köylerin isimleri sadece örnek teşkil etmesi için kaleme alınmıştır. Bozcanlı Köyü muhtarı, Şadi Erdal'ı ziyaret eder ve niçin köylerinin isimlerini verdiğini söyler. Şadi Erdal, köy muhtarına durumu izah eder. Köy isimlerinin sadece olaya örnek teşkil etmesi için verildiğini izah eder. Ancak köy muhtarı, köy hizmetlerinden çağrıldığını söyler. Muhtarın kendilerini bilerek şikâyet ettiğini bunu da gazeteye yazdığını aktarır. Köy hizmetlerinden bu sebepten dolayı artık yol yapmak için gelmeyeceklerini söyleyerek tehdit ettiğini dile getirir.

Şadi Erdal, muhtardan sakinleşmesini ister, köy hizmetlerinin köye hizmet etmek zorunda olduğunu izah eder. Yaşanan bu olaydan sonra Şadi Erdal, olayla ilgili çıkan gazeteyi bakanlığa ve teftiş kurulu başkanlığına gönderir. Aradan bir ay geçtikten sonra Şadi Erdal'ın tek başına gazetede olduğu bir vakitte teftiş kurulu başkanı içeri girer. Teftiş kurulu başkanı elindeki gazeteyi Şadi Erdal'ın önünde duran masaya atar.

Sakinliğini koruyan Şadi Erdal, inisiyatifini bozmadan kendisine çıkışan şahsa sakinleşmesini ve kendisini dinlemesini ister. Kendini tanıtan teftiş kurulu başkanı ardından nasıl haber yazıyorsunuz diye çıkışır. Şadi Erdal, teftiş kurulu başkanına kim olduğunu beni ilgilendirmez diye cevap verir. Ardından teftiş kurulu başkanına sert bir ses tonu ile beyefendi siz köy hizmetlerini mi teftişe geldiniz yoksa beni mi teftişe geldiniz diye cevap verir. Yaptığı haberin doğruluğundan emin olan Şadi Erdal, teftiş kurulu başkanına haberin yalan olması halinde mahkemeye verebileceğini söyler. Müfettiş Bey'e bir çay ısmarlayan Şadi Erdal, ardından sözüne kalan yerde devam eder. Müfettiş Bey, Şadi Erdal'dan mağdur olan bir şahsın ismini rica eder. Şadi Erdal, isim veremeyeceğini ancak Pazaryeri'nden bir köye gitmesini, muhtarlığın borcunu sormasını ardından ne kadar borcun olduğunu ve bu borcun nasıl oluştuğunu sormasını ister. Bu konuşmanın ardından müfettiş bey gider. Olayın doğruluğunu görünce de bir daha gazeteye uğramaz ve gerekeni yapar. Bir süre sonra ise köy hizmetlerinde görevli memurların farklı yerlere tayini çıkar.

Şadi Erdal, vilayette bürokrasiyi hantallaştıran ve kendi keyfine göre hareket eden memurlara karşı da çetin bir mücadeleye girmiştir. Bunlardan biri devletin halka sunmuş olduğu imkânları keyfi bir şekilde kısıtlayan Ziraat Bankası Bilecik Şube Müdürüne karşı olmuştur. Şube Müdürünün yapmış olduğu bu hatayı köşe yazısında sürekli kaleme alarak dikkatlerin oraya çevrilmesini sağlamıştır. Yaşanan sorunla ilgili kaleme almış olduğu haberlerden birini Ziraat Bankası Genel Müdürlüğüne gönderir. Bir ay sonra Bursa Bölge Müdürlüğüne bağlı banka müdürü Şadi Erdal ile görüşmek üzere ziyarete gelir. Ancak bölge müdürü yaşanan tüm olayların sebebinin Şadi Erdal'ın kendisi olduğu hissini uyandırır. Bunun üzerine kısa süreliğine sözlü tartışma yaşanır. Şadi Erdal, şayet haberin yalan veya yanlış olması takdirde savcılığa verebileceğini söyler. Sorgulanması gereken kişinin kendi değil, şube müdürü olması gerektiğini de ekler. Bölge müdürü, kimlerin haksızlığa uğradığına dair Şadi Erdal'dan isim ister. Şadi Erdal ismini veremeyeceğini yoksa bu yaşananlardan sonra insanların tekrardan haksızlığa uğrayabileceğini izah eder. Bölge müdürü isim alamayınca hiçbir müşterinin ismini vermeyeceğine dair namusu üzerine söz verir. Bunun üzerine Şadi Erdal birkaç kişinin ismini verir. Bölge müdürü şubeye döner ve arşivden verilen şahısların dosyalarına bakar. Dosyada usulsüzlüğün olduğunu fark eder. Bölge müdürü, ardından şube müdürünü de yanına alır ve gazeteye gelir ve Şadi Erdal'a haklı olduğunu söyler.

Ardından yaşanan bu olayı tekrardan gazeteye vermemesini rica eder. Tutanak tutması takdirde şube müdürünü görevden uzaklaştırabileceğini söyler. Şadi Erdal, kimseye sebep olmak istemez ancak bu yaşananların da tekrar etmemesini ister. Şube müdürü de yaşanan tatsız olaydan sonra özür diler. Böylece yaşanan bu olay da böylece kapanmış olur. Ancak bir süre sonra şube müdürünün başka yere tayini çıkar ve yerine başka bir şube müdürü atanır. Yapılan görüşmeler sonucunda banka müdürü uyarı alır ve bir süre sonra ise başka bir yere tayini çıkar.

1.14. Şadi Erdal'ın Yerel Basının Karşılaştığı Zorluklar

Şadi Erdal, gazetecilik mesleğini iki kısma ayırmaktadır. O, gazeteciliği Anadolu Gazeteciliği ve Ulusal Gazetecilik diye tanımlamaktadır. Bu iki farklı tanım arasında büyük farklar bulunmaktadır. En büyük fark ulusal gazetecilik yapan büyük kurumların çoğu zaman tarafsız ve bağımsız haber yapmamalarıdır. Bu düşüncenin daima diri olmasının en büyük nedeni ise şahsi ya da kurum menfaatidir. Bu sebepten dolayı yayınladıkları haberler yanlı olabilir ya da olayı görmezden gelebilirler. Menfaatin ön planda tutulması, sağ-sol basın ayırt etmeden her ikisinde de mevcuttur. Anadolu basınında maddi düşünce ikinci plandadır. Onlar için en büyük sorun Anadolu basınına ulusal basın karşısında tek ses olamamasıdır. Bu durum da Anadolu basınına gün geçtikçe ulusal basın karşısında zayıf düşmesine sebep olmaktadır. Bir araya gelemeyen Anadolu basını bir kurum ya da dernek altında bir araya gelmesi halinde ulusal basın karşısında seslerinin daha gür çıkacağına inanmaktadır. Keza Şadi Erdal, ulusal basının yerel basını bitirme düşüncesinde olduğunu düşünmektedir. O, bu savını ulusal basının atmış olduğu bazı adımlara dayandırmaktadır. Şadi Erdal, ulusal basının kendi gazetelerinde şehir ekleri çıkarması yerel gazeteciliği bitirmek için atılmış en büyük adım olarak görmektedir. Aynı zamanda ulusal basının yerel basından muhabir almamaları da ayrı bir sorundur. Ulusal basın, yerel basından bir muhabiri ekranlarına çıkardıklarında muhabirin çalıştığı gazeteyi de belirtmek zorundadır. Bu durum da yerel gazetenin reklamı yapıldığından ulusal basının işine gelmemekteydi. Ulusal basın ve yerel basın arasındaki en önemli fark ise ulusal basının savunduğu davaya sadık olmamasıdır. Ulusal basının menfaati için iktidara gelen hükümetlerle çoğu zaman ilişki içinde olmasıdır. Bu durum ister sağ olsun ister sol camia olsun ulusal basının çoğu için geçerlidir. Şadi Erdal yerel basının kendi davalarına daha sadık olduğunu söyler. Çünkü

hükümetler tarafından herhangi bir maddi destek almamaktadırlar. Ulusal basın, Gazeteciler Cemiyeti aracılığı ile yüklü miktarda yardım almasına rağmen yerel basın bu yardımdan faydalanamamaktadır. Ulusal basının kendi içindeki en büyük rekabeti Gazeteciler Cemiyeti yönetimini ele geçirmektir. Zira bu cemiyetin idaresini ele geçirmek hükümetten gelen milyonlarca yardımdan aslan payına sahip olmak demektir. Yerel basın, sadece resmi ilanlarda cm başına çok cüzi miktarda yardım almaktadır. Bu yardımı ise yerine getirilmesi gereken bir takım prosedürden sonra verilirdi. Öncelikle gazetenin bir yıl düzenli olarak çıkarılması gerekir. Bir yılın sonunda vilayetteki basın kurulunda bir basın denetleme kurulu oluşturur. Bu denetleme kurulu, gazeteyi denetler ve gazete denetlemeden başarıyla geçtikten sonra resmi ilan alır. Bunun yanında haberlerin $\frac{3}{4}$ yerel haber olmak zorunluluğu vardır. Basın hayatına girmeye karar veren bir kişi ya da kurumun yasal olarak uyması gereken bazı şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar gazete açılacak yer için uyulması gereken şartlar ve personel şartlarıdır. En az 60 metre kare ve 90 metre kare yer şartına uyulması gerekir. Bunun yanında dört adet sigortalı eleman çalıştırma zorunluluğu bulunur. Aynı zamanda basın hayatına yeni başlayan bir gazete bir yıl hiçbir şekilde resmi ilan alamaz. Bu gibi şartlar yerel gazetecilik yapan kurumları maddi olarak zor durumda bırakmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞADI ERDAL'IN SAKARYA GAZETESİNDEKİ KÖŞE YAZILARI

Şadi Erdal 1989 tarihinde kendi imkânlarıyla kurduğu Sakarya Gazetesi ile Bilecik'te basın hayatına başlamıştır. Sakarya Gazetesinin basın hayatına başlaması ile Bilecik'te tek sesli basın böylece son bulmuştur. Bu tarihe kadar Bilecik'te Yarın Gazetesi adında bir gazete neşredilmekteydi. Yarın Gazetesi, yurt ve dünya gündemini kendi dünya görüşlerine göre yorumlamaktaydı. Bilecik'te sağ camiyayı temsil eden herhangi bir gazete ya da dergi bulunmamaktaydı. Bu durum Bilecik'te sağ camia açısından büyük bir eksiklikti. Bu eksikliğin bir takım sebepleri bulunmaktaydı. Sağ camianın yeteri kadar basın hayatının önemini idrak edememesi ve bir takım ekonomik sebepler gösterilebilir. Bundan dolayı da Bilecik'te sağ camiyayı basında temsil edecek, sesini duyuracak ne bir gazete ne de bir dergi neşredilmemişti. Ancak Sakarya Gazetesinin basın hayatına başlaması ile birlikte Bilecik'te sağ camia olayları kendi dünya görüşü ile yorumlamaya başlayacaktır.

Sakarya Gazetesinde Şadi Erdal tarafından “Hadiselerin Muhasebesi” isimli bir sayfa açılarak yurt ve dünya gündemine dair bazı haberler gazetenin sütunlarına taşınmıştır. Dış basının yanı sıra yurt gündemine dair tarım, ekonomi, eğitim, sağlık, spor, kültür gibi geniş bir konuyu ele alınmıştır. Bu bölümde “*Hadiselerin Muhasebesi*” isimli ele alınan konular üzerinde duracağız. Ancak yelpazenin oldukça geniş olması ve ele alınan konuların dışına çıkmamak adına öncelik arz eden konuları ele alacağız.

2.1. Tarım

Şadi Erdal, otuz yıllık basın hayatı boyunca “*Hadiselerin Muhasebesi*” isimli köşe yazısında ülke gündemine dair sayısızca konu kaleme almıştır. Şüphesiz bu köşe yazılarında en çok yer işgal eden konu ise tarım ve hayvancılık politikası olmuştur. Kendisi de bir çiftçi olan Şadi Erdal, köşe yazılarında devletin izlemiş olduğu tarım ve hayvancılık politikasına özel bir ilgi göstermiştir. Köşe yazılarında Bilecik'te yaşanan kuraklıklardan dolayı ortaya çıkan sıkıntıları sürekli gündemde tutarak yetkililerden

yaşanan bu sorunlara çözüm bulmaları gerektiğini dile getirmiştir. Nitekim Yaşanan kuraklıktan dolayı çiftçiler yeteri kadar mahsul elde edememekte ve bankalara olan tohumluk ve gübre borçlarının faizlerini ve anaparalarını ödeyememesine sebep olmuştur. Kuraklıktan dolayı verimin az olması sadece köylülerin başını ağrıtan bir sorun olmamaktaydı. Zira yüksek olan gıda fiyatları kuraklıktan dolayı daha artmıştır. Dolayısıyla bu sorun tüm kesimin bir sorunu haline gelmiştir. Ancak Tarım Orman İl Müdürlüğü, yaşanan bu olumsuz durum karşısında sessiz kalması, gergin olan ortamın daha da gerginleşmesine sebep olmuştur. Çiftçiler ise Tarım Orman İl Müdürlüğünden zararlarının telafi edilmesini istemiştir (Sakarya Gazetesi, 22 Mayıs 1989:1).

Kuraklık zamanında büyük ekonomik sorunlar yaşayan çiftçi, verimin bol olduğu zamanda mahsulün ellerinde kalmasından çekinmekteydi. Bu durumun sebebi ise Bilecik'te Toprak Mahsulleri Ofisinin olmamasıydı. Çiftçiler elde ettiği buğday, arpa, şeker pancarı vb. gibi tonlarca mahsulü TMO aracılığı ile devlete satmaktaydı. Ancak Bilecik'te bu ofisin olmaması çiftçileri mahsulünü satmak için Eskişehir ya da Yenişehir'e götürmek zorunda bırakmıştır. Zira elindeki mahsulü satıp kar yapmak isteyen çiftçi, nakliye ücretini de ödeyerek kar yerine zarara girmektedir. Biçerdöver makinalarının kontrolünün düzenli yapılmaması ve biçerdöver sürücülerinin keyfi hareketlerinden dolayı bir ay kırk gün olan hasat zamanı üç aya uzamaktaydı. Bu durum da çiftçilerin ekonomik zarara uğramasına sebep olmaktaydı. Çiftçiler, Tarım İl Müdürlüğü'nün kontrolleri her gün yapması gerektiğini ve keyfi hareket eden biçerdöver sürücülerinin cezalandırılmasını talep etmekteydi (Sakarya Gazetesi, 4 Ağustos 1990:3).

Sakarya Gazetesinin, çiftçilerin bu sorunlarını sürekli gündemde tutması Bilecik'te bir farkındalığın oluşmasına vesile olmuştur. Tarım Orman İl Müdürlüğünün sessiz kalması Bilecik valisi Güner Orbay'ın olaya müdahil olmasına sebep olmuştur. Vali Güner Orbay, çiftçilerin taleplerine cevap vermiş ve Toprak Mahsulleri Ofisinin açılması için gerekli çalışmaları yaptığını dile getirmiştir. Ancak Vali Güner Orbay, Toprak Mahsulleri Ofisi hakkında önemli bir noktayı dile getirir. Toprak Mahsulleri Ofisi kurulabilmesi için sadece buğdayın yeterli olmadığı, diğer tahılların da (nohut, mercimek gibi) yeterli seviyede olması gerektiğini izah etmektedir (Sakarya Gazetesi, 16 Eylül 1990:1).

Bilecikli çiftçilerin Toprak Mahsulleri Ofisi talebinden bir yıl sonra ülkede gerekli yerlerde TMO'nun kurulacağına dair resmi ağızdan ilk açıklama yapılmıştır. 14 Temmuz 1991 tarihli haberde M. Yılmaz: “ *İhtiyaç olan yerlerde TMO alım merkezi açacağız.*” (Sakarya Gazetesi, 14 Temmuz 1991:3). şeklinde ifade etmekteydi. Habere göre Başbakan Mesut Yılmaz 12 Temmuz 1991 tarihinde TRT Haberde verdiği bir demeçte bu konuyu dile getirmiştir. Şüphesiz Bilecik'te TMO'nun olmaması çiftçiler için büyük bir sorun teşkil etmiştir. Bilecik valisi Güner Orbay'ın 16 Eylül 1990 tarihinde konu hakkında vermiş olduğu bir demeçte TMO'nun buğday alım biriminin açılacağını söylemişti. Ancak vali Güner Orbay'ın vermiş olduğu demeçten bir yıl geçmesine rağmen verilen bu sözün yerine getirilmediği görülmektedir. Çiftçiler her yıl hasat vakti bu taleplerini dile getirmekte ve yetkililerden bu talebin karşılanmasını istemektedir (Sakarya Gazetesi, 20 Temmuz 1991:3).

Bilecik, Marmara bölgesinde bulunmasına ve verimli tarım arazilere sahip olmasına rağmen coğrafyanın vermiş olduğu imkânlardan yeterince faydalanamamaktadır. Bu durumun aksine kendisine komşu olan Bursa, Sakarya, Eskişehir ve Kütahya tarım arazilerini daha verimli kullanmaktadır. Bu şehirlerin tarım arazilerini daha verimli kullanmasının başlıca sebepleri Bilecik'in aksine daha büyük şehirler olması ve tarımda yeterli destek ve ekipmanları karşılıyor olmasıdır. Bilecikli çiftçilere daha önceleri sağlanan finansal desteğin kesilmesi çiftçileri zor durumda bırakmıştır. Aynı zamanda Bilecik'e bağlı birçok ilçede ziraat mühendislerinin ve teknik elemanlarının olmaması Bilecik'in tarımda sıkıntıların yaşanmasına sebep olmaktadır.

Gölpazarı, Osmaneli, Yenipazar ve Pazaryeri ilçelerinde tarım ve ziraat odalarına ait teşkilat binalarının olmaması, TMO şubelerinin yokluğu, Sakarya, Karasu, Göksu gibi akarsulardan düzenli sulamanın olmaması, var olan zeytin ağaçlarının değerlendirilmemesi ve zeytincilik ünitesinin kurulmaması, yoğun miktarda bulunan ipek böceği ve arıcılık konularında Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının çalışmalarda bulunmaması gibi sorunlar Bilecik'in tarım alanında geri kalmasına sebep olan özel konulardır (Sakarya Gazetesi, 12 Eylül, 1991:5).

Son yıllarda Tarım İl Müdürlüğü'nün verimli tarım arazilerini hafriyat alanı olarak göstermesi büyük bir sorun olmuştur. Bilecik gibi tarıma müsait bir yerde tarım

arazilerin gün geçtikçe daralması çiftçilerden büyük tepki almıştır. Tepkilere rağmen Tarım İl Müdürlüğü yeni tarım arazilerini hafriyat alanı olarak gösterilmesi için gerekli izinleri vermektedir. Yapılan bu vahim hataya gerekli mercilerin ses çıkarmaması Tarım İl Müdürlüğünün hatasında ısrarla devam etmesine sebep olmuştur. Tarım İl Müdürlüğü gelen tepkilere karşılık “*toprak ıslahı yaptırıyoruz*” diyerek savunma yapmaktaydı. Şadi Erdal bu durumu köşe yazısında çok sert bir dile getirerek Tarım İl Müdürlüğünün toprak ıslahı yapmadığını, aksine toprağı katlettiğı ve höyük yaptığını söylemiştir (Sakarya Gazetesi, 16 Şubat 1992:4).

Tarımdan anlamayan bilinçsiz idarecilerin tarım politikalarına yön veren önemli yerleri işgal etmesi, tarım arazilerinin zamanla daralmasına sebep olmuştur. Bu durum ise ileriki süreçte tarımda gerekli mahsulün alınamamasına yol açmakta ve iç piyasada fiyat artışına sebep olmuştur. Bununla birlikte bu ürünlerin temini için ithal etme yoluna başvurulmuştur.

Hafriyat alanına dönüştürülen tarım arazilerini yeniden tarıma kavuşturmak için mücadele eden Şadi Erdal, bu konu hakkında bir takım girişimlerde bulunmuştur. Gerekli mercilerle görüşmesine rağmen istenilen cevabı alamamıştır. Tarım İl Müdürlüğünün yükümlü olduğu 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanma Kanununun 10. maddesinin 4. Fıkrasını hatırlatma zorunda kalmıştır. Paragrafta, tarım arazilerinin bu kanunda belirtilen amaçları dışında kullanılmaz denmesine rağmen Tarım İl Müdürlüğü ısrarla hafriyatçıların isteğine uymaktadır. Tarım İl Müdürlüğünü ilgili kanunun 12-13-16-19 ve 20. Maddelerine muhalefet etmektedir. Şadi Erdal gazetede Tarım İl Müdürlüğünün sorumsuz davranışı karşısında Tarım İl Müdürlüğünün görev ve sorumluluklarını hatırlatmış, buna rağmen önlem alınmadığını dile getirerek sebebinin araştırılması gerektiğini izah etmiştir (Sakarya Gazetesi, 15 Mart, 1992:3).

Bazen fenni gübrelerle bilinçsizce mahvettiğimiz bazen de sadece çıkar için verimli tarım arazilerini hafriyat alanına dönüştürdüğümüz o uçsuz bucaksız verimli tarım arazileri bir gün hepimizden hesap soracak. Çiftçilerimizin bilinçsizce kullanmış olduğu fenni gübreler verimli tarım arazilerini zamanla verimsiz hale getirmiştir. Topraktaki humus miktarının bitmesine sebep olan bu suni ilaçlar, mahsulleri sadece nicelik olarak çoğalttı ama nitelik olarak değerinin düşmesine sebep oldu. Bu yanlış sadece çiftçilere mal etmek sorumluluktan kaçmak demektir. Tarım ve Hayvancılık

Bakanlığı'nın çiftçilerimizi bilinçlendirmesi konusunda sorumsuzluğu ve topraktaki verimi suni ilaçlara bağlaması izlenen yolun büyük bir yanlıştan ibaret olduğunu görmelidirler. Suni ilaçlarla tarımda verimlilik ilelebet devam edemez. Teknoloji ve yapılan suni destekleme buna çare olunamayacağı aşikârdır. Elde edilen mahsulün kalitesiz olması ticari değerinin de düşük olmasına sebep olmaktadır. Anadolu'nun çoğu bölgesinde elde edilen mahsulün suni ilaçtan dolayı ticari değerinin düşük olduğu ayrı bir sorundur. Tarımda düze çıkmak ve yapılan hatadan dönmek için bir an önce tarımda ulusal bir güvenlik politikasının geliştirilmesi mecburidir (Sakarya Gazetesi, 9 Temmuz 2013:3).

Bilecik'te kuraklığa çözüm bulmak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Çiftçilerin suyu bilinçsizce kullanmasından dolayı topraktaki humus oranının düşmesi ve toprağın kireçlenmesi üzerinde durulan en önemli sorundur. Çiftçilerimizde toprağı fazla suladığımızda daha fazla verim elde edebileceğimiz gibi yanlış bir kanı vardır. Tarım İl Müdürlüğü ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinin ortaklaşa “su ve kuraklık ” konulu oturumunda bu sorun enine boyuna ele alınmıştır. Kuraklığın çok şiddetli olmadığı Bilecik'te ileriki süreçlerde ciddi bir sorun olmaması için şundan itibaren önlemlerin alınması üzerine mülahazalarda bulunulmuştur. Bilecik'te bahar yağmurlarının toprağı yeteri kadar beslediği için kısa vadede sorun teşkil etmemektedir. Ancak barajları dolduran bahar yağmurları yazın yaşanan kuraklıktan dolayı çiftçilerin su taleplerini karşılamakta sorun yaşamaktadır (Sakarya Gazetesi, 16 Nisan,2001:5).

16 Nisan 2014 tarihli haberde Şadi Erdal, kuraklığa karşı alınacak tedbirleri, “*Bilecik'te Devlet Su İşlerinin açılması, kanallara su verilmeden önce kanalların havasının alınması, DSİ şubeleri donanımlı hale getirilmesi ve İl Gıda ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün sulama konusunda çiftçileri eğitmeli.*” şeklinde belirtmektedir (Sakarya Gazetesi, 16 Nisan,2001:5).

Bilecik'te yazın yaşanan kuraklıktan dolayı verimin düşmesinin çeşitli sebeplerini daha önce dile getirmeye çalıştık. Ancak barajlarda baharda biriken yağmur suları da tedbirsizlik ve bilinçsizlikten dolayı tarlalara su verilmeye başlandığı dönem bir kısmı ziyan olmakta bir kısmı ise sulama kanallarının bakımsızlığından dolayı da etrafa saçılmaktadır. Bu durum tarım arazilerinin sular altında kalmasına ve tonlarca suyun ziyan olmasına sebep olmaktadır. Yaşanan bu sorun sadece bir defaya mahsus

bir sorun değildir. Şadi Erdal, konuyu yer yer köşe yazısında dile getirmekte ve yetkilileri uyarmaktadır. Kızıldamlar, Kurtköy, Bakraz ve Yenipazar barajlarının kapalı sistem olması bölge halkını olumsuz etkilemiştir. Zira bölge halkının ekseriyeti tarımla uğraşmakta ve DSİ'ye bağlı mühendislerin su kanallarının bakımlarını düzenli olarak yapmamaktadır. Yazın tarım arazilerine kanallarından su verilmekte ve kanalların içindeki hava alınmadığı içinde su kanallarının sürekli olarak patlamasına sebep olmaktadır. Etrafa yayılan sular tarım arazilerine maddi zarar vermektedir (Sakarya Gazetesi, 4 Haziran 2014:4).

Şadi Erdal'ın kurucusu olduğu Sakarya Gazetesindeki köşe yazısında çıkan çeşitli haberlere göre Bilecik'te doğal olaylardan dolayı tarım alanında kaynaklanan belli başlı sorunları konu edindik. Aynı zamanda yerel idarecilerin yaşanan bu olumsuz durumlar karşısındaki tavırlarını dile getirmeye çalıştık. Ancak Şadi Erdal'ın otuz yıllık gazetecilik hayatına baktığımızda tarım konulu yazıların çoğunluğu dikkatleri üzerine çekmektedir. Ancak kuraklık, su sıkıntısı, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı yerel idarecilerin bilinçsiz hareketleri ikinci plandadır. Şüphesiz bu köşe yazılarında en çok yer işgal eden konu ise tarım ve hayvancılık politikası olmuştur. Kendisi de bir çiftçi olan Şadi Erdal, köşe yazılarında devletin izlemiş olduğu tarım ve hayvancılık politikasına özel bir ilgi göstermiştir. İzlenen yanlış tarım politikaları ve çiftçilerin tarım ve hayvancılık konusunda bilinçsiz olmasının sebeplerini kaleme alarak ülke gündeminde tarımla ilgili bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Şadi Erdal bu köşe yazılarında sıkça devletin tarım politikasının süreklilik arz etmediğine değinir. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının almış olduğu birçok kararın çiftçilerin aleyhine sonuçlandığını dile getirmiştir. Aynı zamanda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında ülkenin tarım politikalarını elinde bulunduran gizli bir zümrenin varlığına da inandığını köşe yazılarında görmekteyiz. Bakanlıktaki bu gizli zümre kasıtlı bir şekilde ülkenin zararına olacak politikalar geliştirdiğine ve bunu da istikrarlı bir şekilde devam ederek tarım ve hayvancılığı bitirme noktasına getirdiğini söylemektedir. Tarımda izlenen bu yanlış politikanın cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren değişmeden şuan ki Ak Parti iktidarlarına kadar geldiğini kaleme almaktadır. İzlenen bu yanlış politikanın Ak Parti iktidarında daha da vahim noktalara geldiğini dile getirir.

Türkiye’de tarım ve hayvancılığın devletin bir politikası haline gelmediği için çok uzun zamandır bu durumun olumsuz sonuçlarını yaşamaktayız. Tarım ürünlerinin, et ve süt fiyatlarının sürekli artması, hayvancılığın bitme noktasına gelmesi gibi sorunlar kısa vadede atılan sığ bir politikanın sonucudur. Ancak devletin uzun vadede tarım ve hayvancılık politikasını programına alması şuan ve ileride karşılaşılan tüm sorunların ortadan kaldırılması için bir çözüm olacaktır. Tarım ve hayvancılıkta alınan kararlar diğer alanlarda alınan kararlara benzememektedir. Tarımda alınan kararın sonucu en erken 1 yıl sonra alınmaktadır. Alınan kararın yanlış olması çiftçilere hem bir yılını kaybettirmekte hem de elde ettikleri ürünün ellerinde kalmasına sebep olmaktadır. Uzun zamandır istikrarla devam ettirilen kısa vadeli yanlış tarım politikalarından dolayı hububat, sebze, meyve, et ve süt fiyatlarının yükselmesine ve gün geçtikçe de daha da artmasına sebep olmaktadır. Halkın kırmızı ete muhtaç edildiği ve hayvancılığın da sistematik olarak bitirilmesine sebep olmuştur (Sakarya Gazetesi, 15 Mart 2006:4).

17 yıldır iktidarda olan ve ülkedeki tüm erki elinde bulunduran Ak Parti iktidarının olası bir oy kaybının en büyük nedeninin tarım ve hayvancılık politikasındaki yanlış siyaseti olacaktır. Sürdürülmesi zor olan bu yanlış politikaların en önemli nedenlerinden biri de alınan kararların sahada aynı etkiyi gösterememesidir. Sürdürülen bu yanlış politikalar tarım ve hayvancılığı günden güne bitirme noktasına getirmektedir. Çiftçilerin bankalara olan borçları, çoğu tarım ürünlerine kota konulması, mazot fiyatlarının yüksek olması vb. gibi sorunlardan dolayı tarım arazilerini ekemez duruma gelmiştir. Tarım arazilerinin boşalması bir takım sorunları da kendisi ile birlikte getirmiştir. Köyü ve arazisinden kopan köylü, şehirlere göç etmekte, sebze, hububat, et ve süt fiyatları önü alınamaz bir şekilde yükselişe sebep olmaktadır. Borcunun ödeyemeyen köylünün toprakları bankalar tarafından ipotek altına alınmaktadır. Bununla birlikte Ziraat Bankasının çiftçilerin traktörlerine de haciz koyarak çiftçilere son ağır darbeyi vurmaktadır. Yaşanan tüm bu olumsuz durumlara rağmen sağ tabana sahip olan iktidar partisi mensuplarında yanlış bir kanı oluşmaktadır. Sağ seçmenin gidecek bir yerinin olmadığı ve bize mecbur bir şekilde oy vermek zorundalar gibi düşünce oluşmaktadır. Ancak bu düşünce bir yere kadar devam edebilir ve alternatif olduğu vakit halk kararını alternatiften yana kullanacaktır. Zira bu yanlış kanı Anavatan Partisinin sonunu getiren en önemli düşünce olmuştur. Şadi Erdal bu konuda düşüncelerini şöyle dile getirir; *“Bu politika çiftçiyi toprağından koparma politikasının*

bir gereği mi? Bankaları hortumlayanlara gösterilen kolaylık sadece devletin tarım nüfusunu azaltma politikasından dolayı borcunu ödeyemeyen köylüye niçin gösterilmiyor.” (Sakarya Gazetesi, 20 Haziran 2006:3).

Tarım ve hayvancılık Bakanlığı yetkilileri tarımda ilerlemeyi traktör satışlarına bağlı olarak göstermekte ve satılan traktör sayılarını buna kanıt olarak göstermektedir. Zira bankaların haciz yolu ile el koyduğu traktörler hakkında bir açıklama yapmaktan kaçınmaktadır. Çiftçiler gübre, mazot, ilaç vb. ihtiyaçları gidermek için almış olduğu krediyi ödeyememektedir. Anaparayı ödeyemeyen çiftçi gelen faizlerle de başı daha da ağrıtmaktadır. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden düşük faizle aldığı krediyi ödeyemeyen çiftçi, özel bankalarda çare aramaya başlamaktadır. Özel bankalar bu durumu fırsata çevirmektedir. Çiftçinin elindeki traktörü piyasanın altında satın almakta ve yeni traktörü de 3-4 yıl vade ile satmaktadır. Çiftçi özel bankadan aldığı kredi ile devlete olan borcunu ödemektedir. Ancak yeni almış olduğu traktörün taksit ödemeleri geldiğinde ise ödemekte sıkıntı çekmektedir. Özel bankalar, borcunu ödeyemeyen çiftçinin traktörünü bir yıl önceki değerinden daha düşük fiyata almaktadır. Böylelikle çiftçi ikinci defa zarara uğramak zorunda bırakılmaktadır. Ayrıca tüm işlemlerin yanında çiftçinin toprağı banka tarafından ipotek edilmektedir (Sakarya Gazetesi, 7 Mayıs 2008:4).

Bakanlığın öne sürmüştüğü *“traktör satışları tarımda ilerlediğimizi gösteriyor”* gibi sığ bir düşünce aslında açıklandığı gibi değildir. Çiftçi sistematik bir şekilde sıkıntıya düşürülmekte ve elindeki tüm varlığı da ipotek edilmektedir. Borcunu ödeyemeyen çifti alternatif çıkış yollarına başvururken bu defa çıkılması zor bir durum içinde bocalamak zorunda kalmaktadır. Traktör satışları, söylenilenin aksine bir ilerlemenin değil çiftçilerin ellerindeki traktörüne alternatif bir traktör almak için traktör satışları atmıştır. Ancak bu traktörlerde bankalar tarafından çiftçilerin ellerinden alınmaktadır. Şadi Erdal’ın ifade ettiği gibi rakamlar ilerlemenin bir kanıtı değil aksine bir gerilemenin kanıtı olmuştur.

Şadi Erdal tarımla ilgili köşe yazılarında sıklıkla devlet idarecilerini Tarım ve Hayvancılık politikası konusunda başarılı görmediğini ve Türkiye’de 40 yıldır takip edilen tarımı bitirme politikasının olduğunu dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 1 Mayıs 2017:3).

Tarım politikaları konusunda izlenen sürece ve alınan kararların sahadaki karşılığına bakıldığında ciddi bir sorunla yüz yüze kaldığımız bir gerçektir. Nitekim eldeki veriler Şadi Erdal'ın haklılığını teyit etmektedir. Geldiğimiz noktaya baktığımızda dağlarımızın hayvansız köylerimizin insansız kaldığını görmekteyiz. Çok uzun değil yakın bir tarihe kadar milyonlarca büyük ve küçükbaş hayvana sahip bir ülke samanı dahi ithal etmek zorunda bırakılmıştır. Ankara'da masa başında alınan yanlış kararlar yaşanan tüm bu sorunların sebebidir. İthal büyükbaş hayvanlar dahi et fiyatların düşmesine çare olamamıştır. Üstelik getirilen hayvanların bir kısmı ya gebe ya da hastalıklı olması ayrı bir sorundur (Sakarya Gazetesi, 7 Mayıs 2004:5).

Hükümete gelen her iktidar hem tarımı hem de tarıma hizmet eden kurumlarını hizmet edemez hale getirmiştir. Sadece masa başı iş yapan hiç sahayı görmeyen tarım teknikerlerinin bilgisizliği büyük bir sorundur. Saha bilgisi olmayan tarım teknikerlerinin çiftçiyi bilgilendirme toplantıları ne kadar verimli olabilir? Köy nüfusunun % 65'lerden % 26'lara düşürülmekle bir sonuç elde edilemez. Köylülerin ettikleri, biçtikleri değersiz hale getirildi. Köylü bu hizmetinin karşılığını alamadığı gibi zarara girmekte ve zamanla toprakları, traktörleri biriken borçlarından dolayı haczedilmiştir. Köylerin boşalması ile genç nüfus büyük şehirlere göç etmektedir. Büyük şehirlere göç eden genç ve dinamik nüfus buralarda bir takım sorunlarla karşılaşmıştır. Köylerdeki yaşlı nüfus, gücü ve imkânı yetmediğinden toprağı ekemez, işleyemez hale gelmiştir. Terk edilen verimli tarım arazileri farelerin istilasına maruz kalmıştır. Devlet terk edilen bu tarım arazileri için bir çözüm getirmemektedir. Ayrıca farelerin istilasına uğrayan bu tarım arazileri içinde bir önlem almamaktadır. 50 milyon olan hayvan sayısının 10 milyona düşmesi de tüm bu sorunlarla birlikte üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur (Sakarya Gazetesi, 15 Şubat, 2005:3)

Bilecik İl Özel İdaresinin çiftçiler için ayırdığı bütçenin yanlış kullanılması ve çiftçilere verdiği paranın kontrolünü yapmaması büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bilecik İl Özel İdaresinden gelen para Tarım İl Müdürlüğü kanalı ile çiftçilere tohumluk buğday olarak dağıtılmaktadır. Ancak çiftçilere dağıtılan bu buğdayın kalitesiz olması çiftçiler tarafından pek onay görmemiştir. Çiftçi başına 300 kilo tohumluk buğday verilecek olmasına rağmen 50 kilogram verilmiştir. Çiftçilere Altay 2000 çeşidi buğday verilmekteydi. Ancak bu buğday beklenilenin aksine pek verimli bir buğday çeşidi

değildi. Çiftçilerin bu durumu yetkili mercilere iletmesine rağmen Tarım İl Müdürlüğü bu kararında ısrar etmekteydi. 0.80 kuruşa alınan Altay 2000 çeşidi buğday ile daha farklı buğday çeşitleri alınabilmekteydi. Çiftçilerin tüm taleplerine rağmen Tarım İl Müdürlüğü yanlışında ısrar etmekteydi (Sakarya Gazetesi, 7 Mayıs 2006:4).

Köy nüfusunun boşalması tarım alanında belli başlı sıkıntıları kendisi ile birlikte getirdiği gibi bunun metropol şehirlere yansması daha farklı bir şekilde kendini göstermektedir. Cumhuriyet kurulduğunda nüfusun % 85' i köylerde oturmaktaydı. Bu durumun olumlu tarafı tarım ürünleri ve üretim konusunda ülkenin kendine yeterli bir üretim kapasitesine olmasına sahip olmasıdır. Ancak Ak Parti iktidarları dönemine gelindiğinde bu oran % 25'in altına düşme seviyesine gelmiştir. Tarım ürünlerinin düşmesi, çiftçilerin her geçen gün zarar etmesi onları tarımdan uzaklaştırmıştır. Köylerde tarımla uğraşan genç nüfus büyük şehirlere göç etmektedir. Büyük şehirlere yapılan göçler, nüfus artışına sebep olmakta ve büyükşehirlerde bir takım sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ak Partinin on yıllık iktidarı döneminde tarımda sürdürmüş olduğu yanlış politikaların büyük şehirde nüfusun yığılmaya sebep olmuştur. Çok uzun zamandır devam ettirilen yanlış politika yüzünden köy nüfusu yerinden yurdundan edilmiştir. Köylerinden göç eden genç nüfus büyükşehirlerde gittiği gibi iş bulamamaktadır. Bununla birlikte barınma, alt yapı gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Kenar mahalleler ve gecekondulaşma, işsizlik, yol, elektrik gibi demografik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Şadi Erdal tüm bu yanlış politikaları şu sözlerle dile getirmektedir; “ *Köy nüfusu azaldıkça yanlış politika takip edildiği görülecek. Telifisi imkânsız olacak.*” Şadi Erdal, Tarım Bakanlığının tarımı sadece sebze ve meyvecilikten ibaret gördüğünü söylemektedir. Ak Partinin iktidarı döneminde etin kilosunun 50 liraya dayanması ve hayvan sayılarının zamanla azalması ve hayvancılığın da tarım gibi bitirilme noktasına geldiğine tepki olarak dile getirmiştir. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 2010 yılında ülke genelinde hayvan sıkıntısının olmadığını dile getirmesine rağmen 2011 yılında 100 bin ton et ithaline yetki vermesi bakanlığın kendi içinde yaşadığı çelişkiyi gözler önüne sermektedir (Sakarya Gazetesi, 5 Ocak 2012:4).

Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Şemsi Bayraktar'ın Türkiye'deki tarım arazileri hakkında önemli bir konuyu şu sözlerle dile getirmektedir; “ *Fransız ve İsrail menşeli yabancı bankalar tarım arazilerinin üzerinde tehlikeli oyunlar oynuyor.*” Sayın

Şemsi'nin bu sözlerini göz önüne aldığımızda yabancılara satılan tarım arazilerine baktığımızda bu sözlerinde doğruluk payının olduğunu görmekteyiz. Çeşitli sebeplerden dolayı tarımı işletemez hale getirilen ve tarlaları boşaltılan köylüler aynı zamanda bankalar tarafından borçlandırılıp arazilerine ve traktörlerine bankalar tarafından haciz konulmaktadır. Böylece hacze giren araziler Fransız ve İsraili kişi veya şirketler tarafından yerel işbirlikçilerin de araya girmesi ile bu kişilere satılmaktadır (Sakarya Gazetesi, 1 Mart 2012:4).

Köşe yazılarında tarım politikaları üzerine yoğunlaşan Şadi Erdal, alınan yanlış kararların doğurmuş olduğu vahim sonuçları şiddetle eleştirmektedir. Gerekli mercilere yazılarında düşüncelerini dile getirmekte ancak bir sonuç elde edememektedir. Otuz yıllık köşe yazarlığı boyunca tarım politikası hakkında yazılar kaleme alan Şadi Erdal, tüm olumsuzluklara rağmen tarım hakkındaki yazılarına devam ederek ülke gündeminde takip edilen yanlış tarım politikaları hakkında bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Nitekim bu amacına da ulaşmıştır.

Tarım arazileri ayırt etmeksizin bir gün hepimizden intikam alacak. Yokluğu, savaş yıllarını yaşamayan bizlerin toprağın kıymetini bilmiyor olmamız acı bir gerçektir. Savaş yıllarını yaşayan nesillerden insanlar toprağın kıymetini şüphesiz daha iyi anlamaktadır. Bir çinik buğday için iki altın veren ya da atların dışkısını temizleyip içindeki buğdayı almaya muhtaç kalsaydık topraktaki bu vurdumduymaz gidişata bir an önce önlem alırdık. Ancak tarımdaki bu yanlış gidişat devam ederse eski günleri aratmayacak bir sona yaklaşmamız kaçınılmaz olacaktır. Her şeyin teknoloji olmadığı ve sorunların sadece para ile çözümediğini idrak etmek gerekir. Bilinçlenmek ve toprağı bilinçli bir şekilde kullanmak paradan ve teknolojiden daha önce gelmektedir. Bilinçsizce kullanılan yapay gübrelerin topraktaki humus oranını zamanla düşürmekte ve verimli toprağın kireçlenmesine sebep olmaktadır. Bu durum da topraktan alınan mahsulün zamanla azalmasına ve yok olmasına sebep olmaktadır. Bu durum maalesef günümüzde Orta Anadolu ve Doğu Anadolu'da baş göstermeye başlamıştır. Suni gübrelerden elde edilen mahsulün finansal değeri düşük olmakta ve istenilen ekonomik değer elde edilememektedir. Tüm bu sorunların önüne geçilebilmesi için bir an önce devlet, tarım için ulusal bir güvenlik politikası geliştirmek ve bu istikrarı sağlamak zorundadır (Sakarya Gazetesi, 9 Temmuz 2013:4).

Resmi kanalların tarımda ciddi bir sorunun olmadığını ve her şeyin spekülasyon olduğunu izah etmektedir. Yapılan bu resmi açıklamalar var olan gerçekle çelişmektedir. Ancak çarşı, pazar fiyatları bu resmi açıklamanın hayli uzağında kalmaktadır. Zira tarım ürünleri gün geçtikçe artmaktadır. Üstelik iç piyasadaki ürün eksikliği ithal ürünlerle telafi edilmeye çalışılmaktadır.

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi ve Tarım İl Müdürlüğü'nün ortaklaşa düzenlediği “Bilecik örtü altı yetiştiriciliği” konulu konferansta tarımdaki sorunlar ve yapılması gerekenler geniş bir şekilde mütalaa edilmiştir. Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Bahçe Bitkileri Araştırmaları Daire Başkanı Naci Kaplan: *“Tarımda, Avrupa’da birinci, dünyada yedinci sırada olduğumuzu”* ifade etmiştir. Tarımda ilerlememize rağmen tarım ürünleri fiyatlarının yüksek olması bu sözlerle çelişmektedir. Her yıl et fiyatlarının artması ve insanların alım gücünü zorlaması da Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının üzerinde durması ve ciddi çözümler getirmesi gereken bir konudur. 2013 yılında et fiyatlarının 10-11 liradan bir yıl sonra 40 liraya yükselmesi de yanlış politikanın bir sonucudur. 6 lira olan fasulye fiyatlarının da aynı yıl 10 liraya yükselmesi, nohut ve mercimeğin 4 liradan 7 liraya yükselmesi gibi fiyat artışlarının hepsi ısrarla devam ettirilen yanlış politikanın bir sonucudur. Şadi Erdal bu fiyat artışlarını: *“tarımda bu kadar ilerlememize rağmen niçin tükettiklerimize kısa zamanda bu kadar zam geliyor.”* sözleri ile dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 1 Şubat 2014:3).

Kuraklığın tarım üzerindeki etkilerini yadsınamayacak bir durumdur. Bu doğal olayın etkilerinin ne gibi sonuçları doğuracağını anlamak da zor olmasa gerek. Şadi Erdal, bu doğal olayın etkilerini tarımla uğraştığı için çok iyi bilmekteydi. Bunun içinde köşe yazılarında sürekli bu konuyu ele almıştır. Köşe yazılarında ele aldığı kuraklık konusu hakkında hem çiftçileri bilgilendirmeye hem de bu konuda farkındalık uyandırmaya çalışmıştır. Ancak bu konu da ele almış olduğu en önemli konu ise kuraklık döneminde Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı birimlerin bu konuda çalışmaları, eksiklikleri vb. konular olmuştur. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı birimler kuraklık dönemi sadece bahar yağmurlarına bağlı kalmaktadır. Bakımı yapılmayan su kanalları ve barajlar çiftçilere bir takım sorunlar oluşturmaktadır. Su

kanalların patlaması ve akan suların tarım arazilerine zarar vermesi ve bahar sularının tarlalara yetmemesi gibi sorunlar başlıca sıkıntılardır (Sakarya Gazetesi, 16 Nisan 2014:4.)

Yakın bir zamana kadar 50 milyonun üzerinde bir hayvan kapasitesine sahip olan Türkiye’de izlenen yanlış tarım ve hayvancılık politikasından dolayı bu sayı 10 milyonun altına düşmüştür. Ak Parti iktidarları döneminde hızla azalan hayvan sıkıntısına ithal hayvan getirtirilerek telafi edilmeye çalışılmıştır. Ancak ithal edilen hayvanlar da bu sıkıntıyı çözememiştir. İthal edilen hayvanların bir kısmı hastalıklı bir kısmı ise gebe halinde gelmektedir. Ayrıca bu hayvanlar kontrol edilmeden ülkeye sokulmaktadır. İthal edilen hayvanlar ile et fiyatlarının düşürülmesi sağlanamamış, bu durum Avrupa’da en pahalı et tüketen ülke olmamıza sebep olmuştur.

Şadi Erdal, köşe yazısında et ve süt sıkıntısının giderilmesi için Bilecik’teki belli başlı sıkıntıları kaleme almakta ve bunlara bir takım öneriler getirmektedir. 18 Şubat 2016 tarihli köşe yazısında bu önerileri dile getirmektedir. Tarım İl Müdürlüğü bünyesinde bulunan Veteriner Şube Müdürlüğü ayrı bir müdürlük haline getirilmesi ve burada istihdam edilen kadronun genişletilmesi yaşanan sorunlara daha hızlı ve etkin müdahale edilmesini sağlayacaktır. Et ve süt fiyatlarına bir düzenleme getirilmeli ve bu konuda istikrar sağlanmalıdır. Bu alanda verilen teşvikler kalıcı hale getirilmelidir. Bu konuda çiftçiler ekonomik sıkıntıya düşürülmemelidir. Ziraat Bankası çiftçilere kredi vermeye devam etmeli ve tarlasına, traktörüne, hayvanına haciz koymamalıdır. Böylece üretimde süreklilik sağlanmış olur. Hayvanların cinsini, bakımını ve yem miktarını Veterinerlik Müdürlüğü takip etmelidir. Yonca, fiğ, mısır gibi yem yapılan ürünlerde üretimde süreklilik sağlanmalı ve üretim için tapu şartı kaldırılmalıdır. Et ve süt verimi yüksek hayvanlar devletin kuracağı çiftliklerde yetiştirilmelidir. Böylece tekelleşmenin önüne geçilebilir. Buralarda yetiştirilen hayvanlar üreticilere dağıtılmalıdır. Üretim sırasında tedbirsizliği bulunan yetkililer cezalandırılmalıdır (Sakarya Gazetesi, 18 Şubat 2014:4).

Köy nüfusunun şehir nüfusundan yüksek olduğu için devlet kırk yıldır bu konu üzerinde çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan biri ise devletin kırk yıldır sistematik bir şekilde köy nüfusunu azaltma politikasıdır. Plansız bir şekilde yürütülen bu politikanın şehir ve köy hayatı için olumsuz yönleri olmakla birlikte üretim hayatını da olumsuz etkilemektedir. Tarıma verilen destek azalmakta, tarım ürünlerine verilen

düşük fiyat üretici konumunda bulunan köylüyü toprağından soğutmaktadır. Azalan köy nüfusu şehirlerde farklı sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Gece kondu evlerinin artması ile şehirlerin silüetini bozmasına ve çarpık kentleşmenin oluşmasına sebep olmuştur. Şehirlere yığılan insanlar işsizlik oranının yükselmesine neden olmuştur. Devlet, toprağından yurdundan kopardığı devasa insan yığınlarını toprağına bağlı kılıp tarım reformu yaparak yeniden bir düzen getirirse şehir ve köy hayatı tekrardan düzene girer, tarımda sürekli bir üretim sağlanır ve şehirlerdeki çarpık kentleşme ve işsizliğin önüne geçebilirdi. Devlet son zamanlarda hayvancılıkta büyük tesis kuranlara önemli teşvikler sağlamaktadır. Ancak bu durumda hayvancılıkta tekelleşmeye sebep olmuştur. Tekelleşen bu zümre et ve süt fiyatlarını belirlemekte ve devletle pazarlık yapacak güce gelmesine sebep olmuştur. Şadi Erdal, köşe yazısında bu zümrelerin ileride tekelleşmesini önlemek adına çeşitli öneriler kaleme almıştır. Mısır, yonca, korunga gibi bitkileri ekenlere verilen desteğin 5-10 dönüm ile sınırlandırılmasına son verilmelidir. Tapu, babadan oğula geçiyorsa oğul buradaki hissesinden payına düşen almalıdır. Üreticiye verilen destek düzenli değildir. Ziraat Bankaları, çiftçileri zorda bırakmamalıdır ve banka kuruluş gayesine göre hareket etmelidir. Tarım İl Müdürlüğü ve Ziraat Bankası koordineli bir şekilde çalışmalıdır. Tarım Kredi Kooperatifleri desteklenmeli ve Ziraat Bankası ile rekabet edecek hale getirilmelidir (Sakarya Gazetesi, 18 Şubat 2015:3).

Devlet çiftçilere kısıtlı imkânlarla da olsa ekonomik destek sağlamaktadır. Ancak sanılanın aksine çiftçiye ayrılan bu para çiftçinin eline hemen geçmemektedir. Kendisine ayrılan bu destekten yararlanmak isteyen çiftçi bir hayli süründükten sonra bu parayı almaktadır. Yağlı tohumlar desteğinden kendisine verilen maddi desteği, elinde bulunan ay çiçeği, kanola ve aspir bitkilerini satan çiftçi ürünü sattığına dair müstahsil belgesini alır. Müstahsil belgesi ile Tarım İl Müdürlüğüne teslim eder ve destekleme şube müdürlüğü maddi desteği kazanır. Ancak çiftçiye dağıtılması gereken para vaktinde dağıtılmadığı gibi paranın da hangi bankada olduğu ve nereye yatırılacağına dair de bir bilgi verilmemektedir. Bu durumu basına taşıyan gazeteler, valiliğin mahkemeye verme gibi bir tehdidi ile karşılaşmaktadır. Aynı zamanda Ak Parti iktidarındaki başarısız tarım bakanları ülkede yeteri kadar hayvanın olduğunu söylemesine rağmen et fiyatlarında bir değişme görülmemiştir. Kota konulan ürünlerden dolayı ithal edilen ürünlere verilen para, çiftçiye destek olarak verilmemekte ve kota

ısrarla devam ettirilmektedir. Aile çiftçiliği, ekonomik sıkıntılardan dolayı bitme noktasına gelmiştir. Bununla birlikte dijital ortama geçen Tarım Bakanlığındaki bilgisayarların sürekli arıza göstermesi çiftçilerin işlerinin aksamasına sebep olmaktadır (Sakarya Gazetesi, 7 Temmuz 2015:3).

Çiftçilerin toprağını bırakıp şehirlere göç etmesi ile azalan işletilir tarım arazileri azalmış durumdadır. Bununla birlikte üretim azalmakta ve elde edilen mahsuller ülke ekonomisi için büyük sıkıntılar oluşturmaktadır. Bununla birlikte tarım dışı araziler her geçen gün daha artmaktadır. Tarım ve Hayvancılık eski Bakanı Faruk Çelik, tarım dışı arazilerin çoğaldığını resmi ağızdan doğrulamıştır. Faruk Çelik; *“köy nüfusu azaldığından ekilmeyen birçok arazilerin olduğunu bu araziler için çalışma yapmaktayız.”* demektedir. Büyük şehirlerde yaşayan, imkânı ve parası olan insanlar şehir hayatından bunaldıkları için boşalan tarım arazilerini satın almaktadır. Satın alınan bu tarlalar üretim gayesi ile satın alınmamaktadır. Şehirden uzak bir hayat sürdürmek için satın alınmaktadır. Bu arazileri satın alan bir kısım insan ise tarım ürünlerinin fiyatları artacağından ileride üretim yapmak için satın almaktadırlar. Bu tarım arazilerinin çalıştırılmaması ülke ekonomisi adına büyük bir kayıptır. Tarımda geç ve yanlış alınan kararların telafisi uzun bir zaman almaktadır. Ancak ilgili kurumlar tüm uyarılara rağmen yanlışta ısrar etmektedir (Sakarya Gazetesi, 31 Ekim 2016:4).

Tarım ve Hayvancılık politikasının yanlış olduğu ve bu yanlışın ülke ekonomisine ve tarımına büyük zararlar verdiğini defalarca köşe yazısında dile getiren Şadi Erdal, tarım hakkındaki 20 yıl önceki fikirlerini 2017 tarihinde de aynı şekilde dile getirmektedir. Çiftçiler arasında bir farkındalık uyandırmasına rağmen yetkili kurumlar bu durum karşısında sessizliğini ısrarla korumaya devam etmektedir. Ancak Şadi Erdal, tüm bu ilgisizlik ve sessizliğe rağmen tarımda izlenen yanlış politikayı kaleme almaya devam etmektedir.

Şadi Erdal, 6 Haziran 2017 yılında köşesinde kaleme aldığı yazısında tarım politikası hakkındaki düşüncelerini bir daha dile getirmiştir. Onun bu yazısında tarım hakkındaki düşüncelerin stabil olduğunu bir kez daha görmekteyiz. Ak Parti hükümetleri zamanında köylüyü toprağından koparma politikası daha da hız kazanmaktadır. Avrupa’daki % 5 olan köy oranına indirilmeye çalışılmaktadır. Tarımda konulan kotadan dolayı üretimden daha fazla ithal edilmektedir. Tarımda eksik üretim

carî açığın yükselmesine sebep olmaktadır. Hayvancılıkta ise et fiyatlarının önü alınamaz bir şekilde yükselmektedir. Yanlış tarım politikaları üreticileri canlarından bezdirmektedir. Bundan dolayı da arazilerini terk edip şehirlere yerleşmektedir. Mazota ve gübreye yapılan destekler çok düşük ve bunlardan alınan zamlarını dahi karşılayamamaktadır. Ankara’da masa başında alınan kararlar çiftçinin karnını doyurmamaktadır. Tarım hakkında karar alanlar sahaya inmeli ve yaşanan sıkıntıları sahada görmelidirler. Tarımda izlenen bu yanlış politikayı Şadi Erdal, şöyle özetleyerek; “Köyler insansız, dağlar hayvansız kaldı.” şeklinde dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 6 Haziran 2017:3).

Şadi Erdal, 1 Ağustos 2017 tarihindeki köşe yazısında Ak Parti iktidarında Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına getirilen Faruk Çelik’i ve Ak Parti’yi sert dille eleştirmektedir. Bir gün dahi tarımla uğraşmayan bir zatın Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına getirilmesi Şadi Erdal’da büyük bir hayal kırıklığına sebep olmuştur. Çiftçinin ödeyeceği mazotun yarısını devlet ödeyecek demesine rağmen bu konu hakkında bir adım atılmış değil. Faruk Çelik’in başarısız geçen 20 aylık bakanlığından sonra yerine gelen Eşref Fakıbaşa; “*Hayvan ithal etmeyeceğiz, alanlardan çoğaltacağız, destekleri kolaylaştıracağız.*” demektedir. Ancak değişen bir durum olmamıştır. Tarımı bitirme politikasını ellerinde tutan karanlık güçler hedeflerinin sonuna yaklaşmış durumdadır. Bazı güçler halkın elindeki toprağı ucuza almakta ve tekelleşmeye gitmektedirler. Tarım politikalarının geliştirilmesinde çiftçilerin de görüşleri alınmalıdır (Sakarya Gazetesi, 1 Ağustos 2017:4).

Ankara’da masa başında ben yaptım oldu, siz de uygulayın gibi alınan yanlış kararlardan dolayı ülke bugün tarım ve hayvancılık alanında dışa bağımlı hale gelmesine sebep olmuştur. Tarım ve hayvancılıkta ciddi sorunlar baş göstermeye başlayınca ulusal basında sürekli yer edinmeye başladı. Zira tarım alanındaki ihracatımız, ithalatı karşılamakta zorluk çekmektedir. İthal edilen tarım ürünleri de iç piyasadaki fiyat artışlarını da önleyememektedir. Yükselen fiyat artışlarına havalanın soğuması da eklenince zamlar art arda gelmektedir. Ak Parti iktidarının ısrarla takip etmiş olduğu yanlış tarım politikalarından dolayı da tarım ve hayvancılık tehlike sınırlarına yaklaşmaya başlamıştır. Alınan suni önlemlerde sadece günü kurtarma çabası içinde olduğundan tarım ve hayvancılık ülkesi, ithal saman alma noktasına gelmiştir. 15

yıllık Ak Parti iktidarı döneminde % 24 seviyelerine gerilemiştir. İktidarın nihai hedefi Avrupa'daki oran olan % 5 seviyesine indirmektir. % 5'lik oranla suni gübre ve çeşitli kimyasal ilaçlarla verimi yükseltme düşüncesindedir. Kısa vadede başarılı olma düşüncesi olsa da uzun vade de bazı sorunları da kendisi ile getirme olasılığı kaçınılmazdır. Nitekim ürünlerin genetiğinin değiştirilmesi, suni gübre ve ilaçlardan dolayı tarım arazilerinin zamanla kireçlenmesi gibi sorunların ortaya çıkmaktadır. Son zamanlarda “Köye Dönüş” projelerinin hayata geçirilmeye çalışılması da tarım ve hayvancılığı canlandıramamıştır. Köylerini çok uzun zaman önce terk edip büyükşehirlerde yeni bir düzen kuran insanlar, tekrardan kurulu düzenlerini bozmak istemedikleri için bu projeye fazla önem vermemektedir (Sakarya Gazetesi, 21 Kasım 2017:3).

Çok yakın bir zamana kadar hububat ve et ihraç eden bir ülke iken takip edilen yanlış tarım politikalar ve bununla birlikte çiftçilerin de bilgisiz olması ve dolayısıyla üzerine düşen görevi layığı ile yerine getirmemesi, tarıma verilen destek paralarını yerinde kullanmaması ya da bilinçli bir şekilde kullanmamasından dolayı tarım ürünleri ve hayvan ithal eder duruma geldik. Tarımda alınan yanlış bir kararın sonucunu bir yıl sonra almaktayız. Ancak zararı yıllarca devam etmektedir. Ekilmeyen tarım arazileri zamanla ormanlık ve tümsek hale geldi. Teknik personel eksikliği de tarımda bilinçsiz hareket etmeye sebep olmuştur. Bakanlıktaki gizli bir kadrolaşmanın da ülke tarımı aleyhine sürekli politikalar geliştirmesi de varılan olumsuz sonucun bir sorumlusudur (Sakarya Gazetesi, 6 Şubat 2018:4).

Dövizdeki aşırı yükselme çiftçileri zor durumda bırakmaktadır. Kimyevi gübrede dışa bağımlılığımız her geçen gün daha da artmakta bu durumda dövizle aldığımız ürünlerin fiyatlarının daha da artmasına sebep olmaktadır. 2017 yılında çuvalı 60 liraya alınan 50 kg. gübre döviz kurunun yükselmesinden dolayı 120 liraya yükselmiştir. 90 liraya satılan gübre 170 liraya yükselmiştir. Döviz kurunun aşırı yükselmesinden dolayı tarım ilaçlarının fiyatları da iki katına çıkmıştı. Bu sebepten dolayı çiftçi hem zirai gübre hem de gübre almakta zorlanmaktadır. Bir kısım çiftçi ise tarım arazilerinin ihtiyaç duyduğu yeterlikteki gübreyi alamadığından mahsulünün bir kısmı haşere tarafından zarara uğratılmaktadır. Bir kısmı da gübre alamadığı için tarlasını ekememektedir. Ayrıca tarımla uğraşan genç nüfusun çok düşük olması da tarım da

verimliliğin düşmesine sebep olmaktadır. Döviz kurundaki yükselişten dolayı zarara uğrayan çiftçilerin zararını telafi etmekte ağır davranan Ak Parti iktidarını eleştiren Şadi Erdal bu konu da: “*Basra harap olduktan sonra*” diyerek bir an önce tedbirlerin alınmasını ve zararın telafi edilmesi gerektiğini dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 25 Eylül 2018:3).

Yıllardır Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık (kaldırılmadan önce) ve Tarım ve Orman Bakanlığı, ülkede hayvan sıkıntısının giderileceğini ve kırmızı et fiyatının makul bir seviyeye çekileceğini söylemesine rağmen gözle görülür bir değişiklik yaşanmamıştır. Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Mustafa Aksu, bakanlığın üzerinde çalıştığı yeni bir planın olduğunu dile getirmektedir. Plana göre; Devlet Su İşleri ile hayvancılık ve tarım birleştirilmesi ve bölgelere ayrılması düşünülmektedir. 15 ayrı bölgeye ayrılarak havza başkanlığı sistemi ile yeni bir yöneticilik sisteminin oluşturulması hedeflenmektedir. Amaç en iyi suyu en iyi miktarda kullanmaktır. Devlet, teşvik için dağıtılan parayı kontrol etmemektedir. Ayrıca ülkedeki hayvan sayısı da tam olarak bilinmemekle birlikte ortalama bir rakam söylenmektedir. 2017 yılında tarımda teşvik için dağıtılan 14,5 katrilyon liranın takibi yapılmamıştır. Paranın nereye gittiği ve hangi şartlarda verildiği bilinmemektedir. Teşvikten daha çok hayvancılık sektöründe tekelleşen büyük firmalar yaralanmıştır. Orta halli çiftçilere kısıtlı teşvikler verilmiştir. Bu durum tekelleşen firmaların daha da güç kazanmasına sebep olmuştur. Ancak orta halli çiftçileri de zor durumda bırakmıştır. 14,5 katrilyon liranın nereye dağıtıldığını bilmeyen bakanlık bu konu da sessizliğini korurken bakanlığın bu sorusuna orta halli çiftçi dile getirmektedir. Ancak teşvikten büyük payı alan tekelleşmiş büyük firmalar da bakanlık gibi sessiz kalmayı tercih etmeye devam etmektedir (Sakarya Gazetesi, 6 Şubat 2018:3).

1989 tarihinden itibaren basın hayatına başlayan Şadi Erdal, Sakarya Gazetesi’ndeki “*Hadiselerin Muhasebesi*” isimli köşe yazında genellikle devletin izlediği tarım politikaları hakkındaki görüşlerini kaleme almıştır. Köşe yazısında sürekli değiştirilen tarım politikasındaki eksik ve yanlış noktaları, bazen sert bazen eleştiriler bazen de tavsiye verici bir şekilde gündeme taşımıştır. Böylece tarımla ilgili ele aldığı köşe yazılarının ilgili kurumlarca dikkate alınmasını sağlamıştır. Ancak yazıları her ne kadar dikkate alınsa da ilgili kurumların bu eleştiri ve tavsiyelerden yeteri kadar ders

çıkarmadığını görmekteyiz. 1989-2019 yılları arasında tarımla ilgili ele almış olduğu konular ana hatları ile aynı içeriği taşımaktadır. Zira 15 Ocak 2019 yılında ele aldığı köşe yazısı tarımla geçen otuz yılın küçük bir özeti mahiyetindedir.

Tarıma verilen aynı ve nakdi destek devlet tarafından yeteri kadar takip edilmediği için tarımda elle tutulur bir ilerleme sağlanamamaktadır. Ayrıca devletin, Avrupa Birliğine girmek için takip ettiği bazı uyum yasalarından dolayı tarımdaki nüfus sistematik bir şekilde % 5 oranına indirilmeye çalışılmaktadır. Bu sebepten dolayı da çiftçi ekonomik olarak zorda bırakılmakta ve kısıtlı imkânlarla yaptığı üretimin önüne geçilmektedir. Verilen milyarlarca paranın gelişi güzel dağıtılması, tarımdaki teknik elemanların yetersiz ve bilgisiz olması, çiftçilerin borçlarına yeteri kadar kolaylık sağlanmaması, özel bankaların borcunu ödeyemediği için çiftçilerin traktörlerine ve arazilerine ipotek koyması, kenevir, haşhaş, tütün, pancar gibi tarım ürünlerine kota konularak çiftçilerin bu ürünleri fazla üretmesinin önüne geçilmesi vb. sorunlar çiftçilerin tarladan elini çekmesine sebep olmaktadır. Devlet Denetleme Kurulu Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı tüm kurum, kuruluş ve ziraat mühendisleri üzerinde bir denetim sağlamalıdır. Verilen devlet desteğinin nerelerde harcandığını araştırmalı ve parayı yanlış yere kullanılan kişileri tespit etmeli ve gerekli yasal işlemleri yapmalıdır. Ziraat mühendisleri sahaya inmeli ve tarım arazilerini gezmeli ve devlet, çalışan arazisini eken çiftçiye destek vermelidir (Sakarya Gazetesi, 15 Ocak 2019:4).

Sonuç olarak; devletin sürekli ve istikrarlı bir tarım ve hayvancılık politikası olmaması, çiftçilerin ekonomi kaygılarının giderilmediği ve maddi desteklerinin yeteri kadar olmaması, tarımdaki ekipmanların standart düzeyde tutulmadığı, köy nüfusunun sürekli düşürülmeye çalışılarak tarımdaki potansiyel nüfusun büyükşehirlere göç etmesinin önüne geçilmediği, hayvan ıslahı ve potansiyelinin artırılmasına yönelik ciddi ve kararlı adımların atılmaması, tarımdaki suni ve kimyevi maddelerin kullanılmasının önüne geçilmemesi, çeşitli tarım ürünlerine koyulan kotaların kaldırılmaması, devlet desteğinin sürekli hale gelmediği, tarım elemanlarının sahaya inmemesi, tarım arazilerinin hafriyat alanına dönüştürülmesinin önüne geçilmemesi, Tarım ve Orman bakanlığının en üstteki biriminden en alttaki birimine kadar değişmesi, bakanlığa bağlı ülke için menfaati dokunacak elemanların, kurum ve kuruluşların yeniden gözden geçirilmemesi gibi başlıca sorunlar tarım ve hayvancılığın bitme noktasına gelmesine

sebepe olmuştur. Devlet tarım ve hayvancılık politikasını ciddi ve karalı bir şekilde yukarıda sayılan sorunların giderilmesi, tarım ve hayvancılık politikası için ulusal bir tarım politikası geliştirmedeği sürece tarım ve hayvancılıktaki bu kötü gidişat daha da kötüleşmeye sebep olacaktır. Zira tarım ve hayvancılığın daha da kötüleşmesi ülkede ciddi sorunların oluşmasına sebep olacaktır.

2.2. Ekonomi

Basın hayatına başladığı 1989 yılından itibaren köşe yazılarında ülke gündemine dair çeşitli konular hakkında yazılar kaleme alan Şadi Erdal, şüphesiz ülke gündemine dair çeşitli yazılar da kaleme aldı. Ekonomiye dair kaleme aldığı köşe yazılarında ekonominin kötü gidişatına sebep olan idareciler, batan bankalar, halkın geçim sıkıntısı yaşaması, çarşı-pazardaki sürekli artan fiyat artışları, işçi grevleri, memur, işçi, köylü, şehirli, IMF'den alınan borçlar, yol ve iskân gibi sorunların aksamasına sebep olan etkenler, takip edilen yanlış ekonomik politikalar, hastanelerde yaşanan sıkıntıların ekonomik boyutları, sürekli artan ilaç fiyatları, vs. birçok konuyu eleştirel bir şekilde ele alarak yaşanan ekonomik sorunların sebep ve sonuçlarını irdelemeye çalışmıştır. Ele aldığı bu yazılar sayesinde okurlarının takdirini kazanmıştır. Ekonomideki kötü gidişatın sebep ve sonuçlarını irdelerek okurlarında ve ülke gündeminde farkındalık oluşturmaya çalışmıştır.

Şadi Erdal, 19 Haziran 2000 tarihinde “*Şu Dar Günler de Geçer*” başlıklı yazısında devletin ekonomik olarak sıkıntılı bir süreçten geçtiği için zam bekleyen kesimlere bekledikleri haberi vermediğini kaleme almıştır. Ülke ekonomik olarak sıkıntılı bir süreçten geçtiği için memur, işçi, emekli, çiftçi zam alamamıştır. Ekonominin kötü olduğu ileri sürülerek çiftçilere düşük taban fiyat uygulaması getirilmiştir. Ekonominin kötü olduğu bu süreçte sadece devlet memurları ve halk etkilenmemiştir. Devlete bağlı kurumlar da mazot bulamadığı için halka verilen hizmetler aksamıştır. Nitekim Köy Hizmetleri Teşkilatı, mazot bulamadığı için köylere talep edilen hizmeti götürmekte sıkıntı yaşamıştır. Bu sıkıntılı süreçte sadece Köy Hizmetleri Teşkilatı sıkıntı yaşamamıştır. Yaşanılan bu ekonomik buhrandan dolayı devlet memurları; sağlık hizmetleri teşkilatları, doktor, hemşire, ebeler köylere hizmet götürememiştir. Bu sebepten dolayı da uzun bir zaman bu kamu binaları boşalmış ve adeta yıkılmaya terk edilmiştir. Şehir merkezlerinde doktorlar ek gelir elde etmek adına devlet hastanelerini

keyfi olarak kullanmaya başlamıştır. Adeta doktorların birer özel polikliniğine dönüşen devlet hastanelerinde hastalar özel muayeneden sonra hastaneye yatırılmaktaydı. Devlet kurumları kamu görevlerini yerine getirmemekte ya da getirememektedir. Devlet dairesine giden bir vatandaşın işi sürekli ertelenmekteydi (Sakarya Gazetesi, 19 Haziran 2000:1). Ekonomik anlamda oldukça sıkıntılı bir süreçten geçen devlet, halkına hak ettiği hizmeti götürememekteydi. Halk tüm bu zorluklara ve sıkıntılı sürece rağmen dayanma gününe sahip necip bir halk olduğundan eskiden olduğu gibi yine sabretmekteydi. Ancak bu kriz dönemini fırsata çevirmek isteyen bazı kişi ve kurumlar, üzerine düşen görevini yapmamakta ya da görevini menfaatleri amacıyla yönelik kullandığı için halkta büyük huzursuzluğa sebep olmuştur.

6 Kasım 2000 tarihinde “*Bankaları Kurtaranlara Bize de Aynı Hassasiyeti Göstersinler*” başlıklı köşe yazısında Bilecik’in bağlantı yollarının olmamasından dolayı yaşadığı sorunlar gündeme taşınmıştır. Bilecik, Marmara bölgesinde olmasına ve çevrede gelişmiş büyük şehirler olmasına karşın bundan yeterince yararlanamamıştır. Verimli tarım arazileri olmasına rağmen bu imkânını da yeterince kullanamamıştır. Komşu olduğu büyükşehirler arasında sıkışıp kalmış ve ekonomik, sosyal, kültürel açıdan etkisiz bir hale gelmiştir. Bilecik’in diğer komşuları ile bağlantı yolları modern anlamda olmadığından şehrin geri kalmasına sebep olmuş en büyük etkenlerden biri olmuştur. Bağlantı yollarının olmaması, Bilecik’in ekonomik, sosyal, kültürel anlamda geri kalmasına sebep olmuştur. Yetkililer Bilecik’in tüm bağlantı yollarını bir an önce yapıp Bilecik’i hak ettiği düzeye getirmeyi planlamaktadır. Mekece-Bilecik-Eskişehir bağlantı yolunun yapılması planlanmıştır. Ancak bu vaatler sözde kalmıştır. 2000 yılında yol yapımına başlanılacağını söylenmiştir ama planladığı gibi olmamıştır. Vaatler Bilecik halkını oyalarken yetkililer Bilecik-Söğüt-Eskişehir ve Yenipazar-Bilecik yollarının yapılacağını söylemiştir. Ancak vaatler sadece havada kalmıştır. Marmara Bölgesinin zenginliğinden yararlanamayan Bilecik, makûs tarihini değiştirememiştir. Bulduğu coğrafi konum olarak Bilecik’ten daha verimsiz olan Diyarbakır, Malatya, Şanlıurfa ve Gaziantep bugün bakıldığında sosyal, ekonomik, kültürel, bağlantı yolları açısından karşılaştırıldığında Bilecik’ten hayli ileridedir (Sakarya Gazetesi, 6 Kasım 2000:1). Şüphesiz bir şehirde imarı, iskânı ve silueti önemli olduğu kadar ana yolları, tali yolları, caddeleri o şehrin ekonomisi, kültürü, medeniyeti hakkında kişiye bilgi verir. Aynı zaman da bu şehrin kendisine komşu olan diğer

şehirlerle olan bağlantı yollarının varlığı o şehre çeşitli imkânlar sağlamaktadır. Bu haberde de bağlantı yollarının olmamasından dolayı Bilecik şehrine vermiş olduğu dezavantajları görmekteyiz.

İflas eden ve binlerce insanı mağdur eden bankalar, ülke ekonomisinin de milyonlarca lira zarara uğramasına sebep olmuştur. Bankaları hortumlayan ve milyonlarca lirayı yurtdışına çıkaran insanların hiçbir şekilde yargılanmaması ve her hangi bir devlet erki karşısında hesap vermemesi diğer bankaların da aynı hile ile iflasını vermesine sebep olmuştur. Bu durum toplumda bir infilaka sebep olmuştur. Şadi Erdal bankaların insanları mağdur bırakmasına sessiz kalmamıştır. Bu durumu 20 Kasım 2002 tarihli “*İstifayı Düşünen Yok*” başlıklı köşe yazısında dile getirmiştir. Ülke genelinde batan banka sayısı onu geçmiştir. Ancak buna rağmen bunların batmasına sebep olan sadece iki banka sahibinden hesap sorulmuştur. Türkiye’de gündemin sürekli ve hızlı değişmesinden dolayı bu durum halkın nazarı dikkatinden kaçırılmıştır. Ekonomik bir sarsıntının yaşandığı toplum da hayali ihracatçıların, uyuşturucu kaçakçıların ve mafyaların tutuklanması ve gündeme gelmesi halkın dikkatini buraya çekmekte ve batan banka sorumlularının medyanın önünden kaçırılmasına sebep olmaktadır. Tüm bunlara rağmen hükümet yetkililerinden hiçbiri bu süreçte istifa etmemiştir. Yetkili kişilerin yaşanan bu durum karşısında bir şey yapmaması ya da en azından istifa etmemesi şaşkınlığa sebep olmaktadır. Batan bankalarda giden paraların halkın olunca, halk mağdur edilince niçin bir girişimde bulunmazlar? (Sakarya Gazetesi, 20 Kasım 2001:1).

Şadi Erdal, bankaların batması ve sonrasında yaşanan bir takım olayları 10 Kasım 2001 tarihli “*Kelin Merhemi Olsa*” başlıklı köşe yazısında tekrardan dile getirmiştir. Ekonomi bilgisi olmayan idarecilerin bankaların yönetim kadrolarında görev alması ve iyi yönetememesinden dolayı ülkede on tane bankanın batmasına ve binlerce insanın mağdur olmasına sebep olmuştur. Bankaların batması ile birlikte ekonomide ki kötü gidişata bankaların iflası da eklenince KDV’lerin yükselmesine sebep olmuştur. Yüksek enflasyondan dolayı insanların ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çekmeye başlamıştır. Hükümet yetkililerinin her ne kadar halkı teskin etmeye, sağduyulu olmaya çalışsa da ekonomik anlamda olumlu bir değişimin olduğu söylenemez (Sakarya Gazetesi, 10 Kasım 2001:3).

Şadi Erdal, 25 Haziran 2002 tarihinde kaleme aldığı “ *Batan Banka Sayısını Unuttuk*” başlıklı köşe yazısında kurulan yeni hükümetten beklentisini dile getirmiştir. Üç yıldır iktidarı elinde bulunduran hükümet, halkı ekonomik bunalımdan kurtarmak için sadece teskinde bulunmaktan öteye gidememiştir. İktidar, halkın var olan kabineye ve alınan ekonomik tedbirlere güven duymasını istemektedir. Halk, esaslı bir şekilde ekonomik tedbirler alamayan hükümetin değişmesini ve yeni bir iktidarın başa gelmesini istemektedir. Zira mevcut hükümet döneminde batan banka sayısı artık bilinmemektedir. Meclise gelen son bankalar yasası da bu bunalımdan kurtulmak için çare olamamıştır. Ekonomiyi kurtarmak için yurtdışından getirtilen Kemal Derviş’te bu sıkıntılı sürece bir çözüm bulamamıştır. Devlet batan bankaların tüm varlığına el koymaktadır. Ancak bu durum batan bankanın tüm borçlarını da üstlenmek anlamına gelmektedir. Başbakan Bülent Ecevit ise hastalığından dolayı devlet işleri ile gereği gibi uğraşamamaktadır. Yetkili ağızlar başbakanın hastalığının devlet işlerine engel olmadığını dile getirmektedir. Ancak görünen durum yapılan açıklamadan daha farklıdır. Başbakan yardımcılar ülkenin içinde bulunduğu gerçek durumu başbakanın sağlığını etkilememesi adına açıklamamaktadırlar (Sakarya Gazetesi, 25 Haziran 2002:3).

Şadi Erdal, ülkenin IMF’ye nasıl mecbur bırakıldığını ve hangi süreçlerden geçtiği üzerine de kafa yormuş ve bu süreci köşe yazısında dile getirmiştir. 9 Temmuz 2001 tarihinde “*Can Vermek Kolay Değil, Yorgan Yırtan Çok Olur*” başlıklı köşe yazısında IMF’ye giden süreci ana hatları ile dile getirmiştir. Yüksek enflasyonu indirme iddiaları ile iktidara gelenler uyguladıkları yanlış politikalarla ülkeyi ekonomik olarak daha da bir çıkmazsa sokmuştur. Üretmeyen, projeler geliştirmeyen hükümet ekonomik sıkıntıdan kurtulmak için halkın cebindeki parayı almaya başlamıştır. Hükümetin yaptığı sürekli zamlardan dolayı insanların fakirleşmesine, bankaların batmasına, fabrikaların batmasına ve bir kısmının ise üretimi yarıya indirmesine, işten çıkarmalara ve işsizliğin artmasına sebep olmuştur. Ülkenin bel kemiğini oluşturan esnaf ve çiftçilerin çoğunluğu icra kapılarında sürünmektedir. Türkiye üretmediğinden değil ürettiğini değerlendiremeyen devletin yanlış politikalarından dolayı bu duruma gelmiştir. Bir taraftan ülke ekonomik sorunlarla baş etmeye çalışırken öte taraftan da dış güçlerin ülkemize musallat ettiği taşeron örgütler ve suni sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Öte taraftan ekonomik bunalım içinden kurtulmak için şeker ve tütün fabrikalarının yabancı şirketlere satılması için kanunlar çıkarılmaktadır. Milli şirketlerin

özelleşmesi yerine üretim kapasitelerinin artırılması ve devlet tarafından borçlarının yapılandırılması, ülkeyi hortumlayanların mallarına el konulması, yüksek faizlerin düşürülmesi gibi sorunlar bir nebze sorunları çözme fırsatı vermektedir. Yaşanan tüm bu olumsuzluklara çözüm bulamayan hükümet, IMF'den borç almaya mecbur kalmıştır. Devlet IMF'den aldığı kredilerle borçlarını yapılandırma yoluna gitmek istemiştir. Ancak IMF, verdiği krediyi nasıl ve nereye kullanacağını kendisi belirlediği için devletin bu planı gerçekleşmemiştir. İktidar, ekonomik krizin başladığı aylarda görevden el çekip yeniden sine-i millete gitme yolunu seçmiş olsaydı yaşanan bu krizin etkisi minimize edilir ve IMF'den borç alınmazdı. Ancak iktidarın inat etmesi ve kötü gidişatı sürdürmesi, yaşanan tüm bu olumsuz sürecin sebebi olmuştur (Sakarya Gazetesi, 9 Temmuz 2001:4).

Geçen on yıldan beri yaşanan ekonomik sebeplerden dolayı büyük firmalarda yaşanan hak ihlalleri çoğalmıştır. Ödenmeyen maaşlar, sendikal sorunlar, işçilerin özlük hakları gibi sorunlardan dolayı işçiler toplu olarak grev haklarını kullanmaya başlamıştır. Yaşanan bu toplumsal sorunlar yurdun her tarafında bir kangren halini almıştır. Bu toplumsal sorun ulusal basında geniş yer alırken yerel basında da hak ettiği yeri almıştır. Şadi Erdal, bu soruna 10 Ekim 2015 tarihli "*İşçi Hakkı*" adlı köşe yazısında geniş bir yer vermiştir. Söğüt'te dört gündür kapalı olan fabrika işçileri sendikal haklarını kullanarak greve gitmiştir. Yedi aydır maaşlarını alamayan işçiler ekonomik açıdan zor günler yaşamaktadır. Ekonomik anlamda zor günler yaşayan işçiler sağlık giderlerini dahi karşılamakta zorluk çekmektedirler. Bu gibi sorunlar tüm yurttan cereyan ederken hükümet işçi haklarına dair tatmin edici bir adım atmamaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, işçi ve işverenler arasındaki uzlaşmacı rolünü üstlenmemiştir. Aynı şekilde işçilerden her ay aidat kesmesine rağmen isminin ve sorumluluğunun hakkını yerine getirmeyen işçi sendikaları da bu zor durumda sessiz kalmayı tercih etmiştir. Ceplerini dolduran kişi ve kurumlar, işçileri bu zor durumda bir dilim ekmeye muhtaç bırakmıştır (Sakarya Gazetesi, 10 Şubat 2015:3)

Bulduğu coğrafi konumdan dolayı önemli bir hinterlandta sahip olan Türkiye, cumhuriyet tarihinden itibaren iç ve dış güçlerin üzerinde daha yoğun çalıştığı bir devlet haline gelmiştir. Siyasi ve askeri olarak Türkiye gibi bir gücü karşısında bulmak istemeyen dış güçler Türkiye'yi ekonomik olarak dize getirmek istemektedirler.

Ekonomik olarak Türkiye'yi kendilerine bağımlı hale getirerek bir müstemleke haline getirmek gibi bir plan gütmektedir. Bunun içinde ülke içindeki ve dışındaki tüm bağlarını dönem dönem harekete geçirerek bu amacını gerçekleştirmek istemiştir. Birçok ülkeyi para kuru ile dize getiren güçler planı da zaman zaman uygulamıştır. Buna karşın idarecilerimiz bunun önüne geçmek için yabancı paraların ülkeye girişini yasaklamıştır. Ancak bu durum zamanla ekonomik olarak büyük bir sorun oluşturmuştur. 1983 yılında iktidara gelen Turgut Özal bu duruma son vermiştir ve dolar akışının ülkeye girişini serbest bırakmıştır.

Yabancı para kurunun ülkede serbest bırakılması zamanla yeniden bazı sıkıntıların baş göstermesine sebep olmuştur. Devlet ihaleleri, borsa, alım-satım, ev ve iş yeri kiralarını dahi zamanla dolar kurundan alınmaya başlanmıştır. Yapılan harcamaların dolar kuru üzerindeki payı artıkça dolara olan ihtiyaç daha da artmaya başladı. Dünyada da dolar kuruna olan ihtiyaç artıkça bu gücü elinde bulunduran Amerika, karşılıksız banknotlar basarak dünya ekonomisinde büyük bir devlet haline geldi. Türkiye, Amerika'nın kuklası olan PKK ve FETÖ gibi örgütleri yok etmeye başlaması, Fırat Kalkanı Harekâtı, insansız hava araçları, tank, piyade tüfekleri ve bilgisayar yazılımı yapmaya başladığı andan itibaren ABD harekete geçti. Türkiye'ye karşı sinsi hareketleri başarıya ulaşmayan ABD, bu defa elindeki en büyük güç olan ekonomik güç ile harekete geçmiştir. ABD Merkez Bankasının dünya piyasalarına sürdüğü doları geri çekmesi ile birlikte tüm dünyada dolar yükselmiştir. Bu durumun aynı şekilde Türkiye'de de cereyan etmiştir. İhracat ithalatı karşılayamamıştır. Devletin ve özel teşebbüslerin borçları bir anda 2-3 katına çıkmış ve insanlar büyük sıkıntı yaşamıştır. Türkiye, tüm bu sıkıntılı sürece karşı çok etkili bir çözüm bulmuştur. Ancak bulunan bu çözüm kısa vadede etkisini gösteremezse de ileriki süreçte etkisini göstereceği kaçınılmazdır. Buna göre Türkiye, dolarla yapılan tüm işlerini durdurma ve doların tüm alandaki etkisini kırarak Türk Lirasının kullanılması planını devreye koymuştur. Böylece devletler arasındaki ekonomik anlaşma ve ödemeler karşılıklı para cinsinden ödenmesi ve ülke içindeki tüm anlaşmaların lira cinsinden yapılması kararlaştırılmıştır (Sakarya Gazetesi, 5 Aralık 2016:3).

Tarım ve ekonomi uygulanan yanlış politikalarından dolayı her yıl cari açık verilmektedir. Cari açığın sürekli verilmesinden dolayı ülkemiz bazı sıkıntılarla

mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Kırk yıldır sistematik bir şekilde başlatılan tarımı bitirme politikası cari açığın verilmesinin en büyük sebeplerindedir. Tarımda üretilen mahsule kota konulması, ülkenin yeteri kadar hububat ihtiyacını karşılayamamaktadır. Bu sebepten dolayı da devlet bu ihtiyacı ithal mahsul temin ederek gidermeye çalışmaktadır. Bunun içinde milyon dolarları dışarıya aktarmaktadır. Mahsule konulan kotanın kaldırılması ve çiftçilere hak ettiği desteğin verilmesi gerekli üretimin sağlanmasına ve milyon dolarların devletin kasasında kalmasına vesile olacaktır. Ancak bu gerçekleşmediğinden devletin milyon doları boşa gitmektedir. Şadi Erdal'ın 11 Eylül 2018 tarihli “*Ekonomik Savaştan Ders Çıkartalım*” yazısında bu durum dile getirilmiştir. Üretimde dışa bağımlılık ciddi anlamda devam etmesi ve üretilen ürünlerin talebi karşılamamasından dolayı cari açık devam etmektedir. Geleneksel bir ekonomi sloganımızı olan “yerli malı, yurdun malı, herkes bunu kullanmalı” sözünü tekrardan şiar edindiğimiz vakit bu sakıntılardan kurtuluruz. Ama öncelikle tarımda ve ekonomide devam eden yanlış politik kararlardan vazgeçmeli ve % 100 milli olan üretimi sağlamak ve bunu pazara sunmak zorundayız. Bu durum gerçekleşmediği sürece ekonomik savaşı kaybetmememiz kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca geçmişte karşılaştığımız ekonomik ambargo ve savaşlardan ders çıkarmamız gerekir (Sakarya Gazetesi, 11 Eylül 2018:3).

2.3. Sağlık

Hükümetin takip ettiği yanlış ekonomi politikalarından ve popülist siyasetten dolayı 1994 yılında büyük bir ekonomik kriz yaşanmıştır. Devlet memurlara borcunu ödeyememekte, özel şirketler bir bir iflasını vermekte ve her alanda bir çöküntü yaşandığı gibi sağlık sektörü de ağır bir darbe almıştır. Devletin, harcamalar için kamu bankalarından borç almaya başlaması ciddi bir borç yükünün içine girmesine sebep olmuştur. Ödenmeyen borçlar ve artan yüksek faizlerden dolayı devlet nakit sorunu yaşamaya başlamıştır. Bu durum büyük bir ekonomik krizin yaşanmasına sebep olmuştur. 1994 yılında yaşanan bu ekonomik kriz sağlık sisteminin ve sağlık sektörünün çökmesine sebep vermiştir.

Sağlık sisteminin çökmesiyle birlikte büyük bir sağlık krizi ortaya çıkmış ve piyasada ilaç krizi baş göstermiştir. İlaç şirketleri, yurt dışından ilaç temin edemediğinden eczaneler halkın ilaç arzını karşılamakta sorun yaşamıştır. Bu dönemde eczacılar zaman zaman greve gitmiş ve yüksek fiyata aldıkları ilaçları protesto etmiştir.

Tüm bu süreçler yaşanırken hükümet yaşanan krize önlem alamamakta ve sine-i millete gitmemekte ısrar etmekteydi. BAĞ-KUR ve SSK gibi devlet kurumları sorunları çözmekte gecikmekte ve eczacılarla ilaç sorununun çözümü adına yapıcı bir tutum sergilemede ağır davranmaktadır. Hastanelerde oluşan sıra kuyrukları ve hastanelerin randevu sistemini ısrarla hayata koymaması sağlık alanında yaşanan diğer sorunlardır. Şadi Erdal, sağlık alanında yaşanan tüm bu sorunlara hassasiyetle kulak vermiş ve köşe yazılarında bu durumları dile getirmiştir. Yaşanan ilaç krizleri, üzerinde durduğu en önemli konulardan biridir. Sağlık alanında yaşanan sorunları ağır ve eleştirel bir şekilde köşe yazısında dile getirerek kamuoyunda farkındalık oluşturmuştur.

Şadi Erdal, sağlık alanında yaşanan tüm sorunlara hassasiyetle kulak vermiş ve sağlık alanında yaşanan bu sorunları ağır ve eleştirel bir şekilde köşe yazısında dile getirerek kamuoyunda farkındalık oluşturmuştur. 6 Nisan 1996 tarihli “*Millete Kök Söktüren İki Daire: Karayolları ve Bağ-Kur*” başlıklı köşe yazısında yaşanan ilaç sorununa değinmiştir. Yaşanan ilaç sıkıntılarında dolayı köşe yazısında BAĞ-KUR, ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Nitekim kurum eczanelerle anlaşmasına rağmen ilaç parasını yatırmamaktadır. Bu sebepten dolayı vatandaş ilaçlarını alamamakta ve mağdur olmaktadır. İlaç paralarını talep eden halk, “*memur olmadığı için ödemeye yapılamayacağı*” gibi sudan gerekçelerle mağdur edilmiştir. Anı zamanda BAĞ-KUR’un kendi üyelerinin borç takibini düzenli yapmadığından çeşitli sıkıntılar baş göstermiştir. BAĞ-KUR, borcu olmayan ve köylerde oturan üyelerine borçları olduğuna dair ihbarnameler göndermiştir. Köyde oturan insanlar bu durumu düzeltmek için bürokratik süreçlerle uğraşmak zorunda kalmıştır (Sakarya Gazetesi, 6 Nisan 1996:1).

BAĞ-KUR ve eczacılar anlaşamadığından ilaç temini konusunda bazı sorunlar yaşanmaktadır. Halkın ilaç ücretini ödemekte uzlaşmayan BAĞ-KUR’dan dolayı halk ilacı para ile temin etmek zorunda bırakılmaktaydı. 2 Mart 2002 tarihinde kaleme alınan “*BAĞ-KUR ile Eczacılar Anlaşılmalı*” başlıklı köşe yazısında Şadi Erdal, bu durumu kaleme almıştır. BAĞ-KUR Bilecik İl Müdürlüğü, başkentten para gönderilmediğinden eczacılara 120 gündür ödeme yapılmadığını dile getirmiştir. Eczacılar, BAĞ-KUR’ a 60 gün vade ile ilaç vermektedir. Ancak BAĞ-KUR, anlaşmayı yerine getirmediğinden eczacılar tekrardan yeni bir anlaşmaya yanaşmamaktadır. Kurumlar anlaşamadığından dolayı halk mağdur olmakta ve ücretsiz alması gereken ilaca para ödemek zorunda

bırakılmaktadır. Yaşanan bu sıkıntıya rağmen Sağlık Bakanlığı olaya müdahil olmamaktadır. Popülist konuşmalarından öteye gidemeyen bakanlık, durumun çıkmaza girmesine sebep oldu. Bakanlığın bu durum karşısında sessiz kalması bir nebze belki anlaşılabilir bir durumdur. Ancak Bilecik’te yaşanan bu duruma, Bilecik milletvekillerinin de sessiz kalmasının bir izahı olamaz. Şadi Erdal, bu konuyu; *“Bakanlığın bu konu da vurdumduymaz olmasının hiçbir şekilde izahı olamaz, Duruma bir an önce müdahil olması gerek.”* Şeklinde düşüncelerini dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 2 Mart 2000:3).

Eczaneler ile ilaç anlaşması konusunda ağır hareket eden BAĞ-KUR, halkı bu konu da mağdur ettiği gibi emeklilerin özlük haklarını düzeltme noktasında da ağır davranmaktadır. 28 Ocak 2002 tarihli *“BAĞ-KUR, Emeklisinin elini kolunu bağıyor”* başlıklı haberde de BAĞ-KUR’un üzerine düşen görevi yerine getirmediğini görmekteyiz. Emekli maaşlarının iyileştirilmesi beklenirken BAĞ-KUR tarafından maaşların kesintiye uğratılması halkta büyük bir tepkiye sebep olmuştur. Ayrıca emeklilerin gereksiz bir şekilde bürokratik işlemlerle uğraştırılması ve tıp fakülteleri ile protokol imzalamaması halk nazarında büyük bir tepkiye sebep olmuştur. Halktan bilgi toplama kitapçığı adı altında para karşılığında vukuatlı nüfus cüzdanı örneği istemektedir. Bu paranın verilmemesi takdirde üyelerinin maaşlarını vermemekle tehdit etmektedir. Emekli maaşlarının anayasal bir hak olmasına karşın BAĞ-KUR gibi köklü bir kurum, yasalara rağmen halkı tehdit etmiştir. BAĞ-KUR’un maaşları kesme tehdidinde rağmen hiçbir devlet büyüğü bu duruma müdahale etmemiştir. Teknolojinin getirmiş olduğu dijital imkânların var olmasına rağmen bunun kullanılmaması manidardır (Sakarya Gazetesi, 28 Ocak 2002:1).

BAĞ-KUR’un eczanelerle uzlaşmaması Bağ-Kurluların mağdur olmasına sebep olmuştur. Şadi Erdal, Bilecik’in eczanelerle anlaşmayan bazı şehirler arasında olduğunu ve bunun sonuçlarını 20 Şubat 2002 tarihli *“BAĞ-KUR ile Eczaneler Anlaşma Yapmayınca BAĞ-Kurlular İlaç Parası Kuyruğuna”* başlıklı yazısında kaleme almıştır. Bilecik’in Hatay, Isparta ve Çorum ile birlikte eczanelerle anlaşmaya varamadığını dile getirmiştir. BAĞ-KUR il Müdürlüğü reçeteleri kontrol etmemekte ve hastaları mağdur etmektedir. Sağlık sektöründeki kurum üyeleri BAĞ-KUR’un eczanelerle niçin uzlaşma

yolunu seçmediğini kamuoyuna duyurmalarını istemektedir (Sakarya Gazetesi, 20 Şubat 2002:1).

BAĞ-KUR ve eczanelerin ilaç temini konusunda uzlaşamadığını dönem dönem kaleme alan ve bu durumun sebeplerini dile getiren Şadi Erdal, 16 Mart 2002 tarihli köşe yazısında bu durumun son bulunduğunu ve anlaşmanın sağlandığını dile getirmiştir. BAĞ-KUR İl Müdürlüğü, hazineden gelen para ile eczanelere ödeme gerçekleştirmiştir. 2001 yılının son aylarına kadar ödeme konusundan herhangi bir gecikme söz konusu değildir. Eskişehir’de ise 180 tane eczane BAĞ-KUR ile uzlaşmaya varmıştır. Eczaneler ve BAĞ-KUR arasında yaşanan bu sorunlardan dolayı halk oldukça yıpranmış ve mağdur olmuştur. Yaşanan mağduriyetin tekrardan yaşanmaması adına bazı sivil kuruluşlar, üyelerinden de yetki alarak eczane açma kararı almıştır. Bozüyük Şoförler Odası ve Esnaf Odası, Esnaf ve Zanaatkar Odası bu kararı alan bazı kuruluşlardır. Şadi Erdal, eczacılar ve BAĞ-KUR arasındaki bu ilişkiye yönelik şu sözleri sarf etmektedir; *“Öncelikle eczacıların ilaçları kendilerinin satması gerektiği, BAĞ-KUR’un eczacılara mecbur olduğu ve kurumun tüm üyelerinin kendilerinden başka alternatifi olmadı düşüncesini terk etmesi gerektiği”* dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 16 Mart 2002:5).

Sağlık alanında en geride kalan iller arasında olan Bilecik, Sağlık Bakanlığının yaptığı resmi açıklamada belirtilmiştir. 18 Ağustos 1990 tarihinde *“Sağlık Yönünde En Geri İller Arasındayız”* başlıklı haberde bunu görmekteyiz. Yapılan açıklamaya göre Bilecik, Sinop, Balıkesir, Denizli ve Bayburt sağlık yönünde en geri iller arasındadır. En sağlıklı iller ise Kırıkkale, Hakkâri, Hatay ve Samsun’dur. Ruhi bozukluğun en fazla olduğu bölgelerin başında ise Marmara Bölgesi gelmektedir (Sakarya Gazetesi, 18 Ağustos 1990,s.1). Aradan geçen 19 yılda Bilecik, sağlık alanında eskiye nazaran hayli bir yol aldı. Yaşanan bürokratik, siyasi ve ekonomik sorunlar Bilecik’te sağlık sisteminin büyük zarar görmesine sebep olmuştur. Ancak 2002 tarihinden sonra Bilecik, sağlık sektöründe hızlı bir değişim yaşamıştır. 2002 yılında Ak Parti’nin iktidara gelmesi ile birlikte sağlık alanında yapılan köklü değişim Bilecik’in de sağlık alanında hızlı bir şekilde kalkınmasını sağlamıştır.

Eczacılar ve BAĞ-KUR anlaşmasına rağmen, eczacılar bazı sebeplerden dolayı protestolarına ve grevlerine devam etmiştir. Şadi Erdal, eczacıların Bilecik’teki

grevlerini yakından takip etmiş bu durumu köşe yazısında dile getirmiştir. Devletle varılan anlaşmaya rağmen niçin hala tatmin olmadıklarını sert bir dille eleştirmiştir. 10 Aralık 2009 tarihli “*Hem Eczaneleri Kapatıyorlar Hem de Hastalarımızın Sağlığı İle Oynamıyorlar*” köşe yazısında eczacıların protesto sebepleri ve siyasilerin bu konudaki tutumları kaleme alınmıştır. İlaçların ucuzlaması hastaların ucuz fiyata ilaç almaları görünürdeki sebep olarak görülmektedir. Ancak eczacılar, iflasın eşliğinde olduklarını dile getirerek daha önce yüksek fiyatlara aldıkları ilaçları alış fiyatının altına satmalarına karşı olduklarını dile getirmektedir. Halk, eczacıların fiyat indirimine karşı olduğu düşüncesi ile eczacıların tutumuna destek vermemiştir. Eczacıların ilaç fiyatlarındaki indirimi konusundaki eylemi, toplumu ikiye bölmüştür. Toplumun büyük kesimi bu konuda eczacıları haksız gördüğünden hükümet kanadını tutarken, eczacılar ve CHP, ise bu konuda karşı safta yer almıştır. Şadi Erdal, CHP’nin bu olaya müdahil olması ve eczacıların eylemlerini siyaset meydanına çevirmeye çalıştığı iddiası ile sert dille eleştirmektedir. Hükümetin ekonomi de yaptığı zammı protesto eden CHP, ilaçta yapılan % 40 indirimine karşı çıkması büyük tepkilere sebep olmuştur. Halkçı bir partinin halk yararına yapılan bir indirimine karşı olması kendi tabanında da huzursuzluğa sebep olmuştur. Eczacıların protestosu huzursuzluğa sebep olunca kamuoyuna yeni bir açıklama yapma ihtiyacı duymuşlardır. Yapılan açıklamaya göre eczacılar fiyat indiriminden dolayı yapmadığını, ellerinde daha önce yüksek fiyata aldıkları ilaçların % 30 değer kaybederek piyasaya sürülmesinde rahatsızlık duyduklarını dile getirmişlerdir. Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer bu konu da resmi bir açıklama yapmıştır. Raflarda ve stoklardaki ilaç farkından dolayı çıkabilecek her türlü zararın ilaç sanayileri tarafından karşılanacağını dile getirmiştir. Yapılan bu açıklamadan bir süre sonra ülke genelindeki eczacı eylemleri son bulmuştur (Sakarya Gazetesi, 10 Aralık 2009:3).

BAĞ-KUR ve eczacılar arasındaki ilaç anlaşmazlığı, sağlık sektörünün darbe alması, hastanelerdeki düzensizlik, SSK ve BAĞ-KUR’un hantal davranması, BAĞ-KUR’un dijital ortama geçmemekte ısrar etmesi ve üyelerinin maaşlarını vermemekle tehdit etmesi vb. tüm yaşanan süreçler geride kaldı. Ancak yaşanan tüm olayların dışında ve giderek artan bir sorun ülke gündemine oturmuştur. Madde bağımlılığı. Kullanma sayısı ve yaşı giderek artan madde bağımlılığından dolayı birçok olumsuz durum yaşanmıştır. Madde bağımlılığının okullara kadar girmesi, madde bağımlılığından dolayı ailelerde yaşanan parçalanmalar büyük bir tehlike haline geldi.

Devlet ÷lkeye dışarıdan sokulan bu maddelere karşı yetersiz kalmakta ve bu maddelerin t÷m yurda girmesini önleyememektedir.

şadi Erdal, 5 şubat 2014 tarihinde k÷ře yazısında ÷lkede önemli bir sorun haline gelen alkol ve madde bağımlılığını konu edinmiştir. Mecliste verilen önergeye göre Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezine (AMATEM) başvuran kişi sayısının arttığını dile getirmektedir. AMATEM'e başvuru sayısını verilen istatistiklerde de görmekteyiz. 2004 yılında buralarda tedavi gören kişi sayısının 12.756 iken, 2012 yılında bu sayı 227.298' e çıkmıştır (Sakarya Gazetesi, 5 şubat 2014:3). Kullanılan maddeler arasında esrar en çok kullanılan maddedir. Her geçen gün bu sayı daha da artmaktadır. Madde bağımlılığı gençler arasında ani ölümlerin çoğalmasına sebep olmaktadır. Madde bağımlılığına karşı devlet, gerekli en ağır yaptırımları uygulamalıdır. Bu konuda ÷lke genelinde kontrollerini artırmalı ve kamuoyunda bir farkındalık uyandırmalıdır. Aynı zamanda ÷lke içinde verilen bu mücadele sınırlarda da en şiddetli şekilde verilmeli ve bu duruma göz yuman herkes en ağır şekilde cezalandırılmalıdır. Aksi halde alkol ve madde bağımlılığının önüne geçilemediği gibi gençler arasındaki bağımlılık ve buna bağlı ani ölümlerin çoğalmasına sebep olur. Bu nedenle ÷lkemizin geleceği olan gençleri kendi ellerimizle ölüme götürmüş oluruz.

2.4. Eğitim

Cumhuriyetin kurulduğu tarihten bugüne değin Türk Eğitim Sistemi bir devlet politikası haline gelememişinden eğitimde istenilen başarıya ulaşılamamıştır. İktidara gelen her hükümet bir önceki hükümetin eğitim politikalarını değiştirip kendi siyasi düşüncesine uygun bir eğitim politikası takip ettiği için eğitim sisteminde devam eden sorunlar kronik hale gelerek, günümüze kadar intikal etmiştir. Devleti idare eden yöneticiler, eğitim sisteminin önemini gereği gibi idrak edememiştir. Eğitim sisteminde yaşanan t÷m bu sorunlar sadece fiziki bir eksiklik olarak gör÷lmüştür. Bu sebepten dolayı bulunduğu dönemin şartlarına uygun bir şekilde okul ve yurt sorunları ile ilgilenme, ısınma sistemlerini çözme, ücretsiz kitap temin etme vb. sorunları çözme yoluna gidilmiştir. Ancak eğitim sistemindeki sorunlar sadece bunlardan ibaret gör÷lmüş bu ve buna benzer sorunlar da layığı ile çözülememiştir. Kronik hale gelen bu sorunlar t÷m yurtda uzun süre etkisini devam ettirmiştir. Eğitim sistemindeki bu sorunlar

küçük şehirlerde etkisini daha şiddetli göstermiştir. Bu durum küçük şehirlerin eğitim açısından daha da geri kalmasına sebep olmuştur. Son yıllarda yurdun her tarafında açılmaya başlanan üniversiteler ile bu sorunlar aşılmaya çalışılmıştır. Ancak bu defa eğitilmiş kadroların işsizlik sorunu baş göstermiştir. Eğitimi; Selçuklu, Osmanlı ve Modern Türkiye Cumhuriyeti karışımı bir mimari ile okullar ve üniversiteler inşa ederek eğitimdeki gerçek sorunların çözüleceğine inanmak, eğitimdeki kronik sorunun daha da derinleşmesine sebep olmuştur. Okuyan milyonlarca gencin geleceğinin garanti altına alınmadığı, iş potansiyeli sağlanmadığı ve bilime yatırım yapılmadığı sürece yapılan yeni ve modern okullar, sorunun çözümüne katkı sunamaz.

Bu başlıkta, eğitim sisteminde kronik hale gelen sorunların küçük şehirlerdeki etkisini konu alacağız. Marmara bölgesinde bulunmasına karşın komşularına nazaran eğitim, tarım, sağlık vb. konularda geri kalan Bilecik’i bu konuda pilot şehir olarak ele alacağız. Ancak konunun genişliğinden dolayı amacımızdan sapmamak adına bu kısımda önemli bazı sorunların üzerinde duracağız. Bu anlamda Bilecik’te otuz yıldır basın hayatında bulunan ve yerel gazetecilikte önemli bir yere sahip olan Şadi Erdal’ın “Hadiselerin Muhasebesi” isimli köşesinde gazetenin sütunlarına taşıdığı dönemin haberlerini ele alacağız.

Küçük şehirlerde eğitim kalitesinin ve eğitime ayrılan ekonomik desteğin düşük olmasından dolayı uzun süre bu şehirlere üniversiteler ve yüksekokullar açılmamıştır. Eğitimdeki bu seviye sadece lise ve dengi okullardan ibaret tutulmuştur. Bu şehirlerdeki üniversite ve yüksekokul eksikliği, çevresinde bulunan üniversitelerin buralara fakülteler açması ile giderilmeye çalışılmıştır. Böylece bu şehirlerin de eğitimde kök salmasına ve gelişmesine çalışılmıştır. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi’nin Bilecik’e İİBF açması da amaca yöneliktir. Şadi Erdal’ın 19 Haziran 1993 yılında kaleme aldığı “Fakülte 1993-1994 Ders Yılında Faaliyete Gececek” yazısında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi’nin Bilecik’e İİBF’ nin eğitime başlayacağı yazılmıştır. İlk etapta altmışar öğrenci alacak fakültede kademeli olarak bu sayının 240’a çıkarılması hedeflenmekteydi (Sakarya Gazetesi, 19 Haziran 1993:1). Atılan bu adım ile Bilecik’te ileriki yıllarda kurulacak olası bir üniversitenin böylece temelleri atılmıştır.

İİBF’nin açılmasından sonra Bilecik’te fakülte sayısının artırılması için önemli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalarla şehirde bağımsız bir üniversitenin

gelecekteki temelleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu durumu 21 Ağustos 1993 tarihinde “Hukuk Fakültesine Hazırız” şeklinde çıkan haberde okuyabilmekteyiz. Dumlupınar Üniversitesine bağlı olarak Bilecik’te kurulan İİBF Dekanının vermiş olduğu röportajda Bilecik’te bir hukuk fakültesinin kurulmasını istediklerini ve bunun içinde çalışmalar yaptığını görmekteyiz. Kurulacak bu fakülte ile Bilecik, bağımsız bir üniversiteye kavuşturularak şehrin kültür ve sanat şehri olması hedeflenmektedir. Bilecik valiliğince memnuniyetle karşılanan bu haberde fakültenin ciddi bir şekilde kurulma çalışmaları olduğunda yer verebileceklerini izah etmiştir (Sakarya Gazetesi, 21 Ağustos 1993:1) Ancak aradan geçen 26 yıla ve Bilecik’i temsil eden bağımsız bir üniversitenin kurulmasına rağmen 1993 yılında yapılan bu açıklama sadece iyi bir niyetten öteye geçememiştir. Aynı zamanda hedeflenen kültür ve sanat şehri olması noktasında da her açıdan büyük sorunlar yaşamaktadır. İlgili kurumların bu konuyu ciddiye almamasından dolayı Bilecik, tarihi önemi ve kimliğini hak ettiği gibi yansıtamamıştır.

Bilecik’i eğitim konusunda gelişmesine mani olan en büyük sorunlardan biri ise öğrencilerin barınma ve ısınma sorunudur. Bu konuda ciddi sorunları olan şehir, maddi imkânsızlıklardan dolayı bu talepleri ciddi anlamda karşılamakta zorluk çekmektedir. Öğrencilerin barınma noktasında yaşamış olduğu bu sorunu Şadi Erdal, 15 Ekim 1989 tarihli “*Bilecik, Öğrenci Yurduna Ne Zaman Kavuşacak*” başlıklı yazısında dile getirdiğini görmekteyiz. Şadi Erdal, bu yazında şehirde yaşanan öğrenci yurdu eksikliğini dile getirmiş ve şehir dışından gelen öğrencilerin barınma sorunu yaşadığını belirtmiştir. Sadece şehir dışından gelen öğrencilerin mağdur olmadığını, bunun yanında Bilecik’in köy ve kazalarında oturan öğrencilerin de barınma sorunlarını çözemediği için her gün onca yolu katletmek zorunda kaldıklarını dile getiren Şadi Erdal, bu konuda yetkililerin bir an önce harekete geçmesini talep etmiştir. Ancak bu sorunu daha önce de dile getirmesine rağmen herhangi bir gelişme yaşanmamıştır. Zira yetkililerin bu sorunu ciddiye almaması öğrencilerin Bilecik’i tercih etmemesine sebep olmuştur. Eğitimdeki sorunların kulak ardı edilmesi ileride yaşanacak bir takım sorunlara sebep olmaktadır. Eğitimli ve nitelikli bireylerin olmaması, şehrin sanat ve kültür açısından geri kalmasına neden olacaktır (Sakarya Gazetesi, 15 Ekim 1989:1).

Aradan geçen bir yılın ardından tekrardan öğrencilerin barınması konusunda yaşanan sıkıntıların aynı şekilde yaşandığını görmekteyiz. Maddi sıkıntılar başta olmak

üzere bir takım sebeplerden dolayı inşa edilemeyen öğrenci yurdu, şehirde büyük bir sıkıntıya sebep olmuştur. Bu sebepten dolayı bu sorunu çözmek adına şehrin mülki idarisi konumunda bulunan Vali Güner Orbay konuya el atmıştır. Şadi Erdal'ın 21 Haziran 1990 tarihli “200 Öğrencilik Yurt Yapabilirim” haberde yaşanan süreci tekrardan gündeme getirdiğini görmekteyiz. Vali Orbay, öğrenci yurdundan vazgeçmediğini dile getirmiştir. Öğrenci yurdundan yapılması planlanan yurt için arsa talep edildiğini fakat belediyeden bu konu hakkında cevap alamadıklarını izah etmiştir. Vali Orbay, belediyenin bu konuda sessiz kaldığını izah ederek, yurt için arsa bağışında bulunmak isteyen vatandaşların bu konuda yardım etmelerini ümit ettiklerini dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 23 Haziran 1990:1). Şehrin mülki idarecilerinin eğitim konusunda ağır aksak davrandığını bir kez daha görmekteyiz. Konuyla ilgili verilen röportajlardan öteye gidilmemiştir. Mülki idareciler böyle elzem bir konuyu vatandaşların üzerine yıkmadan üzerine düşen vazifeyi yerine getirmeleri şehrin kalkınmasına vesile olacaktır. Aynı zaman da idarecilerin bu girişimleri vatandaşlara yapılacak sonraki işler için bir örnek teşkil edecektir.

Eğitim sistemi, hükümet politikalarından öteye gidemediğinde devletin bir politikası haline gelememiştir. Bu sebepten dolayı eğitim sisteminde yaşanan ve çözülemeyen sorunlar bir biri ardılı olarak büyüyerek günümüze kadar gelmiştir. Çözümü kavuşturulamayan bu sorunlar üniversitelerdeki akademik hayatı da direkt etkilemiştir. Daha da kronik hale gelen bu sorunlar üniversitelerden beklenen akademik başarının düşmesine sebep olmuştur. Akademisyenlerin birbirleri ile olan tatsız rekabetleri, bilimsel çalışmalarını arka plana atmaları, illegal kuruluşlara üye olmak, yaptığı bilimsel çalışmalarını bazı kurum ve kuruluşların etkisinden dolayı ifade edememeleri, üniversitelerin asli fonksiyonlarından uzaklaştırılıp ve rant kapısı haline getirilmesi, üniversitelerde liyakatin göz ardı edilmesi, ideolojik kaygılar vs. gibi durumlardan dolayı üniversitelerimiz akademik başarıdan yoksun kalmasında etkili olmuştur.

Şadi Erdal, yukarıda da izah etmeye çalıştığımız bazı sorunların Bilecik'te nasıl ortaya çıktığını köşe yazısında sütunlarına taşımıştır. Yaşanan bu ve benzeri sorunların üniversiteye ve şehre ne gibi zararları olduğunu da Şadi Erdal'ın köşe yazılarında görebilmekteyiz.

Şadi Erdal'ın 3 Mart 2017 tarihli “*Üniversitede İç Hesaplaşma mı Yaşanıyor?*” köşe yazısında son zamanlarda üniversitelerde yaşanan elzem bir konuyu dile getirmiştir. Bilinmedik bazı iç çekişmelerden dolayı akademisyenlerin birbirlerini FETÖ terör örgütüne iltisaklı olduğu iddiaları ile birbirlerini tasfiye etme çabası içine girmiştir. Diğer üniversitelerde yaşandığı gibi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde de aynı durum yaşanmıştır. Yapılan ihbar üzerine 17 kişinin tutuklandığı bir şahsın ise firar ettiğini görmekteyiz. İleri süreçte bu sayı artmıştır. Ancak ortada bir suç delili olmadan sadece bir ihbar üzerine tutuklanmışlardır. Bu şahıslar mahkeme kararı olmadan KHK kararları ile üniversitelerle arasındaki ilişkileri kesilmiştir. Kararnameler ile yüzün üzerinde personelin görevine son verilmiştir. Sadece bir suçlama ve ihbar üzerine görevinden alınan ve bazılarının cezaevine girmesine sebep olan bu olayda birçok tutarsızlık bulunmaktadır. Birçoğu, bir yılı aşkın mahkeme olmadan cezaevinde tutulmaktadır (Sakarya Gazetesi, 3 Mart 2017:3). Bu süre zarfından isnat edilen suçun doğruluğu araştırılarak bir dosya hazırlanmaktadır. Ardından müşteki hakkında mahkeme için gün verilmektedir. Oysaki normal bir süreçte yaşanması gereken adli süreç; müşteki hakkında suçlamasına dair deliller hazırlanır dosya oluşturulur ve süreç bu şekilde devam eder. Tüm bu süreç altı ayı geçmeden yapılmaktadır. Ancak olağanüstü bir durum olduğu için süreç uzatılmaktadır. Uzayan bu sebepten dolayı akademisyenler üniversitelerden uzaklaştırıldığından akademik çalışmaların aksamasına sebep olmaktadır. Şadi Erdal'ın da bazı müşteki yakınları ile yapmış olduğu görüşmelerde yapılan tüm açıklamanın haklılığını ortaya koymaktadır.

Üniversitelerde yaşanan ve üniversitelerin akademik başarısına engel olan durum sadece yukarıda verilen örnekten ibaret değildir. Şadi Erdal, üniversitelerdeki bu sorunlar üzerine hassasiyetle eğilmiş ve akademik çevrede yaşanan sorunları gündeme getirmeye çalışmıştır. 3 Mart 2017 yılında üniversitelerde yaşanan sorunları dile getiren Şadi Erdal, 23 Mart 2017 yılında kaleme aldığı bir köşe yazısında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinde bir sorunu daha gün yüzüne çıkarmıştır. Şadi Erdal'ın, 23 Mart 2017 tarihli köşe yazısındaki:” Hani Üniversiteler Ticarethane Değildi?” haberi buna bir örnektir. Eski rektör Ziraat Fakültesine tahsis edilen arazilerde üniversite adına çeşitli tarım ürünleri ekmiştir. Elde edilen bu ürünler üniversiteye kar getirmek amacı ile satılmıştır. Ancak yeni rektör İbrahim TAŞ'ın göreve gelmesi ile selefi Azmi Özcan'ın bu politikasını çok sert eleştirmiştir. Azmi Özcan'ın üniversiteyi ticarethaneye çevirdiği

suçlamaları ile 200 dönümlük arazide tarım yapılmaması kararı almıştır. Böylece üniversite için ek gelirin önü kapanmıştır. Bu durumu sert bir dille eleştiren Şadi Erdal şunları dile getirmektedir; “ 5-10 dönümlük arazide kurulan eğlence stantları için esnaftan para alındı mı? Eğlence makinaları hangi şartlar altında kuruldu ve hangi şirket yerleri esnafa kiraya verildi?” diyerek ağır bir eleştiri getirmiştir (Sakarya Gazetesi, 23 Mart 2017:2). Halef, selefini üniversiteyi ticarethaneye çevirdi iddiasını öne sürerken bir süre sonra iki sorunu gözden kaçırmıştır. İlki eski rektörün üniversiteye Ziraat Fakültesi aracılığı ile kesintisiz bir ek gelir sağlamasına karşın, yeni rektörün buna son vererek 200 dönümlük araziye metruk bir hale gelmesine sebep olması, bir diğeri ise rektör İbrahim TAŞ’ın eski rektör Azmi Özcan’ın yaptığı icraatları eleştirmesine rağmen aynı suçlamalarla karşılaşmasıdır. Akademik çalışmaların ikinci planda tutulduğu dünyanın hiçbir yerinde bilim adına bir başarı elde edilemez.

2.5. Kültür-Spor

Farklı toplumların yaşam biçimlerinde ve değerlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Bireyler, içinde yaşadıkları doğdukları toplumların bu özelliklerini sosyalleşme süreci içerisinde öğrenerek kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir rol oynar. Aynı şekilde sporda insanların yaşam içindeki yeri, önemi ve aktiviteleri de toplumların yaşam biçimlerindeki farklılıklarına bağlı olarak değişkenlik gösterir. Kültürü; bir yaşam tarzı, bilgi, inanç, gelenek, görenek, ahlak, araç gereç gibi maddi ve manevi unsurların bileşiği olarak tanımlayabiliriz. Türk kültürü; yüzyıllar boyu süre gelen kesintisiz bir akımdır. Geniş bir coğrafyayı etkisi altına alan Türk kültürü, farklı özellikler gösterse de ana hatları ile değişmeden günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Asya, Avrupa ve Orta Doğu’yu etkisi altına almış geniş bir hinterlanda sahiptir. Yüzyıllar boyu bu coğrafyayı etkisi altına almasının en önemli sebebi Türk Devlet Teşkilatı ile sıkı bir bağa sahip olmasıdır. Sağlam bir devlet teşkilatı ve orduya sahip Türk Devlet geleneği, bu coğrafya da uzun yüzyıllar hüküm sürmüştür. Bu sebepten dolayı bölge halklarından etkilenmiş ve etkilemiştir. Ordu ve teşkilatçılık yapısı bölge halklarını en çok etkileyen konu olmuştur. Bunun içindir ki günümüzde hala büyük devlet adamlarını anma günleri düzenlenmektedir. Bölge halkları ile olan yoğun dini ve kültürel ilişkiler zamanla bir medeniyetin vücuda gelmesine vesile olmuştur. Türk-İslam Medeniyeti; içinde sayısızca değeri barındıran bir yelpazeye sahiptir. Zamanla

vücuda gelen bu kültür ve medeniyet yelpazesinde dini ve manevi bayramlar ve kutlamalar önemli bir yer işgal eder. Bu bayramalar genellikle İslam dinine ait olan kutlamalar olsa da milli bayramlar da çok önemli yer işgal eder. Nevruz ve Hıdrellez bayramlarını buna örnek olarak verebiliriz. Orta Asya'dan beridir kutlanarak Anadolu'ya kadar gelmiş uzun bir geçmişe sahip bayramlardır. Bu bayramlar günümüzde aynı coşku ile kutlanmaktadır.

Bu bölümde Bilecik'te kültür-spor alanında yaşanan gelişmeleri ve yapılan kutlamaları analiz ettik. Ancak konunun geniş olması ve amacımızdan sapmamak adına bazı örnek haberleri analiz ettik. Bu konuda Şadi Erdal'ın köşe yazılarında sütunlarına taşıdığı haberleri ele aldık. İncelediğimiz haberlere baktığımızda Bilecik'te düzenli ve coşkulu bir şekilde Hıdrellez Bayramlarının kutlandığını görmekteyiz. Bununla birlikte Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi şenlikleri düzenlenmektedir. Bu kutlamalara devlet erkânının da iştirak ettiğini görmekteyiz. Ayrıca Yörükler tarafından Yörük Bayramı'nın tertiplendiğini görmekteyiz. Her yıl düzenlenen turizm haftasından dolayı Bilecik'in tanıtımı için ciddi çalışmaların yapılmıştır. Spor da ise Bilecikspor üzerine yapılan birçok köşe yazısı kaleme almıştır.

Hıdrellez şenlikleri Bilecik halkı arasında önemli bir yer işgal etmektedir. Hz. Hızır ve Hz. İlyas peygamberlerin yeryüzünde bir araya gelip, isteği olanlara ve zorlukta olanlara yardım ettiği gün olan Hıdrellez günü büyük bir şenlik içinde kutlanır. Her yıl 6 Mayıs günü kutlanmaktadır. Bilecik köy ve kasabalarında bayram havasında kutlanan Hıdrellez şenlikleri, yüzyıllar boyu geniş bir coğrafyada büyük şenlikler halinde kutlanarak günümüze kadar gelmiştir. Bilecik'te kutlanılan bu şenlikler Şadi Erdal'ın kültür-sanat-spor alanında en fazla kaleme aldığı bir etkinlik olmuştur. Şadi Erdal bu yazılarında Hıdrellez şenliklerinin anlam ve önemi üzerinde durmuştur. Aynı zaman da şenlik için yapılan hazırlıkları ve yaşanan güzel ortamı sütunlarında yansıtmaya çalışmıştır. Böylece toplumu bir arada tutan ve kaynaşmasına vesile olan şenliklerden birinin sonraki nesillere aktarılmasında üzerine düşen görevi yerine getirmiştir. Şadi Erdal'ın 29 Mayıs 2002 tarihinde sütunlarına taşıdığı "Hıdrellez Şenlikleri" köşe yazında Bilecik ilçe ve kasabalarında bu şenliklerin ilk günkü şevk ile kutlandığını görmekteyiz. Osmaneli köy ve kasabalarında bayram havası içinde kutlanan Hıdrellez şenlikleri için kurbanlar kesilmiş ve yemekler yapılmıştır. Burada eğlenceler

düzenlenmekte ve sohbetler edilmektedir. Bu şenliklere katılan Şadi Erdal'ı şenliklerden ziyada gittiği köy ve kasaba yolları dikkatini çekmiştir. Köy yollarının şose yoldan daha beter olduğunu ve köy yolları ile ilgilenilmediğini sert dille eleştirmiştir. Bu eleştirisini bir adım öteye daha giderek şu sözleri dile getirmiştir; “ İnsanlar; din, dil, ırk olarak ayrıldığında DGM'lere düşmektedir. Ancak bu insanların kullandığı yollar 1.ve 2.sınıf diye ayrılmaktadır. Şadi Erdal, koalisyon hükümeti zamanında 1.sınıf yollardan para alınmaması ancak 2. sınıf yolların tüm masraflarının köylüler tarafından karşılanmasına karşı çıkmıştır (Sakarya Gazetesi, 29 Mayıs 2002:1).

Şadi Erdal'ın 6 Mayıs 2008 tarihli “Bilecik'te Hıdırellez Kutlamaları” köşe yazısına baktığımızda Bilecik'teki Hıdırellez şenlikleri için büyük bir katılımın olduğunu görmekteyiz. İnsanlar arasındaki manevi bağın kuvvetlenmesine vesile olan bu şenliklere insanlar büyük ilgi göstermiştir. Kırgınlıkların yerini barışa bıraktığı bu şenliklerde insanlar çeşitli eğlenceler düzenleyip sohbetler etmektedir. 6 Mayısta kutlanılan bu şenlikler için öncelikle mevlit okutulmuştur. 2500 kişilik pilav hazırlanmıştır. Kutlamalar için yapılan masraflar halk tarafından müşterek olarak karşılanmıştır (Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 2008:6).

8 Mayıs 2010 tarihli “İlimizde Hıdırellez kutlamaları” haberde daha önceki yılların aksine bu yıl Hıdırellez Şenliklerinin formatında bir değişiklik olmuştur. Bu yıl şenlikler, Yeniköy Elif Alpdemir İlköğretim Okulunun bahçesinde düzenlenmiştir. Aynı coşku ve büyük katılımı gerçekleştiren bu şenliğe mülki idarecilerde katılmıştır. Halkın büyük ilgi gösterdiği bu kutlamalara başta vilayet valisi Musa Çolak olmak üzere belediye başkanı Selim Yağcı, İl Genel Meclis Üyesi Hasan Hüseyin Çelik, Köy Muhtarı Bahattin Kaygısız, 2. Jandarma Eğitim Komutanı Tuğgeneral Şafak Karakoç, İl Jandarma Komutanı Albay Murat Aker, 18. Dönem Milletvekili Tayfur Ün, İl Emniyet Müdürü Şuayip Doğanç, Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürü Hüsameddin Cenbekli, İl Genel Meclis Üyeleri, daire müdürleri şenliklerde hazır bulunmuştur. Hıdırellez Şenliklerindeki katılımlara baktığımızda, şenliklere idari ve mülki amirler önem vermeye başlamıştır. Şenliklerin formatının değişmesi halk nazarında büyük bir öneme sahiptir. Zira halkın ve idarecilerin müşterek etkinliklerde bulunması halk ve devlet arasındaki bağı artırmıştır. Aynı zaman da halkın şenliklerden sonra devlet idarecilerine direkt meramını iletme fırsatı sunmuştur. Şenliklere katılan mülki ve idari amirler

günün anlam ve önemine dair konuşmalar yapmış ve iyi temennilerde bulunmuştur (Sakarya Gazetesi, 8 Mayıs 2010:3).

Bilecik halkının Hıdırellez Şenlikleri kadar önem verdiği bir diğer kutlama ise; Türk Tarihi açısından büyük öneme sahip olan bazı devlet adamları adına düzenlenen kutlamalardır. Bu kutlamalar Ertuğrul Gazi, Osman Gazi, Abdullah Mihalgazi adına düzenlenen düzenlenmektedir. Bilecik halkı tarihin üzerine yüklemiş olduğu misyonu layığı ile yerine getirerek bu önemli devlet adamlarını her yıl yapılan şenliklerle hürmetle anmaktadır. Şehrin idari ve mülki amirleri tarafından Hıdırellez Şenliklerine gösterilen ilgi aynı şekilde bu anma törenlerine de gösterilmektedir. Nitekim bu törenlerin layığı ile yapıldığını Şadi Erdal'ın köşe yazısında görmekteyiz.

Şadi Erdal 27 Mayıs 1993 tarihli; “ Ertuğrul Gazi İhtifali Uluslararası Olacak, Türk Devletleri de Katılacak” başlıklı köşe yazısında halkın, mülki ve idari amirlerin kutlamalara büyük ilgi gösterdiğini görmekteyiz. Kutlamalar Harmanköy meydanında tertiplenmiştir. Köy meydanında toplanan halk, idari ve mülki amirler burada Cuma namazını eda etmişlerdir. Ertuğrul Gazi'yi anma kutlamaları vesilesi ile Cuma namazından hemen sonra Abdullah Mihalgazi türbesinin temellerinin atılmıştır. Kutlamalara Bilecik milletvekili Bahaeddin Şeker, vali Refik A. Öztürk, Pazaryeri Belediye Başkanı Hikmet Öztürk, Yenipazar Belediye Başkanı İbrahim Değirmenci, Gölpaazarı Belediye Başkanı İlyas Ünal, İnhisar, Söğüt ve Gölpaazarı kaymakamları kutlamalarda hazır bulunmuştur. Bu kutlamaları fırsat bilen halk, idari ve mülki idarecilere taleplerini iletmek için bazı girişimlerde bulunmuştur. Köy yollarının yapılmasını talep eden dövizler hazırlayarak idari ve mülki idarecilerin bu talepleri görmesini sağlamışlardır. Yapılan konuşmalarda köy muhtarı, taleplerini açık ve net bir şekilde iletme fırsatı bulmuştur. Yapılan protokol konuşmalarından sonra şenlikler hazırlanan yemekler ve yapılan duaların ardından bir takım oyunlar tertiplenerek son bulmuştur (Sakarya Gazetesi, 27 Mayıs 1993:1).

16 Haziran 2001 tarihli; “Osman Gazi'yi Anma Törenleri Yapıldı” haberde Osman Gazi adına bir anma kutlamasının yapıldığını görmekteyiz. Anma programı 10 Haziran Pazar günü Gebze'de düzenlenmiştir. Şadi Erdal'ın haberine göre Gebze'de düzenlenen bu programa Bilecik'ten geniş bir katılım olmuştur. Vali Ünal Ülkü, Pazaryeri Kaymakamı Süleyman Erdoğan, Bilecik Belediye Başkanı Yaşar Tüzün,

Bozhöyük, Osmaneli, Pazaryeri, Gölpazarı, Yenipazar, Kartal, Gebze, Maltepe ve Pendik Belediye başkanları iştirak etmiştir. Ancak bu katılımlara Bilecik milletvekillerinin katılmaması, Bilecik halkı nezdinde büyük bir tepkiye sebep olmuştur. Şenliklerin Ertuğrul Gazi'yi anma kutlamaları formatında yapıldığını görmekteyiz. Katılımcılara yemek ikramı yapılmıştır. Aynı zamanda dualar edilmiş ve devlet erkânı usulen konuşma yapmış ve etkinlikler düzenlenmiştir (Sakarya Gazetesi, 16 Haziran 2001:7).

Her yıl düzenli olarak kutlanılan anma programlarını köşe yazılarında kaleme alan Şadi Erdal, bu etkinliklerin sonraki nesillere aktarılmasında önemli rol oynamıştır. Böylece bu kutlamaların anlam ve önemine dair yazılar kaleme alarak toplumu aydınlatma görevi üstlenmiştir. Şadi Erdal sadece anma kutlamalarını değil, kültür-sanat ve spora dair Bilecik'i ilgilendiren tüm konular üzerine eğilmiştir. Böylece Bilecik'te kültür-sanat ve spor alanında gelişmesine ve toplum üzerinde farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Şadi Erdal, Turizm Haftası dolayısı ile Bilecik içinde ve dışında düzenlenen etkinlikleri de köşe yazısında kaleme almıştır.

Şadi Erdal'ın Turizm Haftası münasebetiyle köşe yazısında geniş bir yer verdiği; "Turizm Haftası Hareketli Geçti" yazısında bu durumu görebilmekteyiz. Bilecik'te turizm haftası münasebetiyle Turizm Müdürü tarafından geniş bir etkinliğin tertiplendiğini görmekteyiz. Etkinlik, 20 Nisan Pazar günü doğa yürüyüşü ile başlamıştır. Bilecik merkezde başlayan doğa yürüyüşü Çakırpınar mesire alanında son bulmuştur. Mesire alanına gelen topluluk burada çeşitli oyunlar ve halk oyunları icra etmiştir. Aynı zamanda mesire alanında bir de yöresel kıyafetleri tanıtmak için lise öğrencileri tarafından bir defile icra edilmiştir. İl Turizm Müdürü Şahin Kurt mesire alanında turizm haftasının anlam ve önemi hakkında katılımcılara kısa bir konuşma yapmıştır. Mesire alanından sonraki kutlamalar Turizm Müdürlüğüne Öğretmenevinde devam edilmiştir. Burada yöresel ve geleneksel yemek yarışları düzenlenmiştir. Öğretmenevindeki kutlamalara vali yardımcısı, belediye başkanı ve çok sayıda mülki ve idari amirler teşrif etmiştir. Düzenlenen çeşitli yarışmalar ve yapılan konuşmalardan sonra etkinlik son bulmuştur (Sakarya Gazetesi, 24 Nisan 2000:3).

Bilecik'te çeşitli spor dallarını geliştirmek için bir takım çalışmalar yapılmıştır. Amaç; gençler arasında sporu yaygınlaştırmak ve sağlıklı bir nesil yetiştirmek. Mülki ve

idari amirler böylece gençler arasında son zamanlarda hızla yaygınlaşan madde bağımlılığının bir nebze de olsa önüne geçmeyi hedeflemektedir. Şadi Erdal; spora dair haberleri kaleme alarak vilayette spor alanında bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Yaptığı haberlerle mülki ve idari amirlerin hedeflerine destek olmaya çalışmıştır. Bu alanda yapılan yanlışları ya da eksik olan durumları da kaleme alarak ilgili kurumların dikkatini çekmeyi sağlamıştır.

6 Nisan 2001 tarihli “Bozüyük’te Voleybol çalışmaları Devam Ediyor” şeklindeki haber yapılan açıklamalara bir delil olarak gösterilebilir. Bozüyük Belediyesi Gençlik ve Spor Kulübü yazın geçleri sportif aktivitelere yönlendirmek için bir çalışma başlatmıştır. Bozüyük’te Voleybolu geliştirmek ve bunun temelini atmak için Bozüyük Belediyesi Gençlik ve Spor Kulübü, bir antrenör tutarak bu alanda ilk ciddi çalışmayı başlatmıştır. Gençlerin büyük ilgi gösterdiği bu spor dalı, ileriki yıllarda profesyonel bir şekilde icra edilmesi planlanmaktadır (Sakarya Gazetesi, 6 Nisan 2001:5).

2 Eylül 2004 tarihli; “Gençlik Spor Merkez Binasının Bilecikspor’a Verilmesi Gündemde” başlıklı habere göre bir takım maddi sıkıntı içinde bulunan spor kulübüne destek amaçlı Gençlik Spor Merkez Binasının Bilecikspor’a devredilmesi gündeme gelmiştir. Ayrıca maddi destek verilerek sıkıntıların aşılması amaçlanmıştır. Verilecek destekle Bilecikspor’un, şehri layığı ile temsil etmesi ve üstün başarılar alması amaçlanmıştır. Bilecikspor’a verilecek bina, usule uygun olması için kulübe 49 yıllığına kiralanması düşünülmektedir. Bilecikspor’un kurumsallaşması için tüm ilçe belediye başkanlarının başta olmak üzere tüm idari ve mülki amirlerin destek vermeleri beklenmektedir. Kurumsallaşacak olan Bilecikspor sayesinde tüm ilçelerde spor şubeleri açmaları hedeflenmektedir. Şadi Erdal, bu haberi kaleme alarak kamuoyunda bir farkındalık oluşturmaya ve tüm idari ve mülki amirlerin destek vermeleri çağrısında bulunmuştur (Sakarya Gazetesi, 2 Eylül 2004:6).

Şadi Erdal, kültür ve spora ayrı bir önem ve destek veren ve bunu da köşe yazılarında sütunlarına taşıyarak okuyucuları ve Bilecik kamuoyunda bir farkındalık oluşturmaya ve Bilecik ile olan tarihi bağlarını daima canlı tutmaya çalışmıştır.

2.6. Şadi Erdal’ın Dış Basın Hakkındaki Görüşleri

Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi ömrünü tamamlaması ile birlikte verilen büyük ve ağır mücadeleler sonucu yeni ve genç bir cumhuriyet kurulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun bakiyesi üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 23 Temmuz 1923 yılında Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Portekiz, Belçika ve Yugoslavya ile Lozan Antlaşmasını imzalayarak verilen askeri mücadeleyi siyasi anlaşma ile noktalamıştır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti Devleti, batı ve dünya ülkeleri tarafından resmi olarak tanınmıştır. Ancak her ne kadar siyasi anlaşmalar ile verilen askeri mücadele son bulmuş olsa da Türkiye'nin ikili ilişkilerde sorunlarını çözemediği ya da daha sonra çözülmek üzere ertelemiş olduğu sorunları bulunmaktadır. Türkiye'nin ikili ilişkilerde yaşamış olduğu bazı sorunlar Osmanlı Devleti'nin çözüme sürecine denk gelmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan sorunlar imparatorluğun olağanüstü dönemlerine denk geldiği için çözüme kavuşmamıştır. Bu sorunlar kronik bir hal alarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ve sonraki süreçlerde de başını ağrıtmıştır. Nitekim bazı sorunlar günümüze kadar devam etmektedir. Sorun yaşadığımız en önemli ülkelerin başında; Yunanistan ve Ermenistan gelmektedir. Yunanistan ile yaşanan ikili sorunlar; Doğu Trakya, Ege Adaları, Mübadele sorunu, Savaş Tazminatı, Patrikhane gibi sorunlardır. Bu sorunlar tam olarak çözülemediği gibi günümüzde de ikili ilişkilerin ana hatlarını oluşturmaktadır. Bu sebepten dolayı dönem dönem Yunanistan ile ilişkiler bozulmuş ve savaş haline dönüşmüştür. Yaşanan bu süreçler her iki ülkenin de kamuoyunu çok yakında ilgilendirdiği gibi dünya kamuoyunun da dikkatini çekmektedir. Siyaset bilimciler, gazeteciler, devlet adamları ve analistlerin de belirttiği gibi bu ilişkiler yakın bir zamanda da çözülemeyecek gibi görünmektedir.

Ermenistan ile olan ikili ilişkiler ise Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülmeye başlaması ve bu süreçte Çarlık Rusya'sı ile yapılan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı olarak da bilinen 93 Harbine dayanmaktadır. Nitekim ikili sorunlar Ermeni çeteleri Rus Ordusu ile birlikte Kafkaslardan Doğu Anadolu'ya girmesi ve bölge halkına karşı bir soykırıma başlamasına kadar gitmektedir. Yaşanan bu sürecin tehlikeli noktalara gitmesini ve bölgede Ermenilerle meskûn yerlerde sorunların yaşanmaması adına Enver ve Talat Paşaların girişimi ile 27 Mayıs 1915 tarihinde Sultan Mehmet Reşat imzası ile Tehcir Genelgesi yayınlanmıştır. Bu süreçte farklı bölgelere sevk edilen Ermeniler, yaşanan bazı olumsuz durumlardan dolayı hayatlarını kaybetmiştir. Osmanlı Devleti, bu

duruma sebep olan kişiler hakkında idam dahi bazı ağır yaptırımlarda bulunmuştur. Ermenistan, yaşanan bu durumu dünya siyasi arenasında kendi amali siyasisi için kullanma yoluna gitmiştir. Bunun için de Ermeni Taşnak ve Hıncak Cemiyetleri, Zaven Efendi Cemiyeti, Ermeni İntikam Alayı ve Asala terör örgütleri ve çeşitli yayın basın araçlarını da kullanarak Doğu Anadolu Bölgesini de içine alan bir “Büyük Ermenistan Devleti” kurma amacı gütmüştür. Aynı zaman da dünya siyasi arenasında 4T diye anılan Tanıma, Tanınma, Toprak, Tazminat’ı Türkiye’ye kabul ettirmek istemektedir. Tüm bunlarla birlikte Ermenilerin 26 Şubat 1992 tarihinde Karabağ’ı işgal etmesi ve bölge halkına soykırım uygulaması ile Türkiye tarafından Ermenistan ile olan Alican Karakolu Sınır Kapısı ve Akkaya Demiryolu Sınır Kapıları kapatılmıştır. Ermenistan ile olan bu sorunlar, Avrupa’daki Ermeni lobilerinden dolayı her geçen gün büyümektedir. Bu sorunlar her yıl 24 Nisan 1915 Sözde Ermeni Soykırımı günü münasebeti ile daha da gerilmektedir. Bu sorunlar iki ülke kamuoyunda ve dünya kamuoyunda dikkatle takip edilmektedir. Önemli tarjlara sahip bazı ulusal basın ve dünya basını bu konu hakkında çeşitli makaleler okuyucularına sunmaktadır. Her iki ülke açısından da bu sorunlar ciddi birer milli sorun olduğundan dolayı taviz verilmemekte ve siyasi uzlaş yolları bulunmamaktadır. Türkiye açısından toprak bütünlüğü tartışmaya dahi konu edilemez bir sorundur. Bu sorun bir devlet sorunu olduğundan dolayı başa gelen hiçbir hükümet bu konuda taviz verme lüksüne sahip değildir. Aynı şekilde ulusal ya da yerel basın ülke birliğini ve menfaatleri dışında konu hakkında ulusal birliği tehlikeye koyacak bir yayın yapma lüksüne sahip değildir.

Yukarıda da izah etmeye çalıştığımız gibi Yunanistan ve Ermenistan ile olan ilişkiler geçmişe dayanan hassas ve kronik sorunlar olduğundan dolayı ayrı bir önem arz etmektedir. Bu sorunlar dışında uluslararası ilişkilerde günün getirmiş olduğu sorunlar ya da Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk günlerinde ortaya çıkmış ama kronik hale gelmeyen daha sonraları siyasi zeminde çözülme fırsatı bulmuş sorunlar da bulunmaktadır. Fransa, Suriye, Irak ile olan ilişkiler bu safhada ele alınabilir. Ancak bu ülkelerle daha sonraları yaşanan ve çözülmesi baş ağrıtan başka sorunlar yaşanmıştır. Bunun dışında Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Bulgaristan, İran, İsrail, Rusya, Bosna-Hersek (Bosna-Hersek ve Sırbistan ile yaşanan savaştan dolayı) ile çeşitli siyasi sorunlar yaşamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm bu ülkelerle yaşamış olduğu bu sorunlar ulusal basında ve medyada geniş yer işgal ettiği gibi yerel basında da çok uzun süre yer almıştır. Bazı sorunlar halen devam ettiği için zaman zaman basında yer almaya devam etmektedir. Otuz yıllık bir basın hayatına sahip olan Şadi Erdal, yaşanan tüm bu süreci bir gazeteci gözü ile köşe yazılarına taşıyarak yaşanan bu siyasi atmosferi kendi dünya görüşüne göre yorumlamaya çalışmıştır. Böylece okuyucuları arasında ve Bilecik kamuoyunda bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Yerel basının gözü ile siyasi sorunları anlama adına Şadi Erdal'ın kaleme aldığı köşe yazıları bu konu da bize yol gösterecektir. Ancak köşe yazısında ele alınan konuların geniş olmasından dolayı ve amacımızdan sapmamak adına mühim gördüğümüz bazı devletler ve bunlarla yaşanan siyasi sorunları tahlil etmeye çalışacağız.

2.7. Şadi Erdal'ın Türk-Yunan İlişkileri Hakkındaki Görüşleri

Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülmeye başladığı ve yaşanan ileriki süreçlerde siyasi ömrünü tamamlamasının ardından çözülmesi zor olan bir yığın sorun bırakmıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlı İmparatorluğunun mirası olan Anadolu ve Doğu Trakya topraklarında yeniden bir devlet teşkilatı olarak dünya siyasi arenasında yerini almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun bakiyesi üzerinde kurulması, irki ve tarihsel bağlarından dolayı imparatorluğun yıkılırken arkasında bıraktığı tüm sorunlarla ilgilenmek ve bu sorunların sonuçlarını kabul etmiştir. 1829 yılında Rusya ve Osmanlı Devleti arasında imzalanan Edirne Anlaşması ile Yunanistan, bağımsızlığını kazanmış ve Osmanlı Devletinden kesin olarak ayrılmıştır. Ancak Yunanistan'ın bağımsız olmasına rağmen Osmanlı Devleti ve onun devamı olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile sorunları devam etmiştir. Doğu Trakya, Ege Adaları, Mübadele sorunu, Savaş Tazminatı, Patrikhane, Batı Trakya Sorunu, Heybeliada Ruhban Okulu, Kıbrıs Sorunu gibi sorunlar geçmişe dayanan ve kronik hale gelen sorunlardır. Bu sorunlar bir netliğe kavuşmadığı gibi yeni sorunlar da ortaya çıkmıştır. Ege Adalarının silahlandırılması, Ege denizinde yaşanan mil sorunu, Ege hava sahasında yaşanan fir hattı sorunları, Sınır ihlalleri, son zamanlarda Ayasofya Camiinde Kur'an okunması, Ege denizinde yaşanan göçmen krizi, Lozan Antlaşmasının tartışılmaya açılması gibi sorunları sayabiliriz.

Yaşanan bu ciddi sorunlardan dolayı zaman zaman iki ülke siyaseti çok gerilmekte bazen de sıcak çatışmaya dönüşmektedir. Bu sebepten dolayı ikili ilişkiler bıçak sırtında devam etmektedir. İki ülke arasında yaşanan bu sorunlar her iki ülke basınında geniş yer almakta ve bu sorunun çözümü için çeşitli öneriler ve makaleler yayımlanmaktadır. Bu sorunlar Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bir politikası olmasından dolayı iktidara gelen hiçbir hükümet bu konuda taviz verme lüksüne sahip değildir. Ulusal basında geniş bir yer işgal eden bu soruna yerel basın da aynı şekilde hassasiyetle üzerinde durmuş ve kamuoyunu bu konuda bilgilendirmek için çeşitli haberler yapmıştır. Bilecik'te 1989'da beridir basın hayatında bulunan Sakarya Gazetesi ve başyazarı Şadi Erdal; "Hadiselerin Muhasebesi" isimli köşe yazısında Yunanistan ile olan ilişkiler hakkında çeşitli haberleri sütunlarına taşımıştır.

Şadi Erdal'ın 6 Mart 1989 tarihli "Yunanlılar Sinsi Oyunlarına Bir Yenisini Daha Ekliyor" başlıklı köşe yazısında Batı Trakya sorununu dile getirdiğini görmekteyiz. Batı Trakya sorunu Lozan Antlaşması ile bir statüye kavuşturulmuştu. Buna göre Yunan tarafı Batı Trakya'da kalan Müslüman Türklerin haklarını güvence altına alacaktı. Aynı zaman da Yunan devleti Batı Trakya Türklerinin kendi dillerinde eğitimini güvence altına alacak ve kendi baş müftülerini seçmelerine müdahale etmeyecekti. Ancak Yunanistan, Lozan Antlaşmasında taahhüt ettiği hiçbir hükümlülüğü yerine getirmemiştir. Üstelik Yunanistan, Batı Trakya Türklerini yıldırarak Türkiye'ye göç etmeleri için her yolu denemiştir. Bu haberde de gördüğümüz gibi Yunanistan, Batı Trakya'daki soydaşlarımıza ait toprakları çeşitli bahaneler öne sürerek ve yasal kılıfa uydurmaya çalışarak ellerindeki topraklara el koymaktadır. Alınan istimlak kararının sadece Türklerin bulunduğu köy sınırlarını içermesi, Yunanistan'ın Batı Trakya Türkleri hakkındaki gizli politikasını ifşa etmektedir. Alınan bu istimlak kararı ilk değildir. Daha önce de çeşitli bahaneler öne sürülerek üniversite yapımı için 3000, sanayi bölgesi için ise 4500 dönüm arazi istimlak etmiştir. İstimlak edilen bu arazilerle yetinmeyen Yunanistan, 5700 dönüm arazisinin istimlak edilmesi için de çalışmalar başlatmıştır. Batı Trakya Türkleri temsilcisi Av. Mehmet Müftüoğlu, Yunanistan'ın istimlak bahanesi ile başlattığı bu girişimi ifşa ederek Türk ve dünya kamuoyuna açıklamıştır. Av. Mehmet Müftüoğlu'nun açıklamasına göre Yunan hükümeti, çevrede Rum köyleri bulunmasına rağmen istimlak kararının sadece Türk köylerinin bulunduğu topraklar için alındığını dile getirmiştir. Türkiye, Yunanistan'ın

bu kararına sert bir tepki verince Yunan hükümet sözcüsü bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Açıklamaya göre; Araziler yürürlükteki mevzuata uygun ve kanuni tazminatı verilerek istimlak edildiğini, din ve milliyet farkı gözetilmediğini açıklamıştır. Şadi Erdal'ın da köşe yazısında dile getirdiği gibi Yunanistan çeşitli bahanelerle Batı Trakya Türklerini yıldırarak ve ellerindeki mülkiyetleri gasp ederek onları Türkiye'ye göç ettirmeye çalışmaktadır (Sakarya Gazetesi, 6 Mart 1989:3).

Yunanistan'ın Batı Trakya Türkleri üzerindeki baskı ve asimilasyonu, Türkiye'nin verdiği tepkilere rağmen devam etmiştir. Bu durumu, Şadi Erdal, 4 Mart 1990 yılında "Ya Öyle Ya Böyle" köşe yazısında dile getirmiştir. Habere göre Yunanistan'ın Türklere ve Türk kelimesine olan düşmanlığını görmekteyiz. Yunan hükümeti "Türk" kelimesini yasaklama yoluna gitmişti. Aynı zamanda kitaplarda geçen "Türk" kelimesini de kaldırarak kitaplarda geçen İstanbul'un fethi ve kahramanlık hikâyelerini de kitaplardan kaldırmıştır. Devlet olarak üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmemekteyiz. Zira Yunanistan'ın Lozan Antlaşmasında üzerine düşen sorumluluğu yıllardır getirmemesine ses çıkarmadık. Türkiye'nin ses çıkarmaması Yunanistan'a cesaret vermiştir. Bundan dolayı Batı Trakya Türkleri üzerindeki baskılarını daha da artırmıştır. Şadi Erdal'ın haberine göre "Türkiye'de azınlık okullarında 6083 Müslüman öğrencinin olduğu tespit edilmiştir. 10 azınlık okulunda 564 Hristiyan, 315 Yahudi öğrencinin okumaktadır." Bu okulların papaz ihtiyacı için İstanbul Avusturya Sent George Lisesi tarafından çıkarılan dergide bunu dile getirmişlerdir. Şadi Erdal, Yunanistan'ın Batı Trakya Türkleri üzerinden uyguladığı bu asimilasyon politikalarını çok sert bir şekilde eleştirmektedir. Devlet büyüklerine seslenerek Yunanistan'a aynı tepki ile karşılık verilmesini istemektedir. Aynı zamanda dernek ve okul isimlerinde 1970 yılından itibaren "Türk" kelimesinin yasak olduğu ama buna karşın devletin bir tepki vermediğini eleştirmiştir (Sakarya Gazetesi, 4 Mart 1990:4)

Yunanistan'ın İskele ve Gümülcine bölgelerinden gelen ve azınlık liselerinde okuyan Türk öğrencileri, Türkiye'de ciddi bir sorunu daha dile getirmiştir. Buna göre Yunanistan'ın baskı politikasının daha da ciddi noktalara vardığını görmekteyiz. 400 öğrencinin bulunduğu lisede sadece 4 kişi mezun olabilmıştır. Sınıfta kalma sebebi ise Eski Yunanca ve Rumca derslerinden geçememeleridir. Türkiye bu durumu haber aldığı anda, Türkiye'de okuyan azınlık öğrencilerine aynı şekilde muamele etmiştir. Bu

durum her iki ülke arasında krize sebep olunca iki ülke de karşılıklı olarak derslerden kalan tüm öğrencileri geçirmiş ve diplomalarını vermiştir (Sakarya Gazetesi, 4 Mart 1990: 4).

Azınlık haklarını kullanarak Yunanistan'daki seçimlere giren Batı Trakya Türkleri, Yunan meclisinde sesini duyurmaya çalışmaktadır. Ancak bu çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Yunan devletinin çeşitli girişimlerle Türk toplumunun seçimlere girmesini engellemesi buna engel olmaktadır. Şadi Erdal'ın 15 Nisan 1990 tarihli; "Yunanistan'da Seçim" başlıklı haberinde Batı Trakya Türklerinin tüm engellemelere rağmen temsilci çıkardığını kaleme almıştır. Yapılan seçimler sonucunda Yeni Demokrasi Partisinin 150 vekil ile en çok oyu alan parti olduğunu görmekteyiz. Aşırı sağcı partinin bir vekil çıkardığı, Batı Trakya Türkleri ise iki vekil çıkarmıştır. Yunan devletinin tüm baskılarına rağmen bu seçimde İskeçe bölgesinin vekil çıkarabildiğini görmekteyiz. Batı Trakya Türklerinin lideri konumuna gelen Dr. Sadık Ahmet, TRT'ye telefonla bağlanarak durum hakkında izahlarda bulunmuştur. Şadi Erdal, TRT'nin Dr. Sadık Ahmet'i TV ekranlarına çıkarmamasına tepki göstermiştir. Ancak telefonla iletişime geçmelerinin ise hiç yoktan iyi olduğunu dile getirmiştir (Sakarya Gazetesi, 15 Nisan 1990:5).

Türkiye'nin Yunanistan ile olan ilişkilerinin gerilmesinde sadece Batı Trakya Türkleri sorunu olmamıştır. Patrikhane sorunu da ciddi bir şekilde ikili ilişkilerin gerilmesine sebep olmuştur. Lozan Anlaşmasında Patrikhanenin statüsü belirlenmesine rağmen Patrikhane bağımsız hareket etmeye devam etmiştir. Vatikan tarzı bir statüyü hayal eden Patrikhane, Hristiyan dünyasının da aynı şekilde davranmasını beklemektedir. Patrikhane, tüm yurtdışı gezilerinde Türkiye'yi Avrupalı devletlere şikâyet etmekte ve bu konuda Türkiye'yi siyasi olarak zor bir durumda bırakmaya çalışmaktadır. Patrikhanenin tüm bu girişimlerine karşın Türk devlet idarecilerinin ağır hareket etmesi ulusal ve yerel basında geniş bir yer almış ve ağır eleştirilere neden olmuştur. Bu olayın Bilecik'te Sakarya Gazetesi gözü ile kamuoyuna nasıl yansıdığını tahlil edeceğiz. Bu eksen de Şadi Erdal'ın köşe yazılarına başvuracağız.

Şadi Erdal'ın 21 Ağustos 1993 tarihinde kaleme aldığı, "Patrikhane Çifit Yuvası" haberinde dikkate değer bir konuyu dile getirmektedir. Türkiye'nin Bosna-Hersek için elinden gelen tüm siyasi çabalara rağmen Batılıların, Türkiye'nin çağrısına

kulak kapatmıştır. Olayın vahim tarafı ise Patrik Bartholomeos'un Türk vatandaşı olmasına rağmen Türkiye'nin Bosna-Hersek politikasına aykırı açıklamalarda bulunmuştur. Patriğin bu beyanatlara rağmen Türk devlet adamları bir açıklamada bulunmamıştır. Bosna-Sırbistan Savaşının devam ettiği bir dönemde Patrik Sırbistan'a bir ziyarette bulunmuştur. Patrik Bartholomeos, Sırbistan'da bir açıklamada bulunmuştur. Açıklamaya göre; *“Sırbistan Ortodoks Sırp milletinin Allah tarafından Ortodoks Doğu Kilisesinin batı sınırlarını korumakla görevlendirildiğini ve bu görevi birçok gencini kurban vererek yerine getirmiştir.”* Yapılan bu açıklama Türkiye'nin politikaları ile tamamen zıt olan bir açıklamadır. Zira Türkiye'nin hali hazırda Yunanistan ile yaşadığı Batı Trakya Türkleri sorunu vardır. Patrikhane ve Yunan hükümetinin girişimleri ile Rusya'dan getirilen Rumlar, Batı Trakya topraklarına yerleştirileme politikası üzerine uzlaşmışlardır. Yaşanan bunca gelişmeye rağmen Türkiye'nin olan biteni sadece izlemesi tepki ile karşılanmıştır. Patrikhanenin Lozan Antlaşmasındaki sınırlarını ihlal etmesi ve siyasi bir erk gibi davranması yaşanan bu sorunların en büyük sebeplerinden biridir. Türk devlet adamlarının bugün yaşanan bu olaylara karşı bir politika geliştirmemesi durumunda ileride Bosna-Hersek durumuna düşmesi kaçınılmazdır (Sakarya Gazetesi, 21 Ağustos 1993:3).

Şadi Erdal'ın 6 Kasım 1993 tarihinde kaleme aldığı; “Patrikhane” başlıklı haberinde Yunanistan ile yaşanan bir başka sorunun kamuoyundaki yansımalarını görmekteyiz. Habere göre, Yunanistan yapmış olduğu baskılarla Batı Trakya Türklerinin meclise girmesini engellemiştir. Yunan meclisinde temsil hakkı elde edemeyen Batı Trakya Türkleri, azınlık statüsündeki hakları da gasp edilmiştir. Mülkiyet hakkına sahip olmak isteyen Batı Trakya Türkleri, Yunan devletinin çeşitli oyunlarından dolayı önlerine bir takım zorluklar çıkarılmaktadır. Şadi Erdal, Dış İşleri Bakanlığımızın bu sorunlar karşısında sessiz kalmasını eleştirmektedir. Ayrıca Lozan Antlaşmasında Patrikhanenin statüsünün ve yetki alanının kesin olarak belirlenmesine rağmen mülk sahibi olmaktadır. Bu durum Patrikhanenin Lozan Antlaşmasını ihlal eden bir konuma düştüğünü göstermektedir. Bu duruma rağmen Dış İşleri Bakanlığımız bir müdahale de bulunmamaktadır. Şadi Erdal, basın ve vatandaşların bu durumu protesto ettiğini dile getirmektedir. Ancak bunca protestoya rağmen devlet adamlarının bu durum karşısında suskunluğunu bozmaması Şadi Erdal tarafından tepki ile karşılanmıştır. Bu konuda şunları dile getirmiştir; “Vatikan'ın İstanbul içinde binlerce

metre kare yer aldığına nasıl bir durumla karşılaşacağız idareciler bu durumun farkında mı?” (Sakarya Gazetesi, 6 Kasım 1993:5).

Şadi Erdal’ın “Hadiselerin Muhasebesi” isimli köşe yazısında 1995 tarihinde Türk- Yunan siyasi ilişkilerine dair bir sorunu tekrardan gündeme getirdiğini görmekteyiz. 6 Mayıs 1995 tarihli; “Yunan Şirretliği Fazla Taviz” başlıklı haberde Yunan Hükümetinin Batı Trakya Türklerinin dini hürriyetlerine baskı yaptığını görmekteyiz. Batı Trakya Türkleri tarafından seçilen baş müftü M. Emin Ağa Yunanistan tarafından hapsedilmiştir. Lozan Antlaşmasına göre kendi dini liderlerini seçme hürriyeti olan Batı Trakya Türklerinin bu hakkı gasp edilmiştir. Yaşanan bu vahim olaylar karşısında Devlet Bakanı Yıldırım Aktuna, Yunanistan ile siyasi zemin üzerinde uzlaşma yoluna gitmek istemektedir. Ancak Aktuna’nın bu açıklaması ülkede bir infiale sebep olmuştur. Kamuoyu, Yunanistan ile uzlaşmayı reddetmekte ve Yunanistan’a aynı şekilde muamele edilmesini istemektedir. İstanbul’daki Patrikhane’nin Lozan Antlaşmasına rağmen, İstanbul’da inşaat yapmakta ve mülk satın almaktadır. Patrikhane’nin birçok icraatı antlaşmaya aykırı olmasına karşın Türkiye bu duruma ses çıkarmamaktadır. Bu durum kamuoyunda tepkiyle karşılanmasına rağmen iktidara gelen hiçbir hükümet bu konuda ciddi bir çalışma içinde bulunmamıştır. Buna karşın Yunanistan, Batı Trakya’daki Türklerin arazilerini kamulaştırmakta, ibadethanelerini bombalamakta, birçok mülkü ise kamulaştırmaktadır. Üstelik antlaşma ile güvence altına alınan baş müftülerini kendileri seçme ve din hürriyetine müdahale edilmektedir. Şadi Erdal, Türkiye’nin bu durum karşısındaki suskunluğunu eleştirerek şu sözleri dile getirmektedir; “*Daha nice haklar gasp ediliyor, biz hala dostluk eli uzatmaktan bahsediyoruz. Birazda anlayacakları dilden konuşalım.*” Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 1995:4).

Şadi Erdal’ın 1 Temmuz 1995 tarihli köşe yazısında sütunlarına taşıdığı; “*Kulağı Çekilmeyen Patriğin Küstahlığı*” tekrardan Patrikhanenin gündeme geldiğini görmekteyiz. Haber, Türk-Yunan ve Ortodoks dünyası açısından önemli bir sorunu gündeme getirmektedir. Fener Rum Patriğinin Romanya ziyareti esnasında verdiği bir demeçte asıl niyetinin ne olduğunu görebilmekteyiz. Patrik, Avrupalı devletlerden kendisinin de Vatikan gibi bir devlet adamı gibi karşılanmasını istemektedir. Bununla yetinmeyen Patrik, Türkiye’de İHL’nin çoğalmasında duyduğu rahatsızlığı dile

getirmektedir. Türkiye'nin hızlı bir İslami çizgiye yöneldiğini ve Patrikhaneye karşı baskının arttığını söylemektedir. Yapılan antlaşmaya sadık kalmayan ve sürekli bu antlaşmayı ihlal eden Patrikhane, bu baskıların devam etmesi halinde ABD ve Avrupa'ya şikâyet edeceğini söylemektedir. Batı Trakya'da Müslüman Türklere yapılan baskıları görmeyen Patrikhane, kendisine yapılan en küçük uyarıya dahi tahammül edememektedir. Patrikhane, Halkalı'da bulunan Ortodoks Teoloji Okulunun baskı ile kapatıldığını iddia etmektedir. Bu konu hakkında MEB'den defalarca randevu istemelerine rağmen sürekli reddedildiğini söylemektedir (Sakarya Gazetesi, 1 Temmuz 1995:3). Kendisini bir dini liderden ziyade bir devlet adamı gibi gören Patrikhane, İstanbul'da Vatikan tarzı bağımsız bir yapının meydana gelmesini hayal etmektedir. Bunun gerçekleşmesi içinde çeşitli bahanelerle ABD ve Avrupa'nın dikkatini buraya çekerek kamuoyu oluşturma çabası içine girmektedir. Ancak Patrikhane, tüm bunlara karşın Yunan hükümetinin Batı Trakya Türklerinin anlaşma ile güvence altına alınan ama Yunan hükümeti tarafından baskı ile gasp edilen hakları hakkında bir açıklama yapmamaktadır.

Şadi Erdal'ın 6 Mayıs 1995 tarihinde Türk-Yunan ilişkileri çerçevesinde Kıbrıs sorununu köşe yazısına taşımıştır. Haberde Rauf Denктаş'ın kararlı duruşu hakkında bir haber yapılmıştır. Şadi Erdal, Kıbrıs sorununun çözümü için müzakerelerde bulunan Rauf Denктаş'ın vakur duruşunu Türkiye'deki devlet idarecileri tarafından da beklediklerini dile getirmektedir. Kıbrıs harekâtından sonra adaya gelen barış ve huzurun, BM tarafından yok edilmeye çalışıldığını ve Kıbrıs'ın Bosna'ya dönüştürülmek istenmektedir. Şadi Erdal, Türk devlet adamlarının Kıbrıs müzakerelerinde eğilip bükülmeden Rauf Denктаş'ı desteklediklerini ve sonuna kadar arkasındaki olduğunu deklere etmeye çağırılmaktadır (Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 1995:5).

2.8. Şadi Erdal'ın Türk- Ermeni İlişkileri Hakkındaki Görüşleri

Türkiye'nin Ermenistan ile olan siyasi ilişkisi sözde "Ermeni Soykırımı" eksenine bina edilmiştir. Ermenistan'ın Türkiye ile olan ilişkilerini Ermeni hükümetinden ziyade ABD ve Avrupa'da bulunan ve büyük bir siyasi güce sahip lobiler belirlemektedir. Bu lobilerin dünyanın çeşitli ülkelerinde giriştiği lobi faaliyetleri sonucu sözde "Ermeni Soykırımı" bu ülkelerin meclislerinde kabul ettirmeye çalışılmaktadır. Lobiler bu iddialarını Türkiye'ye kabul ettirdikten sonra bir takım

taleplerde bulunmayı hedeflemektedir. 4T diye de bilinen bu istekler tanıma, tanınma, toprak ve tazminattır. Nihai hedefleri ise sözde “Büyük Ermenistan Devleti” kurmaktır. Bu asılsız iddialar karşısında ABD ve Avrupa’da çalışan çeşitli Türk lobileri de Ermeni iddialarına karşı ciddi hazırlıklar sürdürmektedir. Bu konu da Türkiye, dünya kamuoyuna arşiv belgelerini açık tutmakta ve tarafsız bir kurulun bu iddiaları incelemesini talep etmesine karşın Ermeniler bu talebe yanaşmamaktadır. İki ülke arasında üst düzey ilişkilerin olmamasına karşın zaman zaman alt derecede bazı temaslar kurulmuştur. Ancak bu ilişkilerde Ermenilerin, Karabağ’ı işgalinden sonra kesilmiştir. Türkiye, son on yılda Ermenilere ön bir talep olmadan müzakerelere hazır olduğunu iletmiştir. Ancak Ermeni hükümeti tarafından bu çağrıya ciddi bir karşılık gelmemiştir.

Şadi Erdal, ikili ilişkiler hakkında çeşitli haberleri köşe yazılarında sütunlarına taşıyarak bu durumu irdelemeye çalışmıştır. Bu konu hakkında çeşitli tahlillerde bulunarak Bilecik kamuoyunda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Konunun kısıtlı ve haberlerin fazla olmasından dolayı önemli gördüğümüz bazı haberleri analiz etmeye çalışacağız.

Şadi Erdal’ın 4 Mart 1990 tarihinde köşe yazısında sütunlarına taşıdığı; “Isıtıp Isıtıp...” başlıklı haberde sözde “Ermeni Soykırımı” ABD Senatosunda görüşüldüğünü kamuoyuna duyurmaktadır. ABD Senatosunda görüşülen teklif oylama sonucunda reddedilmiştir. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, tekfin reddedilmesinde Türkiye’nin siyasi gücünün olduğunu söylemiştir. Bu sözlerde ne derece haklılık payı bulunmaktadır. Zira her yıl ABD ziyaret edilmekte ve kongre liderleri ile görüşülmektedir. Bu görüşmeler esnasında görüşülen konuların neler olduğu ve kararın senatoda geçmemesi için ABD’ye nelerin verildiği bilinmemektedir. Zira ABD hiçbir işi karşılıksız yapmamaktadır. Özal, senato üyelerine Ermeni iddiaları üzerine bir açıklama yapmıştır. Ermeni iddialarının tarihi bir gerçekliği var ise buna siyasetçilerin değil tarihçilerin karar vermesi gerektiğini izah etmiştir. Ancak her ne kadar haklı olursak olalım dünya siyasetinde güçlü olmadığımız sürece bu haklılığın bir getirisi yoktur. Şadi Erdal bu konuda arşivlerin umuma açık olması hakkında şunları dile getirmektedir; “Arşivlerimiz açıkta ne oldu kaç tarihçi belgeleri araştırmaya geldi?” (Sakarya Gazetesi, 4 Mart 1990:5).

Avrupa'daki Ermeni lobileri Türkiye'yi dünya kamuoyunda zora sokmak adına her türlü hileye ve işbirliğine başvurmaktadır. Avrupa'daki çeşitli zengin iş adamları ile irtibat kurarak bir takım parasal finans elde etmişlerdir. Şadi Erdal bu ilişkiyi 1 Mart 1992 tarihli “*Ermeni Yahudi İşbirliği*” haberinde görebilmekteyiz. Elde ettikleri bu parasal güç ile Türkiye'ye bela olan ve Avrupa'daki diplomatlarını şehit eden ASALA terör örgütünü finanse etmektedirler. Ermeni lobilerin sadece bunlarla ilişkileri sınırlı kalmamıştır. Önemli Yahudi iş adamları ile de irtibata geçtiler. Zengin Ermeni lobi üyeleri, Yahudi asıllı olan İshak Alaton ile irtibata geçmiştir. Ticari bir ilişki kurmuşlardır. Bu ticari ilişki Amerikalı Ermenilerle kurulmuştur. Karmaşık bir ilişkiye sahip bu düzende her iki tarafında farklı beklentileri bulunmaktadır. Alaton'un iş ortakları Amerika senatosunda Ermeni teklifinin geçmesi için uğraşan şahıslardır. Aynı zaman da bu şahıslar, İshak Alaton ile birlikte Trabzon limanının inşası için talip olan gruptur. ASALA örgütüne parasal finans sağlayan İshak Alaton'un ortakları Türkiye'ye gelerek Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile görüşmekte ve Ermenistan'a geçmek için söz almaktadır. Bu tepkilerin basına sızması kamuoyunda büyük bir tepki ile karşılanmıştır. Bunun üzerine sınırı geçmek isteyen iki Ermeni, bunun engellenmesi durumunda oturma eylemi yaparak Türkiye'yi dünyaya rezil edeceklerini beyan etmiştir. Bu açıklamalar ikinci bir infiale sebep olmuştur. Bunun üzerine Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin, İshak Alaton'un, her şeyi oldubittiye getirdiğini ve kendilerini buna mecbur ettiğini dile getirmiştir. Üst üste yapılan açıklamalar kamuoyundaki tepkiyi dindiremediği gibi eleştiriler daha da artırmıştır. Yapılan bu açıklamalar birbirinden vahim olması tepkilerin şiddetlenmesinde rol oynayan en büyük etkidir. Şadi Erdal, tüm bu süreci köşe yazında sert bir dille eleştirmiştir. Bu sürece olan tepkisini çeşitli sorular sorarak dile getirmiştir. İshak Alaton'un Trabzon limanını yapmak için Ermeniler dışında bir ortak bulamadı mı? Ve Türk Dışişleri Bakanı ortakları bilmesine karşın niçin Trabzon limanının yapımı için bunlara onay verdiğini? Dışişleri Bakanının İshak Alaton'a niçin karşı çıkmamıştır? İshak Alaton, bu yaptıklarından dolayı hesap verecek mi? gibi çeşitli sorular yönlendirmiştir. Ermeni meselesi konularında Türk devlet adamlarını sert bir şekilde eleştiren Şadi Erdal, devlet adamlarının yetersizliğinden yakınmaktadır (Sakarya Gazetesi, 1Mart 1992:5).

Şadi Erdal'ın 24 Ekim 1992 tarihinde kaleme aldığı, “Ermeni'ye Yardım” başlıklı haberinde Türkiye'nin Ermenistan hakkındaki çelişkili dış politikasını

görmekteyiz. İstikrarlı bir dış politika güdemeyen Türk devlet adamları, dış politikayı zikzaklar çizerek devam ettirmiştir. Bir taraftan asılsız Ermeni Soykırımı iddialarından dolayı Ermenistan ile arasındaki ilişkiyi kesen Türkiye, öte taraftan Azerbaycan'a savaş açan Ermenistan'a 100 bin ton buğday yardımı yapmıştır. Türkiye'nin Ermenistan ile olan ilişkileri sadece asılsız Ermeni Soykırımından dolayı açılmamıştır. Türk-Ermeni İlişkilerinin gerilmesinin bir diğer sebebi ise PKK'dır. Bu örgütün Ermenilerin desteklediği ve yönetim kadrolarında da kripto Ermenilerin olduğu bilinmesine rağmen Ermenistan ile olan ilişkiler tam olarak kesilmemiştir. Devletin, Ermenistan'a yaptığı bu yardım basına yansıyınca büyük bir tepki almıştır. Kamuoyu devlet idarecilerinin bu tutumunu vatana ihanet olarak görmüştür. Azerbaycan ile yapılan 175 milyon dolarlık anlaşma yapılmasına rağmen yerine getirilmemiştir (Sakarya Gazetesi, 24 Ekim 1992:5). Azerbaycan ile yapılan anlaşmayı yerine getirmeyen Türkiye, Ermenistan'a karşılıksız 100 bin ton buğday vermiştir. Şadi Erdal, basına yansıyan bu durum hakkında 24 Ekim 1992 tarihli haberi kaleme alarak kamuoyunu aydınlatmaya ve Türk Dış Politikasındaki bu çelişkileri aktarmaya çalışmıştır.

2016 tarihinde Şadi Erdal'ın sözde Ermeni Soykırımı ile ilgili yeniden bir haberi sütunlarına taşıdığını görmekteyiz. 6 Haziran 2016 tarihli; "*Ermeni Soykırım İddiaları*" başlıklı köşe yazısında Avrupa ve Amerika'nın Ermeni lobilerinin bu asılsız iddialarını Türkiye aleyhine kullandığını görmekteyiz. Fransa ve bazı Avrupalı devletler, Ermeni lobilerinin etkisinde kalarak meclislerinde bu asılsız iddiaları kabul etmiştir. Almanya'da Fransa'nın izlediği yolu takip ederek bu iddiaları meclislerinde kabul etmiştir. Avrupa'nın önde gelen büyük devletleri şüphesiz kabul ettiği bu iddiaların gerçek dışı olduğunu bilmektedirler. Ancak Türkiye'nin içişlerine müdahale etmek ve Türkiye'yi istedikleri hizaya getirmek için bu yolu seçmektedirler. ABD ise bu asılsız iddiaları demokrasinin kılıcı gibi Türkiye'nin başında tutarak aba altında sopa göstermektedir. Türkiye ile menfaatleri çatıştığı an bu asılsız iddiaları senatodan geçirebileceği tehdidinde bulunmaktadır. Yaşanan tüm bu süreç karşısında Türkiye'nin tutumu ise "yok sayarız" hükmündedir. Türkiye'nin Avrupa'daki Türkleri ve lobileri etkin kullanamaması bu süreci aleyhine çevirmeye sebep olmaktadır. Almanya'da bulunan binlerce Türk vatandaşı işçileri Alman toplumunda etkin hale getirerek ve Türklerin elinde bulunan önemli iş yerlerini ve konumları da kullanarak Alman hükümeti üzerinde büyük bir etki oluşturabilir (Sakarya Gazetesi, 6 Haziran 2016:3).

Böylece bu asılsız iddiaların çıkmasına engel olabilir. Türkiye, Avrupa’da ve Amerika’da etkin bir siyaset takip etmediği için büyük sorunlar yaşamaktadır. Elli yıl önce yurt dışına göç etmiş insanlarımızın sahip çıkılmamıştır. Yıllar sonra bu Türk işçilerin çocukları, Avrupa ülkelerinin meclislerinde Türkiye karşıtı hareket etmektedir. Bunların destekleri ile Avrupa meclislerinde asılsız Ermeni iddiaları kabul edilmektedir. Türkiye’nin sözde Ermeni Soykırımını iddialarına karşı bir an önce aktif ve reel bir dış politika geliştirmelidir. Avrupa ve Amerika’daki uzantılarını finanse ederek etkin bir hale getirmeli ve bu ülkelerin kamuoyunda etkin bir rol oynamalıdır.

2.9. Şadi Erdal’ın Türk-Bulgar ilişkileri hakkındaki Görüşleri

Türk-Bulgar ilişkilerini iki aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; 1925-1944 arası dönem ve 1944 yılından itibaren Bulgaristan’da iktidara gelen komünist parti dönemidir. Bulgaristan; Lozan Konferansında Boğazlar Rejimi ve Trakya’nın silahsızlandırılması bölümlerine imza atmıştır. Lozan Antlaşmasından sonra Türkiye ile ilişkilerini geliştirmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Türkiye ile ikili ilişkilerinde Doğu Trakya’daki Bulgar Kilisesinin ve Bulgar Okulunun statüsünü belirlemek için bir siyaset takip etmiştir. İki taraf arasında yapılan görüşmeler sonucu 18 Ekim 1925 yılında Türkiye-Bulgar Dostluk Antlaşması ve Oturma Sözleşmesi imzalanmıştır. İki ülke arasında imzalanan bu dostluk antlaşması ile azınlık hakları güvence altına alınmıştır. Yapılan bu dostluk antlaşmasına göre Türkiye, Lozan Antlaşması ile Türkiye’deki Bulgarların haklarını, Bulgaristan ise Neuilly Antlaşması ile Bulgaristan’daki Müslüman-Türk Azınlığın haklarını korumak için verdikleri sözleri teyit etmiştir. Bu süreç inişli çıkışlı bir şekilde 1944 yılından itibaren Bulgaristan’da komünistlerin iktidarı ele geçirmesine kadar devam etmiştir.

1944 yılında Bulgaristan’da iktidara gelen Komünist Yönetim, Bulgaristan’da bulunan Müslüman-Türk Azınlığa karşı harekete geçti. Bulgaristan’da bulunan Müslüman-Türk Azınlığın önde gelen liderleri tutuklanarak hapsedildi. Yaşanan süreç bununla sınırlı kalmadı. Nitekim Türklere ait topraklar kooperatifleştirme bahanesi ile ellerinden zorla gasp edildi. Okulları, vakıfları, dernekleri devletleştirildi ve eğitim hakları ellerinden alındı. Bununla da yetinmeyen komünist yönetim, Türkleri zorla yerlerinden sürmek için baskılarını artırdı. 10 Ağustos 1925 yılında Komünist Yönetim, İsmet İnönü’ye Türkleri kabul etmeleri için bir nota verdi. Bunun üzerine ikili ilişkiler

gerilmeye başladı. Yapılan görüşmeler sonucu Türkiye, çingeneleri kabul etmemek şartı ile 250 bin Bulgar Türkünü aşamalı bir şekilde ülkeye kabul etti. 1990'lı yıllara kadar bu şekilde devam etti.

Soğuk Savaş dönemi de iki ülke ilişki açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bulgaristan'ın Varşova Paktı üyesi olması, Türkiye'nin de NATO üyesi olması ilişkilerin mesafeli olmasının en büyük sebeplerinden biridir. SSCB'nin Varşova Paktı kurucusu ve lideri olması, aynı zamanda Türkiye ile komşu olması Bulgaristan'ın da bu paktta yer alması, Türkiye'yi kuşatmıştır. Bu sebepten dolayı Türkiye, NATO üyeleri ile olan ilişkilerini dinç tutmuş ve bu tehdide karşı güvenlik unsuru oluşturmaya çalışmıştır. Bulgaristan, bu süreçte Türkiye ile iyi ilişkiler kurmak istemiştir. Ancak Türkiye, Bulgaristan'ın bu girişimlerine bazı sebeplerden dolayı uzak durmuştur. Öncelikle Türkiye, Bulgaristan'dan; Müslüman-Türk Azınlığa yapılan zulme son vermesini istemiştir. Bulgaristan bu talebi görmezden gelince ilişkiler eskisi gibi mesafeli bir şekilde devam etmiştir. Ancak 1983-1990 yılları arasında tekrardan büyük bir sorun yaşandı. Sosyalist Bulgar Hükümeti, Türk yerleşim yerlerini silah zoru ile değiştirme girişiminde bulundu. Bununla da kalmayan Sosyalist Yönetim, Müslüman-Türk Azınlığın isimlerini de değiştirmeye başladı. Kenan Evren, Sosyalist Yönetim'e bir nota vererek bu duruma son vermesini talep etmiştir. Sosyalist Yönetim, bu talepleri görmezden geldi ve bu dönemde Müslüman-Türk Azınlığa saldırılar başladı. Türk köylerine ve mezarlarına saldırılar başladı. Türk mezarlıkları tahrip edilmeye başlandı. Bunun üzerine İstanbul'daki Bulgar Mezarlığı da saldırıya uğradı. İki ülke arasındaki ilişkiler kopma noktasına geldi. Sonuçta yapılan müzakereler sonucu Cumhurbaşkanı Turgut Özal, sınır kapılarının açılarak Müslüman-Türk Azınlığın, ülkeye girişine onay verdi.

İki ülke arasında yaşanan süreç dünya kamuoyunda büyük bir yer işgal etmiştir. Ülke basınında da önemli bir yer işgal eden bu olay geniş hatları ile ele alınmıştır. Ulusal ve yerel basında bu olay günlerce yazılıp çizildi. Şadi Erdal ise yaşanan bu süreci Sakarya Gazetesindeki "*Hadiselerin Muhasebesi*" köşesinde Bilecik kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmıştır.

Şadi Erdal'ın 6 Mayıs 1989 tarihinde kaleme aldığı; "*Soydaşlarımız Geliyor*" haberinde yaşanan süreci kısaca dile getirmiştir. Habere göre Bulgar Hükümeti yaklaşık

iki milyon nüfusa sahip Müslüman-Türk nüfusa yapılan baskıdan söz etmektedir. Yüzyıllardır bu topraklarda yaşayan Müslüman-Türk halkının baskı ve zulümlerle yıldırılmaya çalışılmıştır. Bulgarların yaptığı bu zulme Avrupalı devletler tepkisiz kalmıştır. Türkiye soydaşlarını yalnız bırakmamıştır. Sınırları açarak soydaşlarını daha önce belirlenen şehir, köy ve kasabalara yerleştirmiştir. Daha önce gelenler akrabalarının yanlarında ikamet etmiştir. Gelen soydaşların birçoğu Bilecik, Bursa, Eskişehir'e yerleştirilmiştir. Habere göre bu şehirlerde gelen soydaşların toplumla entegren olamadığı için bazı tatsız olaylar yaşanmıştır. Ancak yaşanan tatsız olaylar büyümeden son bulmuştur. Şadi Erdal, soydaşların yerlerinde kalmasını istemektedir. Türkiye'nin burada yaşayan soydaşların tüm haklarını muhafaza ederek burada tutmayı istemiştir. Çünkü Balkanlarda soydaşların bulunduğu bu topraklar Türkiye için ileri bir karakol olarak görmektedir (Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 1989:4).

Şadi Erdal'ın 15 Nisan 1990 tarihinde köşe yazısında sütunlarına taşıdığı bir haberde Bulgaristan'da yaşanan lider değişimini ve sonraki süreci anlatmaktadır. "*Bulgaristan'da Neler Oluyor?*" başlıklı köşe yazısında 35 yıldır iktidarda bulunan Jivkov'un görevi devrettiğini görmekteyiz. Komünist partinin 14. parti kongresinde 78 yaşındaki Devlet Başkanı Jivkov görevini Mladenov'a devretmiştir. Devlet Başkanlığına getirilen Peter Mladenov, kendi iktidarı döneminde radikal kararlar alacağını açıklamıştır. Görevi devralan Peter Mladenov'un ilk icraatı partiden ihraç edilen 11 kişinin yeniden parti üyeliğine geçmesini sağlamıştır. Reformist bir lider olan Peter Mladenov, Bulgaristan'da komünist parti iktidarında daha önce yapılmamış reformları hayata geçireceğini ilan etmiştir. Bulgar parlamentosuna, Ceza Kanununun 273. Maddesinin değiştirilmesini istemiştir. Peter Mladenov'un bu talebi cezalandırılanların tümü için genel bir af çıkarma girişimidir. Çıkarılacak bu genel af ile haksız yere hapsedilen Türklerinde serbest bırakılması anlamına gelmektedir. Ancak buna rağmen Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelmek isteyenlerin sayısında bir azalma olmamıştır. Peter Mladenov'un reformlarının kalıcı olmadığı dile getirilmektedir. Çünkü yapılan bu değişikliklerin anayasa ile güvence altına alınmadığı ülkede hala özgür seçimlerin olmaması buna dayandırılmaktadır. Tüm bunlara rağmen Peter Mladenov'un reformları, Polonya ve Macaristan'da büyük bir etkiye sebep vermiştir. Bulgaristan'da yaşanan bu reform hareketi uzun sürmemiştir. Ülkede azınlıklara saldırıların artması ve komünist

partinin sert tutumu yaşanan kısa süreli açılım sürecini sonlandırmıştır (Sakarya Gazetesi, 15 Nisan 1990:4).

2.10. Şadi Erdal'ın Türkiye-İrak ilişkileri hakkındaki Görüşleri

Türkiye'nin Irak ile olan sorunları, İngilizlerin 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşmasına dayanarak Musul'u işgal etmesi ve 1920 tarihinde Roma Konferansında Irak'ın İngiliz mandasına bırakılması ile başlamıştır. Bu tarihten itibaren Irak ile ciddi sorunlar yaşanmıştır. Ancak İngiltere Irak'ın hamisi olduğundan Türkiye'nin muhatabı İngiltere olmuştur. İngilizlerin Irak'ın Türkiye ile olan sınır hattını bölgenin şartlarını göz önüne alarak belirlemediği için günümüze kadar gelen bir takım sorunlar yaşanmaktadır. Kerkük, Musul ve Süleymaniye şehirlerinin Irak'a bırakılması da yaşanan diğer bir sorun olmuştur. İngiltere, bu şehirlerde bulunan petrol yataklarının kendi himayesinde bulunan Irak'a bırakmıştır. Daha sonra yapılan anlaşma ile Türkiye, bu şehirlerin Irak'a bırakmayı kabul etmiştir. Şuan yaşanan bir takım sorunlar ise yakın bir zamanda ortaya çıkmış olan sorunlardır. Bölgenin demografik yapısı, Irak'a hâkim olan Krallık Dönemleri ve ardından gelen Baas Rejimi dönemlerinde ortaya çıkan sorunlar; Irak- İran Savaşı, Irak'ın Kuveyt'i işgali, Irak'ın ABDE ile yaptığı ve bozguna uğradığı I. ve II. Körfez Savaşları, Irak'ın Halepçe şehrine kimyasal bomba kullanması sonucu Türkiye'ye olan insani göçler, Irak ile yaşanan diplomatik sorunlardır. Tüm bu sorunlar ülke kamuoyunda ciddi bir şekilde takip edilmiştir. İki ülke diplomatları ve devlet adamlarının basında vermiş olduğu bir takım demeçlerde, yaşanan bu sorunların ciddiyet göstermesi büyük önem taşımaktadır. Basına verilen bu demeçler dünya kamuoyunun dikkatini üzerine çekmeyi başarmıştır. Yaşanan bu sorunlar ülke basınında geniş bir yer almıştır. Konunun genişliği ve gündeme gelen haberlerin fazla olmasından dolayı yukarıda yaşanan olayların sadece birkaç tanesini ele alarak yorumlamaya çalışacağız. Yaşanan sürecin yerel basında nasıl yansındığını anlamak için Şadi Erdal'ın "*Hadiselerin Muhasebesi*" isimli köşe yazısında sütunlarına taşıdığı haberlere müracaat edeceğiz.

Şadi Erdal, 12 Ağustos 1990 tarihinde köşesinde; "Tehlike Irakta Değil..." başlıklı yazısını ile Irak'ın Kuveyt'i işgalini konu edinmiştir. Şadi Erdal, köşe yazısında maceracı bir adamın bir gece baskını ile Kuveyt'i işgal ettiğini dile getirmektedir. Şüphesiz onun "maceracı" diye andığı kişinin, Irak'ta yönetime bir darbe ile başa

gelen ardından diktatörlüğünü kuran Saddam Hüseyin'dir. İran ile girilen savaşta bir sonuç alamayan Saddam Hüseyin, ülkenin ekonomik bir buhrana girmesine sebep oldu. Ancak ekonomik buhrandan çıkabilmek ve parasal finans elde etmek için Kuveyt'i işgal etmeye karar vermişti. Fakat uluslararası baskıdan dolayı Kuveyt'ten çıkmak zorunda kalmıştır. Batı, Irak-İran Savaşında Irak'ı silah deposu haline getirmiştir. Amaçları Irak'ın İran'ı ezici bir şekilde yenmek istemesidir. Batı, Irak'ı sevdiğinden ona mühimmat desteği vermemektedir. Amaç; İran'da gerçekleşen İslami İnkılabı ortadan kaldırmaktır. Ancak, Batı hesaplamadığı bir sorunla yüz yüze kalmıştır. Irak, Batı'nın destek verdiği ve ekonomik menfaatleri bulunan körfezdeki bir müttefikine saldırmıştı. Batı, kendi Frankenstein'ini yaratmıştı ve körfezdeki sonunu bekleyemezdi. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Saddam'a kimyasal silah verenler sonunu düşünsün diyerek Batı'ya net bir gönderme bulunuyordu. Batı, Ortadoğu'da Osmanlı Devleti'ni sildiği günden beridir yerine bir düzen getirmemiştir. Bu durumu Mısır'ın eski Dışişleri Bakanı şöyle özetlemektedir; *“Osmanlı İmparatorluğu en iyi zamanımızdı. Onlar gittikten sonra hepimiz tespih tanesi gibi dağıldık.”* Bu sözler Ortadoğu'da yaşanan tüm sorunların temel sebebidir. Çünkü gelenler, gidenlerin kurduğu adil düzeni tesis etmedi ya da edemedi (Sakarya Gazetesi,12 Ağustos 1990:4).

2 Eylül 1990 tarihinde Irak'ın Kuveyt'i İşgaline dair bir haber daha kaleme alınmıştır. Batılı ülkeler, Saddam'ı Kuveyt işgalinden vazgeçirmek için Irak'a ambargo uygulamaya başlamıştır. Irak-İran Savaşında Türkiye, tarafsız kalmıştır. Ancak, Batı'nın Irak ambargosuna Türkiye'de destek verdi. Bunun üzerine Irak'ın Ankara Büyükelçisi, bir açıklama yaparak Türkiye'yi tehdit etmiştir. Türkiye'nin Irak-İran Savaşındaki tutumu tekrardan göstermesini istemektedir. Aksi halde uygulanan ambargoya destek vermesi halinde Türkiye'yi de düşman olarak göreceklərini belirtmiştir. Türk Dışişleri Bakanlığı, Irak Ankara Büyükelçisinin bu açıklamasına karşın bir cevap vererek Türkiye'nin tutumunu ortaya koymuştur. Saddam Hüseyin, Türkiye'ye karşı dostane bir politika yürütmemiştir. Kerkük'te ortaya koyduğu duruş bunun bir örneği olmuştur. Zira Şadi Erdal konuyla ilgili şu sözleri dile getirmektedir; *“Saddam Hüseyin'in Türkleri dost kabul edip etmediğini Kerkük'te yaptığı uygulama ile ortaya koymaktadır.”* (Sakarya Gazetesi, 2 Eylül 1990:3).

Şadi Erdal'ın 16 Şubat 1991 tarihinde köşe yazısında “*Önüne Gelenden Cihat Çağrısı*” başlıklı yazısı görmekteyiz. Saddam Hüseyin'in Kuveyt işgalinde ısrarcı olması ABD'nin olaya birinci derecede müdahil olmasına sebep olmuştur. Batılı ülkeler, ambargo uygulamasından bir adım daha öteye gitmiştir. Batılı ülkeler ABD'nin liderliğinde Saddam Hüseyin'e karşı bir savaş başlatmıştır. Alınan bu karar karşısında Saddam Hüseyin, cihat çağrısında bulunmuştur. Ancak bu çağrıya fiili bir destek gelmemiştir. Şadi Erdal, köşe yazısında Hilafet makamının ilga edilmesinden dolayı İslam dünyasının başsız kaldığını dile getirmektedir. Şadi Erdal, cihat çağrısının ancak Türkiye Cumhuriyeti nezdinde Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılabileceğini dile getirmektedir. Ancak bu sözlerin günümüz dünyasında uygulanan realist politikalar karşısında nasıl uygulanabileceği ya da kimler tarafından dikkate alınacağı büyük bir soru işaretidir. Habere göre Saddam Hüseyin'in cihat çağrısının karşılık bulmadığını görmekteyiz. Şadi Erdal, İslam dünyasının Hilafet makamını ilga ederek Müslümanların başsız kalmasına ve tespih gibi dağılmasına sebep olduğunu ifade etmektedir (Sakarya Gazetesi, 16 Şubat 1991:5).

3 Temmuz 1993 yılında çıkan haberde Kuveyt krizinden dolayı yaşanan gerilimin savaşa dönüştüğünü görmekteyiz. Şadi Erdal; bu olayı köşe yazısında; “*Bağdat Bombalanıyor*” başlığı ile okuyucularına iletmiştir. ABD, Irak'ı işgal etmek için George W. Bush'a suikast girişimi olduğunu ileri sürerek meşrulaştırmaya çalıştı. Irak'a yapılan hava saldırısında bu asılsız iddianın cezasını Irak halkı çekmek zorunda kalmıştır. Ancak olayın perde arkası ABD'nin Irak'ı işgal ederek petrol yataklarını ele geçirme isteğidir. Bunun için de Kuveyt işgali onlar için bir bahane olmuştur. Dönemin Başbakanı Tansu Çiller bu konu hakkında şu açıklamayı yapmıştır: “*Bombalama olayında Türkiye'nin bir ilgisi olmadığı, bu sorunun ABD ve Irak arasında olduğunu*” dile getirmiştir. Tansu Çiller'in iktidara gelmeden önce verdiği beyanatlarda ABD çizgisinde bir politika takip edeceğini izah etmiştir. ABD'nin Irak'ı işgaline ses çıkarmayan İslam dünyası gelecekte yaşanacak işgallere sessiz kalacağını göstermiştir. Şadi Erdal, İslam dünyasındaki bu sessizliğin yenedünya düzeninin bir kuklası olduğunu dile getirmiştir. Günümüzde bu yenedünya düzenin ABD'li bazı yetkililer ile Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da dile getirdiği “*Büyük Ortadoğu Projesi*'dir.” Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, daha önce bizzat bu projenin “*Eş Başkanı*” olduğunu dile getirmiştir. ABD, yenedünya düzeninde bizzat

dünyanın jandarması olma görevini üstlenmiştir. Şadi Erdal, Bosna-Hersek'te yaşanan onca zulüm ve suikastlara rağmen İslam dünyasında bir ses çıkmadığını ve Müslümanların birlik olamadığını da dile getirmiştir. Irak'ın işgalinin Müslümanlar için bir örnek olduğunu, birlik olmadıkları takdirde kendilerine sıra geleceğini dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 3 Temmuz 1993:4).

Şadi Erdal'ın 13 Haziran 2014 tarihli; “*Musul ve Kerkük*” başlıklı köşe yazısında Irak üzerinde yaşanan gelişmeler hakkında geniş politik bir değerlendirme yapmıştır. Geçmişten günümüze bazı konular ana başlıklar halinde birer cümle ile özetlenmiştir. Habere göre Sultan II. Abdülhamit Han'ın Musul ve çevresindeki petrol yataklarından haberdar olduğunu ve bunun ileride getirisi olacağını bildiğini dile getirmektedir. Bundan dolayı da bu bölgeleri kendi şahsi tapusu haline getirerek güvence altına almıştır. Ancak daha sonra gelen devlet adamları bu konunun üzerinde durmadığı için bu bölgelerin elimizden çıkmasına sebep olmuştur. Günümüzde ise Türkiye'nin 40 yıldır bu bölgede beka sorunu yaşadığını dile getirmektedir. Bölgede 1970'li yıllarda baraj inşasına girişen Türkiye'ye içeriden oluşan muhalif gruplar, üretilecek elektriği toprağa mı vereceksiniz? diye eleştirmekteydi. Türkiye barajlardan elde edilecek elektrikle ülkenin dışa olan enerji bağımlılığını aza indirmeyi hedeflemektedir. Öte taraftan İsrail'e olan silah bağımlılığını keserek kendi teçhizatını üretmeyi başardığını dile getirmektedir. Rusya, Azerbaycan, İran ve Federal Irak Yönetiminden gelen boru hatları ile enerji üssü haline gelmiştir. Bulunduğu stratejik konumunu daha da kuvvetlendirmiştir. Bağdat Hükümeti, Türkiye'nin Federal Irak Yönetimi ile yaptığı anlaşmaya karşı çıkmaktadır. Sebebi ise; Bağdat Hükümetinin bu anlaşmanın dışında kalmasıdır. Irak Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesut Barzani'nin Türkiye lehine tavır sergilemesi karşılıklı çıkar ilişkisini kuvvetlendirmiştir. Ancak, IŞİD'in Musul'u savaştan işgal etmesi Irak ile yeni bir sorunun yaşanmasına sebep olmuştur. Lozan Antlaşmasına göre Türkiye, Musul'u sadece Irak yönetimine bırakmıştır. Musul'un farklı bir yapılanma ya da devletin eline geçmesi halinde Türkiye'nin Musul'a müdahale etme hakkı bulunmaktadır. Irak üzerinden geniş bir değerlendirme yapan Şadi Erdal, Musul ve Kerkük'ün Türkiye tarafından ilhak edilmesi için IŞİD'in Musul'u ele geçirmesinin bir gerekçe olduğunu dile getirmiştir. Lozan Antlaşmasına dayanarak burayı ilhak hakkının olduğunu dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 13 Haziran 2014:6).

2.11. Şadi Erdal'ın Türkiye- İsrail İlişkileri Hakkındaki Görüşleri

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Filistin toprakları İngiliz mandasına geçmiştir. İngiliz mandasına geçen bu topraklarda kısa bir süre sonra büyük sorunlar yaşanmaya başladı. Müslüman Araplar ve Yahudilerle meskûn bu topraklarda din farklılığından dolayı çatışmalar başladı. İngiltere her ne kadar önlem almaya çalıştıysa da Yahudileri, Müslüman Araplara karşı tutumundan vazgeçiremedi. Bu süreç ikinci dünya savaşı dönemine kadar devam etti. Bu süre zarfında İngiltere, her iki toplumunda hamisi konusunda olduğu için tarafları uzlaştırmaya çalıştı. Ancak Yahudilerin bu toprakları sadece kendilerine ait olarak görmekteydi. Bundan dolayı da Kudüs merkezli bir devlet oluşturmak için bir takım girişimlerde bulunmuştur. Yahudilerin bu talebi kendilerine göre dini bir referansa dayanmaktaydı. Bundan dolayı da bu talepleri kadim bir istektir. Yahudiler bu topraklarda çoğunluğu elde edebilmek adına 1939 yılına kadar Avrupa ve birçok yerden Yahudileri bu topraklara getirmeye devam etti. Bu süre zarfına kadar Müslüman Araplar ve Yahudiler arasında çatışmalar şiddetlendi. İngiltere, çatışmayı sonlandırmak ve gerginliğe son vermek adına Yahudilerin, Filistin topraklarına göç etmelerini durdurdu. 1939 yılında olaylar şiddetlenince İngiltere, bu durumdan kurtulmak adına olayı BM Genel Kuruluna sevk etti. BM Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sonucu, Filistin topraklarında iki devletli bir çözüm önerdi. Aynı zamanda Kudüs şehrinin de BM denetimine bırakılmasını istedi. Bu öneri Arap Devletleri ve Türkiye'nin ret oyu kullanmasına rağmen kabul edildi. Bu karardan hemen sonra her iki taraf da hızlı bir şekilde silahlanmaya başladı. Bu olaydan bir sonra ise iki taraf arasındaki sıcak çatışma önü alınamayan ve hala devam eden bir savaş halini almıştır. 1948 yılında İngiltere'nin Filistin toprakları üzerindeki manda yönetiminin sonuna doğru gelmişti. Bu süreç yaşanırken Yahudiler arasında ciddi sorunlar yaşanmaktaydı. Bir kısım Yahudi, İsrail Devleti'nin ilanını ertelemeyi düşünmekteydi. Bundan dolayı da itidalli davranmaktaydı. Ancak Yahudi Geçici Ulusal Konseyi, 14 Mayıs 1948 tarihinde yapılan oylamada David Ben Gurion resmen İsrail Devleti'nin kurulduğunu tüm dünyaya ilan etti. David Ben Gurion' un İsrail Devleti'ni ilan ettiği tarihte Arap dünyasında bir infiale sebep oldu. İsrail, zamanla Müslüman Arapların topraklarını işgal edip toraklarını genişletmeye başlatınca çatışma hali savaş haline dönüştü. ABD ve İngiltere başta olmak üzere birçok Avrupa devleti İsrail'i desteklerken, Filistin'i ise Arap dünyası, Türkiye ve bazı İslam devletleri destekledi. Bir sonra ise Rusya bu

savaşta Filistin'e fiili destek vermeye başladı. 1960 ve 1980 yıllar arasında Türkiye, taraflar arasında yaşanan bu sorunlara eşit derecede tavır alma politikası izlemiştir. Ancak Arap- İsrail anlaşmazlığında, Kıbrıs sorunu ve yaşanan ekonomik sorunlardan dolayı Arapları koruyan bir politika takip etmiştir.

Türkiye, yaşanan bu savaşlarda Filistin yanlısı bir politika talip etmektedir. Her ne kadar dönem dönem İsrail ile ilişkiler düzenli ve düzeyli bir şekilde devam etse de Filistin politikası iki ülke arasındaki en önemli mihenk taşıdır. Zamanla Arap dünyasında Filistin sorunu baş ağrıtan ve ayak bağı olan bir sorun olarak görünmeye başladı. Bu sebepten dolayı Arap devletlerinin dünya ile entegre olmak adına Filistin politikasında zamanla tavizler vermeye başladı. Arap liderler verilen tavizlerle Avrupalı devletler ile ilişkiler kurmaya başladı. Avrupalı devletler ile kurulan ilişkiler zamanla İsrail ile temas kurulmasını sağladı. ABD ve İngiltere'nin başta Mısır olmak üzere ekonomik ve askeri destek verdiği bazı Arap devletleri İsrail Devleti'ni resmi olarak tanımayı taahhüt etti. Camp David Sözleşmesi ile Mısır resmi olarak İsrail ile temas kurdu ve Filistin'e bir statü verme konusunda anlaşmaya vardı. Yaşanan bu süreçler dünya kamuoyunda dikkatle takip edilmekteydi. Türkiye, zamanla Araplar ve İsrail arasında yaşanan bu çatışmanın son bulması ve iki devletli çözümden yana tavır aldı. Türkiye'nin Filistin hakkında izlediği bu siyaset Türkiye kamuoyunda dikkatle takip edilmekteydi. Filistin'in uzun zamandan beridir Osmanlı toprağı olması, yüzyılların getirmiş olduğu yakınlık, dini hassasiyetler, İsrail zorbalığı, İsrail'in Türkiye hakkındaki tutumu vb. sorunlar Türkiye'nin Filistin politikasında önem verdiği başlıca konulardı. Bu sebepten dolayı zaman zaman İsrail ve Türkiye arasında Filistin'den dolayı yaşanan sorunlar yüzünden ilişkiler kopma noktasına gelmiştir. Türkiye kamuoyunu uzun zaman işgal etmiş ve hala devam eden bir durumdur. Ulusal ve yerel basında geniş bir şekilde yer almıştır. Yaşanan sürecin yerel basındaki yansımaları anlamak adına Şadi Erdal'ın "*Hadiselerin Muhasebesi*" isimli köşe yazısında sütunlarına taşıdığı haberleri analiz edeceğiz. Ancak konunun geniş olması ve haberlerin fazla olmasından dolayı bazı haberleri analiz edeceğiz.

Şadi Erdal'ın 11 Mart 1990 tarihinde köşe yazısında kaleme aldığı haberde Yahudilerin İspanya'dan sürgün edilmesinin 500. Yıl dönümünü andığını görmekteyiz. Haberin; "Osmanlı'ya Şükran Nerede?" başlıklı yazısında, Yahudilerin ABD'de New

York'ta bir otel kiraladığını yazmaktadır. Bu otelde toplanan ileri gelen Yahudi zenginleri İspanya'dan sürgün edildikten sonra Osmanlı topraklarına kabul edililerinin 500. Yıl dönümünü maskeli bir baloyla kutlamışlardır. Bu kutlamalarda Mevlevi dervişleri bir gösteri yapmaları için tertiplemişlerdi. Baloya Türk iş adamları ve bazı diplomatlarda katılmıştır. Baloya katılan diplomat, baloya katılma sebebini bir takım gerekçelerle meşrulaştırmaktadır. Turizm Bakanlığı'nın elindeki fon ve imkânları kullanmaları takdirde Türkiye'yi bu kadar güzel tanıtamayacağını iddia etmektedir. Filhakika, baloya katılan Türk iş adamları ABD'deki mason locaları ile irtibatlı olmaları onların ülkemiz lehine karar almaları düşünülecek bir durum değildir. Masonların kendi aralarında sadece kendi menfaatleri ve İsrail'e sonsuz bağlılıkları bunun bir kanıtıdır. Amerikan Kongresinde Ermeni soykırımı tasarısına 7 Yahudi'den 5'i aleyhimize 2'si lehimize oy vermiştir. Şayet Yahudilerin Osmanlı'ya olan bir şükran borcu varsa onu Amerikan Kongresinde göstermesi gerekirdi. Ancak Yahudilerin, Osmanlı'ya olan şükranları sadece söylemden ibarettir (Sakarya Gazetesi, 11 Mart 1990:4).

Şadi Erdal'ın 24 Haziran 1990 yılında köşe yazısında sütunlarına taşıdığı bir haberde İsrail'in PKK ile olan kronik bağı üzerine bir haber yapmaktadır. "İsraili Profesörden Derse" başlığını taşıyan köşe yazısında Şadi Erdal, Ankara'da Dış Politika Enstitüsünün tertiplemediği bir seminerde İsraili bir profesörün seminerde sarf ettiği sözleri konu edinmiştir. Seminere bakanlar ve ordu mensupları da teşrif etmiştir. Burada bir dinleyicinin söz hakkı alarak profesöre; İsrail devletinin PKK ile bir bağının olup olmadığını sormuştur. Soru üzerine Profesör; İsrail'in 1960-1970 yıllarında destek verdiğini söylemiştir. Seminerde Devlet Bakanı Dinçerler "Orta Doğu'nun öneminin petrol dışında nereden geldiğini" sormaktadır. Profesör; "Üç semavî dinin bu bölgeden neşet etmesinin sağladığı sembolik değeri olduğuna" işaret etmektedir. Yahudiler, Musevilik dışındaki diğer semavi dinleri yok saymakta ve bunları zorla ele geçirdiği Filistin topraklarından atmaya çalışmaktadır. Bununla yetinmeyen Yahudiler dışladığı diğer dinleri yobazlıkla suçlamaktadır. Satın almış oldukları medya ve yazalar aracılığı ile de bu düşüncelerini alenen ilan etmektedirler. Seminere katılan bakanlar ve ordu mensupları İsraili Profesörün bu sözlerini sadece dinelmekten öteye geçemedikleri gibi Profesörü alkış yağmuruna tutmuşlar (Sakarya Gazetesi, 24 Haziran 1990,s.3).

Şadi Erdal, 3 Kasım 1993 yılında köşe yazısında İsrail ve Mısır'ın ABD aracılığı ile imzaladığı Camp David Sözleşmesine değinmektedir. “*Yahudi Kazandı*” başlıklı haberinde Filistin dolayısı ile Araplar ve İsrail arasında olan savaşı kesin olarak İsrail'in kazandığını kaleme almıştır. Haberde ABD'nin iki taraf arasında yapmış olduğu bir takım görüşmeler sonucu tarafları İspanya'nın başkenti Madrid'de bir araya getirdiğini yazmaktadır. Yapılan bu anlaşma ile Arapların; İsrail Devleti'ni yarı resmi bir şekilde tanımıştır. Bu anlaşma sırasında İsrail temsilcisi Şamir, Arap tarafını tehdit ederek şu sözleri sarf etmiştir; “Görüşmelerde toprak konusuna ağırlık verilirse, üzücü olur. En kısa yoldan çıkmaza girer.” demektedir. Şamir bu sözleri Araplardan, İsrail tarafından toprak talep edemeyeceklerini, şayet ederlerse görüşmelere son vereceklerini söyleyerek tehdit etmektedir. Aynı şekilde İsrail'inde Araplardan şuan için toprak talebinde bulunmayacağını ima etmektedir (Sakarya Gazetesi, 3 Kasım 1993:5). ABD ve diğer bazı devletlerin de araya girmesi ile Mısır'ın başını çektiği Arap dünyası İsrail ile olan savaşına nokta koyarak Filistin davasını sadece Filistin'de yaşayan Müslüman Arapların omuzları üzerine terk etmiştir. Büyük tavizler verilerek küçük çıkarlar peşinde koşan Arap liderleri, günümüzde İsrail'in Ortadoğu'da güçlenmesine sebep olan en büyük etkenlerden biri olmuştur.

Şadi Erdal, 11 Kasım 1995 tarihinde İsrail'de gerçekleşen bir suikastı köşe yazısına taşımıştır. “*Yahudi Olmak Ayrıcalık mı?*” haberinde 4 Kasım 1995 yılında suikast sonucu öldürülen İsrail Başbakanı Yitzhak Rabin'i konu almıştır. Şadi Erdal'ın ele aldığı habere göre öldürülen başbakanın İsrail gizli istihbarat birimi tarafından öldürüldüğünü dile getirmektedir. Şadi Erdal, bu suikastın Filistinli Müslümanlar tarafından şayet yapılsaydı “*İslami Terör*” diye dünya medyasında geniş yer alabileceğini dile getirmektedir. Dünya medyası tarafından öldürülen kişi için ağıt yakılırken öldüren kişilerin Fanatik birer Yahudi olduğunu geçiştirmektedir. Şayet suikastı yapan bir Müslüman olsaydı bu durum dünya medyasında uzun süre konuşulur ve diğer İslam ülkeleri ilan bağlantılı olduğu yalanı yayılırdı. Ancak suikastının bir Yahudi olması onları birer fanatik göstererek geçiştirmeye çalışmaktadır (Sakarya Gazetesi, 11 Kasım 1995:4). Oysaki suikasta uğrayan sadece İsrail başbakanı değil nice İslam dünyasında ülke liderleri suikasta uğradı. Medya bu haberleri İslami terör diyerek dünya gündemine sunmuştur. İsrail sanık durumunda bulunan adamlarını dahi

ezdirmemekte ve ona sahip çıkmaktadır. Ancak Müslüman biri olduğunda bunu İslam'a olan kinlerinde kullanmaktadır.

İsrail, Ortadoğu'nun en küçük ülkesidir. Arap devletleri ile yapılan tüm savaşlarda galip gelmiştir. İsrail'in Araplar karşısında galip gelmesinde birçok neden vardır. Ancak bunlardan birkaçı İsrail Devleti'nin gücünü ve teşkilat yapısını göstermektedir. İstihbarat biriminin çok güçlü olması ve Araplar arasında fikir ayrılıklarını iyi kullanması önemlidir. Şadi Erdal, 25 Mart 1995 tarihli haberinde İsrail İstihbaratının önemine dair bir yazı kaleme almıştır. Uluslararası bir derginin iddiasını köşe yazısına taşımıştır. New York'ta yayınlanan "*Uluslararası Casusluk ve Karşı Casusluk*" dergisinin gündeme getirdiği bir iddiayı değerlendirmektedir. İsrail'in devlet olarak kurulmadan çok önce Kürtler ile irtibata geçtiğini dile getirmiştir. Şadi Erdal, Michael Günter'in iddialarını gündeme taşıyarak İsrail'in devlet olarak kurulmadan önce İslam dünyasında müttefik aramaya başladığını söylemektedir. Bağdat'ta faaliyete geçen İsrail istihbarat Teşkilatının, Kürdistan dağlarında adım adım gezdiğini ve müttefik aradığını iddia etmiştir. 1960'lı yıllarda Kürt gerillalarını eğitmeye başladıklarını söylemektedir. Amaçları Irak askeri tehditlerini azaltmak ve Iraklı Yahudilerin İsrail'e dönmelerini sağlamaktır. Başbakan Tansu Çiller ve Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin İsrail ziyareti sırasında ortak bir mutabakat anlaşması yapmıştır. Yapılan anlaşmaya göre taraflar karşılıklı olarak PKK'ya karşı mücadele edecekti (Sakarya Gazetesi, 25 Mart 1995:3). Ancak Yahudi istihbaratı her iki tarafı da kullanarak amali siyasisini gerçekleştirme yolunda ilerlemekteydi. Türkiye bu durumu bilmesine karşın İsrail'e karşı aktif bir politika izleyememiştir. Ayrıca Türkiye, yapılan mutabakat anlaşmasına göre elindeki tüm istihbarat raporlarını da İsrail'e sunmaktaydı. Ancak İsrail, Türkiye'den aldığı bu istihbarat raporlarını PKK ile paylaşarak anlaşmaya sadık kalmamakta ve çıkarı doğrultusunda hareket etmekteydi. Türkiye'ye ise değeri olmayan istihbarat raporları sunarak Türkiye'yi oyalamaktaydı. İsrail'in kurmuş olduğu istihbarat teşkilatı sayesinde bölgesinde kendisine karşı olan düşmanlarını çok iyi kullanmaktadır. Gelebilecek bir tehdit algısını önceden fark ederek bu tehdiye karşı bir refleks geliştirmektedir.

Şadi Erdal, 15 Mart 2011 tarihli köşe yazısında İsrail'in Filistin'e karşı yapmış olduğu insanlık dışı operasyonlarına değinmektedir. "*Filistin'i Vuran Uçaklar Konya Ovasında Tatbikat Yaptılar. Samimi iseniz...*" başlıklı köşe yazısında tekrardan Filistin

sorununu gündeme taşımıştır. İsrail'in hava operasyonu ile masum ve savunmasız Filistin halkına karşı katliam girişiminde bulunduğunu kaleme almıştır. Filistin'e hava operasyonu düzenleyen uçakların Konya Ovasında tatbikat yaptığını yazmıştır. Devleti idare edenlerin; İsrail'i eleştirerek bu yaptıkları operasyonların insanlık dışı ve canice olduğunu söyleyerek insanları ferahlatamazlar. Şayet sözlerinde samimi iseler İsrail ile yapılan askeri anlaşmalara ve İsrail'den tedarik edilen araç-gereçlere son verilmesi gerekmektedir (Sakarya Gazetesi, 15 Mart 2011:6). Aksi takdirde malayani sözlerle halkın dini duygularını kullanarak onları oyalamak gayri insani bir tavidir. Aynı şekilde biz Müslümanlar Filistin'e atılan her kurşunun sorumluluğunu üzerimizde taşımaktayız. Zira yüksek paralar ödenerek alınan İsrail teknolojileri ve İsrail ürünlerine karşı bir duruş sergilemek zorundayız. Aksi takdirde alınan her ürün İsrail'in Filistin'e attığı bombalarının finansmanını sağlamaktadır.

Şadi Erdal'ın 22 Temmuz 2014 tarihinde Filistin sorununu tekrardan köşe yazısındaki sütunlarına taşıdığını görmekteyiz. “*Osmanlı'nın Bir Onbaşı İle İdare Ettiği Topraklar*” başlığını taşıyan haberde Sultan II. Abdülhamid Han dönemine değinmektedir. Yahudilerin Sultan II. Abdülhamid Han'dan Filistin topraklarına yerleşmeleri karşılığında devletinin tüm borçlarını verebileceklerini vadetmiştir. Ancak Sultan bu toprakların, ümmetinin toprağı olduğu ve bu toprakları kan ile aldıklarını ancak kan ile vereceklerini söyleyerek Yahudilerin bu taleplerini reddetmiştir. Sultan, Musul ve Kerkük arazilerini şahsi mülkiyeti yaptığı gibi Filistin topraklarını da aynı şekilde mülkiyetine geçirmiştir. Şüphesiz bunda ince bir hesap bulunmaktaydı. Devletin içinde bulunduğu durumun farkında olduğu için toprakların yakın bir zamanda İngilizler ve İsraililer tarafından işgal edilme durumunu düşünmüştü. Çünkü savaş durumunda ülke işgal edilirse devlete ait tüm mallar elden çıkar ancak şahsa ait mallar uluslararası güvence altındaydı. Bu sebepten Sultan, Musul, Kerkük ve Filistin topraklarını korumak istemiştir. Ayrıca Şadi Erdal bu haberinde İsrail mallarını boykot etmeye çağırılmaktadır. Osmanlı'nın bir onbaşı ile idare ettiği bu toprakları BM dahi idare edemediğini dile getirmiştir. ABD ve İngiltere'den güç alan İsrail, tüm dünyanın gözü önünde barbarca hareket etmeye devam etmektedir (Sakarya Gazetesi, 22 Temmuz 2014:5).

Şadi Erdal, 22 Mayıs 2018 tarihindeki köşe yazısında “*Kudüs*” sorununu bir kez daha gündeme getirmiştir. Yazısında Kudüs şehrinin Müslümanlar için önemi hakkında

durmuştur. Filistin topraklarını işgal eden Yahudilerin, bu topraklarda bir terör devleti vücuda getirdiğini dile getirmiştir. Sultan II. Abdülhamid Han'dan istediklerini alamayan Yahudiler aradan geçen 30-40 yıl sonra İngiltere'nin kendilerine kol kanat gererek bu isteklerini yerine getirmiştir. Yabancıların birer kuklası haline gelen ve birçoğu da onların yardımı ile başa geçen liderler Filistin davasını birer birer satmaktadır. Bu sözde liderler Filistin konusunda yaptığı açıklamalar sözden öteye geçememiştir. Kudüs şehrinin önemine değinen Şadi Erdal, Kudüs şehri gibi Mekke ve Medine şehirlerinin de Suudi işgalinden kurtarılması gerektiğini belirtmektedir. Müslümanlar için kutsal sayılan bu üç beldenin de tekrardan işgal altından kurtarılmasının kutsal birer vazife olduğunu dile getirmektedir (Sakarya Gazetesi, 22 Temmuz 2014:5).

2.12. Şadi Erdal'ın Batı'nın Bosna Savaşına Dair Tutumu Hakkındaki Görüşleri

Avrupa'da II. Dünya Savaşından sonra yaşanmış en şiddetli savaştır. 6 Nisan 1992 yılında başlayan bu savaş 14 Aralık 1995 yılında kesin olarak bitmiştir. Savaş Bosna'da farklı etnik gruplar arasında yaşanan bir takım çatışmalar halinde başlamıştır. Sırbistan, savaşı başlatan ve şiddetli hale gelmesine sebep olmuştur. Kendisini Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin varisi olarak görmektedir. Bundan dolayı da Bosna-Hersek'in birlikten ayrılmasını istemediği için savaşa fiili olarak katılmıştır. Zamanla şiddetlenen savaşın tarafları Boşnaklar, Sırlar, Hırvatlar ve NATO kuvvetleridir. Savaş ilerledikçe yalnız kalan Boşnaklı Müslümanlar tek başlarına savaşmak zorunda kalmıştır. Zor şartlar altında silah temin etmeye çalışan Boşnaklar, tüm dünyadan bu savaşın durdurulması için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Taraflar arasında çatışmaları sonlandırmak isteyen BM askeri gücü olaya müdahale etmiştir. Ancak bu gücün içinde bulunan Hollandalı askerler, Sırp tarafını tutarak Müslümanları katletmişlerdir. Boşnak lider Aliye İzzetbegoviç'in çağrısı ile dünyanın çeşitli yerlerinde savaşan mücahit gruplar Türkiye'nin aracılığı ile Bosna'ya aktarılmıştır. Aynı zamanda Türkiye gayri resmî yollarla Bosnalı Müslümanlara silah temin etmiştir. İslam dünyasından gelen destek ve Bosnalı Müslümanların savaşı lehine çevirmesi ile Sırlar anlaşma masasına oturtulmak zorunda bırakılmıştır. ABD'nin aracılığı ile Bosna-Hersek Cumhuriyeti Devlet Başkanı Aliya İzzetbegoviç, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti

Devlet Başkanı Slobodan Miloseviç ve Hırvatistan Devlet Başkanı Franjo Tuğman arasında 14 Aralık 1995 yılında Dayton Anlaşması imzalanarak savaş kesin olarak son bulmuştur.

Avrupa coğrafyasında Müslümanlara karşı girişilen bu savaş kısa zaman sonra bir soykırıma dönüşmeye başlamıştır. Bosnalı Müslümanların çaresiz ve güçsüz olması, düşmanlarına cesaret vermiştir. Ancak tüm bu zorluğa rağmen mücadele azmini yitirmeyen Bosnalı Müslümanlar, Bilge Kral Aliya İzzetbegoviç liderliğinde mücadeleye devam etmiştir. Olayların şiddetlenmesi ile Müslümanların tepkisi artmış ve birçok İslam coğrafyasında mücahitler bu savaşa iştirak etmiştir. Türkiye'nin de fiili desteği, yaşanan sürecin gündemde tutulmasını sağlamıştır. Avrupa'da yaşanan bu vahşet dünya kamuoyunu uzun süre işgal etmiştir. Bu olay Türkiye'de halk arasında büyük bir infiale sebep olmuştur. Ülke çapında protestolar yapılmış, savaşa katılmak isteyenlere devlet tarafından yardım edilmiştir. Ayrıca yerel ve ulusal medyada bu sorun günlerce yazılmış çizilmiştir. Yaşanan bu süreci kamuoyunda nasıl bir tepki ile karşılandığını öğrenmek adına Şadi Erdal'ın "*Hadiselerin Muhasebesi*" başlıklı köşesinde kaleme aldığı yazılarından birkaçını inceleyeceğiz.

Şadi Erdal, 19 Temmuz 1995 tarihinde ele aldığı haberde Bosna savaşı sırasında yaşanan katliamlara dair bir haberi gündeme getirmiştir. 19 Temmuz 1995 yılında kaleme aldığı, "*Bosna Katliamlarından Sorumlular*" haberinde ABD'nin Bosna savaşı sırasında Bosnalı Müslümanlara silah ambargosu uyguladığını görmekteyiz. Kongrede yapılan oylama ile Bosna'ya yapılan silah ambargosunun kaldırılması kabul edilmiştir. Alınan bu kararın Amerikan senatosundan geçeceği kesin gibi görülmektedir. Ancak bu kararın Bosna Savaşından sonra alınması oldukça manidar bir karardır. Kongrede alınan bu karara karşı oy verenler olmuştur. Amerika'nın savaş esnasında böyle bir karar alması, Bosna'da yaşanan katliamlardan birinci derecede sorumlu olan taraflardan biri olmuştur. ABD'nin bu kararından dolayı birçok Avrupa ülkesi de Bosna'ya karşı aynı kararı uygulamıştır. Bu durum Bosnalı Müslümanların düşmanları karşısında silahsız kalmasına sebep olmuştur. ABD Devlet Başkanı Bill Clinton, Kongrenin ambargo kararını iptal kararı alması halinde iptal edeceğini ilan etmiştir. Rusya, Fransa, İngiltere ve Yunanistan ABD başkanının bu kararına karşı çıkmıştır. Türkiye ise dünya ile birlikte hareket etme kararı almıştır. Malezya ve Bangladeş ise ambargo kararını

tanımadığını ilan etmiştir. Türkiye'nin ambargo karşısında aldığı karar kamuoyu tarafından tepki ile karşılanmıştır (Sakarya Gazetesi, 19 Temmuz 1995:4).

Şadi Erdal'ın 5 Ağustos 1995 tarihli haberinde Türkiye'nin pasif olan Bosna politikasını bazı gruplar tarafından dolaylı olarak desteklendiğini dile getirmiştir. "Aydınlar Bosna'ya" başlıklı haberinde bu olayı kamuoyu ile paylaşmıştır. "Aydınlar Bosna'ya" kampanyası ile Bosna'ya moral ziyareti düzenlemek istenmiştir. Ancak 100-150 kişilik bir grup bu kampanyaya karşı çıkmıştır. Gerekçeleri ise, "Tunceli'ye gidemiyorum, Bosna'da ne işim var." diyerek düşüncelerini meşrulaştırmaya çalışmışlar. Yetmiş yıldır izlenen ürkek dış politika bizleri sadece Güneydoğu'da yaşanan sorunlarla ilgilenmeye mahkûm etmiştir. İmparatorluğun parçalanması ile dünyayı Türkiye'den ibaret görmeye başladık. Oysaki dünyanın birçok coğrafyasında yalnız bıraktığımız Müslüman kardeşlerimiz bizlerle irtibat kurmak istemektedir. Ancak Türkiye'nin pasif ve ürkek dış politikası bu irtibatın kurulmasını engellemiştir. Balkanlarda dün Osmanlı İmparatorluğu'nun akıncılığını yapan bu Müslüman grupları bugün terk etmemiz politik anlamda kaybımız demektir. Türkiye'nin bu grupları yalnız bırakması ya da yerlerinden yurtlarından kopararak Anadolu'ya getirmesi politik bir hatadır. Bilakis Türkiye'nin Balkanlardaki akıncılarını, istihbaratını kendi eli ile yok etmek demektir. Bugün Bosna'yı savunmak ve onun için savaşmak aslında İstanbul için savaşmak demektir. Bu coğrafyalardan gelecek tehditlerin Anadolu'ya uzanmasını engellemek adına mücadele verilmektedir (Sakarya Gazetesi, 5 Ağustos 1995:3). Türkiye, ürkek ve pasif bir dış politika izlemekten vazgeçmeli ve sınırları dışındaki tüm tarihi bağlarını yeniden kurmalı ve onları harekete geçirmelidir. Sınırlarımız dışındaki dost ve akraba müttefik gruplarda dış politikamızın bir unsuru olmadığı sürece reel ve kazançlı bir politika takip edilemez.

2.13. Şadi Erdal'ın Rusya'da Gerçekleşen Olaylar Hakkındaki Görüşleri

1945 yılında Nazi Almanya'sının kesin olarak yenilgiye uğratılması ile Avrupa kıtasındaki kargaşa ortamı da böylece son bulmuştu. Savaşın sonunda müttefik devletler, Nazi Almanya'sını çeşitli idari parçalara ayırarak bu coğrafyayı kontrolleri altına almıştır. ABD ve SSCB, bu savaşta en karlı çıkan iki devlet olmuştur. Avrupa kıtası savaşın getirmiş olduğu tahribatın altında ezilmiş bir durumdaydı. Bu savaştan yorgun çıkan İngiltere, ekonomisi sarsılmış ve ABD'ye olan borçları da artmıştır.

Bundan dolayı uzun bir süre yoğun bir şekilde içe kapanık bir siyaset izlemeye başladı. Keza Fransa ise Alman işgaline uğraması maddi ve manevi kayıplar yaşaması onu da içerdeki tahribatla uğraşmaya itmişti. Savaşın sonunda en karlı çıkan iki süper güç; ABD ve SSCB arasında ciddi bir şekilde askeri, ekonomik, uzay, teknolojik, fikri bir rekabet başladı. Bu rekabet sonunda dünya II. Dünya Savaşı sonunda tekrardan iki kutuplu bir eksene oturdu. ABD'nin temsil ettiği kapitalist ekonomi modeli ve SSCB'nin takip etmiş olduğu komünist ekonomi modeli yayılma alanı bulmaya çalıştı. İki süper güç arasında yaşanan ve dünyanın iki kutuplu bir eksene dönmesine sebep olan bu dönem “Soğuk Savaş Dönemi” olarak isimlendirilmiştir. Bu dönem SSCB'nin 1991 tarihinde yıkılması ile bu dönem son bulmuştur. Soğuk Savaş Döneminde SSCB, her alanda büyük bir ilerleme kaydetti. Nükleer güç, uzay ve ay araştırmaları, teknolojik güç bunların en önemlilerindedir. Ancak bu dönemde SSCB'yi etkileyen çok önemli iki sorun yaşanmıştır. İlki Çernobil olayı bir diğeri de SSCB'nin yıkılışıdır. Her iki sorunda dünya kamuoyunda büyük bir yer işgal etmiştir. Yaşanan her iki sorunda Türkiye'yi dolaylı olarak ilgilendirdiği için medyada büyük yankı uyandırmıştır. Yaşanan sürecin medyada nasıl işlendiğini anlamak adına yerel basındaki yansımaları anlamak elzemdir. Bunun için Şadi Erdal'ın yaşanan olaylarla ilgili iki haberlerini ele alacağız.

Şadi Erdal, 22 Mayıs 1989 tarihinde kaleme aldığı köşe yazısında üç yıl önce ortaya çıkan Çernobil Faciasını ele almıştır. Ukrayna'nın Pripyat şehrinde meydana gelen nükleer bir faciadır. Çernobil santralinde yapılan nükleer bir deneyin yanlış sonuçlanmasından dolayı nükleer reaktörlerin patlaması ile gerçekleşen nükleer bir faciadır. Bu patlamadan dolayı sadece Ukrayna değil, yakın coğrafyasında bulunan birçok ülke etkilenmiştir. Rüzgârın hızlı yayılması sonucu nükleer facianın etki alanı hızla genişlemiştir. Birçok insanın hayatına mal olan bu patlama bir o kadar da insanın uzun süre kanser olmasına sebep olmuştur. Haberde facianın üzerinden üç yıl geçmesine rağmen kazanın etkisinin hala devam ettiğini görmekteyiz. Bölgede yaşayan binlerce insanın farklı bölgelere tahliye edilmiş ve Çernobil'e giriş çıkışlar yasaklanmıştır. Alınan önlemlere rağmen kanser vakalarının önüne geçilememiştir. Şadi Erdal, yaşanan tüm bu sürecin SSCB'nin yaptığı zulmün bir karşılığı olarak gördüğünü dile getirmiştir (Sakarya Gazetesi, 22 Mayıs 1989:4).

Rusya İmparatorluğunun Ekim 1917 yılında yıkılması ile Komünistler tarafından aynı yıl Rus toprakları bakiyesi üzerinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kuruldu. II. Dünya Savaşından sonra ABD ile birlikte savaştan en karlı çıkan devlet olmuştur. Zıt kutuplu dünyanın komünist ekonomi modelini benimsemekteydi. Bundan dolayı ABD ile sürekli bir rekabet halinde bulunmaktaydı. İki süper güç arasındaki bu rekabet dönemi Soğuk Savaş dönemi olarak adlandırılmaktaydı. SSCB, birçok alanda kendini kanıtlamış bir bilgi birikimi ve teknolojiye sahipti. Ancak 1990'lı yılların başına gelindiğinde ülke büyük bir buhran içine girmiştir. Sonuç olarak birliğe bağlı tüm ülkeler teker teker ayrılmaya başladı. 1991 yılında ise SSCB resmen dağıldı. Şadi Erdal, 25 Ağustos 1991 tarihindeki bu köşe yazısında SSCB'de gerçekleşen ihtilali ele almıştır. “*Sovyetlerde İhtilal*” başlıklı haberinde yaşanan olayın dünyada bir şaşkınlık yarattığı belirtilmiştir. İhtilale tepki veren tek devlet İngiltere olmuştur. Üst üste açıklamalar yapan İngiltere, ilk gün yaptığı açıklamada bu ihtilalin anayasaya aykırı olduğunu dile getirmiştir. Ancak ertesi gün yapılan açıklamada durum aydınlığa kavuşana kadar yardımların askıya alındığını belirtmiştir. İngiltere'den hemen sonra SSCB'nin ezeli rakibi ABD'de aynı tepkiyi vermiştir. Türkiye tarafından yapılan açıklamada ise yaşanan süreci dikkatle izlediklerini belirtmiştir. Yaşanan süreç karşısında Rusya Federasyonu lideri Yeltsin, yaşanan bu süreç karşısında Rus halkının meydanlarda demokratik tepkilerini verebileceğini ancak taşkınlık yapılmamasını belirtmiştir. Yaşanan bu süreçte Türkiye'nin pasif bir şekilde süreci izlememesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca biran önce Türki Cumhuriyetlerle irtibata geçilmesi gerektiğini de belirtmiştir (Sakarya Gazetesi, 25 Ağustos 1991:3).

SONUÇ

Şadi Erdal, sahibi ve başyazarı olduğu gazetede ki yazıları ile halka yol gösterici olmuş, doğru bildiği gerçekleri gazete sütunlarında korkusuzca paylaşmıştır. Şadi Erdal, yazılarında gösterdiği ilkeli duruş ile Bilecik'te bürokrasiyi hantallaştıran ve keyfi hareket eden memurlara karşı da çetin bir mücadele vermiştir. Nitekim bugünkü Türk toplum hayatındaki birçok aydın, münevver ve mütefekkirin cesaret edemeyeceği meselelere temas ederek, özgür iradesiyle düşüncelerini yazması ve yayımlama kararlılığını göstermesi günümüz insanlığına örnek bir rol model olmasını sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Gazeteler ve Süreli Yayınlar

- Sakarya Gazetesi, 6 Mart 1989.
Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 1989.
Sakarya Gazetesi, 22 Mayıs 1989.
Sakarya Gazetesi, 15 Ekim 1989.
Sakarya Gazetesi, 4 Mart 1990.
Sakarya Gazetesi, 11 Mart 1990.
Sakarya Gazetesi, 15 Nisan 1990.
Sakarya Gazetesi, 23 Haziran 1990.
Sakarya Gazetesi, 24 Haziran 1990.
Sakarya Gazetesi, 4 Ağustos 1990.
Sakarya Gazetesi, 12 Ağustos 1990.
Sakarya Gazetesi, 2 Eylül 1990.
Sakarya Gazetesi, 16 Eylül 1990.
Sakarya Gazetesi, 16 Şubat 1991.
Sakarya Gazetesi, 25 Ağustos 1991.
Sakarya Gazetesi, 20 Temmuz 1991.
Sakarya Gazetesi, 2 Eylül 1991.
Sakarya Gazetesi, 16 Şubat 1992.
Sakarya Gazetesi, 1 Mart 1992.
Sakarya Gazetesi, 15 Mart 1992.
Sakarya Gazetesi, 24 Ekim 1992.
Sakarya Gazetesi, 27 Mayıs 1993.
Sakarya Gazetesi, 10 Haziran 1993.
Sakarya Gazetesi, 3 Temmuz 1993.
Sakarya Gazetesi, 21 Ağustos 1993.
Sakarya Gazetesi, 3 Kasım 1993.

Sakarya Gazetesi, 6 Kasım 1993.
Sakarya Gazetesi, 25 Mart 1995.
Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 1995.
Sakarya Gazetesi, 19 Temmuz 1995.
Sakarya Gazetesi, 5 Ağustos 1995.
Sakarya Gazetesi, 11 Kasım 1995.
Sakarya Gazetesi, 6 Nisan 1996.
Sakarya Gazetesi, 2 Mart 2000.
Sakarya Gazetesi, 24 Nisan 2000.
Sakarya Gazetesi, 19 Haziran 2000.
Sakarya Gazetesi, 6 Kasım 2000.
Sakarya Gazetesi, 6 Nisan 2001.
Sakarya Gazetesi, 16 Nisan 2001.
Sakarya Gazetesi, 16 Haziran 2001.
Sakarya Gazetesi, 9 Temmuz 2001.
Sakarya Gazetesi, 10 Kasım 2001.
Sakarya Gazetesi, 20 Kasım 2001.
Sakarya Gazetesi, 28 Ocak 2002.
Sakarya Gazetesi, 20 Şubat 2002.
Sakarya Gazetesi, 16 Mart 2002.
Sakarya Gazetesi, 29 Mayıs 2002.
Sakarya Gazetesi, 7 Mayıs 2004.
Sakarya Gazetesi, 2 Eylül 2004.
Sakarya Gazetesi, 15 Şubat 2005.
Sakarya Gazetesi, 7 Mayıs 2006.
Sakarya Gazetesi, 20 Haziran 2006.
Sakarya Gazetesi, 6 Mayıs 2008.
Sakarya Gazetesi, 7 Mayıs 2008.

Sakarya Gazetesi, 10 Aralık 2009.
Sakarya Gazetesi, 8 Mayıs 2010.
Sakarya Gazetesi, 15 Mart 2011.
Sakarya Gazetesi, 5 Ocak 2012.
Sakarya Gazetesi, 1 Mart 2012.
Sakarya Gazetesi, 9 Temmuz 2013.
Sakarya Gazetesi, 1 Şubat 2014.
Sakarya Gazetesi, 5 Şubat 2014.
Sakarya Gazetesi, 18 Şubat 2014.
Sakarya Gazetesi, 16 Nisan 2014.
Sakarya Gazetesi, 4 Haziran 2014.
Sakarya Gazetesi, 13 Haziran 2014.
Sakarya Gazetesi, 22 Temmuz 2014.
Sakarya Gazetesi, 10 Şubat 2015.
Sakarya Gazetesi, 18 Şubat 2015.
Sakarya Gazetesi, 7 Temmuz 2015.
Sakarya Gazetesi, 15 Mart 2016.
Sakarya Gazetesi, 6 Haziran 2016.
Sakarya Gazetesi, 31 Ekim 2016.
Sakarya Gazetesi, 5 Aralık 2016.
Sakarya Gazetesi, 3 Mart 2017.
Sakarya Gazetesi, 23 Mart 2017.
Sakarya Gazetesi, 1 Mayıs 2017.
Sakarya Gazetesi, 6 Haziran 2017.
Sakarya Gazetesi, 1 Ağustos 2017.
Sakarya Gazetesi, 21 Kasım 2017.
Sakarya Gazetesi, 6 Şubat 2018.
Sakarya Gazetesi, 11 Eylül 2018.

Sakarya Gazetesi, 25 Eylül 2018.

Sakarya Gazetesi, 15 Ocak 2019.

EKLER

Ek 1: Şadi Erdal'ın Dış Politika İle İlgili Köşe Yazısı

ISITIP
ISITIP...

Türk Milleti'nin Ermeniler tarışı soykırım uyguladığı yalana dayalı olarak teklif edilen asarı ABD Senatosu tarafından reddedildi.

Cumhurbaşkanı Özal, "Tarihi Türkiye'nin gücü eneldi." dedi. Acaba ne derecede doğru? "Ben her sene AB'ye gidiyorum. Kongre liderleriyle görüşüyorum. Senatörler ile bir buçuk saat görüştüm. Dole ile de görüştüm. Onlara «Bunlar tarihî gerçeklerdir, bırakın karar tarihçileri verin» dedim. Arşivleri açtık. İlgilerin herkese açık olduğunu söyledik. ABD Kongresinde çalışan üç tane lobi firmamız var." diyor.

Yukardaki sözlerden anlıyoruz ki, ne kadar haklı rısan ol, kuvvetli olmak gelidir. Arşivlerimizi açtık da ne oldu. Kaç tarihçi araştırmaya istedi?

ÖYLE,
BÖYLE

(unanlılar "Türk" kelimesi-issakladı. Soydaşlarımıza ait lardaki kitaplardan "Türk" nesi çıkarıldı; İstanbul'un ni ve kahramanlıklarımızı an sayfalar yırtılıp atılıyor. ozan anlaşmasındaki ha-

HADİSELERİN MUHASEBESİ

maya kullanmaya sonuç böyle oldu. 42 sayımızda, bu sütunlarda verdiğimiz bir bilgiyi tekrarda fayda görüyoruz:

"Türkiye'deki azınlık okullarında 6083 müslüman öğrencinin okuduğu tesbit edilmiş. 10 azınlık okulunda 564 Hristiyan, 315 Yahudi çocuk okuyor. İstanbul Avusturya Sent Georg Lisesi tarafından çıkarılan dergide «Okulların daha da verimli olabilmesi için yeterli papaz kardeş ve hemşiresinin gelmesi ile mümkündür»

Azınlık çocuklarından başka kendi çocuklarımızı bile onlara teslim etmişiz.

Duyacak kulak arıyoruz! Dernek ve okul isimlerinde 1970 yılından beri "Türk" kelimesini kullanmak yasak. Amma İstanbul onlara nazire olacak ne okul ve dernek isimleri var.

Görecek göz arıyoruz. Yunanistan'dan gelen bir kardeşimizin hatıralarını sizlere nakletmek istiyoruz: "1972 yılında İskece ve Gümbülcüne-

ran döneminde sadece 4 kişi mezun oldu. 400-500 kişinin bulunduğu bu iki lisedesinifta kalma sebebi "Eski Yunanca ve Rumca" dersleridir.

İstanbul Hukuk Fakültesine geldiğimde zamanın Milli Eğitim Müdür Muavini ile tanıştım. Bana İstanbul'daki Rum okullarında okutulan Rumca ders kitaplarını uzatarak, «Bu kitaplardan öyle sorular hazırla ki, ki kitabı ezberleyen dahi sınıf geçemesin» dedi. Hazırladığım sorular üzerine 1973 senesinde Rum okullarında okuyan bütün öğrenciler sınıfta kaldı. Neticeler ilan edilmeden Dışişleri durumu Yunanistan'a bildirdi ve pazarlık başladı. Batı Trakya'da Yunanlılar kaç öğrenci geçirdiyse İstanbul'da da o kadar mezun oldu. İki ülkede de sınıfta kalan tek öğrenci yoktu."

Misilleme gerekir. Bizim elimizdeki kozlar, daha fazladır. Ya bizim gibi hareket etsinler, ya biz de onlar gibi yapalım.

Dış politika misilleme demektir.

"DÜŞMAN
AĞLARI.."

Eski İzmir Büyükşehir Be-

ra'nın ABD gezisinde bir iş adamının kendisine söyledikleri ilginçti:

"Gençlerinize din eğitimi vermezseniz, faturasını anarşi ve uyuşturucu iptilası ile ödersiniz. Sizi anlayamıyorum.

Herkes ülkesini över, siz yeriyorsunuz. Ben Türkiye'de 10 yıldan fazla kaldım. İnancı insanların hepsi kanunlara bağlıdır. Türkiye İran'dan çok farklı. Başınız dine saldırdıca tiraj kaybedecektir. Bir süre sonra lotarya da yeterli olmayacaktır."

Ne demiş şair, "Düşman ağlar, hal-i perişanımıza!..."

OLAYLARA

Bakış

(1.Sayfanın devamı)

PARAYI KİM ÖDEDİ?

Sayın Valimizin de dediği gibi "olağanüstü hallerde can ve mal kaybını en aza indirmek" Sivil Savunma Teşkilatının görevidir. il teşkilatımız bunun için iki yıldır, bu tür tören ve yemekler düzenliyor. Bu tür kutlamalarda amacını duyurmuş (!) oluyor.

Fakat iş, törenle halloluyor mu? Meselâ 1989 ve 1990 yılları "Sivil Savunma Programı" hazırlanmış mıdır?

Kamu harcamalarında tasarrufa azami gayret gösterilmesi istenmektedir. Buna rağmen bu tür yemekli kutlama programı, hem de içkili olarak, nasıl yapılabilmektedir? Bu yemeğin ve içkilerin giderleri nereden karşılanmaktadır? Bu tür harcamalar için bütçe harcama kalemlerinde yer varsa bunu sayın

il Müdürlüğünüz açıklanabilir. Yoksa emrinde bulunan fonlara mı güvenerek bu harcamaları yapmaktadır. Fonların Sayıştay denetiminden uzak olmasından mı faydalanılıyor?

O gece para ödeme işi feryat yapılmadığına göre ödemeyi kim nereden yaptı?

SSK ve BAĞKUR gibi teşkilatların da kuruluş yıldönümleri var. Bu güne kadar bu ve benzeri teşkilatlardan hiç biri bu şekilde yemekli ve içkili kutlama yapıp görülmedi. Sivil Savunma İl Müdürlüğü'nün iki yıldır yemekli ve içkili kutlama yapması sadece bu teşkilata masus bir ayrıcalık mıdır?

Diğer illerde de böyle kutlamaları yapıyor mu ve şekilde yemekli ve içkili oluyor.

Bu tür harcamalarla kaç reye sivil savunma malzeme alınabilirdi acaba?

Bu soruların cevap öğrenmek saç bitmedik ye bile hakkıdır.

Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:53, 4 Mart 1990, s.3.

Ek 2: Şadi Erdal'ın Vakıflar İle İlgili Köşe Yazısı

BAKAN ÇİÇEK

Devlet Bakanı Cemil ÇİÇEK'in yapmış olduğu açıklamalarını ilgi çekici bulduk.

Çiçek Türkiye de geçmiş yıllarda Komünizm ve sosyalizm furyası estirildi, sonunda da bir çok insanın öldüğü ve sakat kaldığı görüldü. Şimdi de cinsel özgürlük gibi vesaire fikirlerle yeni tuzaklar kuruyor. Evlilik öncesi birlik-telğe karşıyım. Evlenmeden önce cinsel özgürlük diyenleri üç gün sonra kapı dışarı edilmiş olmasını da ben fevkalâde özücü buluyorum. Toplumumuz bunun sıkıntılarını da çekiyor.

Batıya ait filmlerde herkeşin bir diğeri aldattımsa sonra da gelip kocasının karısına, karısının da kocasına söylemesi bir fazilet gibi gözüküyor. Rahatsızlıkla kendisini aldattanlar münasebet kurabilirler. Birinin toplumumuz için ne ölüde, nereye kadar doğru bunların araştırılması gerekir."

Doğru söze ne denir.

VAKIFLAR

Devlet Başkanı Cemil Çiçek Vakıflarla ilgili bir soruya verdiği cevap ne kadar güzel. Bir bu cevabı bir de bu günkü yardım sevenler Derneklerinin

HADİSELERİN MUHASEBESİ

halini düşünelim:

"Geçmişte kurulmuş vakıflar arasında, hayvanların korunması, topal leyleklerin, başka memleketlere göç edemeyen bir takım canlıların korunmasına yönelik vakıflar vardır. Lale soğanlarının Osmanlı ülkesine yayılması bakımından vakıflar vardı.

Yine, Uskûdar kaldırılmalarının tamiriyle ilgili vakıflar mevcuttur. Ashında bir çevrecilik fikrini çok seneler evvel keşfetmişiz. Antalya da kurulmuş olan bir vakıf oldukça enteresandır. Oradaki arazinin bir kısmı bu vakıftan kalmadır. Gelinlik çağına gelmiş ama çeyizini düzenlememiş kızlarımız için dahi vakıflar kurulmuş. Meselâ bir orjinal vakıf daha söyleyebilirim. Evlerde çalışan hizmetçiler vardır. Ola ki o evin bir hizmetçisi, herhangi bir iş esnasında tabak çanak ya da bir başka malzemeyi kırıp dökerse, oradan herhangi bir azar işitmesin diye

bunun finanse etmek maksadıyla vakıflar kurulmuştur. Hakikaten insanı gayelerle çok yönlü kurulmuş vakıflar mevcuttur.

Bunlar, geçmişte bizim insanımıza ne kadar değer verildiğini gösteriyor. Onun içindir ki, Osmanlı büyük olmuştur.

Bir çok milleti 600 yıldan fazla süre içerisinde ırkları, dinleri, dilleri farklı insanları birarada bu yüce duygular içerisinde kaynaştırmış. Ne zamanki bizden ayrılanlar olmuş, hepsinin başı derde girmiştir. İşte vakıfların bizim içtimâi, sosyal hayatımızda bu münâda çok önemli rolü olmuştur.

Bu fikriyatın yaşatılmasında elbetteki büyük faydalar vardır."

Bakin bakın NE DEMİŞ

- Enflasyon metresimiz oldu. Metin Gürdere
- İcraatımızdan herkes memnun. Başbakan Yıldırım Akbulut
- TRT Çankaya'dan açılıyor, Vakıftan kapanıyor. Libya televizyonuna döndü. Süleyman Demirel
- Bedava köşke çakanlar, kaçacak yer arayacak. Süleyman Demirel
- Dini aslına döndürmeyi amaçlıyoruz. Adnan Hoca
- Atatürkçülüğü savunma görevi bize düştü. Adnan Hoca
- Akbulut, saf görünen sıyanıklardan. Erkal Zenger
- Ben İbo'yu bıyağandan yemek yemesine kadar Saddam Hüseyin'e benzetiyorum. Zülfü Livaneli

YAHUDİLERİN 500. YILI

İspanya'dan kovulmalarından sonra gidecek yer bulamayan Yahudiler, Kanuni Sultan Süleyman tarafından Osmanlı topraklarına kabul edilmişler 500. yıldayız.

Kültür Bakanlığı bu münasebetle belgelere dayanarak Yahudilerle ilgili bir kitap yayınlayacağını açıkladı. Yayınları Dairesi Başkanı Alaaddin Korkmaz "Bu çalışmamız Türkiye'yi tanıma projelerimizden sadece bir parçadır. Devlet

arşivinden belgeleri kopyala ve yayınlıyacak hâlâ bir korktukunu keşfetmiş. Yabancı araştırma yok.

TOKAT BİR TO

Şimdi Recep Valisi İkbal'i yeni bir buyurmuş. Kahve oyununu duğu Tokatlar serbest sigara ve onlarında niyor. Komu eden ye Şöyle bir lete so "Kahve" türü oyu gibi ve yoksa ser le bir an Çıkarsa t

Kurtköy, Süt Satışını İhale ile Yapacak.

(1. sayfadın devamı)

Hatta il bazında fiyat artışlarına önderlik etmiştir. En ucuz yem temin edip, bunun yanında yaptığı toplu gezilerle tabi-katı yerinde göstermek için çiftçiye kitle halinde turistik turlar düzenlemiştir.

— Kooperatifinizin sütünü ihale ile satılmasını düşündüğünüzü duyduk doğru mu?

— Evet, ihale sistemi Bursa ilinde tamamen oluşmuş olup, bir de Kurtköy muhtarı ile o bölgelere gittik, yerinde gördük. Süt alan da satan da memnun.

— Sütün ihale ile satılmasının faydalarına inanıyor musunuz?

— Evet, bir kere çiftçi toplu olarak malının değerini en az 3 ay kaç lira olacağını bilecek. Parayı aracı tayin etmeyecek. Halkın gözlerinin önünde kim çok para verirse, kim 3 aylık garanti ederse malını verecek. Ayrıca tek elden alınan sütün kalitesini yükseltince işi ürün oldu, edilecek dolayısıyla de piyasaya kalite hakim olunca

dış pazar yolları da kendiliğinden açılacak.

— Şimdiki süt satışı ile ihale yoluyla satış arasındaki fark ve zarar durumlarını hesap ettiniz mi? İleride, müstahsili zor durumda bırakmasın?

— Şu anda bizde süt 600-650 lira, yemin kilosu da 500 lira civarında, ihale yapılan Yenışehir'de süt 850-910 liranın işlem görüyor. Fark bu kadar açık. Bizdeki bu fiyat, o taraflarda geçen sene verilmiştir. Elbette tüccar bazı güçlükler çıkaracak. Ama onların insancıl düşünceleri velinimetimiz çiftçinin yanında olacaktır. Ayrıca bizim son sistem, 5 ton kapasiteli süt işleme tesislerimiz var. Her zaman faaliyete hazırız. Bunu hesaba katmak zorundadırlar.

Müşteri hiç bir zaman müşkülât çekmez. Biz büyük merkezlere yakınız, yol üzerindediriz. Her zaman alıcı buluruz.

— İhale ile satış yapan köyler var mı? Örnekler verebilir misiniz?

— Şimdiki Kurtköy ve Şukraniye var. İhale Yenışehir

civarında bir köye girmişti. Şimdi 52 köyün tamamı katıldı.

— İhale sisteminde küçük işletmeler zarara uğrar mı? İlerideki yıllarda büyüklerin tekeline girme endişesi taşıyor musunuz?

— Sayın Mücahit Bey, bu çağda fabrikasyona dönmek zorundayız. Çünkü küçük işletmelerin sağlıklı ürün elde etmeleri imkânı azdır. Evvelâ bir laboratuvarı yoktur. Peynirin, yoğurdu, kaşarın usta ve elemanları büyük masraflar ister. Tenekeler otomatik makinelerle doldurulamaz. Günlük sütün kuru maddesi, yağ oranı ve asidinin ölçülmesi gerek. Ayrıca bir ustanın aylığı 800 bin - 1 milyon lira olduğuna göre, peynir, yoğurt ve kaşar için usta gerek. Küçük imalâtçılar bunların her birini nasıl temin edecek? Küçük imalâtçının kalkınacağına inanmak çok zor. Kaldı ki onların İstanbul piyasalarında tutunmaları mümkün değildir.

Çiftçimize işi tutacak bu konusmayı yapmak imkânını bana sağlayan Sakarya Gazetesine çiftçimiz adına şükranlarını sunarım.

DUYURU

BİLYEMTAŞ — Bilecik Y ve Tic. A. Ş.
Yönetim Kurulu Başkan

Firmamız, BİLYEMTAŞ — Bilecik Y ve Tic. A. Ş. kurucu ortaklarından DA SANA ve TİC. A.Ş. nin sahili adet kurucu hissesi, şirketin vergi b Bilecik İli Vergi Dairesi Müdürlüğüne 3.775.767.- TL. karşılık olarak ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ SANAYİ A.Ş.i tarafından kesin olarak satın

Satış işlemi mahallî Yarınl 19.4.1990 tarih ve 10.376 sayılı nülanmıştır.

İsim'e muharrer 14 adet hisse s işlemler sebebiyle satış ilânının köten itibaren geçersizdir.

Duyurulur.

BİLYEMTAŞ — Bilecik Y ve Tic. A. Ş.
Yönetim Kurulu Bşk.
Hasan PAPILA

Ek 3: Şadi Erdal'ın Karabağ İle İlgili Köşe Yazısı

Hadiselerin Muhasebesi

KARABAĞ AZERBAJYAN'IN SORUNU MU?

Dışişleri Bakanlığına vekalet eden onur Kumbaracıbaşı meclis kürsüsünden "Karabağ Azerbaycan'ın sorunudur. bizi ilgilendirmez" diyor.

Suriye devletinin hatırasında, Hatay'ı içinde gösterirse,

İsrail, Adana'ya kadar olan topraklarımızı, hayal ettiği Büyük İsrail devleti içersinde gösterirse,

Ermenistan, Kars, Ağrı, Artvin, Erzurum illerimizi Ermenistan devleti içersinde gösterir de, topraklarını genişletmek için Karabağ'da savaşan Ermeniler daha sonra hedefleri neresi olur? O zaman bizim Kars,

Ağrı, Artvin, Erzurum diye de bir sorunumuz yok mu diyeceğiz? Bu hükümetin en büyük sorunu SHP'yle kurulmasıdır.

BATASICA BATI

Batı, Birleşmiş Milletlerde karşımızdaa olur; alçığımızda bir karar çıkar korkusuyla, Karabağ meselesini Birleşmiş Milletlere götürmüyoruz.

Batı Trakya Türkleri'nin durumu yürekler acısı. Batı susuyor. Bulgaristan soydaşlarımızı kapı dışarı etti yine sustu, Kıbrıs çıkartması yüzünden yıllarca Ambargo koyuldular. Halende Yunanistan'ın lehine bir anlaşma sağlamanın peşindeler.

Bütün bunlar anlatılıyor, söyleniyor ve sonunda şu karara varılıyor:

"Biziz Batıdan kopamayız." Bizim bu kopmamakta kârımız ne?

Dışarıda bizim gibi müslüman soydaşlarımıza sahip çıkmamıza mani olan Batı, şimdide Güneydoğuda anarşiye destek oluyor. Bunu, Batıdan kopmamızın imkânsız olduğunu söylöyen politikacılarımız açıklıyor. İyi güzel kopmıyalım da bundan istifademiz ne olacak onu açıklasınız?

milletler teşkilatına, Hristiyanların haçlı ruhunu güddüklerinden bizi yalnız bırakacaklarından korkmuyor muydunuz?

Batıda Lâik'lik Hristiyanlar arası Birlik olarak kabul ediliyor, Bizde ise İslâm'a karşı olmak şeklinde...

İLGİSİZLİĞİMİZ

İkinci Dünya Savaşından sonra İtalyanlar tarafından serbest bırakılan 12 Adalar'a sahip çıkamıyışımızın sonunda, Yunanlar'a kaptırdık. Yunanistan'ın Ege denizinde 12 Adalar'a göre sınır çizmeye kalkmasıyla, böyle bir durumu harp kabul edeceğimizi söylüyoruz, o günün hatasını temizleyemiyoruz.

Kıbrıs, Abdülhamid döneminde İngilizler'e andlaşmalı olarak bırakılmıştı. Daha sonra Yunanistan'a çeşitli oyunlarla bırakılmak istenir. Yine o günkü 1948'lerin CHP'li Dışişleri Bakanı, "Bizim Kıbrıs diye bir meselemiz yoktur" demişti. DP'nin iktidara gelmesiyle Kıbrıs'a el atıldı. CHP'nin zamanında tutarsız davranışları yüzünden geç kaldı ve Kıbrıs'ın yarısını kaybettik, geriye kalan da halen başımızda Demoklesin Kılıcı gibi duruyor. Rusya'da yaşayan soydaşlarımızla, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan ve daha nice ülkelerde

Ser **ŞU İŞE** bak

EL CEVAP

İnönü:—Koalisyon
—Haklısın, zaten
Bush:—Ben dindar
—Sakin bunu Türk

bulunan müslüman sularımızla ilgilenmeyi zihniyetli devlet Turancılık olarak Dünyanın dengesi Değişen devlet karşısında ne yapacaklarıydık. CHP zillet eğitimde erişen çocuklarımız acze düştü

Yaklaşık 20 anarşiyle uğra "Devlet karşısında çapulcuya pabuç rakmayız" "Yü yollar aşınmaz" sonraları "Kimsen yerde burakılmayacak diye verilen sözleri yerine getirilmedi ülkenin bu günkü PKK'yı işte söylediklerimize olarak küçük büyüyen başımızın Azerbaycan'da

BATI LÂİK DEĞİL Mİ?..

Bu günkü Müslüman Devletlerin hali içler acısı. Bizim birlik yapılımasını istediğimiz müslüman devletler topluluğu hayal ettiğimiz müslüman Türk milletinin önderliğinde kurulacak birlikte olur.

Ama, nasıl olur biz lâik bir devletiz iyi güzel de Hristiyan Batı lâik değil mi? Ermenistan'a Silah yardımını Hristiyan olduklarından yapmıyorlar mı? Biz de zaten Birleşmiş

TAŞI

—Çanakkale'de dohmuş seferleri konmuş vatandaş "Bu uygulama ile istediğimiz yere en kısa zamanda gidebiliyoruz." diyor

—Bilecik'te de, vatandaş en kısa zamanda istediği yere ginsin diye mi şehir içi dolmuşa müsaade ediliyor.

GEDİĞİNE

TRT'yi basan SHP'liler kurtuldu

TRT Genel Müdürü Kerim Aydın Erdem'i makamında ziyaret eden ve "Baskın" olarak nitelendirilerek dava açılan SHP milletvekilleri hakkında kovuşturmayla gerek olmadığı kararı verildi.

Yapılan inceleme sonrasında maddesinde tarifi yapılan "memurun görev yaptığı yere her ne suretle olursa olsun işgal ederek vazifesine müesellik bir işin yapılmasına mani olma" suçunun davalıları Kerim Aydın Erdem ve Nevzat Marmarışlı ile ilgili işlenmediği görüşü savunuldu.

—Adam olca yapacak hükümet

Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:156, 15 Mart 1992, s.8.

131

Ek 4: Şadi Erdal'ın Karayolları İle İlgili Köşe Yazısı

Hadiselerin Muhasebesi

KARAYOLLARIMIZ

"İlimiz karayolları dökülüyor" diyemiyoruz, çünkü dökülme devrini tamamladı, bitiyor. 7 Ocak 1990 tarihli gazetemizde "Bozüyük-Osmanceli arasından şoförler şikâ yetçi" demişiz. "Çileli yollar bîtsin." diye manşet atmışız. Ne yazık ki aradan iki sene geçti, Bozü- yük-Osmanceli arası ne tamirat gördü, ne de yeni yol yapılması ile ilgili çalışmalar başladı.

Eskişehir, Ankara, İstanbul, Sakarya, İzmir ve daha nice illeri görünce "Bilecik cezalı mı?" sorusu aklımıza takılıyor. İlimizin çevre il ve ilçeler ile olan yollarına bir göz atalım. Bilecik-Bozüyük, Bilecik-Osmanceli, Bilecik-Gölpazarı-Yenişehir, Bilecik-Söğüt, Bilecik-Pazaryeri, Bilecik-Sakarya, Bilecik-Bursa. Yukarıda saydığım yolların hangisi içler acısı değil? Siyasilerimizin yıllardır bu yollardan geçerek Bilecik'lilerden oy istiyorlar.

Yollarımızın bozukluğu bir yerde işe yarıyor. Gülümbe ve Bilecik, Bozüyük arası yokuşlarda tek yönlü ve virajlı yol

olduğundan ağır yüklü kamyonlar yasak yerlerde sollayan arabalara trafik bol para cezası yazıyor. Devlet kazanıyor. Buralarda kesilen cezalar yol yapımında harcarsaydı yine yollarımız yapılırdı.

ANKET SONUÇLARI

Anket sonuçları etkisini gösteriyor. Belediye Başkanı Akın Olcay, anket yapmıştı. Ankette İstasyon Mahallesi'nde Belediye Dükkanlarının yanında bulunan arsanın park olarak mı kalsın, yoksa benzinlik mi yapılsın sorusuna halkın çoğunluğu park olarak kalmasını istemişti. Biz de "Halk

Toplantısının düşündürdükleri" başlıklı yazımızda aynı görüşü paylaşmıştık.

Başkan Olcay, park olarak kalmasına karar vermiş olmalı ki, sahanın düzenlenmesini yaptırıyor. Herhalde halkta isteklerini yerine getiren başkana teşekkür eder.

Belediyenin renkli taşlarla dükkanların önlerini döğemesi, caddelere güzel görüntü verdi. Yapılan bu güzel görüntüyü, bazılarının kapı önlerine koyduğu lüzumsuz ve çirkin malzeme bozuyor. Güzel eserleri korumak ve gösterişi sağlamakta vazifemiz olmalı.

Emniyet yanından Şeyh Edebalı'ye inerken sağdaki boş arsaya düşünülen çocuk parkı henüz gerçekleştirilmedi. Mahallenin umutla beklediğini hatırlatmak istedik.

Yarısı Üzgün

Kadir AKAR - Bilecik

Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'ne bu sene 147 mevsimlik işçi alındı. İşe giremeyenlerin ağızını bıçak açmıyor. Önceden oy toplamak için 300 işçi kontenjanı vardı. Bu sene 155 kişi açığa kaldı. Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkili, "geçen sene müdürlüğün 10 işçi kontenjanı vardı. Bu sene listeyi DYP hazırladı" dedi. İşçi azaltılmasında tasarruf genelgesinin rolü olduğu anlaşılıyor. Parti temsilcileri işçi alımı konusunda 4 defa toplandıklarını belirtiyorlar. Parti, bu sebeple gelenlerle dolup taşıyor. 3 çocuklu, 7 senelik işçi, "Ben şimdi nasıl evime bakacağım?" dedi. Bazıları da "ayın 20'sinde işçi alınacakmış, olmazsa Ankara'ya gidip eylem yapacağız" dediler.

ba
- Türkiye
Yunanistan'ın
- Bizimk
bayramları, k
aptallaşırıldı
- Tansu
bilirmez, arna
- Millete
- Ne yap
bari müslüma
- Bir kişi
- CHP'ni
- K. Evre
- Kim D
kesecek kasa

Bileci

Oyuna rüzgâr a
Hayrettin'in pası ile yin
kenelisin 16. golünü
rağmen ilgi büyüktü. S
pasını Hayrettin gole ç
Sampyonluğunu
şarkına döndü. Özellikle
çektü. İkinci yarıya takı
ortasında kafayla sert

Bütün mesele kalite ve güvence ise.

ARÇELİK'LER HAZIR

Hem de düşlediğiniz taksitle

Sayın ARÇELİK dostu

Müessesemiz PAMUKÇOĞLU

ARÇELİK kampanyamıza katıldıklarından kura ile test

KIBRIS'A

Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:164, 16 Mart 1992, s.4.

Ek 5: Şadi Erdal'ın Kuzey Irak Çıkartması İle İlgili Köşe Yazısı

* Sayfa 9 *

* Sakarya - Haftalık siyasi gazete - Yıl: 7, Sayı: 316 *

KUZEY IRAK ÇIKARTMASI VE SONUCU

Körfez krizi sonuç itibarı ile Türkiye'yi etkiledi. Zamanın muhalefeti ve Gen. Kur. Bakışınının karşı koyması sebebiyle, körfez savaşında Kuzey Irak'a girilemedi.

Bugün girmemiz işe, nasıl çıkacağımız ve bir daha aynı harekate mecbur kalmamak için Kuzey Irak'ta nasıl emniyet tertibatı almamız gerektiğini gündeme getirdi.

Avrupa ABD ile Orta doğu politikasında aynı görüşü taşıyor. Biz bu ayrı politikaları çalıştırarak kazançlı çıkmayı planlamalıyız.

Yunanistan, Suriye, dış güçlerin maşası PKK'ya yardım eden devletlerin başında geliyor. Harekate başlamamız ile beraber Yunanistan kararlarını 12 mile çıkarmayı düşündüğünü açıkladı. Yapar mı yapamazmı, biz yapar düşüncesiyle hareket etmemecuburiyetindeyiz.

Bu tedbir sadece askeri olmamalı. Yunanistan'ı bizimle uğraşmaya fırsat bulamıyacağı iç gailelere zemin hazırlamalıdır. Bu tedbirler Suriye için de geçerlidir.

Almanya, Danimarka, Hollanda ve Fransa'da yaşayan soydaşlarımızı Türkiye ne derse evet diyebilecek kapasitede teşkilatlandırmalıyız. Aleyhimize çalışıklarında her zaman ekonomilerini zarara sokaçak şekilde vatandaşlarımızı faaliyete geçirilmeliyiz.

Kuzey Irak'a tedbir alma-

HADİSELERİN

KARARLAR BİZİ BAĞLAMAZ

Avrupa Parlamentosunun "Kuzey Irak'tan Türk Ordusu derhal çıksın." kararına Başbakan Çiller "İçinde olmadığımız bir platformun ka-

dan gittiysek, dönüşümüz bari tedbiri olsun.

DIŞİŞLERİ BAKANININ ZİYARETLERİ

Yeni Dışişleri Bakanı Erdal İnönü, Kuzey Irak'a yaptığımız askeri operasyonla ilgili bilgi vermek üzere, Avrupa devletlerine ve ABD'ye gitti.

İnönü'nün yaptığı ziyaretlerden pek memnun olmadığı anlaşılıyor. Her ne kadar Dışişleri Bakanımız hakekâtle ilgili yanlış anlama yerine doğru haber verme anlayışı için ziyarete gittiyse de, Batı hiç değişmedi. Yine bildiğini söylemeye devam ediyor.

Biz hatırı ikna turlarına çıkacağımıza, Batının PKK'ya yaptığı destekleri, insan haklarına yaptığı saygısızlıklarını açıklasak daha iyi olmaz mı? Biz onları iknaya uğraşacağımız iza onlar bizi iknaya uğraşınlar.

YERYOK!"

Türk Milleti'ne hakaretiyle meşhur "gülmece yazarı" nı bir kitapçı Konya'ya davet etmiş. Kendisini hiç bir otel kabul etmemiş.

Bütün otellerin "Yer yok!" demesi ile, "sana vatanında yer yok!" demek aynı şeydir. Bunu anlayacak zekâyı ondan bekleyemezsiniz.

Neden o kitapçı evinde misafir etmemiş?.. Demek o da eve kabul edecek vasiyette görmemiş "gülmece yazarı" nı...

Bay "gülmece yazarı", "Konyalılar" nı bu yaptığı, Mevlânâ'nın görüşlerine uymaz" buyuruyorlar.

İnanmadığı dünya görüşünü büyüğüne sığınmakla gülünç bir duruma düştüğünü anlamasını ondan bekleyemezsiniz.

TAŞI

Almanya, Norveç ve Hollanda Türkiye'ye silâh ambargosu uygulamaya karar vermişler. Ambargoyu istedikleri kadar uygulansınlar. PKK'ya el altından verdikleri silâhları Mehmetçik ele geçiriyor biz de ambargoyu böylece deliyoruz.

Çekiç Gücün Kuzey Irak'ta görevlendirilmesinin sebebi, Kuzey Irak halkını Saddam'dan korumak. Saddam halka eziyet ederse, Türkiye'ye göçü önlemek olarak açıklanmıştır.

Şimdiye kadar kaç seferde aynı gerekçelerle çekiç gücün Irak'ta ve topraklarımızda kalması TBMM'de onaylandı.

Harekat dolayısıyla verilen haberlerden anlıyoruz ki bizim vatandaşlarımızdan 15 bin kişi Kuzey Irak'a göç etmiş.

TBMM'de Çekiç Gücün topraklarımızda kalmasıyla ilgili kararları kabul ettirmek için uğraşan politikacılarımız, hanginiz hesap vereceksiniz?

SEN İŞE BAK

MERSİN (CHP) - TIRAJ ARTTIRMAK İÇİN EV, ARABA, DİŞİTİPÇİ VE BALON GİBİ HEDİYELER VEREN GAZETELER, BU KEZ POZUCU MOBİL PETROL İSTASYONU TARAFINDAN UYGULAMAYA VURGULANIN ARTIĞINI İSTASYONU SAHİBİ ŞAKİR BOYAN, UYGULAMADAN MEMNUN OLMADUĞUNU SÖYLEDİ.

MEHMET SAHİN

GAZETENİN DE BAŞINA GELDİ

Ülkemizde bir kısım gazeteler tiraj yapmak için akla gelen herşeyi bir petrol istasyonuna müstakim olarak veriyor. Kampanya ile satışlarının arttırılmasını isteyen petrol istasyonunu sahibi Şakir Boyan, uygulamadan memnun olmadığını söyledi.

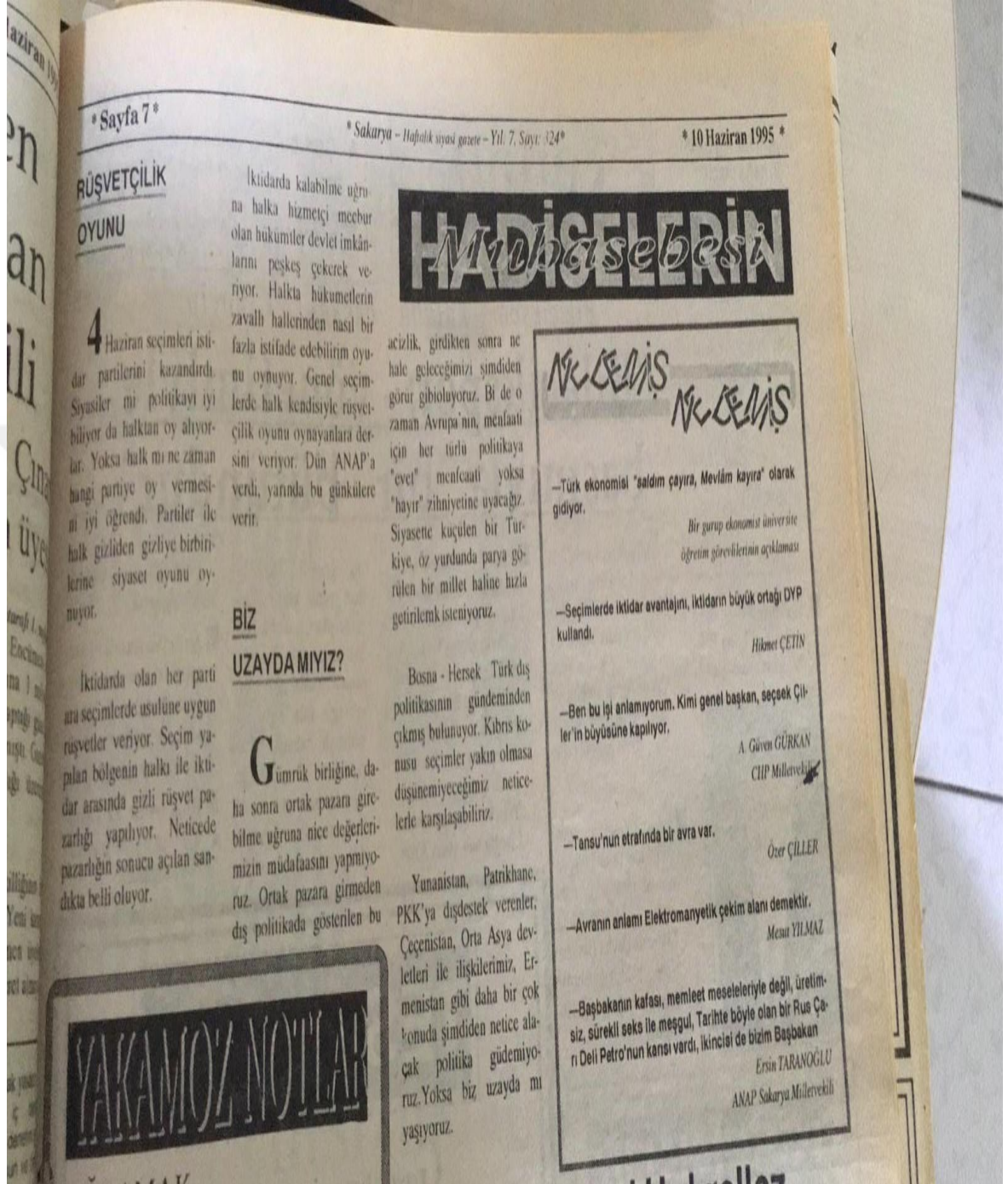
BAŞSA

Büyüğ
Sosyal Dem
Tüm Bilecik halkının s
Halil
amcamızı kaybetme
Merhuma A
Ailesine y
Sosyal Demol
Başsağ

CHP

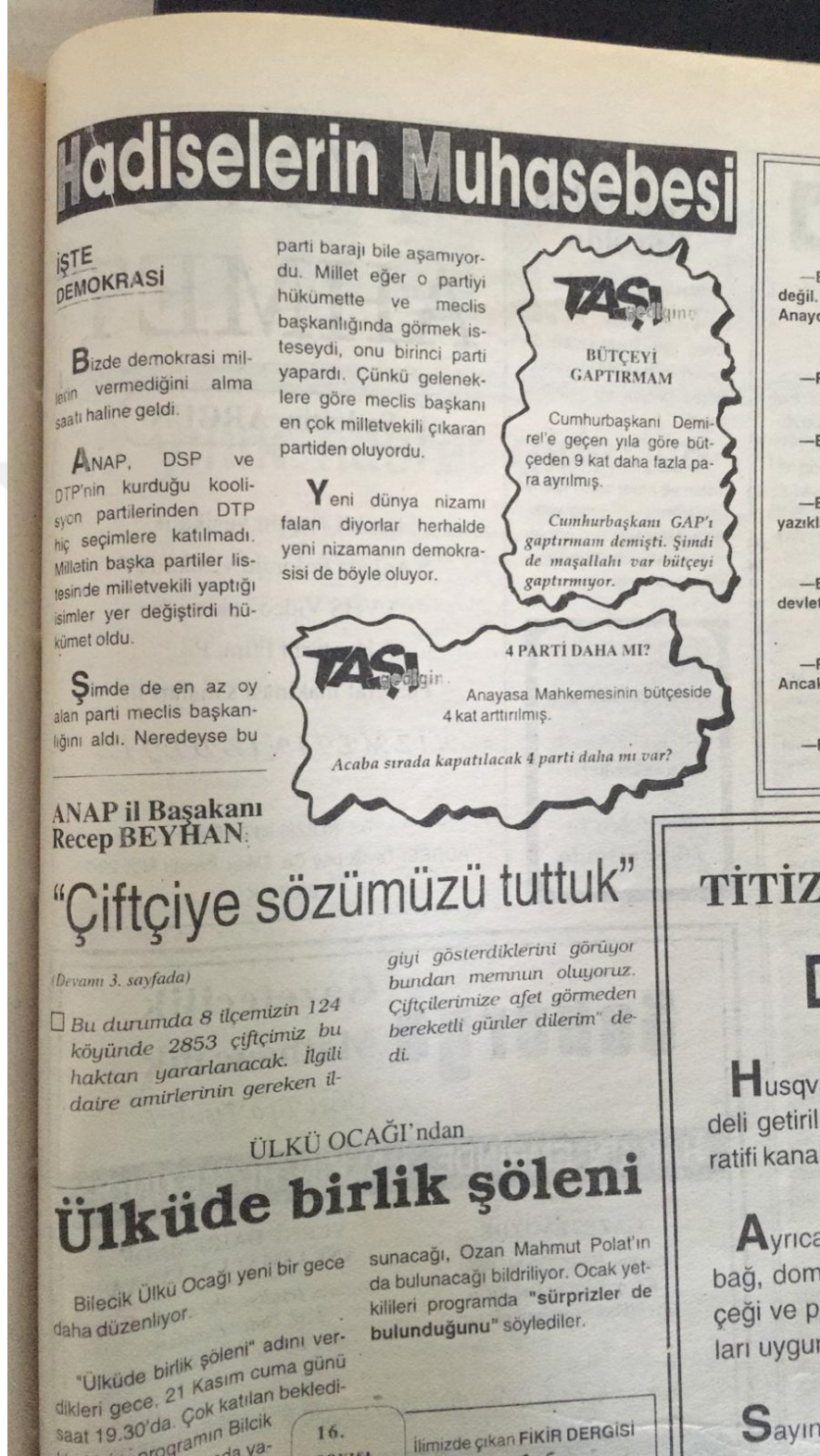
Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:316, 8 Nisan 1995, s.9.

Ek 6: Şadi Erdal'ın Dış Politika İle İlgili Köşe Yazısı

Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:324, 10 Haziran 1995, s.7.

Ek 7: Şadi Erdal'ın Demokrasi İle İlgili Köşe Yazısı

Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:443, 18 Ekim1997, s.3.

Ek 8: Şadi Erdal'ın Batı Trakya ve Patrikhane İle İlgili Köşe Yazısı

Kaynak: Sakarya Gazetesi, sayı:451, 13 Aralık 1997, s.3.

Ek 9: Şadi Erdal

ÖZGEÇMİŞ

Ali Tiryaki; 1992 senesinde Bingöl'ün Karlıova ilçesinde dünyaya geldi. Aynı yıl Bursa'ya taşındı. İlk orta ve lise eğitimini Bursa'da tamamladı. 2010 yılında Yıldız Tekstil Anadolu Lisesinden, 2015 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. 2016 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimini tamamladı. 2017 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Tarih Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Aynı zamanda özel bir vakfın Bursa İl Eğitim Koordinasyon Başkan Yardımcılığını yaptı. 2018 yılında bu görevinden ayrılan Ali Tiryaki, Bursa merkezli internet gazeteciliği yapan B gazete'de köşe yazarlığı yapmaya başladı. Bu tarihten itibaren aktif siyasetin içinde bulunan Ali Tiryaki, Bursa İl Yönetim Kurulu üyesi, il sekreter yardımcılığı ve parti öğretmenliği görevini sürdürmektedir.